

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Diplomová práce

Bc. Natalie Šmejkalová

Gramatický a lexikální rozbor učebnice čínštiny N. A. Spěšněva

Vvěděnije v kitajskij jazyk

Grammatical and Lexical Analysis of the Chinese Textbook by N. A. Speshnev

Vvedenye v kitayskiy yazik

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Lukáši Zádrapovi, Ph.D. za pečlivé pročtení celého textu, mnoho cenných rad, připomínek a nápadů.

Stejně tak mé poděkování patří mému prvnímu učiteli PhDr. Davidu Sehnalovi, Ph.D. především za probuzení prvotního nadšení a zájmu o studium čínštiny.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 31. května 2013

Natalie Šmejkalová

Abstrakt

Cílem práce je provést kompletní gramatický a lexikální rozbor učebnice čínské konverzace od petrohradského profesora N. A. Spěšněva *Vvėdėnija v kitajskij jazyk*. Výsledky analýzy jsou porovnávány s učebnicí Oldřicha Švarného *Úvod do studia hovorové čínštiny a Frekvenčním slovníkem současné čínštiny*. Na základě výsledků a srovnání je posouzena míra pokrytí základní slovní zásoby a gramatiky ve Spěšněvově učebnici coby učebnici pro první ročník studentů sinologie.

Výsledkem lexikální analýzy je seznam všech použitých lexikálních jednotek, jejich gramatických funkčních charakteristik, významů, použití a údajů o jejich frekvenci v současné čínštině. Výsledkem gramatické analýzy je přehled všech gramatických konstrukcí a jevů, které se v učebnici vyskytnou. Součástí gramatického rozboru je podání uceleného pohledu na dané gramatické jevy a srovnání jejich různého chápání v různých gramatických systémech.

Na závěr práce jsou zhodnoceny klady a zápory Spěšněvovy učebnice a navrženy způsoby jejího využití v komplexní jazykové výuce.

Klíčová slova

čínština, hovorová čínština, gramatika čínštiny, gramatická analýza, lexikální analýza, syntax, výuka čínštiny, učebnice čínštiny

Abstract

The major objective of this thesis is to conduct complex grammatical and lexical analysis of the Chinese language textbook by N. A. Speshnev *Vvedeniye v kitayskiy yazik*. Results of the analysis are compared with textbook written by Oldrich Svarny *Introduction to the Study of colloquial Chinese (Uvod do studia hovorove cinstiny)* and *A Frequency Dictionary of Modern Chinese*. Analysis and comparison results serve as a basis for evaluating the coverage of basic vocabulary and grammar used in Speshnev's textbook and its suitability for first-year students of Sinology.

The results of lexical analysis include a list of all lexical items used in the textbook, as well as the information on their grammatical function characteristics, meanings, usage and frequency. Grammatical analysis results provide an overview of all grammatical constructions and features that are present in the textbook. Important part of grammatical analysis is introduction of comprehensive view on individual grammar features and comparison of their various perceptions in different grammatical systems.

In conclusion, the positives and negatives of Speshnev textbook are evaluated and new suggestions to its use in complex language teaching are presented.

Key words

Chinese, colloquial Chinese, Chinese grammar, grammatical analysis, lexical analysis, syntax, Chinese language teaching, Chinese language textbook

Obsah

Úvod.....	14
I. Lexikální a gramatická analýza textů.....	21
1. Téma 1 – Výchozí prvky komunikace	21
1.1. Text	21
1.2. Lexikální rozbor	23
1.3. Gramatický rozbor	29
1.3.1. <i>Nǐ hǎo</i>	29
1.3.1.1. Konstrukce podmět-predikativní komplex.....	29
1.3.2. <i>Zài jiàn</i>	29
1.3.2.1. Konstrukce blíže určující-blíže určované.....	30
1.3.3. <i>Wǒ yào hé nín rènshi rènshi, kěyǐ ma?</i>	31
1.3.3.1. Tvoření otázek.....	31
1.3.3.2. Otázky s tázacími dovětky	31
1.3.3.3. <i>Wǒ yào hé nín rènshi rènshi</i>	31
1.3.3.4. Konstrukce predikát-předmět.....	32
1.3.3.5. Předložková vazba	32
1.3.3.6. Konstrukce s modálními slovesy	33
1.3.3.7. Reduplikace sloves.....	34
1.3.4. <i>Kěyǐ, kěyǐ, huānyíng, huānyíng</i>	35
1.3.4.1. Opakování	35
1.3.5. <i>Wǒ hěn gāoxìng</i>	35
1.3.5.1. Konstrukce s adjektivním přísudkem.....	35
1.3.6. <i>Duìbuqǐ, wǒmen rènshi yíxià</i>	36
1.3.6.1. Konstrukce predikát-komplement.....	37
1.3.6.2. Potenciální komplement.....	38
1.3.6.3. Vazba slovesa s číslovkou <i>yī</i> a slovesným numerativem <i>xià</i>	40
1.3.7. <i>Wǒ xīng Wáng</i>	41
1.3.8. <i>Rènshi nǐ hěn gāoxìng</i>	41
1.3.9. <i>Nǐ de Hànyǔ shuō-de búcuò</i>	42
1.3.9.1. Vazba predikát-stavový komplement.....	42
1.3.9.2. Přípona <i>de</i> 的	44

1.3.10.	<i>Zhè shì wǒ (de) péngyou, zhè shì wǒ (de) qīzi</i>	44
1.3.10.1.	Sloveso – spona <i>shì</i> „být (někým, něčím)“.....	44
1.3.10.2.	Přivlastňovací zájmena, podstatná či vlastní jména v přívlastku bez přípony <i>de</i>	45
1.3.11.	<i>À, wǒ de míngpiàn!</i>	45
1.3.12.	<i>Zhè shì wǒ jiāli de diànhuà hàomǎ</i>	45
1.3.12.1.	Podstatná jména v přívlastku	46
1.3.13.	<i>Nǐ yǒu míngpiàn ma?</i>	47
1.3.14.	<i>Duìbuqǐ, méi yǒu</i>	47
2.	Téma 2 – Rodina	47
2.1.	Text	47
2.2.	Lexikální rozbor	50
2.3.	Gramatický rozbor	57
2.3.1.	<i>Lái, wǒ bāngzhù nǐ yíxià</i>	57
2.3.2.	<i>Nǐ jiào shénme míngzi a?</i>	58
2.3.2.1.	Tvoření otázek doplňovacích	58
2.3.3.	<i>Shíhou bù zǎo le, wǒ gāi zǒu le</i>	58
2.3.3.1.	Souvěťí	59
2.3.3.2.	Větná částice <i>le</i>	60
2.3.4.	<i>Nǐ máng shénme?</i>	61
2.3.5.	<i>Duō zuò yìhuǐr ba</i>	61
2.3.5.1.	Adjektivum <i>duō</i> jako adverbální určení.....	62
2.3.5.2.	Větná částice <i>ba</i>	62
2.3.6.	<i>Jiāli dēngzhe wǒ ne</i>	62
2.3.6.1.	Vyjádření trvání děje či stavu	63
2.3.7.	<i>Nǐ jiāli dōu yǒu shéi?</i>	63
2.3.7.1.	Sloveso existence <i>yǒu</i> ve významu slovesa „být“.....	63
2.3.8.	<i>Liǎng ge jiějie</i>	64
2.3.8.1.	Měrová slova.....	64
2.3.9.	<i>Nǐ zǔfù, zǔmǔ hái zài ma?</i>	65
2.3.10.	<i>Zǔfù yǐjīng sǐle, zǔmǔ hái zài, yǐjīng bāshí duō suì le</i>	65
2.3.10.1.	Počítací komplex (spojení číslovky a měrového slova) v predikátu..	66
2.3.10.2.	Neurčitá číslovka <i>duō</i> v pozici za číslovkou.....	66
2.3.11.	<i>Búyào/bié kèqi</i>	67
2.3.12.	<i>Jiāli yǒu yìdiǎnr shìr</i>	67

2.3.12.1.	Měrové slovo <i>yìdiǎnr</i> v pozici mezi slovesem a jeho předmětem	67
2.3.13.	<i>Jiù wǒ yí gè</i>	68
2.3.13.1.	Vynechání podstatného jména po použití spojení číslovky nebo ukazovacího slova s měrovým slovem.....	69
2.3.14.	<i>Nǐ duō dà le?</i>	69
2.3.15.	<i>Wǒ hái děi dào wǒ fùmǔ nàli qù</i>	69
2.3.15.1.	Určení místa vyjádřené předložkovou vazbou	70
2.3.15.2.	Osobní zájmeno nebo jméno jako určení místa	71
2.3.16.	<i>Jié//hūn le</i>	71
2.3.17.	<i>Hái méi ne</i>	71
2.3.17.1.	Zdůraznění děje, který ještě nenastal, ale očekává se, že nastane <i>hái...ne</i>	72
3.	Téma 3 – Univerzita.....	72
3.1.	Text	72
3.2.	Lexikální rozbor	74
3.3.	Gramatický rozbor	77
3.3.1.	<i>Nǐ zài nǎli niàn//shū?</i>	77
3.3.1.1.	Objektová slovesa	78
3.3.2.	<i>Jǐ niánjí? yì niánjí</i>	79
3.3.3.	<i>Wǒ shì Dōngfang xī de xuésheng. wǒ xuéxí Zhōngwén</i>	79
3.3.4.	<i>Nǐ xué Zhōngguó yǔwén hái shì xuéxí Zhōngguó lìshǐ?</i>	79
3.3.4.1.	Spojka „nebo“ v tázacích větách.....	80
3.3.5.	<i>Wǒ xuéxí Zhōngguó yǔyán hé wénxué</i>	80
3.3.5.1.	Koordináční konstrukce	81
3.3.6.	<i>Nǐ shì gōngfèi de hái shì zìfèi de?</i>	81
3.3.6.1.	Konstrukce s <i>de</i>	82
3.3.7.	<i>Nǐmen de dàxué zài nǎr?</i>	83
3.3.7.1.	Sloveso <i>zài</i> „nacházet se (někde), být (někde)“ a sloveso existence <i>yǒu</i> „být“	83
3.3.8.	<i>Lǐ zhèli bù yuǎn, zài Nièwǎ hé'àn jiē shang</i>	84
3.3.8.1.	Vyjadřování vzdálenosti	85
3.3.8.2.	Záložky	85
3.3.9.	<i>Nǐmen de dàxué yǒu duōshao xuésheng?</i>	86
3.3.10.	<i>Xuéxí Zhōngwén de rén duō bu duō?</i>	87
3.3.10.1.	Predikativní konstrukce v přívlastku.....	87
3.3.10.2.	Tvoření zjišťovací otázky	87

3.3.10.3.	Adjektiva <i>duō</i> „(být) mnohý“ a <i>shǎo</i> „(být) nemnohý“	88
3.3.11.	<i>Xiāngdāng duō, liù-qīshí ge rén</i>	89
3.3.11.1.	Vyjádření přibližnosti	89
3.3.12.	<i>Nǐmen yì niánjí xuéxí shénme?</i>	89
3.3.12.1.	Dvě různá vyjádření téhož – apozice či přístavek	89
4.	Téma 4 – Jídlo	91
4.1.	Text	91
4.2.	Lexikální rozbor	93
4.3.	Gramatický rozbor	97
4.3.1.	<i>Chīguo le</i>	97
4.3.1.1.	Vido-časová slovesná přípona <i>guo</i>	97
4.3.2.	<i>Hē diǎnr Zhōngguó chá ba</i>	98
4.3.3.	<i>Nǐ cháng chang, zhè shì Zhōngguó cài</i>	98
4.3.3.1.	Reduplikace sloves II	98
4.3.4.	<i>Ràng wǒ kàn kan càidānr</i>	99
4.3.4.1.	Teleskopická konstrukce	99
4.3.5.	<i>Càidān li yǒu shénme?</i>	100
4.3.5.1.	Záložky u abstraktních určení místa	100
4.3.6.	<i>Yǒu tāng, yǒu ròu, yǒu gèzhǒng-gèyàng de cài</i>	100
4.3.6.1.	Několikanásobný předmět	100
4.3.7.	<i>Hē píjiǔ ba?</i>	101
4.3.7.1.	Částice <i>ba</i> II	101
4.3.8.	<i>Zhōngguó rén jiǎngjiu xiān chī cài, hòu hē tāng</i>	101
4.3.8.1.	Věty s adverbii <i>xiān</i> „nejdříve, nejprve“ a <i>hòu</i> „později, pak“	102
4.3.9.	<i>Zhōngguó rén jiǎngjiu hē chá bú fàng táng</i>	102
4.3.9.1.	Vyjádření české vedlejší věty časové	102
5.	Téma 5 – Orientace v prostoru	103
5.1.	Text	103
5.2.	Lexikální rozbor	106
5.3.	Gramatický rozbor	111
5.3.1.	<i>Shàng nǎr qù a?</i>	111
5.3.2.	<i>Shàng dàxué qù. nǐ ne?</i>	112
5.3.2.1.	Aktualizační částice <i>ne</i> tvoří otázku ze jmenného výrazu	112
5.3.3.	<i>Qù túshūguǎn</i>	112
5.3.3.1.	Sloveso <i>qù</i>	112

5.3.4.	<i>Láo//jià, wǒ gēn nín dǎtīng dǎtīng Nièwǎ dàjiē zài nǎr?</i>	113
5.3.5.	<i>Nà wǒ shuōbushang</i>	114
5.3.6.	<i>Duìbuqǐ, wǒ máfan nǐ yíxià, qǐng nín gàosu wǒ dàxué zài nǎr?</i>	114
5.3.7.	<i>Zhè jiù shì (nà jiù shì)</i>	115
5.3.8.	<i>Máfan nǐ yíxià, qǐng wèn, dào Shèngbǐdébǎo dàxué zěnme zǒu?</i>	115
5.3.8.1.	Spojení tázacího zájmena <i>zěnme</i> se slovesy.....	116
5.3.9.	<i>Nín yìzhí wǎng qián zǒu, ránhòu wǎng yòu guǎi, guò qiáo, nàli zài wèn yì wen</i> 116	
5.3.9.1.	Návaznost časových dějů	117
5.3.10.	<i>Dào dàxué qù yīnggāi zuò shénme chē?</i>	118
5.3.11.	<i>Xiān zuò dìtiě, zuò sǎn zhàn, ránhòu zhuǎn shí lù wúguǐ diànchē huòzhě qī lù gōnggòngqìchē (diànchē), zuò dào zhōngdiǎn</i>	118
5.3.11.1.	Umístění předmětu u konstrukcí predikát-komplement.....	119
5.3.12.	<i>Yǒu méi yǒu xiǎobā?</i>	120
5.3.12.1.	Tvoření zjišťovacích otázek postavením kladné a záporné formy vedle sebe	120
5.3.13.	<i>Nín xiàle lóu yǐhòu, wǎng zuǒ guǎi, yòumiàn dì èr ge mén jiù shì</i>	120
5.3.13.1.	Podstatná jména <i>yǐhòu</i> „potom, co“, <i>yǐqián</i> „předtím, než“ a <i>de shíhou</i> „když“	121
5.3.13.2.	Vido-časová slovesná přípona <i>le</i> (tzv. <i>le₁</i>).....	122
5.3.13.3.	Řadové číslovky.....	124
5.3.14.	<i>Wǒ wèn nǐ, zhèli kāfēitīng zài nǎr?</i>	124
5.3.14.1.	Konstrukce podmět-predikativní komplex ve funkci predikátu.....	125
6.	Téma 6 – Zdraví.....	125
6.1.	Text	125
6.2.	Lexikální rozbor	127
6.3.	Gramatický rozbor	129
6.3.1.	<i>Kàn nǐ de yàngzi, nǐ yǒu yìdiǎnr bù shūfu</i>	129
6.3.1.1.	Rozdíl mezi <i>(yì)diǎnr(r)</i> a <i>yǒu (yì)diǎnr(r)</i>	130
6.3.2.	<i>Wǒ bìngle</i>	130
6.3.2.1.	<i>Le</i> ve funkci větné částice i slovesné přípony	130
6.3.3.	<i>Wǒ yǒu yìdiǎnr tóuténg, késou (dùzi, shǒu, tuǐ)</i>	131
6.3.4.	<i>Nǐ qù yīyuàn (zhǎo dàifu/yīshēng) kànguo bìng le ma?</i>	131
6.3.5.	<i>Jīntiān xiàwǔ qù</i>	132
6.3.5.1.	Určení času.....	132
6.3.6.	<i>Wǒ dài nǐ qù</i>	132
6.3.6.1.	Vynechání předmětu, formální předmět	133

6.3.7.	<i>Nǐ nǎr téng? wǒ tóu téng</i>	133
6.3.7.1.	Konstrukce se členem zřetelově vymezovacím (substantivem trvalé příslušnosti) / konstrukce podmět-predikát ve funkci predikativního komplexu	133
6.3.8.	<i>Nǐ shì shénme shíhou bìng de?</i>	135
6.3.8.1.	Konstrukce <i>shì...de</i>	135
7.	Téma 7 – Počasí	136
7.1.	Text	136
7.2.	Lexikální rozbor	137
7.3.	Gramatický rozbor	138
7.3.1.	<i>Lěng-sīle (rè-sīle)</i>	138
7.3.1.1.	Komplement stupně <i>sīle</i>	138
7.3.2.	<i>Xià dà xuě, guā dà fēng</i>	139
7.3.2.1.	Adjektiva v přívlastku	139
7.3.3.	<i>Tiānqì yùbào shuō míngtiān huì gèng nuǎnhuo</i>	140
7.3.3.1.	Modální sloveso <i>huì</i> vyjadřující pravděpodobnost	140
7.3.3.2.	Adverbium <i>gèng</i>	141
8.	Téma 8 – Orientace v čase	142
8.1.	Text	142
8.2.	Lexikální rozbor	145
8.3.	Gramatický rozbor	148
8.3.1.	<i>Nǐ zhīdao bù zhīdào xiànzài jǐ diǎnzhōng le?</i>	148
8.3.2.	<i>Guò wǔ fēnzhōng kěnéng yǒu yìdiǎnr kòng shíjiān</i>	149
8.3.3.	<i>Duìbuqǐ wǒ lái wǎn le</i>	149
8.3.3.1.	Adjektiva ve funkci komplementu bez přípony <i>de</i>	149
8.3.4.	Časové údaje	150
8.3.5.	<i>Wǒ xiàwǔ yì diǎn wǔshí fēn xià//kè, ránhòu jiù méi shénme shì le</i>	151
8.3.5.1.	Tázací zájmena v záporné funkci	151
8.3.6.	<i>Jiù zhèyàng ba</i>	152
9.	Téma 9 – Město	152
9.1.	Text	152
9.2.	Lexikální rozbor	154
9.3.	Gramatický rozbor	159
9.3.1.	<i>Nǐ shì cóng nǎr lái de?</i>	159
9.3.2.	<i>Shèngbǐdébǎo de míngshènggǔjì, nǐ yǐjīng cānguānle nǎ xiē dìfang? ...</i>	159
9.3.3.	<i>Āfú'è'ěr hào xúnyángjiàn nǐ què ma?</i>	160

9.3.3.1.	Předmět na začátku věty/anteponovaný větný člen	160
9.3.4.	<i>Shèngbǐdébǎo yǒu xǔduō měilì de jǐngdiǎn</i>	162
9.3.5.	<i>Shèngbǐdébǎo xiàtiān bǐ dōngtiān hǎo</i>	162
9.3.5.1.	Srovnávací konstrukce s <i>bǐ</i>	163
9.3.6.	<i>Zuò qìchē qù Fēnlán wǎn</i>	165
9.3.6.1.	Jízda dopravním prostředkem	165
9.3.7.	<i>Zhè ge duōshao qián?</i>	166
10.	Téma 10 – Svátek.....	167
10.1.	Text	167
10.2.	Lexikální rozbor	167
10.3.	Gramatický rozbor	170
10.3.1.	<i>Rúguǒ tiānqì hǎo de huà, wǒ qù wǒ de biéshù</i>	170
10.3.1.1.	Vedlejší věta podmínková – podmínka či předpoklad realizace či nerealizace děje	170
10.3.2.	<i>Bù, wǒ bú huì tiào/wǔ, wǒ zhǐ huì chàng/gē</i>	171
10.3.3.	<i>Tèbié shì fāng yānhuǒ de shíhou</i>	171
10.3.3.1.	Výraz <i>...de shíhou</i>	171
11.	Téma 11 – Kniha.....	172
11.1.	Text	172
11.2.	Lexikální rozbor	173
11.3.	Gramatický rozbor	175
11.3.1.	<i>Shūjiàzi shàng de nà běn lánse de shū shì guānyú shénme?</i>	175
11.3.1.1.	Podstatné jméno se záložkou v pozici přívlastku.....	176
11.3.1.2.	Pořadí několikanásobných přívlastků	176
11.3.2.	<i>Wǒ yǐwéi nà shì yì běn jiàokēshū</i>	176
11.3.2.1.	Sloveso <i>yǐwéi</i> „mylně se domnívat“.....	176
11.3.3.	<i>Zhōngwén shū nǐ kàndedǒng ma?</i>	177
11.3.4.	<i>Chúle huàkǎn yǐwài, wǒ hái yǒu gèzhǒng gèyàng de zázhi hé bàozhi</i> ... 177	
11.3.4.1.	Předložka <i>chúle</i> (<i>chúle...yǐwài</i>) „kromě“	178
12.	Téma 12 – Můj den	179
12.1.	Text	179
12.2.	Lexikální rozbor	180
12.3.	Gramatická analýza.....	183
12.3.1.	<i>Zuòwán zǎocāo, wǒ shōushi chuángbèi, xǐ liǎn, shuā yá, chī zǎofàn, ránhòu shàng dǎxué qu</i>	183

12.3.1.1.	Výsledkový komplement	183
12.3.2.	<i>Yìbān wǒmen yǒu sān jié kè, yǒu de shíhou yǒu sì jié kè</i>	185
12.3.2.1.	Spojení <i>yǒu de</i> „někteří, nějací“ v přívlastku.....	186
II.	Výsledky analýzy	187
1.	Výsledky gramatické analýzy	187
2.	Výsledky lexikální analýzy	196
III.	Závěr	220
IV.	Bibliografie	223

Seznam zkratk

<i>dài</i> 代	<i>dàicí</i> 代词 „zástupné slovo“
<i>dòng</i> 动	<i>dòngcí</i> 动词 „sloveso“
<i>dòng-bǔ</i> 动补	<i>dòng-bǔ jiégòu</i> 动补结构 „konstrukce predikát-komplement“
<i>fāng</i> 方	<i>fāngwèicí</i> 方位词 „lokativ“
<i>fù</i> 副	<i>fùcí</i> 副词 „adverbium“
<i>jiè</i> 介	<i>jiècí</i> 介词 „předložka/prepoziční sloveso“
<i>lián</i> 连	<i>liáncí</i> 连词 „spojka“
<i>liàng</i> 量	<i>liàngcí</i> 量词 „měrové slovo“
<i>míng</i> 名	<i>míngcí</i> 名词 „podstatné jméno“
<i>shù</i> 数	<i>shùcí</i> 数词 „číslovka“
<i>tàn</i> 叹	<i>tàncí</i> 叹词 „citoslovce“
<i>xíng</i> 形	<i>xíngròngcí</i> 形容词 „adjektivum“
<i>zhù</i> 助	<i>zhùcí</i> 助词 „pomocné slovo“

Úvod

Tématem této práce je gramatický a lexikální rozbor učebnice čínské konverzace od petrohradského sinologa N. A. Spěšněva *Vvěděníje v kitajskij jazyk*. Výsledkem práce by mělo být posouzení vhodnosti jejího použití coby učebnice pro první ročník sinologie. Hodnocení budu provádět jak z hlediska pokrytí základní slovní zásoby, tak z hlediska zahrnutí základních gramatických konstrukcí a frází.

V prvním ročníku studia sinologie na FF UK jsme pod vedením PhDr. Davida Sehnala, PhD. po probrání základní fonetiky začali pracovat právě se Spěšněvovou učebnicí. Postupně jsme se nazpaměť učili všechny věty z jednotlivých témat a rozhovorů. Pamatuji si, že po příjezdu na Taiwan na konci prvního ročníku byly namemorované věty ze „Spěšněva“ jedním z mála záchytných bodů, o které jsem se v prvních měsících mohla opřít a které mi velice pomáhaly v každodenní základní konverzaci. Tehdy na samém začátku studia byla ale pro nás, pro studenty, práce s učebnicí velmi náročná. K dispozici jsme měli pouze nahrávku, kterou jsme měli doma poslouchat a pokusit se přepsat to, co slyšíme, do *pīnyīnu*. Zápis, kterému jsme zatím nerozuměli, jsme si přinesli na hodinu, kde jsme nahrávky rozkrývali společně. Rozhovory nám pak David Sehnal přeložil, a vysvětlil nám či krátce popsal gramatické jevy, které obsahují. Jelikož ale učebnice jako taková žádné poznámky či vysvětlivky ke gramatice neobsahuje, byli jsme zcela závislí na učitelově výkladu. Pokud student na hodině chyběl nebo si neudělal dostatečně dobré poznámky, při opakování látky a snaze o zautomatizování textů nutně narážel na nejasnosti a spoustu problémů. I vzpomínky na tyto nelehké začátky byly jedním z důvodů, proč jsem při výběru témat diplomové práce s nadšením přivítala nápad právě Davida Sehnala na vytvoření gramatických poznámek ke Spěšněvově učebnici a její zhodnocení z pedagogického hlediska.

Učebnice N. A. Spěšněva je učebnicí konverzace, která by ve dvanácti tématech měla studenty seznámit se základními konverzačními frázemi a která by měla být zachycením co nejpřirozenějšího jazykového projevu. Jejím úkolem tedy není popisovat či záměrně do vět vkládat gramatické jevy tak, jak to dělají učebnice pokrývající jak konverzaci, tak gramatiku. Úkolem studenta pracujícího se Spěšněvovou učebnicí je naučit se nazpaměť jednotlivé věty a umět je zcela automaticky a přirozeně v daných situacích použít. Student tedy nesmí přemýšlet, zda ve větě „jsem zaneprázdněný“ má po podmětu *wǒ* 我 „já“ následovat

adverbium míry *hěn* „(velmi)“ či nikoliv. Větu *Wǒ hěn máng*. 我很忙。 „Mám toho moc.“ musí říct zcela automaticky a bez váhání. Učebnice tedy není koncipována způsobem, že by postupovala od nejjednodušších gramatických jevů k složitějším, naopak hned v prvním tématu se setkáváme s poměrně složitými gramatickými konstrukcemi. Po studentovi se ale samozřejmě nežadá, aby byl schopen daný gramatický jev vysvětlit a aby ho dokázal samostatně používat. Sama se však domnívám, že je vhodné, aby student poté, co si fráze zautomatizuje, v rámci svých možností, které jsou samozřejmě v počátcích studia velice omezené, jevu rozuměl a snažil se pochopit, jaký člen má ve větě jakou funkci. Poté může student začít vytvářet variace na dané konstrukce, obměňovat slovíčka v nich a automatizovat si gramatické konstrukce jako jakési šablony.

Čínština je jazykem velice kontextuálním. Student se nejprve nazpaměť učí fráze, které se používají v konkrétních situacích. Až po delší době a určitém pochopení systému jazyka může zkusit sám vymýšlet složitější věty nebo variace na již naučené fráze. Je však velice důležité, aby měl zcela zautomatizované základní fráze a určitá pravidla, která v čínské větě vládou. V nastolení zmíněných situací a modelových rozhovorů tedy spočívá hlavní přínos Spěšněvovy učebnice. Otázkou však zůstává, zda jsou v této učebnici pokryty i základní gramatické konstrukce. Ptám se, zda se student učí pouze konverzační fráze, nebo zda můžeme věty ve Spěšněvově textu zařadit do gramatického systému a zda se mohou stát součástí komplexnějšího pojetí výuky. V tomto komplexnějším pojetí výuky by v ideálním případě mohl student propojit zautomatizované fráze ze Spěšněvovy učebnice, které je schopen zařadit do určité konkrétní situace, s gramatickými jevy, které jsou mu vysvětlovány v hodinách gramatiky především z materiálu Oldřicha Švarného. Dalo by se namítnout, že Švarného materiál je také založený na příkladových větách odposlouchaných z reálných a přirozených rozhovorů. I přes nezpochybnitelnou kvalitu a autentičnost Švarného textů, jsou to však ve většině případů izolované a poměrně složité věty, které jsou vytržené z původního kontextu a které student začátečník v praxi ještě příliš nedokáže využít. Spěšněvův text je oproti tomu složen z jednoduchých rozhovorů a situací, které je student schopen si představit. Jelikož Spěšněv v jedenácti ze dvanácti témat používá formy rozhovoru, student si vytvoří představu situace a na sebe navazujících otázek a odpovědí, tím pádem je pro něj učení nazpaměť přirozenější a jednodušší, než kdyby se měl učit pouze izolované věty. V této práci si kladu za cíl na základě důkladného gramatického rozboru zjistit a zhodnotit, do jaké míry může Spěšněvova učebnice sloužit i jako učebnice praktického použití a procvičení

gramatických jevů. Nicméně předesílám, že už z rozdílné povahy a především z rozdílného rozsahu obou materiálů je jasné, že Spěšněvova učebnice coby učebnice konverzace nemůže a ani nechce pojmut veškerou gramatiku popsanou a procvičovanou ve Švarného materiálu.

Podobně se chystám hodnotit i slovní zásobu použitou ve Spěšněvově učebnici. Opět je třeba zmínit, že Spěšněv nemohl, a ani nebylo jeho cílem ve dvanácti tématech obsáhnout slovní zásobu zcela srovnatelnou se slovní zásobou ve Švarného materiálu. V tomto případě tedy budu výsledky lexikálního rozboru porovnávat s frekvenčním slovníkem současné čínštiny. Na základě tohoto srovnání budu posuzovat vhodnost a frekventovanost použitých slov. V případě použití ne příliš frekventovaných slov se chystám zamyslet nad důvodem a vhodností jejich použití.

Učebnice N. A. Spěšněva se skládá ze dvanácti témat. První téma má název „Výchozí prvky komunikace“. Seznamujeme se v něm především se základními zdvořilostními frázemi, s pozdravy, výzvami k seznámení, s představováním atd. Druhé téma je nazváno „Rodina“ a už podle názvu je jasné, že se studenti učí fráze a termíny spojené s rodinným prostředím a rodinnými příslušníky. Třetím tématem je „Univerzita“, kde se studenti seznamují se slovní zásobou a nejrůznějšími obraty ze studentského a školního prostředí. Ve čtvrtém tématu „Jídlo“ se zase studenti naučí základní fráze používané v konverzaci o čínské či jiné kuchyni, při stolování a také některé názvy čínských jídel. V pátém tématu, které je nazváno „Orientace v prostoru“ se studenti naučí, jak se zeptat na cestu a několik základních frází používaných při popisu cesty. Šesté téma „Zdraví“ zase představuje konverzaci o zdravotním stavu a některé názvy částí těla. Téma sedm „Počasí“, jak je patrné z názvu, rozebírá některé meteorologické jevy a výrazy je popisující. Osmé téma, nazvané „Orientace v čase“ zase studenty učí základní výrazy popisující časové údaje. Téma devět má název „Město“ a popisuje jednotlivé městské památky. Jelikož se ale jedná o učebnici psanou petrohradským profesorem a především pro studenty tamní univerzity, jedná se přirozeně o petrohradské památky. V tomto tématu je však i pár užitečných frází k nakupování a výměně peněz. Dalším tématem je „Svátek“. V tomto rozhovoru jsou rozebírány plány na den volna. Jedenáctým tématem je „Kniha“. Dvanáctým tématem je pak „Můj den“, což je jediná kapitola, ve které se nesetkáme s rozhovorem, ale s vyprávěním v první osobě, ve kterém mluvčí popisuje svůj den od probuzení až po usnutí. Všechna témata jsou poměrně krátká a celkem lehce zapamatovatelná. Některá témata se ještě dělí na podtémata a varianty, v některých je naopak jen jediný rozhovor.

Za hlavní pramen kromě Švarného učebního materiálu považuji Zhào Yuánrènovu (赵元任) *Hànyǔ kǒuyǔ yǔfǎ* 汉语口语语法 *Gramatika hovorové čínštiny*, asi nejvýznamnější práci na toto téma vůbec. Pro systematické a celistvé pojetí jednotlivých gramatických jevů se nejčastěji obracím na *Shíyòng xiàndài Hànyǔ yǔfǎ* 使用现代汉语语法 *Praktická gramatika moderní čínštiny* kolektivu autorů v čele s Liú Yuèhuá (刘月华). V této gramatice je velice podrobně, velice systematicky a s velkým množstvím příkladových vět zpracována gramatika čínského jazyka. Jelikož je ale Spěšněvova učebnice učebnicí konverzace a gramatika mluvené a psané čínštiny se samozřejmě v některých případech rozchází, musím s tímto vědomím k této gramatice a k aplikaci tohoto systému v mé práci přistupovat ostražitě. Dalším pramenem, který využívám, je učebnice vydaná na Pekingské jazykové univerzitě, která nese název *Xīn shíyòng Hànyǔ kèběn* 新使用汉语课本 *Nová učebnice praktické čínštiny*, která je často známá pod svým anglickým názvem *New Practical Chinese Reader*. Využívám především jejího manuálu pro učitele, ve kterém je ke každé lekci a probíranému jazykovému jevu podrobné vysvětlení a návod k jeho výuce. Dále, při potřebě porovnání více materiálů či pohledu z více úhlů, konzultuji i Mǎ Zhēninu (马真) *Jiǎnmíng shíyòng Hànyǔ yǔfǎ* 简明使用汉语语法 *Stručná praktická gramatika čínštiny*. Porovnání gramatických systémů u Mǎ Zhēn a Oldřicha Švarného jsem se věnovala ve své bakalářské práci *Srovnání gramatických systémů u Oldřicha Švarného a Ma Zhen*, na kterou na několika místech také odkazuji. Při lexikálním rozboru využívám Švarného čtyřsvazkový *Učební slovník jazyka čínského* a slovník *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* 现代汉语词典 *Slovník moderní čínštiny*. Výsledky lexikálního rozboru porovnávám s *Frekvenčním slovníkem moderní čínštiny* 现代汉语频率词典 *Xiàndài Hànyǔ pínlǜ cídiǎn*. Jediný dostupný a podle dostupných materiálů i jediný existující *Frekvenční slovník současné čínštiny* pochází z roku 1986, k údajům z něj získaným je tedy nutné přistupovat obezřetně. Tento frekvenční slovník zpracovává korpus složený ze čtyř odvětví či kategorií. V první řadě jsou to články a pojednání v různých periodikách na témata jako je politika, ekonomika, filozofie, právo, historie, geografie nebo vojenství.¹ Dalšími dvěma typy materiálu jsou populárněvědecké texty² a divadelní hry (např. autorů Guō Mòruò 郭沫若 nebo Lǎo Shě 老舍) spolu s každodenním hovorovým jazykem.³ Čtvrtou

---

¹ První kategorie tvoří 24,39% celkového korpusu a v jejím rámci je analyzováno 440799 znaků.

² Tvoří 15,73% celkového korpusu a zpracovává 284308 znaků.

³ Divadelní hry a hovorový jazyk tvoří 11,17% celkového korpusu a obsahují 201892 znaků.

skupinu tvoří nejrůznější literární díla, např. romány, povídky, eseje, pohádky, životopisy atd.⁴ Vzhledem k datu vydání slovníku a také době nutné na jeho vytvoření se však jedná o texty pocházející z doby starší, než jsou osmdesátá léta minulého století. I z tohoto důvodu využívám pro získání aktuálnějších údajů o frekvenci výskytu slov i čínský vyhledávač google www.google.com.hk. Použité příkladové věty, u kterých není uveden autor či zdroj, jsou mé vlastní.

Ve Spěšněvově učebnici nacházíme verzi jak ve znacích, tak v *pīnyīnu*. Já však do své diplomové práce využívám varianty ve znacích, neboť Spěšněvův zápis v *pīnyīnu* je občas ovlivněn pekingským dialektem a v některých případech se liší od standardu. Text ve znacích tedy sama přepisuji do *pīnyīnu*. U sporných situací, například tedy tam, kde se musím rozhodovat, co psát odděleně a co zvlášť, nebo u některých sporných tónů, vysvětluji důvody toho či onoho způsobu zápisu přímo v textu.

V práci používám zjednodušené znaky a transkripci *pīnyīn*. V případě znění textů nejprve uvádím text v *pīnyīnu*, poté ve znacích a poté český překlad. V případě gramatických jevů, u kterých pokládám za důležité uvést jejich čínský termín, používám dvou způsobů. První z nich je způsob kdy na prvním místě je termín český, za kterým následuje termín v *pīnyīnu* a za ním termín ve znacích. Druhým způsobem je způsob, kdy začínám termínem v *pīnyīnu*, pokračuji termínem ve znacích a na posledním místě uvádím v uvozovkách termín český. Tohoto druhého způsobu používám především u termínů, které nejsou v češtině zcela běžné.

Překlady textů do češtiny jsou mé vlastní. V překladu rozhovorů se co možná nejvíce snažím o přirozené vyznění výsledných frází, ne pouze o doslovný překlad. Pokud se výsledný překlad významně liší od doslovného překladu, pak v závorce uvádím i doslovný překlad. Co se týká překladu gramatických termínů do češtiny, snažím se používat obecně známé a používané výrazy. Ve valné většině případů využívám Švarného terminologii. Pokud se v některých případech můj názor na daný jev se Švarného systémem rozchází, daný rozdíl vysvětluji a použití jiných termínů odůvodňuji. Tam, kde česká terminologie zavedena není, se uchyluji k vlastním, většinou doslovným, překladům, což také vždy explicitně vysvětluji. Co se týká syntaktických vazeb, kterým se Švarný ve svém materiálu příliš nevěnuje, ve většině případů se snažím uvádět více pohledů na věc a odkazovat na rozdílnou literaturu.

---

⁴ Poslední skupina představuje 48,71% celkového korpusu a v jejím rámci je analyzováno 880399 znaků.

Samotný rozbor dělám podle jednotlivých kapitol, resp. témat. Na začátku vždy uvedu text daného tématu v *pīnyīnu* a ve znacích. Za čínským textem následuje překlad textu do češtiny. Následuje kapitola Lexikální rozbor, kde jedno po druhém překládám, popisuji a vysvětluji jednotlivá slovíčka použitá v daném tématu. U každého slova se snažím uvést slovní druh nebo funkční charakteristiku,⁵ ke které náleží, v případě rozporů či nejednoznačností uvádím více možností. V případě, že pro daná slova platí nějaké zvláštnosti či omezení, uvádím je také. Podle důležitosti těchto vlastností tak dělám buď v samotném textu, nebo v poznámkách pod čarou. Slovíčka rozebírám vždy pouze při prvním výskytu. Pokud však je slovo použito v posunutém či jiném významu či funkční charakteristice, uvádím ho v lexikálním rozboru znovu. Po lexikálním rozboru následuje rozbor gramatický. Přímo v textu Spěšněvových rozhovorů v *pīnyīnu* kladu za věty, které podrobuji analýze, čísla odkazující k textu v rozboru. V rozboru pak podle těchto číselných indexů uvádím věty, které analyzuji. Přímo pod větami zpravidla následuje jejich analýza na bezprostřední složky. V případě, že se jedná o používanou gramatickou konstrukci či vazbu, pak se ji při jejím prvním výskytu snažím představit a popsat obecněji, uvést její čínský název a vysvětlit pravidla tvoření podobných vět, případně uvést příklady. Domnívám se, že tímto způsobem bude student schopný si propojit gramatické vazby s konkrétními větami. V případě opakovaného výskytu jedné konstrukce na toto opakované použití v některých případech upozorňuji, v některých případech, ve kterých to nepokládám za nezbytné, nikoli. Gramatické

---

⁵ Gramatická funkční charakteristika *yǔfǎ gōngnéng tèzhēng* 语法功能特征 je soubor vlastností určitého slova, který předurčuje jeho funkce a výskyt. Do určité míry je tedy podobná fungování slovních druhů v češtině a jiných jazycích. Jak upozorňuje např. Švarný (1993, 92-95), slova jsou v čínštině svou formou nerozlišitelná, nepřibírají žádné elementy, se kterými by vytvářely určité tvary, neskloňují se a nečasují. Jejich příslušnost k jednotlivým slovním druhům (funkčním charakteristikám) není, na rozdíl od češtiny, jasná z jejich tvaru. Přesto ale určitá slova mohou ve větě zastávat pouze určité funkce a ve svém výskytu na sebe bývají vázána. Švarný dále uvádí, že jelikož je fungování slov různých funkčních charakteristik podobné fungování slovních druhů v češtině, označují se podobně: funkční charakteristika podstatné jméno, sloveso atd. Dané slovo může ve větě zastávat funkci, která je vymezena dané funkční charakteristice. Gramatických funkčních charakteristik je omezený počet a příslušnost k jednotlivým charakteristikám není prediktabilní. Švarný dále uvádí, že stejně tak není prediktabilní to, že často jedné a téže jednotce přísluší více funkčních charakteristik. V takovém případě je však možné polemizovat o tom, zda se stále jedná o jednu a tutéž jednotku, nebo zda jsou to stejně znějící a stejným způsobem zapsané dvě různé jednotky. Přikláním se spíš k druhé variantě. V přehledu funkčních charakteristik vychází Švarný ze seznamu druhů slov a jejich dalšího rozlišení na dílčí skupiny uvedeného v *Shíyòng Hànyǔ kèběn – Practical Chinese Reader I*. Jednotlivé funkční charakteristiky pak zpřesňuje a dále dělí, nebo je na základě porovnání čínštiny s jinými jazyky stahuje v jednu charakteristiku obecnější.

analýze podrobuji věty podle vlastního výběru. Snažím se, aby to byly věty, jejichž porozumění by mohlo studentům způsobovat problémy, nebo věty, které jsou tvořeny složitějšími nebo často se opakujícími konstrukcemi. Při obecnějším popisu gramatických jevů se vždy snažím uvádět více úhlů pohledu a více způsobů chápání daného gramatického jevu. Pokud mám pocit, že z pedagogického hlediska je vhodnější chápání tím či oním způsobem, pak to také uvádím a vysvětluji.

Závěrem tohoto rozsáhlého gramatického rozboru by měl být přehled gramatických jevů, se kterými se studenti ve Spěšněvově učebnici setkají, a jejich následné porovnání s učebním materiálem Oldřicha Švarného. Jelikož předpokládám, že ve Spěšněvově materiálu určitě nebudou obsaženy všechny gramatické jevy a konstrukce, které jsou popsány v materiálu Oldřicha Švarného, kladu si za cíl posoudit míru odlišnosti pokrytí gramatických jevů a zásadnost „chybějících“ konstrukcí.

Závěrem rozboru lexikálního bude rejstřík všech slov a ustálených spojení použitých ve Spěšněvově učebnici opatřený údaji o jejich frekvenci. Chystám se zamyslet nad použitím slov s nápadně nízkou frekvencí. Položím si otázku, proč Spěšněv daná slova použil. Zda jejich použití souvisí s orientací textu na určitou skupinu čtenářů a uživatelů, zda se jedná o slova novodobá, a tím pádem do slovníku ještě nezahrnutá, atd. V případě slov novodobých se chystám využít i čínského vyhledávače google. Výsledkem lexikálního rozboru by mělo být zhodnocení použité slovní zásoby a její vhodnosti pro studenty prvního ročníku sinologie. Výsledky lexikálního rozboru nebudu porovnávat se Švarného materiálem, neboť na první pohled je jasné, že slovní zásoba dvanácti témat Spěšněvovy konverzace a slovní zásoba obrovského souboru vět ve Švarného materiálu jsou dvěma nesrovnatelnými korpusy.

Na základě výsledků gramatického a lexikálního rozboru a jejich porovnání s příslušnými materiály si dovoluji zhodnotit přínos a vhodnost použití učebnice N. A. Spěšněva *Vvěděnije v kitajskij jazyk coby* učebnice pro první ročník studentů sinologie.

I. Lexikální a gramatická analýza textů

1. Téma 1 – Výchozí prvky komunikace

1.1. Text

Mikrotéma 1

A: *Nǐ hǎo!* (1) 你好! „Ahoj! / Dobrý den!”

B: *Nǐ hǎo!* 你好! „Ahoj! / Dobrý den!”

A: *Zǎo!* 早! „Dobré ráno!”

B: *Zǎo!* 早! „Dobré ráno!”

A: *Zài jiàn!* (2) 再见! „Na viděnou!”

B: *Zài jiàn!* 再见! „Na viděnou!”

Mikrotéma 2

Varianta a)

A: *Wǒ yào hé nín rènshi rènshi. Kěyǐ ma?* (3) 我要和您认识认识。可以吗? „Chtěl bych se s Vámi seznámit. Je to možné / souhlasíte?”

B: *Kěyǐ, kěyǐ. Huānyíng, huānyíng.* (4) *Wǒ hěn gāoxìng.* (5) 可以, 可以。欢迎, 欢迎。我很高兴。 „Jistě, jistě. S radostí, s radostí. Jsem potěšen.”

Varianta b)

A: *Duìbuqǐ*⁶, *wǒmen rènshi yíxià* (6). 对不起，我们认识一下。 „Promiňte, seznamme se.“

B: *Hǎo, hǎo! Wǒ xìng Wáng.* (7) *Rènshi nín hěn gāoxìng!* (8) 好, 好! 我姓王。认识您很高兴! „Ano, jistě, jistě! Mé příjmení je Wang. Těší mě, že Vás poznávám!“

A: *Wǒ jiào Bǐdé. Rènshi nín wǒ yě hěn gāoxìng!* 我叫彼得。认识您我也很高兴! „Já se jmenuji Petr. Také Vás rád poznávám!“

B: *Nǐ de Hànyǔ shuō-de búcuò.*⁷ (9) 你的汉语说得不错。 „Mluvíš dobře čínsky.“

A: *Nǎli, nǎli!* 哪里, 哪里! „Ale kdepak!“

Mikrotéma 3

A: *Nín hǎo!* 您好! „Dobrý den!“

B: *Nín hǎo, Wáng tóngzhì. Qǐng jìn, qǐng jìn! Zhè shì wǒ (de) péngyou, zhè shì wǒ (de) qīzi.* (10) 您好, 王同志。请进, 请进! 这是我(的)朋友, 这是我(的)妻子。 „Dobrý den, soudruhu Wangu, pojd'te dál! Toto je můj přítel, toto je moje žena.“

A: *Nín hǎo! À, wǒ de míngpiàn.* (11) *Zhè shì wǒ jiāli de diànhuà hàomǎ,* (12) *zhè shì wǒ de shǒujī. Nín yǒu míngpiàn ma?* (13) 您好! 啊, 我的名片。这是我家里的电话号码, 这是

---

⁶ Konstrukce predikát-výsledkový komplement, predikát-směrový komplement a predikát-potenciální komplement píší v *pīnyīnu* dohromady. Držím se tak Švarného (1993, s.141-144) systému, který označuje vazby predikátu se směrovým či výsledkovým komplementem jako modifikovaná slovesa, která jsou schopna vytvářet potenciální formy – vazby predikát-potenciální komplement. O modifikovaných slovesech říká, že mají semi-morfologický charakter, jsou tedy na přechodu mezi kompozitem a spojením slov. Mezi jejich jednotlivé části, tedy mezi sloveso a komplement, resp. modifikátor (podle Švarného), nelze vkládat jiné elementy, a vztah mezi nimi je poměrně těsný.

⁷ U zápisu konstrukcí predikát-stavový komplement v *pīnyīnu* používám způsobu, kdy částici *de* 得 spojuji s predikátem pomocí pomlčky pro naznačení toho, že se jedná o připojení komplementu a těsný vztah mezi predikátem a komplementem. Mezi částicí *de* a následným komplementem pak nechávám mezeru, neboť komplementy jsou zpravidla tvořeny samostatnými výrazy a lze mezi ně a predikáty vkládat další elementy, např. zápornky, adverbia míry, větší pauzy v řeči atd.

我的手机。您有名片吗？ „Dobrý den. (Tady je) má vizitka. Tohle je můj telefon domů. Tohle můj mobil. Máte vizitku?“

B: *Duìbuqǐ, méi yǒu.* (14) *Zhè shì wǒ de diànhuà hàomǎ: yāo yāo sì sān jiǔ qī liù.* 对不起，没有。这是我的电话号码：一一四三九七六。 „Omlouvám se, nemám. Tady je mé telefonní číslo: 1143976.“

1.2. Lexikální rozbor

nǐ 你 (*dài* 代) zástupné slovo⁸, zájmeno 2. osoby jednotného čísla „ty“, v některých případech se používá i jako zájmeno přivlastňovací 2. osoby jednotného čísla⁹

hǎo 好 (*xíng* 形) adjektivum „(být) dobrý“

nǐ hǎo 你好 „ahoj / dobrý den“ – běžný čínský pozdrav, doslova přeložený nejlépe asi jako „buď zdrav“; zájmeno *nǐ* „ty“ lze nahradit zájmeny *nín* 您 „vy (2. os. jedn. č., vykání)“ pro pozdrav *nín hǎo* 您好 „dobrý den“, nebo *nǐmen* 你们 „vy (2. os. mn. č.)“ pro pozdrav *nǐmen hǎo* 你们好 „dobrý den (Vám)“, popř. dalšími zájmeny či podstatnými jmény

zǎo 早 (*míng* 名) podstatné jméno, jméno času¹⁰ „ráno, jítro“ (zkrácená varianta slova *zǎoshang* 早上 „ráno“) – používá se jako ustálený, spíše hovorový výraz pro pozdrav

---

⁸ Při překladu slova *dàicí* 代词, jak bývají zájmena v čínštině označována, používám, stejně jako Švarný (1993, 101), českého ekvivalentu „zástupné slovo“, který je doslovným překladem daného termínu, a navíc také odráží skutečnost, že daná funkční charakteristika zahrnuje zástupná slova nejen za jména, ale i za jiné funkční charakteristiky. V rámci funkční charakteristiky *dàicí* spolu se Švarným odlišuji zájmena, tj. zástupná slova ve vlastním slova smyslu, a tzv. deiktická nebo také ukazovací slova, která vystupují jako bližší určení jiných slov, většinou podstatných jmen. Mezi deiktická slova patří např. *zhè* 这 „tento, tato, toto“, *nà* 那 „tamten, tamta, tamto“, *nǎ* 哪 „který, která, které“. Slova jako *zhè* a *nà* však mohou plnit funkci jak deiktického slova, tak zájmena. V takovém případě mají význam „toto, to“, resp. „tamto, to“. Pro jejich použití ve funkci zájmen však platí omezení, že se mohou používat pouze ve funkci podmětu. Se zájmenem *zhè* „toto, to“ se setkáváme i dále v tomto rozhovoru.

⁹ Zájmena osobní se používají jako zájmena přivlastňovací ve spojení se slovy vyjadřujícími blízké vztahy, tedy členy rodiny, přátele, učitele atd., např. *nǐ māma* 你妈妈 „tvoje maminka“, viz gramatický rozbor oddíl 10.2.

¹⁰ Jelikož se ve většině případů řídím Švarného dělením na funkční charakteristiky, uvádím u jednotlivých jmen i podkategorie, jako je jméno času a jméno místa, které Švarný (1993, 95-96) v rámci funkční charakteristiky

„dobré ráno“; je možné použít i delší a formálnější variantu *zǎoshang hǎo* 早上好 „dobré ráno“

zài 再 (*fù* 副)   adverbium „zase, opět, znovu“; zpravidla se používá pro děje probíhající v budoucnosti

jiàn 见 (*dòng* 动)   sloveso „spatřit, vidět“

zài jiàn 再见   ustálené spojení, pozdrav „na viděnou, na shledanou“; doslova „opět se uvidíme, znovu se spatříme“¹¹

wǒ 我 (*dài* 代)   zástupné slovo, osobní zájmeno 1. osoby jednotného čísla „já“, v některých případech i zájmeno přivlastňovací 1. os. jednotného čísla

yào 要 (*dòng* 动)   modální sloveso / pomocné sloveso „chtít (činit něco)“; v daném kontextu vyjadřuje přání či touhu uskutečnit děj vyjádřený slovesem následujícím.¹²

hé 和 (*jiè* 介)   předložka „s“

---

podstatné jméno vyděluje. Slova, která Švarný označuje jako podstatná jména ve vlastním slova smyslu, označují pouze termínem podstatné jméno. Zhào Yuánrèn (2002, 227) má přístup velice podobný, kdy vyděluje větší skupinu tzv. *tǐcí* 体词 „nominální slova“, v jejichž rámci pak rozlišuje podstatná jména *míngcí* 名词, vlastní jména *zhuānmíng* 专名, jména místa *chùsuǒcí* 处所词, jména času *shíjiāncí* 时间词 a dalších sedm slovních druhů, jak Zhào Yuánrèn skupiny nazývá.

¹¹ Neurčité adverbium *zài* 再 „znovu“ lze ve spojení nahradit konkrétním jménem času, např. *míngtiān* 明天 „zítra“ ve spojení *míngtiān jiàn* 明天见 „uvidíme se zítra“, *yíhuǐr* 一会儿 „okamžik, chvíle“ ve spojení *yíhuǐr jiàn* 一会儿见 „uvidíme se za chvíli“, atd.

¹² Modální sloveso *yào* má však více významů. Za prvé výše zmíněné vyjádření přání či touhy činit něco. *Nǐ yào gànma?* 你要干嘛? „Co chceš dělat?“ Dále může vyjadřovat budoucnost, např. *Yào xiàyǔ le.* 要下雨了. „Bude pršet.“ V tomto případě zápor není *bú yào* 不要, ale spojení zápornky *bù* 不 a daného slovesa, zde tedy *Bú xiàyǔ.* 不下雨. „Nebude pršet.“, nebo zápor modálního slovesa *huì* 会, čili *Bú huì xiàyǔ.* 不会下雨. „Nebude pršet.“ Zhào Yuánrèn (2002, 326) uvádí příklady použití modálního slovesa *yào* ve větách srovnání, např. *Yīngguó bǐ Ruìdiǎn yào xiǎo diǎnr.* 英国比瑞典要小点儿. „Anglie je o něco menší než Švédsko.“ A také ve významu českého „muset, být nutný“, např. *Nǐ de tóufa yào jiǎn le.* 你的头发要剪了. „Potřebuješ ostříhat.“ Sloveso *yào* „chtít“ však může vystupovat i jako sloveso plnovýznamové, kdy za ním přímo následuje předmět, např. *Wǒ yào zhège* 我要这个. „Chci toto.“ (Švarný a Uher 1997, 116).

nín 您 (*dài* 代) zástupné slovo, osobní zájmeno 2. osoby jednotného čísla „vy“ ve smyslu vykání, v některých případech i zájmeno přivlastňovací 2. osoby jednotného čísla

rènshi 认识 (*dòng* 动) sloveso „znát (někoho), poznat (někoho), seznámit se (s někým)“

kěyǐ 可以 (*dòng* 动) modální sloveso „moci, smět, lze, být možný“; používá se k vyjádření toho, že není vnějších překážek či zákazů¹³

ma 吗 (*zhù* 助) větná tázací částice, která se klade na konec věty u otázek zjišťovacích (očekáváme odpověď ano/ne)

huānyíng 欢迎 (*dòng* 动) sloveso „přijímat s radostí, vítat, přivítat (někoho či něco)“

hěn 很 (*fù* 副) adverbium „velmi“

gāoxìng 高兴 (*xíng* 形) adjektivum „mít radost, (být) potěšen“

duìbuqǐ 对不起 (*dòng* 动) sloveso „být (někomu něco) hloupé (vůči někomu), mít výčitky (vůči někomu)“; používá se jako zdvořilostní fráze „promiňte, omlouvám se“; původně „nemohu se / nemohu si dovolit postavit se Vám tváří v tvář“

wǒmen 我们 (*dài* 代) zástupné slovo, zájmeno 1. osoby množného čísla „my“, v některých případech i přivlastňovací zájmeno 1. osoby množného čísla

yíxià 一下 (*shùliàngcí* 数量词) spojení číslovky *yī* „jedna“ a slovesného numerativu *xià* „krát“, používá se po některých slovesech k vyjádření jednorázovosti, krátkého trvání daného děje nebo toho, že činnost vyjádřenou slovesem pouze zkusíme; do češtiny většinou překládáme dokonavým videm

xìng 姓 (*dòng* 动/*míng* 名) sloveso „jmenovat se příjmením“, podstatné jméno „příjmení“

---

¹³ Na rozdíl od dalšího modálního slovesa *néng* 能 „moci, být s to, mít schopnost“. Obě slovesa ale mají podobný význam. Švarný s Uhrem (1997, 116-117) upozorňují na to, že v záporných větách, pokud nechceme vyjádřit vyloženě zákaz, se i pro sloveso *kěyǐ* používá formy *bù néng*. Např. *Zhèlǐ bù néng shuō huà* 这里不能说话。 „Tady nemůžeme mluvit.“

<i>Wáng</i> 王 (<i>xìng</i> 姓)	jedno z nejčastějších čínských příjmení „Wang“
<i>jiào</i> 叫 (<i>dòng</i> 动)	sloveso identifikace „jmenovat se, nazývat se“; předmětem slovesa <i>jiào</i> je celé jméno i s příjmením ¹⁴ nebo dané jméno, popřípadě jméno, kterým si přejeme být oslovováni ¹⁵
<i>Bǐdé</i> 彼得 (<i>rénmíng</i> 人名)	osobní jméno, velice častý převod jména „Petr“
<i>yě</i> 也 (<i>fù</i> 副)	adverbium „také“
<i>de</i> 的 (<i>zhù</i> 助)	pomocné slovo, gramatický ukazatel, přípona <i>de</i> , nejčastěji vyjadřuje náležení slova nebo výrazu, které ji následuje ke slovu nebo výrazu, které jí předchází; klade se tedy mezi přívlastek a jádro konstrukce; ve spojení s osobními zájmeny z nich přípona <i>de</i> vytváří zájmena přívlastňovací
<i>Hànyǔ</i> 汉语 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „čínština“; doslova „jazyk Hanů“ ¹⁶
<i>shuō</i> 说 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „říct (něco), mluvit, povídat, říkat že“
<i>de</i> 得 (<i>zhù</i> 助)	částice <i>de</i> stojící mezi predikátem a komplementem
<i>bù</i> 不 (<i>fù</i> 副)	adverbium, záporka „ne“; používá se před adjektivy i slovesy pro vyjádření záporu u dějů probíhajících v současnosti i budoucnosti, případně může stát samostatně na začátku věty jako záporná odpověď ¹⁷
<i>cuò</i> 错 (<i>xíng</i> 形/ <i>dòng</i> 动)	adjektivum „(být) špatný, chybný“; sloveso „udělat (něco) špatně, mít chybu“

¹⁴ V případě, že je předmětem celé jméno, na prvním místě stojí vždy příjmení, až pak následuje dané jméno.

¹⁵ Předmětem slovesa *xìng* 姓 „jmenovat se příjmením“ je pouze příjmení, předmětem slovesa *jiào* 叫 „jmenovat se/nazývat se“ je dané jméno, celé jméno nebo jméno, kterým chceme, aby nás dotyčný oslovoval. Tázací formy jsou *Nǐ xìng shénme?* 你姓什么? „Jak se jmenuješ příjmením?“, resp. *Nǐ jiào shénme míngzì?* 你叫什么名字? „Jak se jmenuješ? / Jaké je tvé jméno?“

¹⁶ Odkazuje spíše k čínštině mluvené, na rozdíl od slova *Zhōngwén* 中文 „čínský jazyk“, které odkazuje spíše k jazyku psanému. Zvláště v poslední době však bývají používána obě slova v obou kontextech.

¹⁷ V tomto případě pak zpravidla následuje ještě celá věta jako vysvětlení. Např. *Nǐ shì xuésheng ma?* 你是学生吗? *Bù, wǒ bú shì xuésheng.* 你不是学生。 „Jsi student? Ne, nejsem student.“

búcuò 不错 (*xíng* 形)   adjektivum „(být) slušný, ucházející, docela slušný, dobrý“, doslova „ne špatný“; spojení zápornky *bù* a slovesa či adjektiva *cuò* „splést se, udělat chybu, (být) špatný, chybný“

nǎli 哪里   používá se jako ustálený výraz pro skromné odmítnutí pochvaly či komplimentu „ale kdepak, ale jděte“, původně tázací zájmeno „kdepak?“

tóngzhì 同志 (*míng* 名)   podstatné jméno „soudruh“, používá se i jako oslovení pro kolegy, kamarády, většinou v pozici za příjmením¹⁸

qǐng 请 (*dòng* 动)   sloveso „prosím, račte“

jìn 进 (*dòng* 动)   sloveso „vstoupit, vejít (někam)“

qǐng jìn 请进   ustálené spojení „vstupte prosím, račte vstoupit“ používané jako výzva ke vstupu do místnosti

zhè 这 (*dài* 代)   zástupné slovo, zájmeno „toto, to“, které takto samostatně může zastávat pouze funkci podmětu¹⁹; ve spojení s měrovým slovem pak může zastávat i funkci předmětu či přívlastku

shì 是 (*dòng* 动)   sloveso identifikace, spona „být (někým/něčím)“²⁰

---

¹⁸ I když ani v Číně se toto oslovení nepoužívá už tolik jako dříve. V současné době je oblíbené především mezi starší generací. Musíme však podotknout, že jeho vyznění v čínštině je trochu odlišné od jeho vyznění v češtině. Morfém *tóng* znamená „stejný, totožný“ a morfém *zhì* znamená „záměr, ambice, aspirace, hodnoty“. Slovo složené z těchto dvou morfémů tedy označuje lidi stejného smýšlení, ideálů, oboru atd. Především samozřejmě příslušníky jedné politické strany. V současné době se používá i ve významu „homosexuál“.

¹⁹ Pro postavení ve funkci předmětu je nutné toto ukazovací zájmeno spojit s měrovým slovem, případně i s konkrétním podstatným jménem. Jak již bylo zmíněno, Švarný (1993, 103-104) *zhè* v tomto použití řadí mezi deiktická slova, která se vyznačují tím, že zpravidla ve spojení s měrovým slovem vystupují jako bližší určení podstatných jmen. Domnívám se, že pro pedagogické účely je jednoznačně vhodné oddělit dvě různá použití slov, jako je *zhè*, tedy samostatné použití ve významu slova „toto, to“ v pozici podmětu, a nesamostatné použití, kdy je nutné morfém spojit s měrovým slovem ve významu „tento, tato, toto“. To samé platí o morfému *nà* „tamto, to“ v samostatném použití v podmětu, nebo „tamten, tamta, tamto“ v použití s měrovým slovem. Tudíž u jednotlivých slov patřících do funkční charakteristiky zástupné slovo uvádím i do jaké patří podkategorie, tzn., zda se jedná o zájmeno či deiktické slovo.

<i>péngyou</i> 朋友 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „kamarád, přítel“
<i>qīzi</i> 妻子 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „manželka, žena“
<i>jiālǐ</i> 家里 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno místa „doma“ vytvořené spojením podstatného jména <i>jiā</i> 家 „domov, rodina“ a záložky <i>lǐ</i> 里 „uvnitř, v“ ²¹
<i>diànhuà</i> 电话 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „telefon“
<i>hàomǎ</i> 号码 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „číslo“
<i>shǒujī</i> 手机 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „mobilní telefon“
<i>yǒu</i> 有 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „mít“; u slovesa <i>yǒu</i> se nepoužívá záporka <i>bù</i> , ale záporka <i>méi</i> 没 ²²

²⁰ Spousta *shì* je zvláštním druhem slovesa, které se používá zpravidla ke spojení podmětu s přísudkem, pokud je přísudek vyjádřen podstatným jménem (Švarný a Uher 1997, 79). Sloveso *shì* tedy není možné použít ve všech případech, ve kterých používáme české sloveso „být“. Např. ve významu „nacházet se (na nějakém místě)“ se používá sloveso *zài* 在. Pokud chceme vyjádřit, že na nějakém místě se nachází něco nebo někdo, nebo že nějakému místu či instituci někdo náleží, pak zpravidla použijeme sloveso *yǒu* 有 „být, existovat“. Pokud chceme vyjádřit to, že někdo má nějakou vlastnost, tedy obdoba spojení českého slovesa „být“ s přídavným jménem, použijeme pouze dané adjektivum, většinou opatřené nějakým adverbiem míry, např. *Wǒ hěn máng*. 我很忙. „Jsem zaneprázdněný.“ atd.

²¹ O záložkách viz Téma 3. Jedná se o velice častý jev, kdy za obecné podstatné jméno, které má vyjadřovat určení místa, je připojena konkrétní záložka upřesňující umístění v rámci samotného podstatného jména. Čínské prameny pro záložky, zde *lǐ* „uvnitř“ používají termín *fāngwèicí* 方位词 „lokativy, slova umístění“. Stejný přístup zaujímá například Zhào Yuánrèn (2002, 278), který morfémy, jako je *lǐ*, také označuje jako *fāngwèicí* „lokativ“ a říká, že *fāngwèicí* se připojují za jiná jména, respektive nominální slova *tǐcí* 体词 a vytváří tak jména místa *chùsuǒcí* 处所词 nebo jména času *shíjiāncí* 时间词. Švarný (1993, 96-97) vzhledem k jejich postavení za obecným jménem pro *fāngwèicí* používá velice zdařilého termínu záložky. Švarný tímto termínem navíc odkazuje k podobnosti čínských záložek s předložkami v indoevropských jazycích, na což i sám upozorňuje. V této práci budu záložky, vzhledem k tomu, že jejich chování je odlišné od jiných podstatných jmen, mezi která je řadí například Xiàndài Hànyǔ cídiǎn (2005), řadit do samostatné kategorie lokativů *fāngwèicí* 方位词. Jako zkratku pro tuto kategorii používám *fāng* 方.

²² Sloveso *yǒu* má kromě významu „mít“ ještě význam „být, existovat“. V tomto významu bude sloveso *yǒu* použito už v Tématu 2, o použití slovesa *yǒu* v tomto významu viz Téma 3.

míngpiàn 名片 (*míng* 名) podstatné jméno „vizitka“

méi yǒu 没有 (*dòng* 动) sloveso „nemít“; spojení zápornky 没 *méi* a slovesa *yǒu* „mít“

1.3. Gramatický rozbor

V případě pozdravů se jedná se o lexikalizovaná spojení, která se v takto ustálené podobě používají jako základní zdvořilostní fráze. Často v nich však můžeme analyzovat základní gramatické konstrukce.

1.3.1. *Nǐ hǎo*

1.3.1.1. Konstrukce podmět-predikativní komplex

V případě, že bychom pozdrav *nǐ hǎo* měli analyzovat, charakterizovali bychom jej jako vazbu podmět-predikativní komplex *zhǔ-wèi jiégòu* 主谓结构 s podmětem *zhǔyǔ* 主语 tvořeným zájmenem *nǐ* „ty“ a predikátem *wèiyǔ* 谓语, který tvoří adjektivum *hǎo* „(být) dobrý“. Konstrukce typu podmět-predikativní komplex je nejzákladnějším a nejčastějším typem konstrukcí v čínských větách. Podmět v čínské větě je spíše podmětem obecným ve smyslu hlavního tématu celé výpovědi. Jak říká Švarný (1993), podmět je ve větě vždy na prvním místě, je vždy určitý a známý. Dále zdůrazňuje, že díky neexistenci odlišení rodu, čísla a osoby shodou je vztah mezi podmětem a predikátem poměrně volný. Podmět může tedy být nejen jméno označující činitele děje nebo nositele vlastnosti, ale i jméno místa nebo jmenný komplex charakteru jména místa.

1.3.2. *Zài jiàn*

Pozdrav *zài jiàn* „na shledanou“ by se dal analyzovat jako věta založená na predikátu, ve které nenacházíme žádný podmět. Netvoří ji tedy konstrukce podmět-predikativní komplex.²³ Tvoří ji konstrukce, ve které člen na prvním místě, zde adverbium *zài* „znovu, opět“ blíže určuje jádro konstrukce tvořené slovesem *jiàn* „vidět, spatřit“.

---

²³ Věty, ve kterých je jak podmět, tak predikativní komplex nazývá Zhào Yuánrèn (2002, 41-42) *zhěngjù* 整句, v angličtině *major sentence*, v češtině nejspíše „věty úplné“, naopak věty ve kterých jeden z těchto členů vyjádřen není nebo vyjádřen být nemůže, nazývá *língjù* 零句, anglicky *minor sentence*, v češtině nejspíš „věty neúplné, fragmentární“. O *língjù* Zhào Yuánrèn říká, že nejčastěji bývají založeny na samotném predikativním nebo jmenném výrazu. Jako nejtypičtější příklady *língjù* označuje věty založené na citoslovcích.

Podobné konstrukce Zhào Yuánrèn (2002) nazývá *zhǔ-cóng jiégòu* 主从结构 „konstrukce řídicí-podřízené“. Je znám i termín *piānzhèng cízǔ* 偏正词组 „konstrukce blíže určující-blíže určované“ (Mǎ 1988). V této práci budu v češtině používat právě tento termín.

1.3.2.1. Konstrukce blíže určující-blíže určované

Jedná se o konstrukce, ve kterých člen na prvním místě blíže určuje člen na druhém místě. Určitým způsobem ho modifikuje, připisuje mu tedy určitou vlastnost, zařazuje ho do určité skupiny, vyjadřuje jeho přináležení k něčemu či někomu atd. První člen – tedy člen podřízený – Zhào Yuánrèn (2002, 142) popisuje jako člen blíže určující neboli determinant *xiūshìyǔ* 修饰语 doslova „slovo, které blíže určuje“, druhý pak jako člen blíže určovaný *bèixiūshìyǔ* 被修饰语, doslova „slovo, které je blíže určováno“. Mǎ Zhēn (1988, 26-27) pro člen určující používá stejný termín jako Zhào Yuánrèn – determinant *xiūshìyǔ*. Pro člen hlavní – člen blíže určovaný – však používá termín centrální slovo konstrukce nebo také jádro konstrukce *zhōngxīnyǔ* 中心语. V každém případě je tedy v těchto konstrukcích slovo na druhém místě slovem důležitějším a tím, které tvoří jádro celé výpovědi, proto tedy bývá nazýváno centrálním slovem konstrukce nebo také jádrem konstrukce.

Konstrukce blíže určující-blíže určované může být realizována ve dvou podobách. Může se jednat o jmennou konstrukci, kde člen na druhém místě, tedy člen určovaný nebo jádro konstrukce, je tvořen jmenným výrazem. Člen určující, neboli podřízený, je pak jeho přívlastkem *dìngyǔ* 定语. Přívlastek může být tvořen adjektivem, jiným podstatným jménem nebo také počítacím komplexem, tzn. spojením číslovky a měrového slova.

V druhém případě se jedná o spojení, kdy jádro konstrukce (tedy člen na druhém místě nebo také člen určovaný) je tvořeno slovesem, adjektivem či konstrukcí obsahující sloveso nebo adjektivum, zkrátka výrazem slovesné povahy. V takovém případě člen určující nazýváme *zhuàngyǔ* 状语, což nejlépe přeložíme jako adverbciální určení.²⁴ Adverbciální určení může být tvořeno mnoha slovními druhy i celými konstrukcemi. Nejtypičtějšími adverbciálními určeními jsou však adverbia.

---

²⁴ O problematice překladu termínu *zhuàngyǔ* se zmiňuji ve své bakalářské práci (2008, 14) *Srovnání gramatických systémů čínštiny u Oldřicha Švarného a Ma Zhen*.

1.3.3. *Wǒ yào hé nín rènshi rènshi, kěyǐ ma?*

Jedná se v podstatě o dvě věty, z nichž první v pořadí je věta dvojčlenná oznamovací, druhá pak je věta založená na predikátu. Druhá věta je jakýmsi tázacím dovětkem, jehož přidáním za větu oznamovací se často v čínštině tvoří otázky.

1.3.3.1. Tvoření otázek

Věty tázací mají v čínštině stejný slovosled jako věty oznamovací. V případě tvoření otázek zjišťovacích *shì-fēi wènjù* 是非问句 (doslova „tázací věty ano-ne“), existují dva základní způsoby, jak otázku vytvořit. Prvním je přidání tázací částice *ma* na konec věty, druhým je pak postavení kladné a záporné formy daného slovesa či adjektiva vedle sebe. Zde tedy vidíme otázku vytvořenou prvním způsobem. Ze slovesa v oznamovací formě *kěyǐ* „moci, můžeme“ přidáním částice *ma* vytvoříme otázku „můžeme?“ V případě použití druhého způsobu by otázka vypadala *kěyǐ bù kěyǐ?* 可以不可以? nebo také *kě bu kěyǐ?* 可不可以?

1.3.3.2. Otázky s tázacími dovětky

Většinou se takto tvoří otázky, ve kterých mluvčí vyslovuje vlastní návrh, požadavek nebo odhad, případně ve kterých se ptá na povolení, souhlas či názor protistrany. První věta bývá oznamovací, za ní následuje sloveso nebo adjektivum s tázací částicí, popřípadě je otázka vytvořena postavením kladné a záporné formy daného slovesa či adjektiva vedle sebe.

Zde je dovětek tvořen spojením modálního slovesa „moci“ *kěyǐ* 可以 – používá se při žádostech o svolení či povolení – s tázací částicí zjišťovacích otázek *ma* 吗. Dovětek vytváří z původně oznamovací věty větu tázací, čímž celé výpovědi dodává na zdvořilejším a uctivějším vyznění. Mezi další tázací dovětky patří např. *hǎo ma?* 好吗? „dobře?“, *xíng ma?* 行吗? „jde to?“, *duì ma?* 对吗? „je to tak? / správně?“ Ve větách, kdy se neptáme na svolení, ale spíše na ujištění či potvrzení, že je naše tvrzení správné, používáme často dovětek *shì ma?* 是吗? nebo *shì bu shì* 是不是 „je to tak? / že ano?“

1.3.3.3. *Wǒ yào hé nín rènshi rènshi*

Tuto konstrukci charakterizujeme jako konstrukci typu podmět-predikativní komplex, kde podmětem je zájmeno *wǒ* „já“. Predikativní komplex je pak tvořen zbytkem věty a dále ho lze analyzovat jako vazbu predikát-předmět. V této konstrukci je predikátem modální

sloveso „chtít“ *yào*, zbytek věty je pak jeho předmětem. Ten lze dále analyzovat jako konstrukci blíže určující-blíže určované, jejímž jádrem je reduplikované sloveso *rènshi* „znát (někoho), poznat (někoho), seznámit se (s někým)“. Členem určujícím je pak celé spojení předložky „s“ *hé* s jejím předmětem – zájmenem „ty“ *nǐ*, které by se dalo přeložit jako „s tebou“. Jedná se o vazbu předložka-předmět *jiè-bīn duǎnyǔ* 介宾短语, nebo také předložkovou vazbu *jiècí duǎnyǔ* 介词短语. Předložková vazba je tedy ve funkci adverbialního určení *zhuàngyǔ* k reduplikovanému slovesu, které tvoří jádro konstrukce.

1.3.3.4. Konstrukce predikát-předmět

Konstrukce predikát-předmět je jednou ze základních syntaktických konstrukcí. Zhào Yuánrèn (2002) podobné konstrukce nazývá *dòng-bīn jiégòu* 动宾结构 „konstrukce sloveso-předmět“. V literatuře je však znám i termín *shù-bīn cízǔ* 述宾词组 „syntaktická vazba predikát-předmět“, ten používá například Mǎ Zhēn (1988). Vztahy mezi predikátem, který je v této konstrukci vždy tvořen tranzitivním slovesem, a předmětem, který musí být vždy v pozici za předmětem, mohou být různé povahy. Předmět může vyjadřovat objekt, příjemce či trpitele děje. Ve větách existence může být i činitelem děje. Předmět může vyjadřovat i výsledek děje, může vyjadřovat důvod či příčinu, počet, délku či místo. Předmět vyjadřující místo se nazývá lokativní předmět. Liú a kol. (2001, 462-464) uvádějí, že předmět může být tvořen podstatným jménem nebo zástupným slovem, konstrukcí *s de* (s konstrukcemi *s de* se setkáme v Tématu 3), číslovkou nebo počítacím komplexem (spojením číslovky s měrovým slovem), slovesem či slovesnou konstrukcí, adjektivem či adjektivní konstrukcí, konstrukcí podmět-predikativní komplex či předložkovou vazbou.

1.3.3.5. Předložková vazba

Spojení prepozičního slovesa, jak slovesa v pozici před slovesem přísudkovým nazývá Švarný²⁵ (1993), s jeho předmětem, běžně známé pod termínem předložková vazba, se

---

²⁵ Jak je možné se dočíst i v jiných čínských gramatikách (Liú et al. 2001, Mǎ 1988, Zhào 2002), velká většina čínských předložek vychází ze sloves, proto i v této práci pro slova zařazená do funkční charakteristiky *jiècí* 介词 používám Švarného termín prepoziční sloveso. Tato slova mají silný slovesný charakter, zachovávají si mnoho slovesných rysů a mnoho z nich může fungovat i jako opravdová slovesa (Švarný 1993, Zhào 2002). Zároveň však svou funkcí připomínají naše předložky. Morfém *zài* 在 má více funkčních charakteristik. Jednou z nich je sloveso „nacházet se, být (někde)“, další prepoziční sloveso „v, na“. Dále se můžeme setkat se

v čínštině zpravidla vyskytuje právě ve funkci adverbialního určení *zhuàngyǔ*, které blíže určuje samotné přísudkové sloveso. Předložková vazba v pozici před přísudkovým slovesem často uvádí nejrůznější okolnosti děje vyjádřeného přísudkovým slovesem, jako jsou místo, způsob, čas, rozsah, osoba atd.²⁶ Přehled předložek a prepozičních sloves a jejich funkcí uvádějí Liú a kol. (2001, 264-268).

1.3.3.6. Konstrukce s modálními slovesy

V první části věty je použita konstrukce s modálním nebo také pomocným slovesem *yào* „chtít (dělat něco)“. Modální sloveso je takové sloveso, které nevyjadřuje děj či činnost, ale možnost, přání, touhu nebo nutnost daný děj či činnost uskutečnit či vykonat. Modální sloveso bezprostředně předchází slovesu plnovýznamovému, resp. předložkové vazbě ve spojení s hlavním predikátem. V tomto případě za modálním slovesem *yào* „chtít (dělat něco)“ následuje předložková vazba *hé nín* „s vámi“ ve funkci adverbialního určení k plnovýznamovému slovesu – reduplikovanému *rènshi* „znát (někoho), poznat (někoho), seznámit se (s někým)“. Jako spojení modálního slovesa se slovesem přísudkovým jsou konstrukce s modálními slovesy charakterizovány v učebním materiálu Švarného a Uhra (1997). Čínské učebnice a gramatiky (Zhào 2002; Mǎ 1988) většinou označují konstrukce s modálními slovesy za spojení pomocného slovesa a jeho předmětu. Švarný naopak tvrdí, že

---

slovesem *dào* 到 „dorazit (někam)“ a s prepozičním slovesem *dào* 到 „do“, stejně jako se slovesem *gēn* 跟 „následovat (někoho)“ a prepozičním slovesem *gēn* 跟 „s“. V této práci obě dvě funkční charakteristiky, tedy čistě slovesnou a prepoziční odlišuji. Např. *zài* v plnovýznamovém použití označují jako sloveso *dòngcí* 动词, *zài* v použití ve funkci předložky označují jako „prepoziční sloveso“ *jiècí* 介词. Některá z prepozičních sloves mohou fungovat i jako slovesa postpoziční, tedy v pozici za přísudkovým slovesem ve větě. Švarný (1993, 112) navíc odůvodňuje použití termínu prepoziční sloveso tím, že obdobou českých předložek jsou spíše čínské záložky.

²⁶ Např. *Wǒ zài zhèr mǎi guāngpán*. 我在这儿买光盘。 „Koupím si tady CD.“ Určení místa *zhèr* 这儿 „zde“, je v pozici před přísudkovým slovesem uvedené prepozičním slovesem *zài* 在 „v, na“. Ve větě *Wǒ chángcháng gēn tā lái zhèr*. 我常常跟他来这儿。 „Často sem s ním chodím.“ je slovo vyjadřující osobu, která s osobou vyjádřenou podmětem činnost vykonává, uvedeno prepozičním slovesem „s“ 跟 *gēn*. Tato předložková vazba pak je opět ve funkci adverbialního určení k přísudkovému slovesu. Ve větě *Wǒ dào Shànghǎi qù*. 我到上海去。 „Jdu/jedu do Šanghaje.“ je také slovo vyjadřující cíl cesty – v tomto případě Šanghaj – uvedeno prepozičním slovesem *dào* „do“ a celá předložková vazba pak musí být opět v pozici před přísudkovým slovesem. Zhào Yuánrèn (2002, 170) věty s předložkovými vazbami označuje jako vazby se spojenými slovesy *liándòngshì* 联动式.

předmět je vždy jmenného charakteru, nemůže ho tudíž tvořit jiné sloveso. Materiály se ovšem shodují v základních charakteristikách modálních sloves jako sloves, jejichž funkce jsou sice podobné funkcím ostatních sloves, ale mají své určité zvláštnosti. Zhào Yuánrèn (2002, 324) jako hlavní rysy modálních neboli pomocných sloves uvádí to, že jejich předměty jsou jiná slovesa nebo slovesné konstrukce, ne však jména či jmenné konstrukce. Dále že nemohou přibírat příponu 了 *le* a jiné slovesné vido-časové přípony a že většinou přibírají zápornku 不 *bù*. Také zdůrazňuje, že modální neboli pomocné sloveso je třeba považovat za centrální sloveso, neboť při tvoření otázek používáme způsobu, kdy vedle sebe stavíme kladnou a zápornou formu právě modálního slovesa. Např. *Nǐ yào bú yào qù?* 你要不要去? „Chceš tam jít?“ – *Yào* 要。 „Chci.“ Z posledního příkladu plyne, že modální sloveso může samo o sobě tvořit přísudek, a tím pádem samostatnou větu. Na to upozorňuje i učebnice *Xīn shíyòng Hànyǔ kèběn* (2006a, 88). Ta navíc dodává, že modální slovesa mohou být blíže určována některými averbii, např. *Wǒ kěyǐ qù, tā yě kěyǐ qù.* 我可以去, 他也可以去。 „Já tam můžu jít, on tam také může jít.“ Učebnice ještě upozorňuje, že modální slovesa nelze reduplikovat. V čínštině existuje mnoho modálních sloves, jejichž významy se navzájem prolínají. Na druhou stranu jedno modální sloveso může mít i více významů a použití. Vždy je velice důležitý konkrétní kontext.

1.3.3.7. Reduplikace sloves

Sloveso *rènshi* „znát (někoho), poznat (někoho), seznámit se (s někým)“ je ve větě *wǒ yào hé nín rènshi rènshi* reduplikované. Švarný s Uhrem (1997, 154) uvádějí, že zdvojená slovesa nejčastěji označují jednorázovost děje a do češtiny bývají překládána dokonavými slovesy. Při použití reduplikovaných sloves se také může jednat o zjemnění tónu výpovědi a taktnější sdělení přání či výzvy vyjádřené slovesem. Liú a kol. (2001, 162) tuto funkci označují za nejčastější funkci reduplikace u sloves, jejichž děj ještě nenastal nebo jejichž činnost ještě nebyla zahájena.²⁷ Reduplikace sloves má ještě jiné funkce, jako např. vyjádření krátké doby trvání děje nebo, jak již bylo zmíněno, jednorázovost či nečetnost děje. Často také může označovat jistou povrchnost nebo menší důkladnost, s jakou děj je nebo bude proveden (Švarný a Uher 1997). Reduplikace sloves také napomáhá k tomu, aby výpověď

²⁷ S tímto použitím se setkáme i později v dalších rozhovorech, např. Téma 4, věta *Nǐ chángchang, zhè shì Zhōngguó cài.* 你尝尝, 这是中国菜。 „Jen ochutnej, je to čínské jídlo.“, kde je reduplikací dosaženo zjemnění rozkazovacího tónu výpovědi.

vzněla ukončeně a celistvě. Dvojslabičná slovesa se reduplikují podle vzorce ABAB, v tomto případě tedy *rènshi rènshi*.

Pokud bychom se na sloveso podívali optikou překladu do češtiny, samotné sloveso *rènshi* by v této větě znamenalo spíše „znát, znát se“. Zdvojené sloveso (nebo např. sloveso, za kterým následuje spojení *yíxià*) bychom už přeložili jako „poznat (někoho), seznámit se (s někým)“. Z tohoto příkladu je tedy patrné, že při překladu reduplikovaných sloves do češtiny se velice často, stejně jako při překladu vět se spojením *yíxià*, uchylujeme k použití českého slovesa v nedokonavém vidu.

1.3.4. *Kěyǐ, kěyǐ, huānyíng, huānyíng*

1.3.4.1. Opakování

Opakování výpovědí, především sloves a adjektiv i tam, kde to není nutné z hlediska změny významu či ukončenosti výpovědi, je v mluvené čínštině velmi častým jevem. Mluvená čínština obecně tíhne k párovosti a symetrii, proto se často stává, že se v konverzaci opakují i členy, které by mohly stát samostatně. Jejich význam se zdvojením nijak nezmění, pouze dodá výrazu na jemnosti a jisté neformálnosti či srdečnosti.

1.3.5. *Wǒ hěn gāoxìng*

Jedná se o konstrukci typu podmět-predikativní komplex. Podmětem je zde zájmeno „já“ *wǒ*, predikativní komplex je adjektivní povahy a skládá se z adverbia „(velmi)“²⁸ *hěn* a adjektiva *gāoxìng* „(být) potěšený/šťastný“. Tyto dva členy spolu vytváří konstrukci blíže určující-blíže určované, kde adverbium *hěn* je v pozici adverbialního určení *zhuàngyǔ* k centrálnímu slovu konstrukce – adjektivu *gāoxìng*.

1.3.5.1. Konstrukce s adjektivním přísudkem

Adjektiva mají v čínštině slovesnou povahu, mohou tedy sama o sobě, bez jakékoliv spony tvořit přísudek. V nekontrastivních oznamovacích větách s adjektivním přísudkem by však mělo být vždy použito nějaké adverbium míry. Můžeme použít např. *tài* 太 „příliš“, *fēicháng* 非常 „neobyčejně“, *bù* 不 „ne“ atd. Pokud nechceme nijak zdůraznit míru, které

---

²⁸ Český význam adverbia *hěn* zde dávám do závorky, protože v použití ve větách s adjektivními přísudky je význam adverbia *hěn* silně oslaben. Výjimku tvoří případy, kdy je adverbium vysloveno důrazně.

adjektivum dosahuje, a nepoužijeme žádné z více expresivních adverbí míry, je zpravidla nutné před adjektivum vložit adverbium míry *hěn*, jehož původní význam „velmi“ je však v případě konstrukcí s adjektivním přísudkem velmi oslaben.²⁹ Adverbium *hěn* zde vytváří neutrální tón výpovědi. Pokud by ve větách s adjektivním přísudkem žádné adverbium použito nebylo, věty by vyzněly komparativně. Pokud tedy nechceme vyjádřit srovnání, je třeba říci *Wǒ hěn máng*. 我很忙。 „Jsem zaneprázdněný.“, nikoli *Wǒ máng*. 我忙。 , které by znamenalo „Jsem více zaneprázdněný (např. než někdo jiný).“, *Wǒ hěn lèi*. 我很累。 „Jsem unavený.“, nikoli *Wǒ lèi*. 我累。 , což by znamenalo spíš „Já jsem unavený (např. na rozdíl od někoho jiného).“, *Wǒ hěn hǎo*. 我很好。 „Mám se dobře.“, nikoli *Wǒ hǎo*. 我好。 , což by mělo opět význam srovnání „Mám se lépe (např. než někdo jiný).“³⁰

Pro vytvoření otázky se ani u vět s adjektivním přísudkem nemění slovosled. V otázkách se však zpravidla nepoužívá, pokud právě na něj nechceme klást důraz, žádné adverbium míry. Tázací forma k oznamovací větě *Wǒ hěn gāoxìng*. by tedy byla *Nǐ gāoxìng ma?* 你高兴吗? „Jsi potěšený?“, pokud bychom použili tázací částici *ma*. Nebo také *Nǐ gāoxìng bù gāoxìng?* 你高兴不高兴? „Jsi potěšený?“, pokud bychom použili způsobu tvoření otázek, kdy vedle sebe klademe kladnou a zápornou formu slovesa či adjektiva.

1.3.6. *Duìbuqǐ, wǒmen rènsì yíxià*

Jedná se v podstatě o dvě věty, přičemž první z nich je ustálené spojení *duìbuqǐ*, které je ovšem možné charakterizovat jako konstrukci predikát-komplement *dòng-bǔ jiégòu* 动补结构. Predikátem je zde sloveso *duì* „čelit (někomu), postavit se (někomu), tvář v tvář (někomu)“, komplement tvoří spojení zápornky *bu*, která ve vazbách predikát-potenciální komplement *kěnéng bǔyǔ* 可能补语, jak bývá tento druh komplementu nazýván, obecně vyjadřuje, že skrze činnost vyjádřenou slovesem není možné dosáhnout výsledku vyjádřeného komplementem, zde tedy morfémem *qǐ*, který má jako potenciální komplement význam „dovolit si, moci si dovolit, mít na to“. Výraz *duìbuqǐ* „promiňte“ by se tedy doslova dal přeložit jako „nedokážu se vám postavit tvář v tvář, nejsem schopen postavit se vám čelem (protože se cítím vinen), nemám na to postavit se vám tvář v tvář“. V tomto původním

²⁹ Pokud není vysloveno s důrazem.

³⁰ Použití adjektivního přísudku bez adverbia je možné v kontrastivních větách. Např. *Nǐ máng bu máng? Wǒ máng*. 你忙不忙? 我忙。 „Jsi zaneprázdněný? Jsem.“

významu je tedy opakem výrazu *duìdeqǐ* 对得起 doslova „dokázat se postavit (někomu) tváří v tvář, být schopen se (někomu) postavit čelem“, tedy „nepocit'ovat (vůči někomu) stud či vinu“. Výraz *duìbuqǐ* se ovšem používá zcela idiomatically, aniž by si mluvčí nutně uvědomovali jeho původ.

Větu druhou analyzujeme jako vazbu podmět-predikativní komplex, kde podmět je tvořen zájmenem *wǒmen* „my“. Podle Švarného s Uhrem (1997) bychom predikativní komplex charakterizovali jako konstrukci predikát-komplement. V této konstrukci je predikát tvořen slovesem *rènshi* „znát, znát se“. Komplement by pak Švarný klasifikoval jako komplement četnosti slovesného děje nebo komplement vidu. Tento komplement je u Švarného s Uhrem (1997, 153-154) charakterizován jako komplement tvořený spojením číslovky *yī* „jedna“ se slovesným numerativem *xià* „krát“. V jiných systémech (Zhào 2002, 159; Mǎ 1988, 61-62) je vazba slovesa s číslovkou a slovesným numerativem považována za vazbu predikát-předmět.

Přesto, že dnes je výraz *duìbuqǐ* již zcela ustáleným spojením, při jeho analýze jsme došli k závěru, že se jedná o vazbu predikát-komplement.

1.3.6.1. Konstrukce predikát-komplement

Zhào Yuánrèn (2002, 177) pro tento typ vazeb používá termínu *dòng-bǔ jiégòu* 动补结构 „konstrukce sloveso-komplement“. Mǎ Zhēn (1988, 28) používá termín *shù-bǔ cízǔ* 述补词组 „syntaktická vazba predikát-komplement“. Švarný s Uhrem (1997) v některých případech používají termínu komplement, v jiných zase termínu modifikátor s tím, že se jejich kategorie trochu liší od kategorií v čínských učebnicích (viz poznámka na této straně). Spojení predikátů s modifikátory směrovými a výsledkovými označuje jako modifikovaná slovesa.

Obecně se jedná o spojení slovesa či adjektiva s komplementem nebo také modifikátorem (u Švarného), tedy se členem, který doplňuje či modifikuje informace o daném slovesu či adjektivu. Komplementy, resp. modifikátory se od sebe svou povahou liší, jednotlivé gramatické systémy a učebnice je tedy řadí do různých skupin.³¹ S jednotlivými

³¹ Např. Mǎ Zhēn (1988, 69-76) vyděluje pět kategorií komplementů, a to komplementy výsledkové *jiéguǒ bǔyǔ* 结果补语, komplementy směrové *qūxiàng bǔyǔ* 趋向补语, zmíněné komplementy potenciální, komplementy stupně *chéngdù bǔyǔ* 程度补语 a komplementy časovo-místní *shídì bǔyǔ* 时地补语.

druhy komplementů se setkáme v dalších tématech. Nyní se budeme blíže zabývat komplementem potenciálním.

Pro zápis různých konstrukcí predikát-komplement v *pīnyīnu* používám různých způsobů. Modifikovaná slovesa (konstrukce predikát-směrový komplement a predikát-výsledkový komplement) a jejich potenciální formy (konstrukce predikát-potenciální komplement) píšu dohromady.

1.3.6.2. Potenciální komplement

Jelikož vazby jako je právě *duìbuqǐ* vyjadřují schopnost či neschopnost, nebo možnost či nemožnost dosažení určitého výsledku, Mǎ Zhēn (1988, 72-73) i jiné čínské gramatiky, např. Liú a kol. (2001, 581), tento konkrétní typ komplementu označují jako potenciální komplement *kěnéng bǔyǔ* 可能补语, doslova „komplement možnosti“. Mǎ Zhēn vazbu predikát-potenciální komplement charakterizuje jako vazbu predikátu s výsledkovým komplementem *jiéguǒ bǔyǔ* 结果补语³² nebo směrovým komplementem *qūxiàng bǔyǔ* 趋向

Liú (2001, 581-594) ve své *Shíyòng xiàndài Hànyǔ yǔfǎ* kromě komplementů výsledkových, směrových, potenciálních a komplementů stupně vyděluje navíc tzv. komplement stavový *qíngtài bǔyǔ* 情态补语, komplement kvantitativní *shùliàng bǔyǔ* 数量补语, komplement tvořený předložkovou vazbou *jiècí duǎnyǔ bǔyǔ* 介词短语补语 a stejně jako Mǎ Zhēn odděluje samostatnou kategorii potenciálního komplementu, kterou dále podle rozdílů mezi jednotlivými komplementy dělí na tři poddruhy.

Švarný (1993) oproti tomu výsledkové a směrové komplementy řadí do jedné skupiny, označuje je jako modifikátory a vazbu základního slovesa s modifikátorem označuje jako modifikované sloveso. Tuto strukturu pak chápe jako vazbu semi-morfologického charakteru, tedy jako vazbu na přechodu mezi kompozitem a syntagmatem. Jako jednu z charakteristik modifikovaných sloves uvádí právě jejich schopnost vytvářet potenciální formy vkládáním atónových ukazatelů *de* a *bu* mezi základní sloveso a modifikátor. Švarný dále rozeznává komplement stupně a komplement kvantity. Mimo jiné o srovnání pojetí komplementů a modifikátorů u Mǎ Zhēn a Švarného pojednává má bakalářská práce (2008, 41-6).

Zhào Yuánrèno (2002, 210) pojetí je bližší Švarného systému, kdy pro modifikovaná slovesa používá termínu *dòng-bǔ fùhécí* 动补复合词 „kompozita sloveso-komplement“ s tím, že vysvětluje, že v rámci některých kompozit je vztah těsnější, v rámci jiných zase volnější. Pro komplement potenciální stejně jako Švarný používá termínu *kěnéngshì* „potenciální forma“.

³² Vazby predikátů s výsledkovými komplementy jsou takové vazby, kde popisujeme výsledek dosažený určitou činností. Ve většině případů se jedná o spojení slovesa vyjadřujícího určitou činnost s adjektivem ve funkci komplementu (resp. modifikátoru) vyjadřujícím výsledek této činnosti. Sloveso a jednoslovný komplement se spolu pojí přímo bez vložení částice *de*. Jako příklad výsledkového komplementu můžeme uvést *kànwán* 看完

补语³³, mezi něž je vložena částice *de* 得 pro kladnou formu, nebo *bù* 不 pro formu zápornou. Vazbami predikátu s potenciálním komplementem tedy vyjadřujeme schopnost či neschopnost dosáhnout výsledku vyjádřeného komplementem skrze činnost vyjádřenou slovesem. Liú (2001) jde v charakteristice a členění potenciálních komplementů ještě dále a rozděluje je na další tři poddruhy.³⁴ Švarný (1993, 141) vazby predikátů s výsledkovými či směrovými komplementy označuje jako výsledkově či směrově modifikovaná slovesa a vazby s potenciálními komplementy označuje jako potenciální formy těchto modifikovaných sloves. Nevyděluje tedy samostatnou kategorii potenciálního komplementu. Termínu potenciální forma, tedy *kěnéngshì* 可能式 používá i Zhào Yuánrèn (2002, 210).

Každopádně se tedy jedná o vazby, kde na prvním místě je sloveso vyjadřující určitou činnost. Za tímto slovesem pak následuje komplement či modifikátor, který je tvořen

---

„dočíst“, spojení predikátu – slovesa *kàn* „číst“ s komplementem – slovesem *wán* „dokončit“, *xiěcuò* 写错 „napsat špatně“, spojení predikátu – slovesa *xiě* „psát“ s komplementem – adjektivem *cuò* „(být) špatný, chybný“, *xǐgānjìng* 洗干净 „vyprat dočista“, spojení predikátu – slovesa *xǐ* „prát“ s komplementem – adjektivem *gānjìng* „(být) čistý“. V Tématu 12 se setkáme s konstrukcí predikát-předmět *zuòwán zǎocāo* 做完早操 „dodělat ranní cvičení“, jejíž predikát je tvořen právě konstrukcí predikát-výsledkový komplement *zuòwán*. Komplement *wán* „skončit“ vyjadřuje výsledek činnosti *zuò* „dělat“.

³³ Vazba predikátu s komplementem směrovým určuje, kterým směrem se děj vyjádřený slovesem odehrává. Predikát je tvořen slovesem, komplement pak směrovým slovesem, které může být jednoslabičné nebo víceslabičné. V případě víceslabičných směrových komplementů je používán výraz složená směrová slovesa nebo přímo komplementy. Pomocí směrových komplementů můžeme vyjadřovat jak směr k mluvčímu či od mluvčího, tak i ostatní směry v prostoru, jako je nahoru, dolů, vracející se, vystupující, vstupující atd. Vazby predikát-komplement mohou mít jak význam konkrétní, kdy označují skutečný pohyb v prostoru, tak i význam abstraktní. Jako příklad vazby predikát-směrový komplement můžeme uvést *pǎolai* 跑来 „přiběhnout“ nebo *pǎoshànglái* 跑上来 „vyběhnout sem nahoru“, v prvním případě je tedy sloveso *pǎo* „běžet“ modifikováno směrovým slovesem *lái* „přijít“ pro vyjádření směru k mluvčímu, ve druhém případě je modifikováno složeným směrovým slovesem *shànglái* „vyjít nahoru“ pro vyjádření směru nahoru směrem k mluvčímu.

³⁴ Prvním druhem potenciálního komplementu je u Liú a kol. (2001, 581-594) komplement tvořený spojením částice *de* nebo zápornky *bu* s výsledkovým, nebo směrovým komplementem. Druhým je komplement vznikající spojením částice *de*, nebo zápornky *bu* s morfémem *liǎo* 了. Třetím je komplement tvořený pouze částicí *de* pro kladnou formu a spojením zápornky a částice *bude* pro formu zápornou. Toto podrobné členění se mi jeví jako velice vhodné a praktické, neboť kdybychom respektovali pouze charakteristiku uvedenou u Mǎ Zhēn, nemohli bychom spojení *duìbuqǐ* mezi vazby predikát-potenciální komplement zařadit. Neexistuje totiž žádný výraz *duìqǐ*, ze kterého by *duìbuqǐ* mohlo být odvozeno, a tudíž je zcela jasné, že ne všechny potenciální komplementy jsou odvozeny z komplementů výsledkových či směrových.

adjektivem nebo slovesem. Mezi sloveso a komplement je vložena částice *de* 得, nebo zápornka *bu* 不. Pokud chceme vyjádřit, že výsledku vyjádřeného komplementem je potenciálně možné dosáhnout, vkládáme částici *de*. Pokud chceme vyjádřit, že výsledku není možné dosáhnout, pak mezi oba členy vkládáme zápornku *bu*. Vznikají tedy spojení typu *xuébuhǎo* 学不好 „nebýt schopen se naučit“, *xǐdegānjìng* 洗得干净 „být schopen umýt dočista“, *shuōbùshàng* 说不上 „nebýt schopen říct“, se kterým se setkáme v Tématu 5, *kànbudǒng* 看不懂 „nebýt schopen porozumět (čtenému)“, se kterým se setkáme v Tématu 11.

Záporná forma potenciálních komplementů je obecně mnohem častěji používaná než forma kladná. Jak zdůrazňuje Zhào Yuánrèn (2002, 212), některé komplementy se vyskytují pouze nebo většinou v potenciální formě, neexistuje jejich nepotenciální varianta – spojení daného predikátu s komplementem přímo bez částice *de* nebo zápornky *bu*. Jiné komplementy se vyskytují například pouze v záporné potenciální formě – neexistuje jejich kladná varianta. Takovéto konstrukce predikát-komplement jsou podle Zhào Yuánrèna lexikalizovanými obraty. Spojením slovesa s potenciálním komplementem vznikají více či méně ustálená spojení. Některá spojení se již stala součástí slovní zásoby jako celky, jiná spojení vznikají náhodně na základě konkrétních situací. Různé komplementy tak mají různě široká využití. Je proto tedy rozhodně vhodnější, aby se student začátečník jednotlivá spojení učil jako celky, samozřejmě s tím, že rozumí jednotlivým prvkům, pravidlům jejich tvoření i tomu, co vyjadřují.

1.3.6.3. Vazba slovesa s číslovkou *yī* a slovesným numerativem *xià*

Spojení slovesa s číslovkou *yī* „jedna“ a slovesným numerativem *xià* „krát“ v pozici komplementu, resp. předmětu³⁵ se používá, pokud chceme vyjádřit, že děj vyjádřený slovesem netrvá nebo by neměl trvat dlouho. Dále pak pro vyjádření toho, že se odehrál, odehrává nebo by se měl odehrát pouze jednorázově. Můžeme jej využít i při překladu slovesa v dokonavém vidu v češtině nebo pro zjemnění tónu výpovědi. Činnost vyjádřená slovesem, za kterým následuje *yíxià*, může mít i charakter jistého zkoušení či pokusu. Může se jednat i o jemnou výzvu, kdy chceme zdůraznit, že činnost, ke které vyzýváme, není náročná a nebude trvat dlouho.

---

³⁵ Jako komplement četnosti slovesného děje je tento prvek označován u Švarného s Uhrem (1997, 154), některé čínské gramatické systémy (Mǎ 1988, 61-62) spojení číslovky s numerativem *xià* označují jako předmět.

Obecně spojení číslovky a slovesného numerativu za slovesem vyjadřuje, kolikrát se děj vyjádřený slovesem odehrál nebo odehraje. Výraz *yíxià* se však používá zcela idiomatičticky ve výše popsaných případech. Spojení *yíxià* se do češtiny někdy ani nepřekládá, jelikož se odráží v dokonavém vidu českého slovesa (Švarný a Uher 1997, 154). Slovesa bez použití *yíxià* tedy můžeme přeložit českým ekvivalentem v nedokonavém vidu, slovesa s použitím *yíxià* videm dokonavým. Např. tedy *kàn* 看 „koukat se, dívat se“ a *kàn yíxià* 看一下 „kouknout se, podívat se“, nebo *zuò* 坐 „sedět“ a *zuò yíxià* 坐一下 „posadit se“.

Ve Spěšněvově rozhovoru ve větě *wōmen rènshi yíxià* musí za slovesem *rènshi* nějaký element následovat, jinak by sloveso mělo svůj základní význam „znát, znát se“. Význam spojení *wōmen rènshi* by pak byl „známe se“ nebo také „známe to“. Spojení *rènshi yíxià* je již ustáleným výrazem s významem „seznamme se“, který se používá jako výzva k seznámení.

Použití a funkce vazby číslovky *yī* se slovesným numerativem *xià* za slovesem se tedy podobá funkci a použití reduplikovaných sloves. V tomto konkrétním případě je význam a použití úplně stejné. V obou případech se jedná o velice často používaná ustálená spojení patřící mezi základní konverzační fráze.

1.3.7. *Wǒ xìng Wáng*

Vazba podmět-predikativní komplex, kde podmětem je zájmeno *wǒ*. Predikativní komplex tvoří vazba predikát-předmět, kde je predikátem sloveso *xìng* „jmenovat se příjmením“, jeho předmětem je samotné příjmení *Wáng*.

1.3.8. *Rènshi nǐ hěn gāoxìng*

Zde vidíme konstrukci podmět-predikativní komplex. Podmět zde tvoří spojení slovesné povahy *rènshi nǐ* „znát tebe“, tedy konstrukce typu predikát-předmět. V této konstrukci je sloveso *rènshi* predikátem a zájmeno *nǐ* jeho předmětem. Do češtiny bychom to převeďli asi jako „to, že tě znám“. Predikativní komplex *hěn gāoxìng* „(být) potěšen“ je adjektivní povahy a je tvořen konstrukcí blíže určující-blíže určované, ve které nacházíme adverbium *hěn* „(velmi)“ ve funkci adverbialního určení *zhuàngyǔ* k centrálnímu slovu konstrukce – adjektivu *gāoxìng* „(být) potěšen“. V predikativním komplexu můžeme vystopovat nevyjádřený podmět *wǒ* „já“.

Větu do češtiny překládáme souvětím „jsem rád, že tě poznávám“. Mnoho českých souvětí je do čínštiny převedeno v rámci jedné věty nebo jednoduchým postavením dvou vět vedle sebe bez velké potřeby používání větných spojek, jako je „že, neboť, jak“ atd. V Tématu 2 se souvětí a časté nepřítomnosti větných spojek budeme věnovat podrobněji.

1.3.9. *Nǐ de Hànyǔ shuō-de búcuò*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmětem je spojení *nǐ de Hànyǔ* „tvoje čínština“. Predikativní komplex tvoří celá konstrukce *shuō-de búcuò* „mluvit dobře“. Podmět dále analyzujeme jako konstrukci blíže určující-blíže určované, kde blíže určovaným neboli centrálním slovem konstrukce je *Hànyǔ* „čínština“. Členem určujícím, v tomto případě přívlástkem, je *nǐ de* „tvoje“. Predikativní komplex lze dále analyzovat jako vazbu predikát-komplement, kde predikátem je sloveso *shuō* „řkat“ a kde komplement je tvořen adjektivem *búcuò* „dobrý, bezchybný, bezvadný“. Komplement je k predikátu připojen pomocí částice *de*. Některé systémy, jako např. Švarný (1993, 73-75) či Mǎ Zhēn (1988, s.73-75), podobné komplementy označují jako komplementy stupně *chéngdù bǔyǔ* 程度补语. Jiné systémy (Liú et al. 2001, 596) je řadí mezi tzv. *qíngtài bǔyǔ* 情态补语, což bychom mohli přeložit jako komplement způsobu nebo také stavový komplement. Termínu *qíngtài bǔyǔ* „stavový komplement“ používá i čínská učebnice *Xīn shíyòng Hànyǔ kèběn* (2006a).

1.3.9.1. Vazba predikát-stavový komplement

Již jsem zmínila to, že konstrukce predikát-komplement se skládají z predikátu (slovesa nebo adjektiva), který vyjadřuje činnost, děj, případně vlastnost, a komplementu, který o predikátu dodává doplňující informace. Tyto doplňující informace mohou být různé povahy, podle které se pak i komplementy dělí do různých skupin. Tyto skupiny však nejsou ve všech učebnicích a gramatických systémech totožné.

Komplement, který daný děj, činnost či vlastnost vyjádřenou predikátem hodnotí a popisuje, jaké úrovně a stavu predikát dosahuje, bývá v některých učebnicích řazen mezi tzv. komplementy stavové. V některých systémech naopak kategorii stavový komplement vůbec nenacházíme. Podobné komplementy pak bývají řazeny do kategorie komplementu stupně.³⁶

---

³⁶ Nutno podotknout, že i materiály, které vazby typu *shuō-de búcuò* řadí mezi stavové komplementy, znají kategorii komplement stupně. Do ní však řadí komplementy vyjadřující čistě stupeň typu „hodně, málo, na

Ve své práci se budu držet prvního způsobu, kdy jsou komplementy, které popisují a hodnotí průběh děje vyjádřeného predikátem, stav a úroveň či výsledek, kterého je dosaženo, případně způsob, jakým je predikát uskutečňován, a na které se velice často můžeme zeptat otázkou „jak?“, řazeny mezi komplementy stavové. Např. *Zhōngguó fāzhǎn-de hěn kuài*. 中国发展得很快。 „Čína se rozvíjí rychle.“, *Wǒmen wánr-de hěn hǎo*. 我们玩儿得很好。 „Bavili jsme se dobře.“, *Tā xué-de bù hǎo*. 他学得不好。 „Učí se špatně.“, *Nǐ māma shuō-de zěnmeyàng?* 你妈妈说得怎么样? „Jak mluví tvoje maminka?“³⁷

Problém však nastává, pokud se sloveso v predikátu pojí s nějakým předmětem. V takovém případě musíme předmět předsunout před predikát, a tím z něj udělat téma celé výpovědi nebo to, co Švarný s Uhrem (1997, 158) nazývají člen zřetelově vymezovací. S větami se členem zřetelově vymezovacím se setkáme v Tématu 6.³⁸ Např. *Tā Hànyǔ xué-de bù hǎo*. 他汉语学得不好。 „Učí se špatně čínsky.“, *Nǐ māma Yīngyǔ shuō-de zěnmeyàng?* 你妈妈英语说得怎么样? „Jak mluví tvoje maminka anglicky?“ Věta z tohoto Spěšněvova rozhovoru by tedy vypadala následovně: *Nǐ Hànyǔ shuō-de búcuò*. 你说汉语说得不错。 „Mluvíš dobře čínsky.“ Nebo je také možné nejprve říci konstrukci predikát-předmět a za ní konstrukci predikát-komplement. Např. *Tā xué Hànyǔ xué-de bù hǎo*. 他学汉语学得不好。 „Učí se špatně čínsky.“

Ve Spěšněvově rozhovoru tvoří konstrukce přívlastku *nǐ de* „tvoje“ s jádrem konstrukce *Hànyǔ „čínština“* tematický podmět celé konstrukce.

---

umření atd.“, kterého predikát dosahuje, ne tedy komplementy vyjadřující subjektivní hodnocení typu „dobře, špatně, hezky atd.“, které řadí právě do kategorie komplementů stavových. (Liú et al. 2001, 596-612)

³⁷ Oproti nim komplementy stupně budu chápat jako komplementy, které popisují čistě stupeň, kterého predikát dosahuje a na které je zpravidla možné zeptat se „jak moc?“ Tyto komplementy stupně mohou být s predikátem spojeny pomocí částice *de*. Např. *Wǒ gāoxìng-de hěn*. 我高兴得很。 „Jsem hodně potěšen“. Jak říká Mǎ Zhēn (1988, 74), komplement stupně se s predikátem může pojit i přímo, bez použití částice *de*. Zároveň však upozorňuje, že predikáty, které se mohou s komplementem stupně pojit bez částice *de*, se omezují na slovesa a adjektiva vyjadřující nějakou duševní činnost. Komplement pak musí být tvořen jedním ze slov *jíle* 极了 „extrémně“, *sǐle* 死了 „k smrti/na umření“, *huàile* 坏了 „k zbláznění“, *tòule* 透了 „skrz naskrz“.

³⁸ Jedná se o věty, kde na začátku věty vedle sebe stojí dva podměty, první označuje celek, druhý pak jeho část či aspekt. Predikát se pak vztahuje k určité části celku. Větu *Nǐ Hànyǔ shuō-de búcuò* bychom mohli chápat jako „Ty, co se týká čínštiny, mluvíš dobře“.

1.3.9.2. Přípona *de* 的

Přípona *de* je v čínštině velice častá – jedná se o nejfrekventovanější slovo v současné čínštině vůbec. Většinou se klade mezi dvě slova či spojení, z nichž slovo či spojení před příponou *de* je přívlastkem ke slovu či spojení za příponou *de* (Švarný a Uher 1997, 84-85). Pokud je na pozici přívlastku podstatné jméno nebo zájmeno, jako je tomu i v tomto případě, je částice *de* markerem adnominální modifikace, v tomto případě konkrétně posesivity. Spojení osobních zájmen s částicí *de* má tedy funkci českých zájmen přívlastňovacích.

V některých případech, především ve vyjadřování rodinných a jiných blízkých vztahů, lze však příponu *de* vynechat, jak vidíme níže v oddílu 10.1. V jiných případech zase její vložení může mít zdůrazňovací funkci.

Pokud je však jádro konstrukce tvořeno slovem či spojením vyjadřujícím neživou věc, jako třeba v oddílu 11, pak je částici *de* mezi přívlastek a jádro konstrukce nutné vložit. Pomocí částice *de* můžeme v čínštině připojovat i velice složité přívlastky, které mohou být tvořeny i celými větami.

1.3.10. *Zhè shì wǒ (de) péngyou, zhè shì wǒ (de) qīzi*

Jedná se o souřadné souvětí *fùhéjù* 复合句, jak souvětí souřadná označuje Zhao Yuánrèn (2002, 61). Nebo také *liánhé fùjù* 联合复句, jak je označují Liú a kol.³⁹ (2001, 865). Jednotlivé věty tohoto souvětí lze popsat jako konstrukce typu podmět-predikativní komplex, kde podmětem je ukazovací zájmeno *zhè* „toto/to“. Predikát je tvořen konstrukcí predikát-předmět. V této konstrukci je predikátem sloveso identifikace – spona *shì*, předmětem pak konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které nacházíme přívlastek *wǒ* „můj, moje“ a centrální slovo konstrukce *péngyou* „kamarád/přítel“, resp. *qīzi* „žena, manželka“.

1.3.10.1. Sloveso – spona *shì* „být (někým, něčím)“

Jak jsme zmínili už v poznámce k lexikálnímu rozboru, sloveso – spona *shì* 是 je zvláštním druhem slovesa, tzv. slovesem identifikace, které nelze použít ve všech případech,

---

³⁹ Liú a kol. (2001, 865) navíc podobná souvětí zařazují do kategorie *bīngliè fùjù* 并列复句 „koordinační souvětí“, v níž podle různých vztahů mezi jednotlivými větami odlišuje další tři podkategorie. Vztah mezi větami v souvětí *Zhè shì wǒ (de) péngyou, zhè shì wǒ (de) qīzi* spadá do podkategorie s názvem *píngliè guānxi* 平列关系 „vyrovnaný vztah“.

ve kterých používáme sloveso „být“ v češtině či jiných jazycích. Sloveso *shì* používáme pouze tehdy, pokud vyjadřujeme, že někdo je někým nebo že něco je něčím. Předmětem slovesa – spony *shì* je tedy vždy podstatné jméno nebo konstrukce jmenného charakteru, například konstrukce s *de*.

1.3.10.2. Přivlastňovací zájmena, podstatná či vlastní jména v přívlastku bez přípony *de*

Osobní zájmena nebo podstatná jména, stejně jako jména osobní mohou v některých případech fungovat jako přívlastek i bez použití přípony *de*. Příponu *de* můžeme vynechat v případech, kdy je mezi oběma osobami blízký vztah. Především pokud chceme vyjádřit přivlastňovací vztah mezi osobou a členem její rodiny, přítelem, kamarádem, učitelem atd. V tomto případě *wǒ péngyou* „můj kamarád/přítel“, *wǒ qīzi* „moje žena/manželka“ může fungovat i bez přípony *de*.

I v těchto případech lze ovšem příponu *de* mezi přívlastek a jádro konstrukce vložit. To děláme, pokud chceme daný vztah zdůraznit nebo pokud by mohlo dojít k nějakému nedorozumění. Např. tedy *Tā shì wǒ de nǚ péngyou, bù shì nǐ de nǚ péngyou!* 她是我的女朋友，不是你的女朋友! „To je moje přítelkyně, ne tvoje!“. V této větě by navíc obě zájmena, za kterými následuje částice *de*, byla vyslovena důrazně.

1.3.11. *À, wǒ de míngpiàn!*

Tato věta se skládá pouze z částice a konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které přívlastek *wǒ de* „moje“ blíže určuje jádro konstrukce *míngpiàn* „vizitka“. Neobsahuje tedy žádný přísudek. Jedná se o další ukázkou toho, co Zhào Yuánrèn (2002, 41-44) nazývá *língjù* „věty neúplné“. I Zhào Yuánrèn poukazuje na to, že tento druh neúplných vět je nejčastěji používán v rozhovorech a v situacích, kdy se mísí mluvené slovo s konkrétní fyzickou činností, pohybem či gestem. Tak je tomu i v této větě. Jednou z funkcí jednočlenných vět tohoto typu, tedy vět, které jsou založeny pouze na podmětu, je podle Zhào Yuánrèna snaha upoutat posluchačovu pozornost.

1.3.12. *Zhè shì wǒ jiāli de diànhuà hàomǎ*

Jedná se o konstrukci typu podmět-predikativní komplex, kde je podmět vyjádřen zástupným slovem *zhè* „toto“. Predikativní komplex se skládá z konstrukce predikát-předmět,

kde predikátem je sloveso identifikace *shì* „být (někým/něčím)“, jeho předmět pak tvoří konstrukce přívlástek-centrální slovo konstrukce. Přívlástek *wǒ jiāli de* „mého domova“ je tvořen spojením dalšího přívláستku *wǒ* „můj“ s centrálním slovem konstrukce *jiāli* „domov“. Za přívlástek je vložena přívláستňovací částice *de*. Jádrem konstrukce – spojení *diànhuà hàomǎ* „telefonní číslo“ – lze také analyzovat jako konstrukci blíže určující-blíže určované – spojení přívláستku *diànhuà* „telefon“ s jádrem konstrukce *hàomǎ* „číslo“.

1.3.12.1. Podstatná jména v přívláستku

Spojení *diànhuà hàomǎ* „telefonní číslo“ charakterizujeme jako konstrukci blíže určující-blíže určované – jedná se o spojení přívláستku *diànhuà* „telefon“ s jádrem konstrukce *hàomǎ* „číslo“. Jak jsme již viděli na několika příkladech, přívlástek je v čínštině vždy v pozici před jádrem konstrukce, tedy před slovem, které určuje.

I podstatné jméno v pozici před jiným podstatným jménem může fungovat jako jeho přívlástek, např. *Zhōngguó xuésheng* 中国学生 „čínští studenti, čínský student“ – spojení přívláستku – podstatného jména *Zhōngguó* „Čína“ s jádrem konstrukce *xuésheng* „studenti, student“. Podstatné jméno ve funkci přívláستku zde plní stejnou funkci, jakou plní přídavné jméno odvozené od odpovídajícího podstatného jména v češtině.

Mezi podstatným jménem v přívláстku a jádrem konstrukce může i nemusí být vložena částice *de*. Švarný a Uher (1997, 85) poukazují na to, že pokud podstatné jméno na prvním místě, tedy člen určující, neoznačuje osobu nebo zvíře – nejedná-li se tedy o vyjádření vztahu původce nebo vlastníka – pak se s členem blíže určovaným pojí přímo, tedy bez vložení přípony *de*. Stejně tak je tomu i v tomto rozhovoru. V některých případech je ovšem opět možné částici mezi obě podstatná jména vložit, např. pro zdůraznění či vyzdvihnutí přívláстku.

Pokud se naopak jedná o vyjádření toho, že jádro konstrukce nějakým způsobem náleží k přívláстku nebo pokud je přívláстků více a mohlo by dojít k nějaké záměně či přílišnému nakupení přívláстků za sebou, pak se částice *de* mezi přívlástek a jádro konstrukce vkládá. Obecně platí pravidlo, že čím víc se jedná o zaužívané a ustálené spojení, čím je vztah mezi přívláстkem a jádrem konstrukce bližší, tím spíše se obejde bez *de*. To vidíme i v této větě, kdy konstrukce *diànhuà hàomǎ* „telefonní číslo“, tedy ustálené spojení dvou podstatných jmen, je blíže určována přívláстkem *wǒ jiāli* „domácí“, doslova „můj domov“ následovaným částicí *de*. Vztah mezi přívláстkem *wǒ jiāli* a jádrem konstrukce

diànhuà hàomǎ je přirozeně daleko volnější a nahodilejší než vztah uvnitř ustáleného spojení *diànhuà hàomǎ*. Částice *de* v tomto případě funguje podobně jako *'s* v angličtině, s tím že v čínštině pomocí *de* vyjadřujeme všechny možné formy abnominální modifikace. V následujících tématech se samozřejmě setkáme s mnoha příklady, např. v Tématu 3 *Wǒ shì Dōngfang xì de xuésheng*. 我是东方系的学生。 „Jsem studentem katedry Dálného východu.“

Později se setkáme i s daleko rozvinutějšími přívlasky tvořenými slovesy, slovesnými konstrukcemi a celými větami.

1.3.13. *Nǐ yǒu míngpiàn ma?*

Jedná se o tázací větu, na jejímž konci je použita tázací částice *ma*. Je to tedy otázka zjišťovací, kdy očekáváme odpověď ano/ne. Jak jsme již poznali, věty tázací a věty oznamovací mají v čínštině stejný slovosled, nedochází k žádné inverzi a jednotlivé elementy stojí na stejných pozicích. Zde se jedná o konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmět tvoří zájmeno *nín* „vy“. Predikativní komplex tvoří konstrukce predikát-předmět, kde predikátem je sloveso *yǒu* „mít“, předmětem je pak podstatné jméno *míngpiàn* „vizitka/navštívenka“.

1.3.14. *Duìbuqǐ, méi yǒu*

Zde se opět jedná o dvě jednočlenné věty, první je již zmíněné *duìbuqǐ* „promiňte“, druhá je pak nejkratší možná odpověď na předcházející otázku. Odpověď je vyjádřena pouze konstrukcí, ve které adverbialní určení *zhuàngyǔ* – záporka *méi* blíže určuje sloveso *yǒu* „mít“. Ve větě není vyjádřen ani předmět ani podmět. Oba tyto členy jsou ovšem jasné z kontextu.

2. Téma 2 – Rodina

2.1. Text

Mikrotéma 1

A: *Nín hǎo!* 您好! „Dobrý den!“

B: *À, Lǐ xiānsheng, qǐng jìn, qǐng jìn!* 啊, 李先生, 请进, 请进! „Jé, pane Li, pojd'te dál, pojd'te dál!“

A: *Xièxie!* 谢谢! „Děkuji!“

B: *Lái, wǒ bāngzhù nǐ yíxià.* (1) 来, 我帮助你一下。 „Pojďte, pomůžu Vám.“

A: *Xièxie! Wǒ zìjǐ lái, wǒ zìjǐ lái.* 谢谢! 我自己来, 我自己来。 „Děkuji! Já sám, já sám.“

Varianta a)

A: *Qǐng jìn, zhè shì wǒ (de) māma, zhè shì wǒ (de) bàba (mǔqin, fùqin, gēge, dìdi, jiějie, mèimei).* 请进, 这是我妈妈, 这是我爸爸 (母亲, 父亲, 哥哥, 弟弟, 姐姐, 妹妹)。
„Pojďte dál, toto je moje maminka, tohle je můj tatínek (matka, otec, starší bratr, mladší bratr, starší sestra, mladší sestra)“

B: *Nín hǎo!* 您好! „Dobrý den!“

Varianta b)

A: *Zhè shì wǒ (de) hái zi.* 这是我 (的) 孩子。 „Tohle je moje dítě.“

B: *Nǐ jiào shénme míngzi à?* (2) 你叫什么名字啊? „Jakpak se jmenuješ?“

Mikrotéma 2

A: *Shíhou bù zǎo le, wǒ gāi zǒu le.* (3) 时候不早了, 我该走了。 „Už je dost pozdě (doba pokročila), měl bych jít.“

B: *Nǐ máng shénme?* (4) *Duō zuò yìhuìr ba.* (5) 你忙什么? 多坐一会儿吧。 „Co máš na práci? Tak ještě chvíli poseď.“

Varianta a)

A: *Jiālǐ děngzhe wǒ ne.* 家里等着我呢。 (6) „Doma na mě čekají.“

B: *Nǐ jiālǐ dōu yǒu shéi?* 你家里都有谁? (7) „Z koho všeho se skládá vaše rodina?“

A: *Wǒ fùmǔ, liǎng ge jiějie hé wǒ.* (8) 我父母, 两个姐姐和我。 „Moje rodiče, dvě starší sestry a já.“

B: *Nǐ zǔfù zǔmǔ hái zài ma?* (9) 你祖父祖母还在吗? „Žije ještě tvůj dědeček a babička (z otcovy strany)?“

A: *Zǔfù yǐjīng sǐ le, zǔmǔ hái zài, yǐjīng bāshí duō suì le* (10). 祖父已经死了, 祖母还在, 已经八十多岁了。 „Dědeček už umřel, babička ještě žije, je jí už přes osmdesát.

.....

A: *Xièxie, zài jiàn!* 谢谢, 再见! Děkuji, na viděnou.“

B: *Búyào (bié) kèqi, zài jiàn!* (11) 不要 (别) 客气, 再见! „Není zač, na viděnou.“

Varianta b)

A: *Jiālǐ yǒu yìdiǎnr shìr.* (12) 家里有一点儿事儿。 „Mám doma něco na práci.“

B: *Nǐ yǒu jǐ ge xiōngdì jiěmèi?* 你有几个兄弟姐妹? „Kolik máš sourozenců?“

A: *Jiù wǒ yí gè.* (13) 就我一个。 „Jsem jedináček.“ (doslova „jen já sám, pouze já“)

B: *Nǐ duō dà le?* (14) 你多大了? „Kolik ti je/jak jsi starý?“

A: *Shíbā le.* 十八了。 „Osmnáct.“

Varianta c)

A: *Wǒ hái děi dào wǒ fùmǔ nàlǐ qù.* (15) 我还得到我父母那里去。 „Ještě musím za svými rodiči.“

B: *Nǐ jié//hūn le ma?* 你结婚了吗? „Už jsi ženatý/vdaná?“

A: *Jié//hūn le* (16) (*Hái méi ne* (17)). 结婚了 (还没呢)。 „Jsem. (Nejsem).“

B: *Yǒu xiǎoháir ma?* 有小孩儿吗? „Máš děti?“

A: *Yǒu yí ge nánháir (Yǒu yí ge nǚháir).* 有一个男孩儿 (有一个女孩儿)。 „Mám jednoho chlapce (Mám jedno děvče).“

B: *Jǐ suì le?* 几岁了? „Kolik mu/jí je?“

A: *Liǎng suì le.* 两岁了。 „Dva roky.“

2.2. Lexikální rozbor

ā 啊 (*tàn* 叹) citoslovce „ach/och“, které v tomto případě vyjadřuje překvapení a radostné nadšení⁴⁰

Lǐ 李 (*xìng* 姓) časté čínské příjmení

xiānsheng 先生 (*míng* 名) podstatné jméno „pán“, používá se i jako oslovení „pane“ samostatně nebo v pozici za příjmením, jako zde *Lǐ xiānsheng* 李先生 „Pan Li, pane Li“

xièxie 谢谢 (*dòng* 动) sloveso „děkovat“, používá se jako ustálené spojení „děkuji“

lái 来 (*dòng* 动) sloveso, jehož původní význam je „přijít, přijet (směrem k mluvčímu)“; má však i mnoho přenesených významů a jiných použití, kdy podle kontextu buď jiná slovesa zastupuje, např. „dát si (něco), udělat (něco, to), ujmout se (něčeho, toho), pustit se (do něčeho, do toho)“⁴¹, nebo je uvádí, a tím naznačuje, že se odehrají v nejbližší budoucnosti „pustit se (do něčeho), ujmout se (něčeho), začít (s něčím)“

bāngzhu 帮助 (*dòng* 动) sloveso „pomáhat/pomoc“

zìjǐ 自己 (*dài* 代) zástupné slovo, zájmeno „sám, osobně“, které se může použít samostatně nebo se klade za podstatné jméno nebo zájmeno, chceme-li vyjádřit, že činnost je vykonávána osobou vyjádřenou daným podstatným jménem či zájmenem samostatně či osobně

māma 妈妈 (*míng* 名) podstatné jméno „maminka“

bàba 爸爸 (*míng* 名) podstatné jméno „tatínek“

mǔqīn 母亲 (*míng* 名) podstatné jméno „matka“

fùqīn 父亲 (*míng* 名) podstatné jméno „otec“

⁴⁰ Morfém *a* 啊 má různé tónové realizace, v každé tónové realizaci má jiný význam a použití.

⁴¹ Jako ve větě *wǒ zìjǐ lái, wǒ zìjǐ lái* „já sám, já sám“, doslova „ujmu se toho sám, udělám to sám“.

<i>gēge</i> 哥哥 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „starší bratr“
<i>dìdì</i> 弟弟 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „mladší bratr“
<i>jiějie</i> 姐姐 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „starší sestra“
<i>mèimei</i> 妹妹 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „mladší sestra“
<i>háizi</i> 孩子 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „dítě“
<i>shénme</i> 什么 (<i>dài</i> 代)	zástupné slovo, otázkové zájmeno „co“, v případě, že je použito ve funkci přívlastku a za ním následuje podstatné jméno, má význam „jaký“
<i>míngzi</i> 名字 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „jméno, název“
<i>a</i> 啊 (<i>zhù</i> 助)	pomocné slovo, částice <i>a</i> ⁴² ; klade se na konec nebo vět nebo kratších úseku výpovědi; emocionálně je zabarvuje; v tomto případě dodává otázce srdečnější a laskavější tón, také zdůrazňuje zvýšený zájem ⁴³
<i>shíhou</i> 时候 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „doba, čas“
<i>zǎo</i> 早 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „brzy, včas, (být) časný, (být) brzký“
<i>le</i> 了 (<i>zhù</i> 助)	pomocné slovo, větná částice <i>le</i> ; tzv. <i>le</i> ₂ ; stojí na konci věty a označuje změnu stavu vzhledem k jistému okamžiku, změnu náhledu na situaci, může následovat i po informaci, která je relevantní k současnému okamžiku a má na něj vliv; nejčastěji ji překládáme příslovcem „už“ ⁴⁴

⁴² Částice má podle zakončení předcházející slabiky různé realizace.

⁴³ Morfém *a* má v různých kontextech a použitích různé funkce. Záleží také na tom, na konci jaké věty je použit. Na konci vět tázacích, jako je tomu i zde, zjemňuje tón výpovědi, na konci vět zvolacích zvyšuje jejich expresivitu, na konci vět deklaračních dodává výpovědi na emotivnosti a procítěnosti, na konci vět rozkazovacích dodává větě na naléhavosti či varovnosti. Pokud je morfém *a* použit uprostřed věty, má za úkol přilákat pozornost posluchače k následující výpovědi. Také se používá za jednotlivými položkami ve výčtech a za slovesy při jejich reduplikaci. V tomto případě zdůrazňuje dlouhé trvání dané činnosti či děje. Výslovnost částice *a* je ovlivněna předcházející slabikou, proto se i často zapisuje různými znaky.

⁴⁴ Švarný s Uhrem (1997) odlišují větnou částici *le* a slovesnou příponu *le*. Slovesná přípona bezprostředně následuje sloveso a naznačuje, že děj se již v daném okamžiku, nebo před uplynutím dané doby uskutečnil či

gāi 该 (*dòng* 动) modální sloveso „muset, být povinen“, vyznívá ovšem trochu jemněji, spíše jako české „měl bych“; používá se i dvouslabičné *yīnggāi* 应该, které má stejný význam, samotné *gāi* je více hovorové

zǒu 走 (*dòng* 动) sloveso „jít, chodit, odejít“⁴⁵

máng 忙 (*dòng* 动) sloveso „být zaměstnaný (něčím), mít (s něčím) naspěch“⁴⁶

duō 多 (*xíng* 形) adjektivum „(být) mnohý, hojný, početný, hodně“⁴⁷, zde však vystupuje ve funkci určení způsobu ve významu „více“; opak adjektiva *shǎo* 少 „(být) nemnohý, málo“⁴⁸

zuò 坐 (*dòng* 动) sloveso „posadit se, sedět“

yíhuǐr 一会儿 (*shùliàngcí* 数量词) spojení číslovky *yī* „jedna“ a slovesného numerativu *huí* „chvíle, okamžik“ ve slovo „chvíle, okamžik“; používá se za slovesy nebo také ve významu „za chvilku, za okamžik“

ba 吧 (*zhù* 助) pomocné slovo, větná částice *ba*, zde je použita na konci věty rozkazovací, kde má za úkol zjemňovat její vyznění; jedná se tedy o částici naznačující mírný rozkaz, jemné vybídnutí⁴⁹

---

nastal. Pokud není řečeno jinak, obecně se očekává, že děj se odehrál či uskutečnil v minulosti, může však odkazovat i k budoucnosti, popřípadě pak sloveso může být přeloženo časem přítomným (Švarný a Uher 1997, 103-104). Stejně tak, dvě různá *le*, která se však v některých situacích prolínají, odlišují i jiní autoři. Většinou se používá odlišení *le*₁ pro slovesný sufix vyjadřující, že děj se již uskutečnil nebo nastal, a *le*₂ pro větnou částici vyjadřující změnu stavu či náhledu na situaci. Význam a funkce *le*₁ i *le*₂ se mění i v závislosti na povaze slovesa či konstrukce za kterými následují.

⁴⁵ Sloveso *zǒu* má více významů a použití. V tomto případě je použito ve významu „odejít“.

⁴⁶ Se slovem *máng* se častěji setkáváme jako s adjektivem ve významu „(být) zaneprázdněný, (být) vytížený“. To se nejčastěji vyskytuje v pozici predikátu, např. *wǒ hěn máng* 我很忙 „jsem zaneprázdněný, mám hodně práce“, popř. i v pozici přívlastku, např. *máng rén* 忙人 „zaneprázdněný člověk“.

⁴⁷ Morfém *duō* má více významů a použití. V tomto tématu se setkáme s jeho třemi různými použitími.

⁴⁸ S adjektivem *shǎo* se setkáme v Tématu 11.

⁴⁹ Částice *ba* má více různých použití a funkcí. Pokud je použita na konci vět oznamovacích, vyjadřuje to, že si mluvčí není svým tvrzením stoprocentně jistý a že se jedná spíše o dohad. Na konci vět tázacích zdůrazňuje to, že se nejedná jen čistě o otázku, ale i o určitý odhad a domněnku. Pokud je uprostřed věty před pauzou, pak

<i>děng</i> 等 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „čekat“
<i>zhe</i> 着 (<i>zhù</i> 助)	pomocné slovo, vido-časová slovesná přípona <i>zhe</i> , ukazatel trvání děje či stavu, označení děje trvajících delší dobu nebo současně s jiným dějem ⁵⁰
<i>ne</i> 呢 (<i>zhì</i> 助)	pomocné slovo, větná částice <i>ne</i> , zde vyjadřuje probíhající trvání děje, případně děj probíhající současně s jiným dějem; velice často se používá zároveň s ukazatelem <i>zhe</i> ⁵¹
<i>dōu</i> 都 (<i>fù</i> 副)	adverbium „všichni, oba, vše, vždy“, konkrétní překlad je možný až na základě charakteru slova, které adverbium <i>dōu</i> předchází ⁵² a ke kterému se <i>dōu</i> vztahuje; setkáváme se s ním vždy v pozici před predikátem
<i>yǒu</i> 有 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „být, existovat“ ⁵³
<i>shéi</i> 谁 (<i>dài</i> 代)	zástupné slovo, tázací zájmeno „kdo“

---

vyjadřuje určitou podmínku, často se také nachází uprostřed vět, kdy vyslovujeme určité dilema či váhání. Nebo jako zde ji můžeme najít na konci vět rozkazovacích či přacíh pro zjemnění tónu výpovědi nebo změny rozkazu na výzvu či radu.

⁵⁰ U Švarného a Uhra (1997, 125) se setkáme s popisem přípony *zhe* jako slovesné přípony, která se používá pro vyjádření trvání děje současně s jiným dějem, např. *Wǒ kànzhe shū chī fàn.* 我看着书吃饭。 „Jím u čtení.“ Dále se setkáváme s použitím *zhe* za jednoslabičnými slovesy vyjadřujícími stav. Jako příklad Švarného s Uhrem uvádějí *wǒ zuòzhe* 我坐着 „sedím“. Mezi dalšími použitými uvádějí naznačení toho, že děj vyjádřený slovesem již přešel ve stav, např. *Ménshang xiězhe jǐ ge dà zì.* 门上写着几个大字。 „Na dveřích je napsáno několik velkých znaků.“

⁵¹ Kromě vyjádření trvání děje v přítomnosti či současně s jiným dějem, se částice *ne* ještě může připojovat na konec tázacích vět, které mají za úkol zjistit stav, přítomnost, umístění, chování atd. jedné konkrétní osoby, která je vyjádřena slovem bezprostředně předcházejícím částici *ne*. Tohoto způsobu používáme velice často, pokud je již jasné téma otázky, ale nechceme již otázku samotnou opakovat, např. *Wǒ hěn hǎo, nǐ ne?* 我很好, 你呢? „Já se mám dobře, a ty?“ Dále se může klást i na konec otázek doplňovacích, kterým propůjčuje jisté emocionální zabarvení a zvyšuje jejich naléhavost. Na konci vět oznamovacích ujišťuje o daném faktu a dodává větě na důvěryhodnosti a přesvědčivosti. Také se používá uprostřed vět před pauzou, většinou po dvou protikladných slovesech či adjektivech.

⁵² Adverbium *dōu* nikdy nestojí osamocené, vždy za ním následuje sloveso nebo adjektivum a vždy se vztahuje k nějakému členu, který mu předchází. Tento člen však nemusí být vždy vyjádřen.

⁵³ V Tématu 1 jsme se již setkali se slovesem *yǒu* ve významu „mít“.

<i>liǎng</i> 两 (<i>shù</i> 数)	číslovka „dva, dvě“ – používá se pro vyjádření množství, tedy dohromady s měrovými slovy, na rozdíl od číslovky <i>èr</i> 二 „dva, dvě“ ⁵⁴
<i>gè</i> 个 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo ⁵⁵ , obecný numerativ <i>gè</i> ; používá se pro slova, která se nepojí s žádným specifickým měrovým slovem
<i>hé</i> 和 (<i>lián</i> 连)	spojka „a, s“
<i>zǔfù</i> 祖父 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „dědeček z otcovy strany“
<i>zǔmǔ</i> 祖母 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „babička z otcovy strany“
<i>hái</i> 还 (<i>fù</i> 副)	adverbium „ještě“, používá se vždy v pozici adverbialního určení před slovesem ⁵⁶
<i>zài</i> 在 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „být naživu, být na světě, existovat“
<i>yǐjīng</i> 已经 (<i>fù</i> 副)	adverbium „už, již“
<i>sǐ</i> 死 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „zemřít“
<i>bāshí</i> 八十 (<i>shù</i> 数)	číslovka „osmdesát“

⁵⁴ Číslovka *èr* 二 se používá při samostatném výčtu čísel *yī, èr, sān, 一, 二, 三* „jedna, dvě, tři“, případně ve složených číslovkách, např. *shí'èr, èrshí'èr, sānshí'èr* 十二, 二十二, 三十二 „jedenáct, dvacet dva, třicet dva“. V některých složených číslovkách však můžeme použít i *liǎng*, např. *liǎng qiān* 两千 „dva tisíce“ atd. Číslovka *èr* se také používá ve spojení s předponou řadových číslovek *dì* 第 a všude tam, kde nevyjadřujeme množství, tzn. i v datech, označeních pater, pokojů, budov atd.

⁵⁵ Pro čínský termín *liàngcí* 量词 používám podle Švarného překladu „měrové slovo“. Volím tento termín proto, že jej považuji za nejuvěrnější překlad termínu čínského, který můžeme vysvětlit jako spojení morfému *liàng* „měřit“ a morfému *cí* „slovo“. Tento termín označuje širší skupinu, v jejímž rámci Švarný vyděluje čtyři podskupiny. Podrobně viz gramatický rozbor.

⁵⁶ Za adverbium *hái*, stejně jako i za ostatními čínskými adverbii, musí vždy následovat sloveso, nikdy se nepojí přímo s podstatným jménem. Zajímavé je, že v čínštině může mít adverbium *hái* všechny významy, jaké má příslovce „ještě“ v češtině.

duō 多 (*shù* 数) neurčitá číslovka „více, přes“, zpravidla se klade za číslovky končící nulou, případně za spojení číslovky s měrovým slovem pro vyjádření neurčitého, nepřilíš velkého množství přesahujícího daný počet

sui 岁 (*liàng* 量) měrové slovo, měrové jméno „rok (věku)“

búyào 不要 (*fù* 副) adverbium „ne~“, zápornka rozkazovacího způsobu; původně spojení zápornky *bù* a slovesa *yào* „muset“⁵⁷

kèqi 客气 (*xíng* 形) adjektivum „(být) zdvořilý“

bié 别 (*fù* 副) adverbium „ne~“, zápornka rozkazovacího způsobu, zkrácená forma adverbia *búyào*

yìdiǎnr 一点儿 (*shùliàngcí* 数量词) „trochu, troška“, spojení číslovky *yī* „jedna“ s neurčitým měrovým slovem *diǎnr* „trochu“

shìr 事儿 (*míng* 名) podstatné jméno „záležitost, věc“; často se používá ve spojení *yǒu shìr* 有事儿 „něco mít, mít něco na práci“

jǐ 几 (*shù* 数) číslovka⁵⁸, otázkové slovo „kolik“, které se používá v tázacích větách, kdy očekáváme, že by počet neměl přesáhnout deset; po číslovce *jǐ* musí vždy následovat odpovídající měrové slovo⁵⁹

xiōngdì 兄弟 (*míng* 名) podstatné jméno „bratři“

jiěmèi 姐妹 (*míng* 名) podstatné jméno „sestry“

xiōngdìjiěmèi 兄弟姐妹 (*míng* 名) podstatné jméno „sourozenci“

jiù 就 (*fù* 副) adverbium „pouze, jen“⁶⁰

---

⁵⁷ Ve stejném významu se používá i adverbium *bié* 别, které je zkrácenou formou adverbia *búyào*.

⁵⁸ Slovo *jǐ* řadím mezi číslovky, neboť se chová stejně jako konkrétní číslovky, na což poukazuje i Švarný (1993, 108). Slovní druh číslovka u slova *jǐ* uvádí i *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* (2005).

⁵⁹ V tázacích větách má význam tázací číslovky „kolik“, ve větách oznamovacích však má význam neurčité číslovky „několik“. I v tomto použití většinou zastupuje číslovku menší než deset. S tímto významem se setkáme v Téma 10.

<i>duō</i> 多 (<i>fù</i> 副)	tázací adverbium „jak mnoho, jak velice“, zde použito s adjektivem <i>dà</i> 大 „(být) stár“ v ustáleném spojení <i>duō dà</i> „(být) jak stár, (být) jakého věku“
<i>dà</i> 大 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) velký“, zde ve smyslu „(být) stár (kolik roků)“
<i>shíbā</i> 十八 (<i>shù</i> 数)	číslovka „osmnáct“
<i>děi</i> 得 (<i>dòng</i> 动)	modální sloveso „muset“
<i>dào</i> 到 (<i>jiè</i> 介)	prepoziční sloveso „do, k“, které vytváří předložkovou vazbu s lokativním předmětem před přísudkovým slovesem
<i>fùmǔ</i> 父母 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „rodiče“
<i>nàli</i> 那里 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno místa „tam“ ⁶¹ ; používá se jako označení místa, které je od mluvčího vzdálené ⁶²
<i>qù</i> 去 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „jít (někam)“, vyjadřuje směr od mluvčího pryč ⁶³

⁶⁰ Adverbium *jiù* má daleko více jiných významů a použití, s některými z nich se setkáme později. Zde je použito ve významu „pouze, jen“. Mezi jeho další běžné významy a funkce patří funkce zdůrazňovací a ujišťující, kdy zdůrazňuje a ujišťuje, že se věci opravdu mají tak, jak je řečeno. V jeho zdůrazňovací funkci se s ním setkáme v tématu pět. Dále se pak můžeme setkat s adverbium *jiù* ve významu českého příslovce „už“, kdy má vyjádřit, že se události odehrály či odehrají brzy, rychle nebo že na sebe těsně navazují. Dále je možné adverbium *jiù* použít v hlavních větách v souvětích podmínkových, kdy vyjadřují výsledek či vývoj událostí, pokud bude dodržena podmínka z věty vedlejší. V tomto případě se často pojí se specifickým spojkami. Můžeme se také setkat s adverbium *jiù* ve větách, kdy vyjadřujeme určitou toleranci.

⁶¹ Zachovávám zde Švarného (1993) klasifikaci, a slova *nàli* „tam“ a *zhèli* 这里 „tady, zde“ označuji jako jména místa, neboť mi to, především proto, že se tato slova chovají podobně jako jiná jména, připadá vhodnější než jejich řazení mezi zástupná slova *dàicí*, což můžeme pozorovat v *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* (2005) či u Mǎ Zhēn (1988, 15-16). Zhào Yuánrèn (2002, 237-244) řadí slova *zhèli* a *nàli* do kategorie *chùsuǒcí* 处所词 „jména místa“, která v jeho systému spadají do velké skupiny *tǐcí* 体词 „nominální slova“. Zhào Yuánrèn jde ve svém dělení ještě dále a z kategorie jmen místa *chùsuǒcí* vyděluje podkategorii zeměpisných názvů *dì míng* 地名, podkategorii jmen umístění *wèizhìcí* 位置词, kam řadí právě slova jako *nàli*, *zhèli* atd. a kterou ještě dále dělí na čtyři podkategorie.

⁶² Na rozdíl od *zhèli* 这里 „tady, zde“.

jié//hūn 结婚 (*dòng* 动)   objektové sloveso⁶⁴ „oženit se, vdát se“

méi/méiyǒu 没/没有 (*fù* 副)   zápornka sloves označujících děje nebo stavy, které byly završeny, uskutečnily se nebo nastaly, resp. nebyly završeny, neuskutečnily se, nenastaly v minulosti

xiǎoháir 小孩儿 (*míng* 名)   podstatné jméno „dítě“

nánháir 男孩儿 (*míng* 名)   podstatné jméno „chlapec“

nǚháir 女孩儿 (*míng* 名)   podstatné jméno „děvče“

2.3. Gramatický rozbor

2.3.1. *Lái, wǒ bāngzhù nǐ yíxià*

Jedná se o spojení věty jednočlenné tvořené pouze slovesem *lái* „pojd“ s větou následující – konstrukcí podmět-predikativní komplex. V této konstrukci je podmět tvořen zájmenem *wǒ* „já“, predikativní komplex pak tvoří konstrukce predikát-komplement. Jedná se opět o druh komplementu, který Švarný nazývá komplement četnosti slovesného děje. Opět se však nejedná o konkrétní vyjádření četnosti, ale o element, jehož význam je již pouze formální a který se připojuje za slovesa pro dosažení jemnějšího a laskavějšího vyznění celého sdělení, pro naznačení toho, že se jedná o určitou výzvu či činnost, která bude probíhat pouze krátce a která není příliš náročná či závazná. V tomto případě by sloveso v predikátu *bāngzhù* „pomáhat/pomocť“ mohlo stát samostatně a význam by se příliš nezměnil. Připojením *yíxià* za sloveso působí celá výpověď kompletněji a ukončeněji.

---

⁶³ Na rozdíl od slovesa *lái* 来 „přijít“, které vyjadřuje směr k mluvčímu.

⁶⁴ Objektová slovesa jsou slovesa, která se skládají ze slovesa jako takového a předmětu. Tvoří však již natolik pevnou konstrukci, že je třeba je odlišovat od konstrukcí čistě syntaktických. V této práci jednotlivé složky objektových sloves, tedy sloveso a předmět, oddělují dvěma lomítky, aby byl naznačen jejich poměrně pevný vztah, ale zároveň byla odlišena od obyčejných dvouslabičných sloves. Tohoto označení objektových sloves využívá *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* (2005). Švarný (1993) ve svém materiálu používá pomlčky. Tu však zde používám k označení konstrukcí predikát-komplement. O objektových slovesech viz Téma 3.

2.3.2. *Nǐ jiào shénme míngzi a?*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmětem je zájmeno *nǐ* „ty“. Predikativní komplex je pak tvořen konstrukcí predikát-předmět, ve které se predikát – sloveso *jiào* „jmenovat se, nazývat se“ – pojí s předmětem tvořeným konstrukcí blíže určující-bliže určované. Tato konstrukce je tvořena tázacím zájmenem *shénme* „co, jaký“ ve funkci přívlastku a podstatným jménem *míngzi* „jméno“ jako centrálním slovem konstrukce. Na konci věty je ještě částice *a*. Věta by byla zcela úplná i bez částice. Takto však vyznívá jemněji a srdečněji. Použití částice *a* je v hovorové a neformální čínštině velice časté.

2.3.2.1. Tvoření otázek doplňovacích

Jak již bylo řečeno, při tvoření otázek v čínštině nedochází ke změnám ve slovosledu. Pořádek slov tedy zůstává zachován stejný jako ve větě oznamovací. Pokud hovoříme o otázkách doplňovacích, ve kterých jsou použita otázková zástupná slova, pak tato otázková slova zaujímají ve větě tu samou pozici, kterou v oznamovací větě zaujímají elementy vyjadřující odpovědi na tato zájmena. Odpověď na otázku *Nǐ jiào shénme míngzi?* „Jak se jmenuješ?“, doslova „Ty se jmenuješ jakým jménem?“ je tedy např. *Wǒ jiào Bǐdé. 我叫彼得。* „Jmenuji se Petr.“, nebo *Wǒ jiào Wáng Xiǎoyún. 我叫王小云。* „Jmenuji se Wang Xiaoyun.“ V otázce „Kam jedeš?“ *Nǐ qù nǎr? 你去哪儿?* nacházíme stejné pořadí slov jako v odpovědi na ni *Wǒ qù Běijīng. 我去北京。* „Jedu do Peking.“ s tím rozdílem, že v otázce tvoří předmět slovesa *qù* „jít, jet (někam)“ tázací zájmeno *nǎr* „kam, kde“ a v odpovědi jméno místa *Běijīng* „Peking“. Stejně tak v otázce *Nà shì shéi? 那是谁?* „Kdo to je?“ nacházíme stejné pořadí slov jako v odpovědi na ni *Nà shì wǒ nán péngyou 那是我男朋友。* „Je to můj přítel.“, s tím rozdílem, že v otázce je předmětem otázkové slovo *shéi* „kdo“ a v odpovědi konkrétní označení osoby *wǒ nán péngyou* „můj přítel“.

2.3.3. *Shíhou bù zǎo le, wǒ gāi zǒu le*

Jedná se o souvětí souřadné, mezi jehož dvěma větami je důsledkový vztah. V obou větách daného souvětí nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex. V první větě je podmětem slovo *shíhou* „doba, čas“, predikativní komplex je adjektivní povahy a tvoří ho konstrukce adverbialního určení *bù* s jádrem konstrukce – adjektivem *zǎo* „(být) časný, (být) brzký“. Ve druhé větě je podmět tvořen zájmenem *wǒ* „já“, predikativní komplex se pak skládá z vazby predikát-předmět, kde predikátem je modální sloveso *gāi* „muset, měl bych“ a

předmětem další sloveso *zǒu* „odejít“. Na konci obou vět je větná částice *le*, která zde má význam změny stavu a nejlépe ji v českém překladu zohledníme použitím českého příslovce „už“.

2.3.3.1. Souvětí

Jak již bylo řečeno, právě zmíněné souvětí je souvětím souřadným. Jeho dvě věty jsou si tedy z hlediska gramatiky rovny, zde mají navíc i paralelní stavbu. Zhào Yuánrèn (2002, 161) souřadná souvětí nazývá *fùhéjù* 复合句. Liú a kol. (2001, 867) je nazývají *liánhé fùjù* 联合复句. Liú a kol. dělí souvětí souřadná na čtyři podskupiny. Jednou z těchto podskupin jsou *chéngjiē fùjù* 承接复句, což bychom mohli přeložit asi jako „souvětí navazující“. Mezi tento druh souvětí řadí i souvětí typu *Shíhou bù zǎo le, wǒ gāi zǒu le*. Jedná se o souvětí, jejichž věty na sebe navazují a jedna z druhé vyplývají. Jsou to tedy obdoby českých souvětí důvodových a důsledkových.

I na tomto konkrétním souvětí můžeme pozorovat jev velice typický pro čínštinu a obzvlášť pro přirozený hovorový jazyk. Čínská souvětí včetně výše zmíněných souřadných souvětí, ale i včetně souvětí podřadných příčinných, podmínkových nebo časových se často obejdou bez spojek typických pro souvětí česká. Vztah mezi větami je pak jasný z kontextu a ze vzájemného postavení obou vět. Spojovací výrazy či jiné prvky charakterizující vztah mezi větami (především adverbia ve větách časových a podmínkových) však v souvětích být mohou.

Pro souvětí vyjadřující důvod nebo příčinu a důsledek je typická spojka *yīnwèi* 因为 „protože, jelikož“, která může být použita jak ve větě vedlejší, tak ve větě hlavní a která vyjadřuje příčinu. Dále je možné použít spojku *suǒyǐ...* 所以 „tak, proto“, která uvádí následek. Velice časté je použití obou spojek v jednom souvětí najednou. Spěšněvovo souvětí by v tomto případě mohlo znít *Yīnwèi shíhou bù zǎo le, suǒyǐ wǒ gāi zǒu le*. 因为时候不早了我该走了。 „Neboť doba již pokročila, měl bych jít“. Pro jazyk mluvený je však typický stručný a značně okleštěný styl vyjadřování, a proto je věta tak, jak je použita v rozhovoru, tedy bez spojek, mnohem autentičtější.

S dalšími druhy souvětí se budeme ve Spěšněvových rozhovorech seznamovat postupně. V Tématu 6 se poprvé setkáme se souvětími časovými, v Tématu 10 se souvětími podmínkovým a s větami vedlejšími předmětnými.

2.3.3.2. Větná částice *le*

Na konci obou vět souvětí je použita větná částice *le*, která bývá někdy označovaná jako *le*₂. Tuto částici klademe na konec vět a při překladu do češtiny ji nejčastěji můžeme přeložit českým příslovcem „už“. Větná částice *le* v tomto použití vyjadřuje, že došlo k určité změně stavu, že nastala určitá nová situace, nebo že se změnilo nahlížení na danou situaci či stav. Stejně tak tomu je i v těchto větách. V první větě *shíhou bù zǎo le* tedy částice *le* poukazuje k tomu, že došlo ke změně stavu od chvíle, kdy nebylo pozdě k současné chvíli, kdy už pozdě je. V druhé větě *wǒ gāi zǒu le* zase vyjadřuje změnu stavu od chvíle, kdy mluvčí ještě jít nemusel k přítomnému momentu, kdy už jít musí.

Funkce a význam částice *le* se mění v závislosti na povaze vět, za kterými je použita. Zhào Yuánrèn (2002, 356-357) i Liú a kol. (2001, 379-392) vyjmenovávají několik základních situací, ve kterých se větná částice používá. Zároveň popisují její významové posuny v každé situaci. Jedná se tedy především o použití větné částice *le* u vět, které vyjadřují, že nastala určitá nová situace či stav, nebo že došlo k určitému posunu či změně v dané situaci či nazírání na ni. Dále se používá při popisu ojedinělých událostí, které se odehrály v minulosti. Také ji můžeme připojit na konec vět, které popisují činnosti či děje, které byly dokončené vzhledem k současnému okamžiku. V takovém případě se velice často používá zároveň s vido-časovým sufixem *le*, tzv. *le*₁, který bezprostředně následuje sloveso.

Liú a kol. (2001, 383) upozorňují na to, že větná částice *le* má velice široké využití v rozhovorech a v mluvené čínštině. Jako vysvětlení uvádí to, že v běžném hovoru si mluvčí velice často sdělují nové informace, vysvětlují a popisují si věci, které předtím nevěděli, upozorňují na nově nastalé situace a stavy a snaží se přilákat pozornost svého protějšku. Liú a kol. hojně využívání *le* zdůvodňují tím, že v běžném hovoru téměř každá věta obsahuje nějakou novou informaci.

Liú a kol. (2001, 385-386) upozorňují ještě na použití větné částice *le* na konci vět, které by bez jejího použití vyzněly neukončeně a neúplně. Dále pak vyjmenovává několik speciálních použití částice, např. spolu s adverbii míry, po některých adjektivech atd.

V této práci píše *le* ve funkci větné částice, tedy *le*₂ odděleně od předhozí promluvy, *le*₁, tzn. *le* v použití vido-časové přípony píše dohromady s předcházejícím slovesem stejně jako ostatní vido-časové sufixy. V případech, kdy je sporné určit, zda se jedná o *le*₁ či *le*₂ píše *le* odděleně.

2.3.4. *Nǐ máng shénme?*

Sloveso *máng* „být zaměstnaný (něčím), mít (s něčím) naspěch“ zde vytváří vazbu predikát-předmět. Jeho předmět je tvořen tázacím zájmenem *shénme* „co“, které zde má speciální formální význam. Mluvčí se zde ptá na věc či záležitost, která činí člověka zaneprázdněným nebo která ho zaměstnává. Zajímavé je, že v oznamovací větě bychom použili jinou konstrukci, a to nejspíš vazbu s členem zřetelově vymežovacím, např. *Wǒ gōngzuò hěn máng*. 我工作很忙。 „Mám toho hodně v práci.“, dosl. „Co se týká práce, jsem zaneprázdněný.“ Sloveso *máng* je v podobné vazbě v oznamovací větě možné použít dohromady s vido-časovým sufixem *zhe*, např. *Wǒ mángzhe xiě lùnwén*. 我忙着写论文。 „Jsem zaměstnán/mám hodně práce s psaním diplomové práce.“

2.3.5. *Duō zuò yìhuǐr ba*

Jedná se o jednočlennou větu založenou na predikátu. Podle některých gramatických systémů (Zhào 2002, 159; Mǎ 1988, 62) bychom predikativní komplex mohli analyzovat jako konstrukci predikát-předmět. Predikát v této konstrukci je tvořen konstrukcí blíže určující-bliže určované. Blíže určující je v tomto případě adjektivum *duō*, zde ve významu „více“ v pozici adverbiálního určení, blíže určované je centrální slovo konstrukce – sloveso *zuò* „sedět“. Předmět tvoří výraz *yìhuǐr* „chvilka“. U Zhào Yuánrèna se jedná o speciální druh předmětu, který nazývá *zìshēn bīnyǔ* 自身宾语, což bychom mohli přeložit nejspíše asi jako „samopředmět“. Zhào Yuánrèn v rámci tohoto *zìshēn bīnyǔ* vyděluje ještě několik kategorií, a do jedné z nich, konkrétně tedy do kategorie předmětů vyjadřujících dobu trvání, zařazuje i předměty tvořené výrazy, jako je *yìhuǐr*. Mǎ Zhēn předměty tohoto typu nazývá kvazipředměty *zhǔn bīnyǔ* 准宾语. Některé gramatické systémy, mezi nimi i Švarný (1993, 141-146) by však predikativní komplex analyzovaly jako konstrukci predikát-komplement. U Švarného by se jednalo o jeden z komplementů kvantity, konkrétně o komplement časového trvání *shíliàng bǔyǔ* 时量补语, který udává dobu trvání slovesného děje.

2.3.5.1. Adjektivum *duō* jako adverbální určení

Ne všechna adjektiva mohou vystupovat v pozici adverbálního určení před slovesem tak, jako to vidíme v právě analyzované větě u adjektiva *duō*. Jeho význam je „(být) mnohý, hojný, početný“, zde je však použito ve významu „více“, který získává při použití v postavení adverbálního určení před slovesem. Podobným způsobem můžeme použít i opak adjektiva *duō* adjektivum *shǎo* „(být) nemnohý, málo, nepočetně“, které má v tomto použití význam „méně“. Např. *Nǐ yīnggāi shǎo shuō//huà. 你应该少说话。 „Měl bys méně mluvit.“*

Podobným způsobem mohou adverbální určení tvořit jen některá adjektiva, pro ostatní platí, že by měla být opatřena příponou *de* 地 a zpravidla i adverbiem *hěn*. Jednoslabičná adjektiva by měla být navíc zdvojená, přičemž druhá slabika by měla být vyslovována v prvním tónu a erizovaně. Jako příklad je možné uvést např. *hǎo hāor de xuéxi 好好地学习 „dobře se učit“.*

2.3.5.2. Větná částice *ba*

Na konci věty je použita částice *ba*, která je častým zakončením vět rozkazovacích. Částice větě dodává na jemnosti a zdvořilosti, tvoří z ní spíše zdvořilý rozkaz, návrh, výzvu či vybidnutí. Dále se s částicí setkáme např. v Tématu 4 ve větách *Hē diǎnr Zhōngguó chá ba. 喝点儿中国茶吧。 „Dej si trochu čínského čaje.“, Chī diǎnr Zhōngguó fàn ba. 吃点儿中国饭吧。 „Dej si trochu čínského jídla.“, Chī ba. 吃吧。 „Dej si/jez.“*

Kromě použití na konci vět rozkazovacích, má částice *ba* ještě jiná použití. Tato použití jsou shrnuta v poznámce k lexikálnímu rozboru. S konkrétním použitím některých z nich se setkáme i v dalších tématech.

2.3.6. *Jiāli dēngzhe wǒ ne*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmět tvoří slovo *jiāli* „doma, domov“. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět, kde predikát tvoří sloveso *dēng* „čekat“ spolu s vido-časovým ukazatelem *zhe*, který zdůrazňuje to, že děj stále trvá nebo právě probíhá. To že se jedná o stále trvajícím a právě probíhající stav, je navíc zdůrazněno použitím větné částice *ne* na konci věty. Předmět je pak tvořen zájmenem *wǒ* „já“, v tomto případě tedy „mě“.

2.3.6.1. Vyjádření trvání děje či stavu

Pro vyjádření, v tomto případě spíše pro zdůraznění, toho, že děj právě probíhá, je ve větě použito atonické vido-časové slovesné přípony *zhe*, která se klade přímo za sloveso. Pokud je ve větě sloveso s příponou *zhe*, za slovesem již smí být pouze jeho předmět, nesmí po něm následovat žádná jiná slovesná přípona ani komplement. Jako zápornka se u sloves s příponou *zhe* používá *méi* 没, přípona zůstává také zachována. Záporná forma však není příliš častá.

V této práci píše vido-časovou příponu *zhe* (stejně jako ostatní vido-časové sufixy) v *pīnyīn*u dohromady s předcházejícím slovesem.

Pro zdůraznění trvání děje se používá i adverbia *zài* 在 „právě“ či *zhèngzài* 正在 „zrovna právě teď“ v pozici před daným slovesem.

2.3.7. *Nǐ jiāli dōu yǒu shéi?*

Konstrukce podmět-predikativní komplex, kde lokativní podmět tvoří spojení *nǐ jiāli* „tvůj domov, tvá rodina“. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět, kde predikát tvoří konstrukce adverbialního určení – adverbia *dōu* „všechno, všichni“ – s centrálním slovem konstrukce – slovesem *yǒu* „být, existovat“. Předmětem je tázací zájmeno *shéi* „kdo“.

2.3.7.1. Sloveso existence *yǒu* ve významu slovesa „být“

Pokud chceme v čínštině vyjádřit, že někdo nebo něco náleží k určitému místu, nebo že se někdo nebo něco na nějakém určitém místě nachází a slovo, které toto místo vyjadřuje, zastává pozici podmětu, tj. je na začátku věty, pak použijeme sloveso existence *yǒu* „být, existovat“.

Pořadí jednotlivých členů v takovýchto větách bude vždy následovné: lokativní podmět (často opatřen záložkou⁶⁵) – přísudek (sloveso *yǒu*) – předmět (člen existence). Kromě výše uvedené věty např. *Zhèr yǒu shū*. 这儿有书。 „Zde jsou knihy.“, *Zhuōzi shang yǒu běnzǐ*. 桌子上有本子。 „Na stole je sešit.“, *Wǒmen bān yǒu shíwǔ ge xuésheng*. 我们班有十五个学生。 „V naší třídě je patnáct studentů.“

---

⁶⁵ O záložkách viz Téma 3.

2.3.8. *Liǎng ge jiějie*

2.3.8.1. Měrová slova⁶⁶

Pokud chceme v čínštině vyjádřit určité množství⁶⁷ osob, zvířat, předmětů, látek, ale i počet uskutečnění či vykonání určité činnosti, musíme číslovku vyjadřující daný počet spojit s měrovým slovem (to bychom mohli označit jako „kus“), a až celý tento počítací komplex – tedy číslovku a měrové slovo – připojit k danému podstatnému jménu, resp. za dané sloveso. Podstatná jména se musí pojit s měrovým slovem i tehdy, pokud je chceme spojit s ukazovacími nebo také deiktickými slovy *zhè* 这 „tento, tato, tito, tyto“, *nà* 那 „tamten, tamta, tamti, tamty“, *nǎ* 哪 „který, která, kteří, které“ či se slovem *měi* 每 „každý“.

Existuje samozřejmě více systémů, jak na základě různých kritérií jednotlivá měrová slova dělit do různých podskupin. Budu se držet Švarného systému, neboť ten měrová slova dělí na základě jejich rozdílného praktického použití a rozdílných překladů do češtiny.

Švarný (1993) odlišuje numerativy⁶⁸, měrové jednotky, měrová jména a slovesné numerativy. Numerativy charakterizuje jako slova označující jednotliviny a zdůrazňuje, že je do češtiny zpravidla nepřekládáme. Numerativy jsou slova, která se používají vždy pro určitou skupinu jmen s určitými společnými vnějšími znaky, např. dlouhé předměty, předměty s držadlem, ploché předměty atd. To jsou takzvané specifické numerativy. Mezi ty patří např. *tiáo* 条 pro podlouhlé předměty a živočichy, *běn* 本 pro knihy, *zhāng* 张 pro ploché předměty. Nejčastějším numerativem je tzv. obecný numerativ *gè*. Ten je významově neutrální, používá se tedy u osob, věcí i předmětů, které nemají žádný nápadný vnější znak, a také u většiny abstrakt.

Druhou skupinou jsou u Švarného měrové jednotky. Ty označují určité množství jmen látkových či skupin jednotlivin. Důležité je, že jejich lexikální význam zůstává zachován, proto je musíme překládat. Mezi ně patří např. *wǎn* 碗 „miska“ *bēi* 杯 „šálek, sklenice“ *píng*

---

⁶⁶ Co se týká měrových slov, tak se držím Švarného terminologie a systému, neboť se domnívám, že pro studenty, jejichž rodným jazykem je čeština, je Švarného systém nejvhodnější. Odráží perfektně rozdíly mezi numerativy, měrovými jednotkami i jmény včetně jejich rozdílných překladů do češtiny.

⁶⁷ To se týká i vyjádření jednotného čísla, neboť podstatná jména v čínštině sama o sobě vyjadřují spíše obecně celý druh, než jeden předmět či kus.

⁶⁸ Název numerativy se často používá i pro označení měrových slov jako celku.

瓶 „lahev“, ale i označení fyzikálních veličin jako *mǐ* 米 „metr“, *wǎ* 瓦 „watt“, *jīn* 斤 „čínská libra (zhruba 0,5 kg)“ atd.

Třetí skupinou jsou měrová jména. Za spojením číslovky či deiktického slova s měrovým jménem již nenásleduje žádné další jméno. Jedná se např. o *tiān* 天 „den“, *nián* 年 „rok (kalendářní)“, *sù* 岁 „rok (života)“ atd.

Jako čtvrtou skupinu Švarný odděluje slovesné numerativy. Ta se ve spojení s číslovkami kladou za slovesa pro vyjádření toho, kolikrát se daný děj odehrál. Mezi slovesné numerativy patří např. *cì* 次, *huí* 回, *xià* 下 „-krát“.

2.3.9. *Nǐ zǔfù, zǔmǔ hái zài ma?*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří konstrukce přívlastku – zájmena *nǐ* „tvoje“ – s vícenásobným jádrem konstrukce – podstatnými jmény *zǔfù* „dědeček z otcovy strany“ a *zǔmǔ* „babička z otcovy strany“. Predikativní komplex tvoří konstrukce adverbialního určení – adverbia *hái* – s jádrem konstrukce – slovesem *zài* „být naživu, být na světě“. Jedná se o zjišťovací otázku, jejíž tázací charakter je opět vytvořen pouze přidáním tázací větné částice *ma* na konec věty. Stavba věty je ovšem stejná, jako by byla ve větě oznamovací.

2.3.10. *Zǔfù yǐjīng sǐ le, zǔmǔ hái zài, yǐjīng bāshí duō suì le*

Souřadné souvětí, kde v první větě nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex. Podmět tvoří podstatné jméno *zǔfù* „dědeček z otcovy strany“, predikativní komplex lze analyzovat jako konstrukci adverbialního určení *zhuàngyǔ* – adverbia *yǐjīng* „už, již“ – s jádrem konstrukce – slovesem *sǐ* „zemřít“. Za slovesem *sǐ* na konci první věty souvětí nacházíme opět větnou částici *le*, která vyjadřuje, že daný stav už nastal. Částice *le* se velice často používá ve spojení s adverbium *yǐjīng* „už“, což vidíme i ve třetí větě souvětí.

Ve druhé větě je stavba obdobná, nacházíme zde podmět – podstatné jméno *zǔmǔ* „babička z otcovy strany“ – ve vazbě s predikativním komplexem tvořeným konstrukcí adverbialního určení – adverbia *hái* „ještě“ – s centrálním slovem konstrukce – slovesem *zài* „být naživu, být na světě“. Ve třetí větě je nevyjádřený podmět totožný s podmětem věty předchozí, predikativní komplex je pak tvořen vazbou adverbialního určení *yǐjīng* „už“ s jádrem konstrukce *bāshí duō suì* „přes osmdesát let“. Predikát je jmenné povahy, jedná

se o spojení číslovky s měrovým slovem. Na konci věty nacházíme větnou částici *le*, která vyjadřuje to, že stav vyjádřený predikátem nastal a stále trvá. V překladu si opět můžeme pomoci použitím českého příslovce „už“, jehož použití je navíc podpořeno přítomností adverbia *yǐjīng* „už“.

2.3.10.1. Počítací komplex (spojení číslovky a měrového slova) v predikátu

V čínštině se můžeme setkat s přísudkem nominální povahy pojícím se s podmětem přímo, tedy bez použití slovesa či spony *shì*. Většinou se jedná o přísudky, které obsahují počítací komplex, tedy spojení číslovky a měrového slova. Stejně tak je tomu i ve větě (*Zǔmǔ yǐjīng bāshí duō suì le*. „(Babičce) je už přes osmdesát let.“

Nejčastěji se s přísudkem nominální povahy bez slovesa či spony setkáváme ve spojeních popisujících právě věk, udávajících určitý časový údaj obsahující číslovku, např. *Xiànzài bā diǎn bàn*. 现在八点半。 „Teď je půl deváté.“, *Jīntiān xīngqīyī*. 今天星期一。 „Dnes je pondělí.“ nebo cenu, např. *Yī jīn píngguǒ duōshǎo qián?* 一斤苹果多少钱? „Kolik stojí jeden ťin jablek?“ S nominálním přísudkem bez slovesa či spony se však můžeme setkat i v některých jiných ustálených spojeních, jako např. *Tā Běijīng rén*. 他北京人。 „Je z Pekingu/je Pekiňan.“

2.3.10.2. Neurčitá číslovka *duō* v pozici za číslovkou

Ve větě je neurčitý počet přesahující určitou číslovku – zde konkrétně „přes osmdesát“ – vyjádřen vložením morfému *duō* „přes, více (než)“ mezi číslovku a měrové slovo. Vložením *duō* mezi číslovku a měrové slovo vyjadřujeme, že počet přesahuje danou číslovku v rámci celých jednotek, v tomto případě tedy let. Zde se tedy může jednat o věk osmdesát, osmdesát jedna, osmdesát dva, osmdesát tři atd.

V případě, že by morfém *duō* byl až za měrovým slovem, vyjadřoval by určitý počet přesahující danou číslovku v rámci jedné jednotky vyjádřené měrovým slovem, zde tedy v rámci jednoho roku. Zde by tedy vzniklo spojení *bāshí suì duō le* 八十岁多了 „přes osmdesát“, které by znamenalo „přes osmdesát“ v rozsahu jednoho roku, např. osmdesát a dva měsíce, osmdesát a půl atd.

2.3.11. *Búyào/bié kèqi*

Jedná se o ustálený výraz a velice častou odpověď na *xièxiè* „děkuji“. Analyzovat tento ustálený výraz můžeme jako konstrukci adverbialního určení – rozkazovacího adverbia *búyào* (*bié*) „ne~“ – s centrálním slovem konstrukce – adjektivem *kèqi* „(být) zdvořilý“.

2.3.12. *Jiāli yǒu yìdiǎnr shìr*

Zde se opět jedná o větu se slovesem existence *yǒu* „být, existovat“ a s lokativním podmětem. Je to konstrukce podmět-predikativní komplex, kde podmět zastává jméno místa *jiāli* „doma“. Predikativní komplex je tvořen vazbou predikát-předmět. Predikát tvoří sloveso existence *yǒu* „mít“. Předmět je pak tvořen další konstrukcí blíže určující-blíže určované, tentokrát se jedná o spojení přívlastku *yìdiǎnr* „trochu“ s jádrem konstrukce – podstatným jménem *shìr* „záležitost“.

2.3.12.1. Měrové slovo *yìdiǎnr* v pozici mezi slovesem a jeho předmětem

Mezi sloveso *yǒu* „mít“ a předmět *shìr* „záležitost“ je vloženo spojení číslovky *yī* „jedna“ s neurčitým měrovým slovem *diǎnr* „trochu“, které se v mluvené čínštině používá velice často a které mimo jiné přispívá k jemnějšímu vyznění celé věty. Klade se mezi sloveso a jeho předmět, pokud však byl předmět již zmíněn a je jasný z kontextu, je možné ho vynechat. Stejně tak můžeme, pokud není celý výraz na začátku výpovědi, vynechat číslovku *yī*.

Význam spojení *yìdiǎnr* je „trochu“, *diǎn* může znamenat i „kapka, tečka, bod“. Při použití *yìdiǎnr* v pozici přívlastku se však nemusí nutně jednat o doslovný význam slova „trochu“. Jeho spojení s následujícím jádrem konstrukce se dá do češtiny často přeložit českým slovem „něco“, případně „nějaký~“. Tvoří pak tedy jakýsi prázdný přívlastek, který má naznačit, že se nejedná o nic zásadního a který nám pomáhá zjemnit vyznění výpovědi. Věty bez použití *yìdiǎnr* by vyzněly příliš tvrdě a stroze, rady by byly čistými a přísnými rozkazy. Čínština obecně velice často používá podobná nejednoznačná vyjádření.⁶⁹ Stejně tak je tomu i v této větě nebo např. v otázce *Nǐ hē diǎnr shénme?* 你喝点儿什么? „Co si dáš k pití?“, doslova „Čeho trochu si dáš k pití?“ nebo ve větě *Wǒ chī diǎnr dōngxi.* 我吃点东西。 „Něco sním / trochu se najím.“, doslova „Sním trochu věcí.“ V Tématu 4 se setkáme

⁶⁹ Jedním z podobných výrazů je i spojení slovesa s *yíxià* nebo reduplikace sloves atd.

s větami *hē diǎnr Zhōngguó chá ba* „dej si/napij se trochu čínského čaje“ a *chī diǎnr Zhōngguó fàn ba* „ochutnej/dej si trochu čínského jídla“. Z těchto vět a jejich překladů vidíme, že i v češtině někdy používáme slovo „trochu“ podobným způsobem jako v čínštině, tedy pro zjemnění tónu rozkazu či výzvy.

Důležité je, že se *yìdiǎnr* jako přívlastek pojí s následujícím podstatným jménem, v češtině naopak ekvivalenty slova *yìdiǎnr*, tedy slova jako „trochu, lehce“ atd. připojujeme ke slovesům.

Yìdiǎnr je součástí různých ustálených konstrukcí a frází. Jednou z nich je konstrukce, kde je adverbium *duō* „více, hodně“ v pozici adverbialního určení k jádru konstrukce tvořenému slovesem a jeho předmětem. Tento předmět pak tvoří spojení přívlastku (*yì*) *diǎnr* se samotným předmětem tohoto slovesa jako takovým. Pokud je tento předmět jasný z kontextu, můžeme ho vynechat. S takovou větou se setkáme v Tématu 6 *Jīntiān wàitou lěng, duō chuān diǎnr*. 今天外头冷, 多穿点儿。 „Dneska je venku zima, pořádně se obleč.“, doslova „Dnes je venku zima, obleč si trochu více oblečení“. S podobnými větami se zpravidla setkáváme v rozkazech a radách, např. *Duō hē diǎnr shuǐ*. 多喝点儿水。 „Pij hodně vody.“ doslova „Pij trochu víc vody“. Slovo *yìdiǎnr* však i v těchto konstrukcích má opět spíše formální charakter, kdy napomáhá zjemnit rozkazovací vyznění celé věty.

2.3.13. *Jiù wǒ yí gè*

Jedná se o jednočlennou větu založenou na predikátu jmenného charakteru. Predikát neobsahuje žádné sloveso ani adjektivum, je tvořen počítacím komplexem, který také může takto samostatně zastávat funkci přísudku, jak jsme viděli již ve větě *Zǔmǔ hái zài, yǐjīng bāshí duō suì le*. „Babička ještě žije, už je jí přes osmdesát let.“ *Jiù wǒ yí gè* je konstrukcí adverbia *jiù* „pouze, jen“, které blíže určuje jádro konstrukce *wǒ yí gè* „já sám“, doslova „já jeden“. Spojení *wǒ yí gè* lze dále analyzovat jako konstrukci koordinační *bìngliè jiégòu* 并列结构. Koordinační konstrukce je konstrukce, jejíž oba členy jsou rovnocenné. Zde se tedy konkrétně jedná o *wǒ* „já“ a *yí gè* „jeden“. V tomto konkrétním případě se jedná o případ tzv. apozice, čili přístavku *tóngwèi* 同位, který Zhào Yuánrèn (2002, 141) nazývá *sōngsǎn tóngwèi* 松散同位 „volná apozice“.

2.3.13.1. Vynechání podstatného jména po použití spojení číslovky nebo ukazovacího slova s měrovým slovem

Pokud použijeme číslovku nebo ukazovací slovo ve spojení s měrovým slovem a pokud je z kontextu jasné, jaké podstatné jméno má toto spojení blíže určovat, můžeme toto podstatné jméno vynechat. Stejně je tomu i v této větě, za číslovkou *yī* a numerativem *gè* již nenásleduje jádro konstrukce, které by bylo tímto přívlastkem blíže určováno. Můžeme si domyslet slova jako *háizi* 孩子 „dítě“, *érzi* 儿子 „syn“, *nǚ'ér* 女儿 „dcera“ atd. Počítací komplex, tedy spojení číslovky s příslušným měrovým slovem, případně spojení deiktického slova s měrovým slovem je právoplatným a plnohodnotným členem celé konstrukce.

2.3.14. *Nǐ duō dà le?*

Ustálené spojení „Jak jsi stár?“, doslova „Jak jsi velký?“ Konstrukce podmět-predikativní komplex, kde se podmět – zájmeno *nǐ* „ty“ – pojí s predikativním komplexem, který je tvořen vazbou adverbialního určení *zhuàngyǐ* – adverbia *duō* „jak“ – s centrálním slovem konstrukce – adjektivem *dà* „(být) stár, (být) velký“. Na konci věty je opět připojena větná částice *le*, která novou situaci či změnu stavu vztahuje k určitému okamžiku, zpravidla k přítomnosti. Mohli bychom tedy opět použít překladu s českým příslovcem „už“ „Kolik už ti jet / jak už jsi starý?“

2.3.15. *Wǒ hái dì dào wǒ fùmǔ nàli qù*

Větu charakterizujeme jako konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří zájmeno *wǒ* „já“. Predikativní komplex pak tvoří konstrukce predikát-předmět. Predikát je v této konstrukci tvořen vazbou adverbialního určení *háiji* „ještě“ s modálním slovesem *děi* „muset“. Jeho předmět je pak tvořen konstrukcí blíže určující-blíže určované, kde je předložková vazba *dào wǒ fùmǔ nàli* „k mým rodičům“ ve funkci adverbialního určení k centrálnímu slovu konstrukce – slovesu *qù* „jít“. Předložkovou vazbu lze dále analyzovat jako vazbu predikát-předmět, kde predikát tvoří prepoziční sloveso *dào* „do, k“, jeho předmětem je pak vazba přívlastku *wǒ fùmǔ* „moji rodiče“ s centrálním slovem konstrukce – jménem místa *nàli* „tam“. Přívlastek tvoří další vazba přívlastku *wǒ* „moje“ s centrálním slovem *fùmǔ* „rodiče“.

2.3.15.1. Určení místa vyjádřené předložkovou vazbou

Jak říkají Švarný s Uhrem (1997, 97), pro vyjádření určení místa u sloves, která označují pohyb někam, popřípadě setrvávání na nějakém místě (ale nejedná se o slovesa modifikovaná), se běžně používá způsobu, kdy klademe předložkovou vazbu – vazbu prepozičního slovesa s lokativním předmětem – před přísudkové sloveso.⁷⁰ U sloves, která označují pohyb někam, používáme především prepozičních sloves *dào* „do, k, na“ a *shàng* 上 „na, do“, *wǎng* 往 „směrem k“ (s tím se setkáme v Tématu 5 Orientace ve městě), *cóng* 从 „z, od“, u sloves označujících setrvávání na nějakém místě používáme prepoziční sloveso *zài* 在 „v, na“. Např. *Nǐ dào nǎli qù? Wǒ dào Běijīng qù.* 你到哪里去? 我到北京去。 „Kam jdeš (jedeš)? Jdu (jedu) do Pekingu.“; *Nǐ cóng nǎli lái? Wǒ cóng Běijīng lái.* 你从哪里来? 我从北京来。 „Odkud přicházíš (jedeš)? Přicházím (jedu) z Pekingu.“

Sloveso první v pořadí (zde *dào* „do, k“, *cóng* „z, od“) Švarný (1993) označuje jako prepoziční, což je pro mluvčí češtiny velice vhodné označení, neboť prepoziční slovesa plní funkci našich předložek – uvádějí místo, do kterého nebo z kterého se pohyb uskutečňuje, popř. na kterém se činnost odehrává. Zachovávají si však i svou původní slovesnou povahu, která se projevuje například v tom, že zápornky a jiná adverbia se kladou před ně. Některá z prepozičních sloves si zachovávají i svůj slovesný význam a použití, když mohou vystupovat i jako samostatná slovesa, např. *zài* „nacházet se (někde)“, např. *Wǒ zài Běijīng.* 我在北京。 „Jsem v Pekingu.“, nebo *dào* 到 „dorazit (někam)“, např. *Nǐ shénme shíhòu dào?* 你什么时候到? „Kdy dorazíš?“, jiná zase vystupují především jako předložky/prepoziční slovesa, např. *cóng*, *wǎng*, i když v hovorovém jazyce se můžeme setkat i s těmito dvěma slovesy v samostatném použití. Na tento fakt upozorňuje i Zhào Yuánrèn (2002, 170), když uvádí příklad použití *cóng* jako plnohodnotného slovesa: *Nǐ děi cóng zhèr.* 你得从这儿。 „Musíš tudy/odsud (vyjít, vejít).“ Na tomto místě by se však dalo polemizovat, zda se nejedná o výpustku.

Slovesná povaha čínských prepozičních sloves je jeden z důvodů, proč Zhào Yuánrèn (2002) vazbu prepozičního slovesa s přísudkovým označuje jako vazbu se spojenými slovesy *liándòngshì* 连动式. Zdůrazňuje, že je velmi málo sloves, která by bylo možné označit čistě

⁷⁰ Některá slovesa připouštějí i kladení předložkové vazby za sloveso. Pak Švarný hovoří o předložkové vazbě jako o vazbě postpozičního slovesa s lokativním předmětem.

jako předložky, aniž by mohla vystupovat samostatně jako přísudková slovesa. Vazbu přísudkového slovesa s postpozitivním slovesem zase charakterizuje jako vazbu predikátu s komplementem. Zároveň však uvádí, že se vazby se spojenými slovesy v těchto případech velice podobají vazbám blíže určující-blíže určované. V této práci poažuji sloveso a prepozitivní sloveso za dvě různé funkční charakteristiky daných jednotek.

2.3.15.2. Osobní zájmeno nebo jméno jako určení místa

Když má osobní zájmeno nebo jméno vystupovat jako určení místa, nemůže stát samostatně jako v češtině, ale je nutné za něj umístit některé ze jmen místa *zhèlì/zhèr* 这里/这儿 „tady“, *nàlì/nàr* 那里/那儿 „tam“, které z osobního zájmena či jména osoby vytvoří jméno místa. Stejně tak je tomu ve spojení *wǒ fùmǔ nàlì* „u mých rodičů“. Obdobným způsobem se vytvářejí spojení *wǒ zhèr* 我这儿 „(tady) u mě“, *nǐ nàr* 你那儿 „(tam) u tebe“, atd.

2.3.16. *Jié//hūn le*

Tato věta – kladná odpověď na otázku *Nǐ jié//hūn le ma?* „Už jsi ženatý/vdaná?“ – je věta s nevyjádřeným podmětem založená na predikátu *jié//hūn* „oženit se, vdát se“. Za větu je připojena větná částice *le*, která opět naznačuje, že došlo ke stavu vyjádřenému slovesem, tedy k určité změně stavu, která je navíc vzhledem k současnému okamžiku relevantní.

Odpovědi tvořené pouze jedním slovem, čili nejkratší možné odpovědi jsou v hovorové čínštině, stejně jako v češtině, velice časté. Čínská hovorová věta velice často vynechává všechny elementy, které jsou jasné nebo pochopitelné z kontextu. Věty vytržené ze svého původního prostředí a kontextu tak často nelze jednoznačně přeložit.

2.3.17. *Hái méi ne*

Záporná odpověď na otázku *Nǐ jié//hūn le ma?* „Už jsi ženatý/vdaná?“ zdůrazňuje, že stav ještě nenastal. Zdůraznění dosáhneme použitím spojení adverbium *hái* „ještě“ se zápornou částicí *ne*. Připojením částice *ne* k větám, které obsahují zápornou částicu *méi* vyjadřujeme to, že stále trvá situace nebo stav, který vznikl tím, že se daný děj doposud neuskutečnil. Jak zdůrazňují Švarný s Uhrem (1997, 124) a jak je patrné i z dané věty, věty tohoto typu často obsahují i adverbium *hái*.

Pokud je sloveso jasné z kontextu a je použita záporka *méiyǒu*, nebo pokud zkrácená varianta – záporka *méi* nestojí samostatně – jako je tomu i v tomto případě, kdy je doprovázena adverbiem *hái* – pak je možné dané sloveso vynechat.

2.3.17.1. Zdůraznění děje, který ještě nenastal, ale očekává se, že nastane
hái...ne

Spojením adverbia *hái* „ještě“ se záporkou *méi*, případným slovesem a částicí *ne* na konci věty zdůrazňujeme, že určitý děj nebo stav vyjádřený slovesem „ještě“ nenastal, ale že je možné či žádoucí, aby někdy v budoucnu nastal. Jako např. *Tā hái méi huílái ne*. 他还没回来呢。 „Ještě se nevrátil.“, z použití adverbia *hái* a částice *ne* ovšem rozumíme, že očekáváme, že se vrátí, nebo že by se měl vrátit.

3. Téma 3 – Univerzita

3.1. Text

A: *Nǐ zài nǎli niàn//shū?* (1) 你在哪里念书? „Kde studuješ?“

B: *Wǒ zài Shèngbǐdéběào dàxué niàn//shū*. 我在圣彼得堡大学念书。 „Studuji na Petrohradské univerzitě.“

A: *Jǐ niánjí?* (2) 几年级? „V kolikátém ročníku?“

B: *Yī niánjí*. (2) 一年级。 „V prvním.“

A: *Nǐ xuéxí shénme?* 你学习什么? „Co studuješ?“

B: *Wǒ shì Dōngfāng xì de xuésheng*. *Wǒ xuéxí Zhōngwén*. (3) 我是东方系的学生。我学习中文。 „Jsem studentem katedry východních studií. Studuji čínštinu.“

A: *Nǐ xué Zhōngguó yǔwén háishi xuéxí Zhōngguó lìshǐ?* (4) 你学习中国语文还是学习中国历史? „Studuješ čínskou filologii, nebo čínskou historii?“

B: *Wǒ xuéxí Zhōngguó yǔyán hé wénxué*. (5) 我学习中国语言和文学。 „Studuji čínský jazyk a literaturu.“

A: *Nǐ shì gōngfèi de hái shì zìfèi de?* (6) 你是公费的还是自费的? „Máš stipendium, nebo si studium platíš sám?“

B: *Wǒ shì zìfèi de.* 我是自费的。 „Platím si to sám.“

A: *Nǐmen de dàxué zài nǎr?* (7) 你们的大学在哪儿? „Kde je vaše univerzita?“

B: *Lí zhèlǐ bù yuǎn, zài Nièwǎ hé'àn jiē shàng.* (8) 离这里不远, 在涅瓦河岸街上。 „Nedaleko odsud, na Něvském nábřeží.“

A: *Nǐmen de dàxué yǒu duōshǎo xuésheng?* (9) 你们的大学有多少学生? „Kolik studentů je na vaší škole?“

B: *Dàgài yǒu liǎng wàn duō xuésheng.* 大概有两万多学生。 „Asi tak něco přes dvacet tisíc.“

A: *Xuéxí Zhōngwén de rén duō bu duō?* (10) 学习中文的人多不多? „Je hodně lidí, kteří se učí čínsky?“

B: *Xiāngdāng duō, liù-qīshí ge rén.* (11) 相当多, 六七十个人。 „Poměrně dost, asi šedesát sedmdesát.“

A: *Dàxué yǒu duōshǎo ge xì?* 大学有多少个系? „Kolik je na univerzitě kateder?“

B: *Yígòng yǒu èrshí ge xì zuǒyòu. Bǐfāng: Dōngfāng xì, lìshǐ xì, dìlǐ xì, wùlǐ xì, huàxué xì děngděng.* 一共有二十个系左右。比方: 东方系、历史系、地理系、物理系、化学系等等。 „Dohromady asi dvacet. Například katedra Dálného východu, katedra historie, katedra zeměpisu, katedra fyziky, katedra chemie a další.“

A: *Nǐmen yì niánjí xuéxí shénme?* (12) 你们一年级学习什么? „Co se učíte v prvním ročníku?“

B: *Wǒmen yì niánjí xuéxí Zhōngwén, Yīngwén, Zhōngguó dìlǐ, lìshǐ děngděng.* 我们一年级学习中文、英文、中国地理、历史等等。 „V prvním ročníku máme čínštinu, angličtinu, čínský zeměpis, historii a další.“

3.2. Lexikální rozbor

- zài* 在 (*jiè* 介) prepoziční sloveso „v, na“⁷¹
- nǎli* 哪里 (*míng* 名) podstatné jméno, jméno místa, otázkové slovo „kde, kam“
- niàn//shū* 念书 (*dòng* 动) objektové sloveso „studovat“ v obecném slova smyslu, zpravidla se rozumí na vysoké škole
- Shèngbǐdébǎo* 圣彼得堡 (*dì míng* 地名) místní název „Sankt-Petěrburg, Petrohrad“
- dàxué* 大学 (*míng* 名) podstatné jméno „vysoká škola, univerzita“
- niánjí* 年级 (*míng* 名) podstatné jméno „ročník (ve škole)“
- xuéxí* 学习 (*dòng* 动) sloveso „studovat, učit se“
- dōngfāng* 东方 (*míng* 名) podstatné jméno, jméno místa „východ, východní strana“ ve smyslu Dálného východu jako jména místa a protikladu k *xīfāng* 西方 „západ, západní strana“; spojení podstatného jména *dōng* „východ“ a záložky *fāng* „strana, směr“
- Zhōngguó* 中国 (*dì míng* 地名) místní název „Čína“
- yǔwén* 语文 (*míng* 名) podstatné jméno „filologie“, spojení slov *yǔyán* 语言 „jazyk“ a *wénxué* 文学 „literatura“

---

⁷¹ Sloveso *zài* má, stejně jako sloveso *dào* „dorazit/do, k“, se kterým jsme se setkali v tématu 2, více funkčních charakteristik. Může vystupovat jako plnovýznamové přísudkové sloveso, které vyjadřuje spočívání nebo nacházení se osoby nebo věci na určitém místě, např. *Wǒ bàba zài jiā*. 我爸爸在家。 „Můj tatínek je doma.“ Nebo může, jako v tomto konkrétním Spěšněvově rozhovoru, plnit funkci tzv. slovesa prepozičního, příp. postpozičního. Prepoziční sloveso *zài* tvoří spolu s následným určením místa předložkovou vazbu, která poté vystupuje jako adverbialní určení k přísudkovému slovesu, např. *Wǒ zài Běijīng xué Hànyǔ*. 我在北京学汉语。 „Studuji v Pekingu čínštinu.“ Jak říká Švarný, v takovýchto případech sloveso *zài* překládáme pomocí českých předložek (Švarný a Uher, 96). Existuje i malé množství sloves, kde je možné lokativní předmět uvedený *zài* umístit za sloveso, v takovém případě Švarný označuje *zài* jako postpoziční sloveso. Čínské materiály, např. Zhao Yuánrèn (2002, 170) označují takováto slovesa slovem *fùdòngcí* 副动词, v angličtině *coverb*, a charakterizují je jako slova, která jsou původně slovesy, používají se však také jako předložky. Jedná se tedy o víceméně stejnou kategorii jako Švarného prepoziční, resp. postpoziční slovesa.

<i>háishi</i> 还是 (<i>lián</i> 连)	vylučovací, nebo také rozlučovací spojka „nebo“, která se používá pouze v otázkách, kdy má tázaný vybírat z více možností ⁷²
<i>lishi</i> 历史 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „historie, dějepis“
<i>yǔyán</i> 语言 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „jazyk“
<i>wénxué</i> 文学 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „literatura“
<i>gōngfèi</i> 公费 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „státní/veřejné výdaje“
<i>zìfèi</i> 自费 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „sám si platit vlastní výdaje, být samoplátce“
<i>nǐmen</i> 你们 (<i>dài</i> 代)	zájmeno 2. os. množného čísla „vy“
<i>nǎr</i> 哪儿 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno místa, otázkové slovo „kde, kam“; význam je stejný jako <i>nǎli</i> ; <i>nǎli</i> se používá více v jižních částech Číny, na severu je běžnější erizované <i>nǎr</i>
<i>lí</i> 离 (<i>jiè</i> 介)	prepoziční sloveso „od“, které se používá k vyjadřování vzdálenosti od určitého místa
<i>zhèli</i> 这里 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno místa „tady, zde“ odkazující k místu blíže k mluvčímu ⁷³
<i>yuǎn</i> 远 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) vzdálený, daleký“
<i>Nièwǎhé</i> 涅瓦河 (<i>míng</i> 名)	místní název „(řeka) Něva“, spojení názvu řeky <i>Nièwǎ</i> Něva s podstatným jménem <i>hé</i> „řeka“ ⁷⁴
<i>hé'àn</i> 河岸 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „nábřeží“

⁷² V čínštině existují dvě různá slova pro českou spojku „nebo“. Druhé slovo je *huòzhě* 或者, což je spojka, která se používá ve větách oznamovacích, kdy není nutné si z možností vybrat.

⁷³ Na rozdíl od jména místa *nǎli* 那里 „tam“, se kterým jsme se setkali v Tématu 2 a které odkazuje k místu od mluvčího vzdálenějšímu.

⁷⁴ V čínštině se za jména hor či řek často kladou podstatná jména vyjadřující, o jaký přírodní prvek se jedná. Např. *Fúěrtǎwǎhé* 伏尔塔瓦河 „(řeka) Vltava“, *Huánghé* 黄河 „Žlutá řeka“, *Huáshān* 华山 „(hory) Huashan“.

<i>jiē</i> 街 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „ulice“
<i>shang</i> 上 (<i>fāng</i> 方)	lokativ, záložka „na, nad, v“
<i>duōshao</i> 多少 (<i>dài</i> 代)	zástupné slovo, deiktické slovo ⁷⁵ , otázkové slovo „kolik“; používáme v otázkách, na které očekáváme odpověď číslovkou nad deset; za zájmenem <i>duōshao</i> může i nemusí následovat měrové slovo ⁷⁶
<i>dàgài</i> 大概 (<i>fù</i> 副)	adverbium „asi, přibližně, zhruba“
<i>wàn</i> 万 (<i>shù</i> 数)	číslovka „deset tisíc“
<i>rén</i> 人 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „člověk, lidé“
<i>xiāngdāng</i> 相当 (<i>fù</i> 副)	adverbium „poměrně, dost, vcelku“
<i>liù</i> 六 (<i>shù</i> 数)	číslovka „šest“
<i>qī</i> 七 (<i>shù</i> 数)	číslovka „sedm“
<i>yíqǐ</i> 一共 (<i>fù</i> 副)	adverbium „dohromady“
<i>èr</i> 二 (<i>shù</i> 数)	číslovka „dva“
<i>zuǒyòu</i> 左右 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, záložka „přibližně, asi, zhruba“, klade se za výraz obsahující číslovku, když chceme vyjádřit, že údaj vyjádřený číslovkou je přibližný

⁷⁵ Švarný (1998, 88) řadí otázkové slovo *duōshao* „kolik“ mezi deiktická slova s tím, že alternativně může fungovat jako funkční charakteristika číslovka. Vzhledem k tomu, že se může i nemusí pojit s měrovým slovem a že, pokud to kontext dovolí, může stát i samostatně, zachovávám tuto klasifikaci. Zhào Yuánrèn (2002, 261) řadí *duōshao* mezi *qūbiécí* 区别词, v angličtině *determinatives*, v češtině tedy nejspíš něco jako „slova blíže určující“. Zhào Yuánrèn do této kategorie řadí slova či morfémy, které se pojí se slovy či morfémy za nimi následujícími. Tuto kategorii dále rozděluje na čtyři podkategorie a do jedné z nich, konkrétně tedy do kategorie *liángdù qūbiécí* 量度区别词, česky něco jako „slova blíže určující měrová“, kam řadí slova jako *quán* 全 „celý“, *bàn* 半 „půl“, *hǎoduō* 好多 „hodně“ atd., řadí i slovo *duōshao* „kolik“. Tato podrobnější klasifikace a vymezení více kategorií a druhů slov je samozřejmě ještě vhodnější a ještě lépe odráží charakter daných slov, nicméně vzhledem k spíše výukovému charakteru práce zůstávám u přehlednější Švarného klasifikace.

⁷⁶ Na rozdíl od tázací číslovky *jǐ* 几 „kolik“, po které měrové slovo následovat musí. S číslovkou *jǐ* jsme se setkali v Tématu 2. Používá se v otázkách, ve kterých očekáváme odpověď pod deset.

<i>bǐfāng</i> 比方 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „například“, používá se v hovorovém jazyce, uvádí různé příklady a možnosti
<i>dìlǐ</i> 地理 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „zeměpis“
<i>wùlǐ</i> 物理 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „fyzika“
<i>huàxué</i> 化学 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „chemie“
<i>děngděng</i> 等等 (<i>zhù</i> 助)	pomocné slovo „a tak dále, a další“, klade se na konec různých výčtů a naznačuje, že daný výčet není konečný a úplný; ve stejném významu se používá i jednoslabičné <i>děng</i> ⁷⁷
<i>Yīngwén</i> 英文 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „angličtina, anglický jazyk“

3.3. Gramatický rozbor

3.3.1. *Nǐ zài nǎli niàn//shū?*

Větu lze analyzovat jako konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmětem je zájmeno *nǐ* „ty“. Predikativní komplex bychom mohli charakterizovat jako vazbu adverbialního určení *zhuàngyǔ* s jádrem konstrukce. Na pozici adverbialního určení nacházíme předložkovou vazbu prepozičního slovesa *zài* „v, na“ s lokativním předmětem *nǎli* „kde“. Jedná se tedy, stejně jako u předložkové vazby s prepozičním slovesem *dào* „dorazit, do“ (s kterou jsme se setkali v Tématu 2) o určení místa vyjádřené pomocí předložkové vazby v pozici adverbialního určení před hlavním slovesem. Tato předložková vazba blíže určuje jádro konstrukce, které tvoří objektové sloveso *niàn//shū* „studovat“. V každém případě se určení místa vyjádřené spojením prepozičního slovesa *zài* s lokativním předmětem zpravidla klade před přísudkové sloveso.⁷⁸

⁷⁷ V jednoslabičné podobě na konci výčtu může mít ještě jiný význam, a to jakéhosi zakončení daného výčtu.

⁷⁸ Existují slovesa, která připouštějí i umístění spojení postprepozičního slovesa *zài* s lokativním předmětem za slovesem, jejich počet je však omezen. Jsou to např. slovesa *zuò* 坐 „sedět“, *zhù* 住 „bydlet“, *táng* 躺 „ležet“ atd. Většinou se jedná o slovesa, která vyjadřují setrvání nebo umístění na určitém místě a která často mohou vyjadřovat určení místa i bez použití slovesa *zài*.

3.3.1.1. Objektová slovesa

Objektová slovesa jsou struktury na přechodu mezi slovem a slovním spojením. Tato slovesa se skládají z jednoslabičné slovesné složky a stejně tak jednoslabičné jmenné složky ve vzájemném vztahu predikát-předmět. Vztah mezi nimi je však natolik těsný, že vytvářejí lexikalizovaná spojení s určitým ustáleným významem. Význam jednotlivých složek v rámci objektového slovesa může být odlišný od významu, které má sloveso, pokud stojí úplně samostatně, jako je tomu například u slovesa *tiào//wǔ* 跳舞 „tancovat“, což je spojení slovesa *tiào* „skákat“ s předmětem *wǔ* „tanec“. V některých případech jednotlivé složky samostatně ani vystupovat nemohou, což je případ morfému *wǔ* „tanec“. Mezi příklady objektových sloves Švarný (1991) uvádí např. *bà//gōng* 罢工 „stávkovat“, *shàng//xué* 上学 „chodit do školy“, *tóu//piào* 投票 „volit“.

Sloveso *niàn//shū* „studovat“ je také velice blízké objektovým slovesům, neboť se jedná o spojení slovesa *niàn*, jehož význam „studovat“ je omezen na toto a několik málo jiných těsných spojení (např. *niàn//dàxué* 念大学 „studovat vysokou školu“, *niàn//zhōngxué* 念中学 „studovat střední školu“), s jeho předmětem *shū* „kniha“. V jiných spojeních či samostatně má sloveso *niàn* zpravidla význam „číst nahlas, předčítat“.

Protože objektová slovesa mají své specifické vlastnosti a vystupování, je velice důležité je odlišovat od ostatních dvouslabičných sloves. Různé učební materiály je označují různými signály. V materiálu Švarného a Uhra (1997, 77) jsou objektová slovesa v textu v *pīnyīnu* odlišena vložением spojovací čárky mezi slovesnou a jmennou složku. V této práci ale používám pomlčku pro označení konstrukcí predikát-stavový komplement či komplement stupně. Pro označení objektových sloves tedy využívám způsobu, kterým jsou objektová slovesa označena ve slovníku *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn* (2005). Mezi slovesnou a jmennou složku objektového slovesa vkládám dvojité lomítko, které má naznačit to, že vztah mezi oběma složkami je volnější než mezi jinými dvouslabičnými slovy, ale těsnější než u syntaktických konstrukcí predikát-předmět, jejichž jednotlivé členy mohou vystupovat samostatně, aniž by se jejich význam změnil. Odlišení objektových sloves od sloves dvouslabičných je důležité, protože pokud má sloveso přibírat další elementy, které se běžně kladou za sloveso, jako např. vido-časové ukazatele, některé modifikátory, nepřímý předmět vyjádřený zájmenem, komplement času, nebo spojení číslovky se slovesným numerativem, pak se tyto elementy vkládají mezi slovesnou a jmennou složku. Pokud sloveso reduplikujeme,

pak reduplikujeme pouze jeho slovesnou složku. Jak podotýkají Švarný s Uhrem (1997, 77), někdy bývá těžké rozhodnout, zda se jedná o objektové sloveso, nebo o syntaktické spojení sloveso-předmět.

3.3.2. *Jǐ niánjǐ? Yì niánjǐ*

Obě dvě věty jsou jednočlenné jmenného charakteru. Obě dvě jsou tvořeny konstrukcí blíže určující-blíže určované, konkrétně vazbou číslovky v pozici přívlastku s podstatným jménem jako jádrem konstrukce. V prvním případě jde o spojení tázací číslovky *jǐ* „kolik“ s podstatným jménem *niánjǐ* „ročník“, v druhém případě se jedná o spojení číslovky *yī* „jedna“ se stejným podstatným jménem. Z těchto dvou vět je opět patrné, že Čínština zachovává stejné pořadí slov ve větách oznamovacích i tázacích a že otázkové slovo zastává ve větě stejnou pozici, jakou zastává odpověď na něj.

3.3.3. *Wǒ shì Dōngfāng xī de xuésheng. wǒ xuéxí Zhōngwén*

V první větě nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex, ve které je podmět tvořen zájmenem *wǒ* „já“. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět. Predikátem je zde sloveso – spona *shì* „být (někým, něčím)“, jeho předmětem je pak celé spojení *Dōngfāng xī de xuésheng* „student katedry Dálného východu“. Předmět lze dále rozepsat jako vazbu přívlastku *Dōngfāng xī* „katedra Dálného východu“ s jádrem konstrukce *xuésheng* „student“. Mezi přívlastek a jádro konstrukce je vložena částice *de* vyjadřující příslušnost členu určovaného k členu určujícímu. Zde tedy vyjadřuje příslušnost podstatného jména *xuésheng* „student“ k přívlastku *Dōngfāng xī* „katedra Dálného východu“. Přívlastek samotný lze pak analyzovat jako konstrukci přívlastku *Dōngfāng* „Dálný východ“ s jádrem konstrukce *xī* „katedra“.

3.3.4. *Nǐ xué Zhōngguó yǔwén háishi xuéxí Zhōngguó lìshǐ?*

Na tuto větu se lze dívat ze dvou různých pohledů. Liú a kol. (2001, 869) podobné věty řadí mezi souřadná souvětí. V klasifikaci jdou pak ještě dále a podle vztahu mezi jednotlivými větami, vydělují v rámci souřadných souvětí ještě několik poddruhů. Souvětí podobná této Spěšněvově větě řadí do podkategorie *xuǎnzé guānxi* 选择关系 „vztah selektivní“.

Zhào Yuánrèn (2002, 136-138) oproti tomu podobné věty označuje jako koordinační konstrukce *bìngliè jiégòu* 并列结构. Již v Tématu 2 bylo zmíněno, že koordinační konstrukce jsou konstrukce, jejíž dva (nebo více) členy jsou rovnocenné. Švarný by podobnou větu nejspíš označil jako větu s několikanásobným přísudkem.

V každém případě lze obě dvě věty nebo oba členy koordinační konstrukce analyzovat jako konstrukce predikát-předmět. Tyto konstrukce jsou pak spojeny rozlučovací spojkou *háishi* „nebo“. V první větě či členu koordinační konstrukce je predikátem sloveso *xué* „studovat“, jeho předmětem pak spojení *Zhōngguó yǔwén* „čínský jazyk a literatura“. Předmět lze dále analyzovat jako vazbu přívlastku *Zhōngguó* „Čína“ s jádrem konstrukce *yǔwén* „jazyk a literatura, filologie“. V druhé větě souvětí je predikátem sloveso *xuéxí* „studovat“, jeho předmětem pak *Zhōngguó lìshǐ* „čínská historie“. Předmět lze pak analyzovat jako vazbu přívlastku *Zhōngguó* „Čína“ s jádrem konstrukce *lìshǐ* „historie“.

3.3.4.1. Spojka „nebo“ v tázacích větách

Švarný (1993, 89-90) říká, že rozlučovací tázací spojka *háishi* „nebo“ může spojovat jmenné větné členy nebo i přísudkové výrazy a věty. Spojkou *háishi* „nebo“ tedy mohou být oddělena podstatná jména, např. *Tā shì nǐ gēge háishi nán péngyou?* 他是你哥哥还是男朋友? „Je to tvůj starší bratr, nebo tvůj přítel?“, slovesné přísudky – jako je tomu v rozhovoru, nebo adjektivní přísudky, např. *Nǐ rènwéi zhè hǎo háishi bù hǎo?* 你认为这好还是不好? „Myslíš si, že je tohle dobré, nebo špatné?“ (1991, 63). Mluvčí dává v otázce na výběr z více možností, mezi něž vkládá spojku *háishi*. Spojka *háishi* „nebo“ se používá výhradně v tázacích větách.⁷⁹ Jak vidíme z příkladů, spojka *háishi* může být použita v různých větných členech, tzn. v podmětu, predikátu i přívlastku.

3.3.5. *Wǒ xuéxí Zhōngguó yǔyán hé wénxué*

Zde vidíme konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří zájmeno *wǒ* „já“ a jejíž predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět. Predikát tvoří v této konstrukci sloveso *xuéxí* „studovat“. Předmět pak tvoří vazba přívlastku *Zhōngguó* „Čína“ s jádrem konstrukce, které je tvořeno koordinační konstrukcí podstatných jmen *yǔyán*

⁷⁹ Na rozdíl od spojky *huòzhě* 或者 „nebo“, která se používá výhradně ve větách oznamovacích. Např. *Míngtiān nǐ lái zhǎo wǒ huòzhě wǒ qù zhǎo nǐ, dōu kěyǐ.* 明天你找我或者我去找你, 都可以。 „Zítra buď přijdeš ty pro mě, nebo zajdu já pro tebe, obojí je možné.“

„jazyk“ a *wénxué* „literatura“. Jednotlivé členy koordinační konstrukce jsou spojeny pomocí spojky *hé* „a“.

3.3.5.1. Koordinační konstrukce

S koordinační konstrukcí jsme se již několikrát setkali, až tato věta je však jejím typickým příkladem. Jak již bylo řečeno, koordinační konstrukce je tvořena dvěma nebo více členy, mezi nimiž panuje vztah rovnocennosti. Různé materiály tuto konstrukci označují různými jmény. *Bìngliè jiégòu* 并列结构 je termín, který používá Zhào Yuánrèn (2002, 163) a který by se doslova dal přeložit jako „konstrukce rovnocenných členů“. Mě Zhěn (1988, 30-33) podobné konstrukce řadí do širší skupiny, kterou označuje termínem *liánhé cízǔ* 联合词组 „souřadná syntaktická vazba“ a v jejímž rámci rozlišuje dvě podskupiny. První z nich je souřadná vazba, mezi jejímiž členy je vztah slučovací *bìngliè guānxi* 并列关系, druhou pak souřadná vazba, mezi jejímiž členy je vztah vylučovací *xuǎnzé guānxi* 选择关系. Pro složitější konstrukce, jejichž členy nejsou tvořeny pouze jednotlivými slovy, nýbrž celými vazbami, používá Mě Zhěn termínu *fùzá cízǔ* 复杂词组 „složená syntaktická vazba“.

Jak upozorňuje Zhào Yuánrèn (2002, 136-139) a jak je patrné i ze Spěšněvových textů, v hovorovém jazyce se koordinační vazby velice často obejdou bez jakýchkoliv spojek. Jednotlivé členy jsou jednoduše postaveny vedle sebe a vztah mezi nimi je dán konkrétním kontextem. Mezi příklady uvádí např. *Nǐ chī fàn chī miàn?* 你吃饭吃面? „Dáš si rýži nebo nudle?“, *Tāmen mài zhuōzi yǐzi*. 他们卖桌子椅子. „Prodávají židle a stoly“.

Nicméně jmenuje i spojky, se kterými se v koordinačních konstrukcích můžeme setkat. Jsou to *hé* 和 „a, s“, které je použito v této Spěšněvově větě, dále *huòzhě* 或者 „nebo (slučovací)“ a *háishi* 还是 „nebo (vylučovací)“. Zdůrazňuje však, že jsou to spojky, se kterými se setkáme spíše v psaném jazyce či v překladech, v hovorovém jazyce je za příliš časté nepovažuje. Jako nejčastější spojku, která se používá v přirozeném hovorovém jazyce, jmenuje *gēn* 跟 „s, a“. I přesto si ale stojí za naprosto oprávněným názorem, že nejčastěji se tyto věty obejdou bez spojek.

3.3.6. *Nǐ shì gōngfèi de háishi zìfèi de?*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří zájmeno *nǐ* „ty“ a jejíž predikativní komplex tvoří konstrukce predikát-předmět. Predikát je zde tvořen

slovesem-sponou *shì* „být (někým, něčím)“, jeho předmět pak tvoří koordinační konstrukce dvou tzv. konstrukcí *s de de zì jiégòu* 的字结构 mezi nimiž opět nacházíme spojku *háishi* „nebo“.

3.3.6.1. Konstrukce s *de*

K podstatnému jménu *gōngfèi* „státní výdaje“ a slovesu *zìfèi* „sám si platit výdaje“ je připojena přípona *de*, za kterou již nenásleduje žádný další člen. Jednou z funkcí přípony *de* je funkce nominalizační – jejím připojením za slovo či slovní spojení původně slovesné či adjektivní povahy vytvoříme tzv. konstrukci *s de de zì jiégòu* 的字结构. Konstrukce s *de* je konstrukce jmenné povahy, která může samostatně zastávat pozici podmětu či předmětu, jako je tomu právě v případě výrazu *zìfèi de* v našem rozhovoru. Připojením přípony *de* vytvoříme z původního slovesa *zìfèi* „sám si platit výdaje“ spojení jmenné povahy *zìfèi de* „ten, který si sám platí výdaje“, které může samostatně vystupovat jako předmět slovesa-spony *shì*.

Přidáním přípony *de* za podstatné jméno *gōngfèi* „státní výdaje“ vytvoříme vlastně přívlastek *gōngfèi de* doslova „ten státněvýdajový“. Tento přívlastek je však jmenné povahy, tím pádem může také fungovat samostatně jako předmět slovesa-spony *shì*, a to ve významu „ten, kterému platí výdaje stát“. V tomto případě tedy nejde o změnu gramatické povahy daného výrazu, nýbrž o změnu jeho významu. Ze slova s významem „státní výdaje“ vytvoříme spojení s významem „ten, kterému platí výdaje stát“.

V obou případech je důležité, že konstrukce s *de* zde mohou samostatně bez vyjádření původního členu blíže určovaného plnit funkci předmětu. Švarný takovéto předměty označuje jako nevyjádřené blíže určené přívlastkem. Konstrukci s *de* tedy chápe čistě jako přívlastek zakončený příponou *de*, který blíže určuje nevyjádřené jádro konstrukce – zde tedy samotný nevyjádřený předmět. V našem případě by tedy bylo možné domyslet si jádro konstrukce *xuésheng* „student“. Konstrukce by tedy podle Švarného a Uhra (1997, 123) vypadaly následovně: *gōngfèi de xuésheng* „student, který má výdaje hrazené státem“, resp. *zìfèi de xuésheng* „student, který si hradí výdaje sám“.

Oproti tomu Mǎ Zhēn (1988, 37-39) konstrukcím s *de* přisuzuje jmenný charakter, aniž by považovala za nutné si domýšlet původní jádro konstrukce. Podobný přístup zaujímá i Zhào Yuánrèn, který také konstrukcím s *de* přiznává jmenný charakter. Toto použití přípony *de* pak označuje jako nominalizační „*de*“ *míngcíhuà de* „*de*“ 名词化的“的“. Zhào Yuánrèn

(2002, 152) navíc dodává, že jakmile je ve větě použita konstrukce s *de*, není vždy jasné, jaké podstatné jméno bylo původně vynecháno.

Samostatné vystupování konstrukcí s *de* je v čínštině, především té hovorové, velice častým jevem. Jakmile je z kontextu jasné, k čemu se konstrukce s *de* vztahuje, není již třeba dané podstatné jméno vyjadřovat. Daný jev by se dal přirovnat k používání samostatných přídavných jmen v češtině. Např. *Zhōngguó de bǐ Měiguó de hǎo*. 中国的比美国的好。 „Čínský je lepší než americký.“, *Wǒ yào sīchóu de*. 我要丝绸的。 „Chci (ten) hedvábný“, *Chī de hē de dōu mǎile*. 吃的喝的都买了。 „Jídlo i pití jsme koupili.“, doslova „To na jídlo i to na pití jsme koupili.“, *Wǒ juéde dà de hǎo*. 我觉得大的好。 „Myslím, že (ten) větší je lepší.“ Ze Spěšněvovy věty i z uvedených příkladů je patrné, že *de* je možné připojit za podstatná jména, jména místa, slovesa i adjektiva. Z kontextu by mělo být jasné, k čemu se konstrukce s *de* vztahuje a co označuje.

3.3.7. *Nǐmen de dàxué zài nǎr?*

Zde je použito sloveso *zài* jako plnovýznamové sloveso „nacházet se (někde), být (někde)“, ne jako sloveso prepoziční, se kterým jsme se setkali v první větě. Přímo za slovesem *zài* zde následuje lokativní předmět, v tomto případě tedy tázací jméno místa *nǎr* „kde“. Jedná se tedy o konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmětem je vazba přívlastku *nǐmen de* „vaše“ s jádrem konstrukce *dàxué* „univerzita“. Predikativní komplex pak tvoří vazba predikát-předmět, tedy vazba výše zmíněného slovesa *zài* v pozici predikátu s lokativním předmětem – otázkovým jménem místa *nǎr* „kde“.

3.3.7.1. Sloveso *zài* „nacházet se (někde), být (někde)“ a sloveso existence *yǒu* „být“

Pokud chceme v čínštině říci, že se určitá věc či osoba nachází na určitém místě, použijeme sloveso *zài* „nacházet se (někde), být (někde)“. V pozici podmětu bude slovo zastupující onu danou věc či osobu, následovat bude sloveso *zài*, po kterém přijde na řadu lokativní předmět, např. *Wǒ zài Běijīng*. 我在北京。 „(Já) jsem v Pekingu.“ Za lokativní předmět se pak podle povahy daného předmětu může klást záložka, např. *Shū zài zhuōzi shàng*. 书在桌子上。 „Kniha je na stole.“ Podmět těchto vět by měl být určitý, konkrétní a známý oběma stranám.

Pokud naopak chceme říci, že na určitém místě se nachází nějaká věc či osoba, použijeme větu s lokativním podmětem, slovesem *yǒu* „být, existovat“ a členem existence (Švarný a Uher 1997, 98). Předchozí věta by tedy v tomto případě vypadala takto: *Zhuōzi shàng yǒu shū*. 桌子上有书。 „Na stole jsou knihy / je kniha.“, *Wǒmen bān yǒu shí ge xuéshēng*. 我们班有十个学生。 „V naší třídě je deset studentů.“ S větami se slovesem *yǒu* ve významu „být“ jsme se poprvé setkali již v Tématu 2, s dalšími se setkáme dále v tomto rozhovoru a například v Tématu 9.

3.3.8. *Lí zhèli bù yuǎn, zài Nièwǎ hé'àn jiē shàng*

Jedná se o souřadné souvětí, kde první věta je věta tvořená predikátem. Můžeme vystopovat nevyjádřený podmět, kterým by nejspíše bylo *wǒmen de dàxué* „naše univerzita“. V hovorovém jazyce jsou však věty s nevyjádřeným podmětem velice časté. V predikátu by se pak podle Švarného systému – stejně jako v případě vět s prepozičním slovesem *zài* „(být) v, na“ nebo *dào* „dorazit, do, na“ – jednalo o vazbu blíže určující-bliže určované. V této konstrukci je tedy předložková vazba prepozičního slovesa *lí* „od“ s jeho předmětem *zhèli* „zde, tady“ v pozici adverbialního určení k jádru konstrukce *bù yuǎn* „nedaleko, nebýt daleko“. Jádro konstrukce pak tvoří další vazba blíže určující-bliže určované, v níž adverbium *bù* „ne“ jako adverbialní určení blíže určuje centrální slovo konstrukce – adjektivum *yuǎn* „(být) vzdálený“. U Zhào Yuánrèna (2002) by se, stejně jako v případě vazeb se slovesem *zài* a *dào*, také jednalo o konstrukci se spojenými slovesy, kde na pozici prvního slovesa je sloveso, které funguje jako předložka, jedná se tedy o již zmíněné *fùdòngcí* 副动词, anglicky *coverb*.

Druhá část souvětí je tvořena konstrukcí predikát-předmět. Vzhledem k tomu, že z kontextu je zcela jasný podmět, mluvčí ho ani zde nevyjadřuje. Predikát tedy opět tvoří sloveso *zài*, jeho předmět pak tvoří konstrukce blíže určující-bliže určované, ve které nacházíme místní název *Nièwǎ hé'àn jiē* „Něvské nábřeží (Ulice nábřeží Něvy)“ v pozici přívlastku blíže určujícího jádro konstrukce – podstatné jméno – záložku *shàng* „na, v“. Přívlastek lze dále analyzovat jako další konstrukci blíže určující-bliže určované, ve které spojení *Nièwǎ hé'àn* „Něvské nábřeží“ v roli přívlastku blíže určuje jádro konstrukce *jiē* „ulice“. Stejně tak i tento přívlastek je tvořen dalším spojením přívlastku s jádrem konstrukce. V tomto případě je přívlastek tvořen místním názvem *Nièwǎ* „Něva“, jádro konstrukce je pak podstatné jméno *hé'àn* „nábřeží“.

3.3.8.1. Vyjadřování vzdálenosti

K vyjádření vzdálenosti určitého místa od nějakého jiného určitého místa se v čínštině používá vazby s prepozičním slovesem *lí* „od“. V podmětu (pokud není nevyjádřený) je místo, jehož vzdálenost chceme specifikovat. Následuje předložková vazba prepozičního slovesa *lí* „od“ s jeho předmětem, který je tvořen názvem místa, od kterého vzdálenost určujeme či počítáme. Tato předložková vazba pak v pozici adverbialního určení blíže určuje samotný predikát. Ten může být tvořen adjektivy *yuǎn* „(být) vzdálený“ či *jìn* 近 „(být) blízký“ ve spojení s příslušnými adverbii, např. *hěn* 很 „(velmi)“, *tài* 太 „příliš“, *fēicháng* 非常 „neobyčejně“, záporkou *bù* 不 atd. Např. tedy *Wǒmen jiā lí zhèr hěn jìn*. 我们家离这儿很近。 „Náš domov je odsud blízko.“

Pokud má být výpověď určitější a udávat konkrétní vzdálenost, může v predikátu být ještě spojení číslovky a určité měrové jednotky, např. *gōnglǐ* 公里 „kilometr“. Spojení číslovky s jednotkou bývá zpravidla uvedeno slovesem *yǒu* 有 „existovat, mít“ a někdy též ještě následováno adjektivem *yuǎn* „(být) vzdálený“, např. *Wǒ jiā lí xuéxiào yǒu wǔ gōnglǐ yuǎn*. 我家离学校有五公里远。 „Bydlím/můj domov je pět kilometrů od školy.“

3.3.8.2. Záložky

V lokativním předmětu za podstatným jménem *Nièwǎ hé'àn jiē* „Něvská ulice“ následuje lokativ – záložka *shang* „na“. Slova, která jsou u Švarného s Uhrem (1997, 96) nazývána záložkami, se v čínštině nazývají *fāngwèicí* 方位词 „slova umístění“. Záložky se kladou za obecná podstatná jména, aby dohromady vytvořily specifičtější určení místa.⁸⁰ Jejich funkcí je konkrétnější a specifičtější určení místa a osamostatnění obecného jména v použití jména místa. Mají tedy podobnou funkci jako české předložky. Vzhledem k jejich postavení za podstatným jménem je Švarný nazývá záložky. K termínu záložky *hòuzhìcí* 后置词, v angličtině *postpositions*, odkazuje i Zhào Yuánrèn (2002, 278), když říká, že v čínštině jsou sice záložky slova jmenné povahy, ale že při překladu do jiných jazyků odpovídají předložkám.

⁸⁰ Jak upozorňuje Švarný (1993, 97), záložky se mohou klást i za jména s významem času. V takovém případě dohromady vytvářejí spojení, která samostatně fungují jako určení času, např. *sān nián yǐhòu* 三年以后 „po třech letech, za tři roky, tři roky poté“.

Švarný s Uhrem (1997, 96) i Zhào Yuánrèn (2002, 147) tato spojení klasifikují jako vazby blíže určující-blíže určované, ve kterých člen na prvním místě – zpravidla obecné podstatné jméno, v naší větě tedy *Nièwǎ hé'àn jiē* „Něvské nábřeží“ blíže určuje člen na místě druhém, tedy záložku.

Záložky mohou být jednoslabičné, jako právě zmíněné *shang* „na“, nebo další velmi frekventovaná záložka *lǐ* 里 „v“. V psaném jazyce se můžeme setkat i se *xià* 下 „pod“, *qián* 前 „před“, *hòu* 后 „za“, *wài* 外 „vně“, *zhōng* 中 „uprostřed, během“ (některé z nich jsou časté pouze ve významu časovém, ne místním), nebo dvojslabičné, jako např. *shàngmian* 上面 „na, nad, nahoře“, *xiàmian* 下面 „pod, dole“, *pángbiān* 旁边 „vedle, po straně“ atd. Jak uvádí Zhào Yuánrèn (2002, 278), dvojslabičné záložky vznikají spojením záložek jednoslabičných se sufixy *tóu* 头, *biān(r)* 边 (儿), *miàn(r)* 面 (儿). Jednoslabičné záložky vystupují vždy v těsném spojení s podstatným jménem, ke kterému náležejí, jsou tedy nesamostatné. Dvojslabičné záložky jsou oproti tomu samostatnější a mohou samy o sobě vystupovat jako určení místa a tím pádem zastávat funkce některých větných členů.

Záložky se nikdy nekladou za podstatná jména, která už sama o sobě mají význam určení místa, např. za názvy měst, zemí, provincií atd. U některých druhů podstatných jmen, např. názvů institucí, škol, sídel atd. je použití či nepoužití záložky dobrovolné.

Podstatná jména se záložkami se používají všude tam, kde je třeba použít samostatné jméno místa, tzn. ve funkci předmětu slovesa *zài*⁸¹ „nacházet se (někde), být (někde)“, jako je tomu i v našem rozhovoru, nebo např. *Yīfu zài chuáng shang*. 衣服在床上。 „Oblečení je na posteli.“, v lokativním podmětu slovesa *yǒu* 有 „být, existovat“, např. *Zhuōzi shang yǒu shū*. 桌子上有书。 „Na stole je kniha.“, nebo i v jiných případech, kdy určení místa vyjádřené podstatným jménem nebo zájmenem se záložkou stojí v čele věty, např., *Yǐzi xià fàng bǐ*. 椅子下放笔。 „Pod židlí je položené písačko.“

3.3.9. *Nǐmen de dàxué yǒu duōshao xuésheng?*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmět tvoří vazba přívlastku *nǐmen de* „vaše“ s jádrem konstrukce *dàxué* „univerzita“. Predikativní komplex pak tvoří vazba predikát-předmět, jejíž predikát je tvořen slovesem *yǒu* „existovat, být, mít“. Její

⁸¹ Jsou ovšem i případy, kdy lokativní předmět slovesa *zài* vystupuje bez záložky.

předmět je pak tvořen konstrukcí blíže určující-blíže určované, ve které přívlastek – tázací číslovka *duōshao* „kolik“ blíže určuje jádro konstrukce – podstatné jméno *xuésheng* „student, studenti“. Z této tázací věty je opět patrná stejná stavba vět tázacích a oznamovacích. V případě věty oznamovací by nedošlo k žádné změně v pořadí slov, pouze bychom tázací číslovku *duōshao* „kolik“ nahradili určitou číslovkou s měrovým slovem.

3.3.10. *Xuéxí Zhōngwén de rén duō bu duō?*

Jedná se o vazbu podmět-predikativní komplex. Predikativní komplex je tvořen koordinační vazbou kladné a záporné formy adjektiva *duō* „(být) mnohý“, což je další způsob tvoření zjišťovací otázky. Podmětem je celé spojení *xuéxí Zhōngwén de rén* „lidé, kteří studují čínštinu“, tedy konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které přívlastek *xuéxí Zhōngwén* „studovat čínštinu“ blíže určuje jádro konstrukce *rén* „lidé“. Mezi členem určujícím a členem určovaným nacházíme částici *de*.

3.3.10.1. Predikativní konstrukce v přívlastku

Vidíme, že přívlastek je tvořen konstrukcí predikát-předmět. V čínštině se stává často, že přívlastek je tvořen složitějším výrazem, než je jen podstatné jméno či zájmeno. Může být tvořen slovesem, adjektivem nebo konstrukcí sloveso či adjektivum obsahující. Tento výraz nebo spojení je pak k jádru konstrukce připojen pomocí částice *de*.

Takovéto přívlastky do češtiny nejčastěji překládáme vedlejšími větami přívlastkovými. Zde tedy *Xuéxí Zhōngwén de rén duō bu duō?* „Je hodně lidí, kteří se učí čínsky?“, dále třeba *Wǒ zuótiān mǎi de shū hěn yǒu yìsi.* 我昨天买的书很有意思。 „Kniha, kterou jsem si včera koupil, je zajímavá.“, *Nǐ xiě de Hànzì bú duì.* 你写的汉字不对。 „Znaky, které jsi napsal, jsou špatně.“

Někdy může i více složitých přívlastků najednou rozvíjet jedno jádro konstrukce. To je častý jev především v psaném jazyce a především v novinářském stylu. Ve Spěšněvově učebnici se s příkladem opravdu složitých přívlastků nesetkáme.

3.3.10.2. Tvoření zjišťovací otázky

Již jsme se setkali se zjišťovacími otázkami, na jejichž konci je použita tázací částice *ma* 吗. V této větě však vidíme další způsob tvoření zjišťovacích otázek. Jedná se o postavení kladné a záporné formy adjektiva či slovesa vedle sebe. V případě, že se jedná o adjektivum,

je použito bez adverbia, jako zde *duō bu duō*, což by se doslova dalo přeložit jako „(být) mnohý, nebo (být) nemnohý?“, nebo např. *Nǐ máng bu máng?* 你忙不忙? „Jsi zaneprázdněný?“, doslova tedy „Jsi zaneprázdněný, nebo nejsi zaneprázdněný?“ Jako příklad takovéto otázky se slovesným predikátem můžeme uvést *Nǐ qù bu qù?* 你去不去? „Jdeš tam?“, doslova tedy „Jdeš tam, nebo tam nejdeš?“ Pokud za slovesem následuje předmět, klade se až za celé spojení, např. *Nǐ shì bu shì xuésheng?* 你是不是学生? „Jsi student?“, nebo je možné použít způsobu, kdy za konstrukcí sloveso-předmět následuje dané sloveso v záporné formě již bez předmětu, zde tedy *Nǐ shì xuésheng bú shì?* 你是学生不是? „Jsi student (nebo ne)?“ Pokud je ve větě použito modální sloveso, tázací forma je utvořena právě z něho, např. *Nǐ gēge huì bu huì shuō hàn yǔ?* 你哥哥会不会说汉语? „Umí tvůj starší bratr (mluvit) čínsky?“

3.3.10.3. Adjektiva *duō* „(být) mnohý“ a *shǎo* „(být) nemnohý“

V čínštině se pro vyjádření toho, že někoho nebo něčeho je hodně nebo málo, používá konstrukcí s adjektivy *duō* a *shǎo*.

Adjektiva je možné použít v přívlastku, například *Wǒ yǒu hěnn duō péngyou.* 我有很多朋友。 „Mám hodně kamarádů.“ nebo *Láile hěnn duō rén.* 来了很多人。 „Přišlo hodně lidí.“ V Tématu 11 se setkáme s větou *Wǒ yǒu hěnn duō yǒu yìsi de shū.* 我有很多有意思的书。 „Mám hodně zajímavých knih.“ Jak je patrné i z výše uvedených příkladů, v případě, že adjektivum *duō* nebo *shǎo* plní roli přívlastku, je nutné před něj vložit nějaké adverbium míry. Stejně jako v adjektivních přísudcích se velice často používá neutrální adverbium míry *hěnn* „(velice, velmi)“, jehož význam je i v tomto případě značně oslaben. Adjektivum *shǎo*, které je opakem adjektiva *duō*, se ale v přívlastku příliš často nepoužívá.

Častější je použití adjektiv *duō* a *shǎo* v adjektivních predikátech. S tím se v tomto Spěšněvově rozhovoru setkáváme v této větě i ve větě následující *Xiāngdāng duō.* „Poměrně dost.“, dále např. *Wǒ de péngyou hěnn duō.* 我的朋友很多。 „Mých kamarádů je hodně.“, což bychom doslova mohli přeložit jako „Moji kamarádi jsou mnozí.“, *Wǒmen bān de xuésheng hěnn shǎo.* 我们班的同学很少。 „V naší třídě je málo studentů.“, doslova „Studenti naší třídy jsou nemnozí.“

Stejně jako i ostatní čínská adjektiva, i *duō* a *shǎo* velice ochotně vyjadřují určité skutečnosti svými zápornými formami. Jak v predikátech, tak v přívlastcích velice často nacházíme *bù duō* 不多 „nemnoho, málo“ nebo *bù shǎo* 不少 „nemálo, hodně, dost“. V Tématu 11 se setkáme s větou *Nǐ zhèlǐ de shū bù shǎo*. 你这里的书不少。 „Máš tu hodně knih.“ Jako další příklady lze uvést *Wǒ de Zhōngguó péngyou bù duō*. 我的中国朋友不多。 „Nemám moc čínských přátel.“, doslova „Moji čínští přátelé jsou nemnozí.“, *Tā kànle bù shǎo shū*. 他看了不少书。 „Četl dost knih.“, doslova „Četl nemálo knih.“ Tento způsob vyjadřování je však v čínštině zcela přirozený a v některých případech dokonce častější než používání kladné formy.

3.3.11. *Xiāngdāng duō, liù-qīshí ge rén*

3.3.11.1. Vyjádření přibližnosti

Spojením *liù-qīshí ge rén* „šedesát sedmdesát lidí“ vyjadřujeme neurčitý počet okolo šedesáti sedmdesáti. Jedná se o jeden ze způsobů vyjádření přibližného údaje, kdy vedle sebe klademe dvě číslovky, které se od sebe liší o jednu jednotku, zde tedy šest a sedm (desítek), jindy například *wǔ-liù ge píngguǒ* 五六个苹果 „pět šest jablek“, nebo *liǎng-sān bǎi rén* 两三百人 „dvě stě tři sta lidí“, nebo *sān-sì qiān rén* 三四千人 „tři čtyři tisíce lidí“ (Švarný a Uher 1997, 98). Mezi jiné způsoby vyjádření přibližnosti patří použití adverbia *dàgài* „asi, přibližně, zhruba“ před výrazem s číslovkou nebo podstatného jména *zuōyòu* „asi, přibližně, zhruba“ v pozici za výrazem s číslovkou, popř. kombinace více způsobů.

3.3.12. *Nǐmen yì niánjǐ xuéxí shénme?*

Podle většiny čínských učebnic bychom větu analyzovali jako konstrukci podmět-predikativní komplex se spojením *nǐmen yì niánjǐ* „vy v prvním ročníku“ ve funkci podmětu. Oba členy podmětu jsou si rovny a v podstatě jde o dvě různá označení téhož. Jedná se tedy o apozici *tóngwèi* 同位. Predikativní komplex je pak tvořen konstrukcí predikát-předmět se slovesem *xuéxí* v pozici predikátu a tázacím zájmenem *shénme* „co“ v pozici předmětu.

3.3.12.1. Dvě různá vyjádření téhož – apozice či přístavek

V čínštině se často setkáváme se dvěma či více vedle sebe stojícími elementy odkazujícími k jedné a té samé věci. Čínské učebnice (Zhào 2002, 141; Liú 2006b, 82) tento

jev nazývají *tóngwèi* 同位 „apozice“, doslova „totožná pozice“. Švarný (1991, 52) podobná spojení označuje jako přístavek.

První z elementů bývá zpravidla určitým obecnějším výrazem, druhý v pořadí pak konkrétnějším označením. Může to ale být i naopak. I spojení jména či příjmení s titulem je vlastně druhem apozice či přístavku. Tento duh přístavku označuje Švarný jako přístavek těsný, např. *Dǎng lǎoshī* 党老师 „(paní) učitelka Dangová“. Mezi další příklady apozice neboli přístavku, tentokrát volného patří např. *nǐmen Jiékèrén* 你们捷克人 „vy Češi“, *wǒmen dàjiā* 我们大家 „my všichni“, *Dài Wéi, Bā Shìjié tāmen* 戴维、巴士杰他们 „Dai Wei a spol./Daiweiovcí“ atd. Švarný uvádí např. *Xiǎo Wáng wǒmen de hǎo péngyou yě zài zhèr*. 小王我们的好朋友也在这儿。 „Mladý Wang, náš dobrý kamarád, je tady také.“, přičemž do závorčky uvádí i variantu, kdy je pořadí výrazů označujících tutéž osobu vyměněno *Wǒmen de hǎo péngyou xiǎo Wáng yě zài zhèr*. 我们的好朋友小王也在这儿。 „Náš dobrý kamarád mladý Wang je tady také.“ V některých případech jsou oba výrazy označením téhož (*nǐmen Jiékèrén, wǒmen dàjiā, xiǎo Wáng wǒmen de hǎo péngyou*), v jiných zase může být výraz druhý v pořadí jakýmsi shrnutím a obecnějším označením celku, do něhož první výraz patří a jehož je reprezentantem. Tak je tomu například u spojení *Dài Wéi tāmen*.

Zhào Yuánrèn (2002, 141) spojení podobná *nǐmen yì niánjí* řadí mezi jeden konkrétní druh apozice, a to *chārù tóngwèi* 插入同位, což by se dalo přeložit nejpřesněji jako apozice vložená. Zhào Yuánrèn říká, že členy na druhém místě jsou členy vložené nebo doplňkové. Tvrdí, že takovéto přístavky můžeme vkládat mezi ostatní větné členy, aniž by s nimi nutně musely vytvářet syntaktické vazby, stejně tak je můžeme vynechat, aniž by byla narušena celistvost či úplnost věty. Jako důkaz samostatnosti a nezávislosti vložených přístavků na ostatních členech uvádí Zhào Yuánrèn fakt, že mezi podmět a přístavek lze vložit slovesosponu *shì* 是 „být (někým, něčím)“. Jako příklad takovéhoho vloženého přístavku uvádí *Tāmen (shì) wàiguórén bú huì chī guāzǐr*. 他们(是)外国人不会吃瓜子儿。 „Oni (jsou) cizinci nejedí dýňová semínka.“

4. Téma 4 – Jídlo

4.1. Text

Mikrotéma 1

A: *Qǐng zuò, zuò ba, bié kèqi.* 请坐，坐吧，别客气。 „Posaďte se, prosím, posaďte se, neupejpejte se.“

B: *Xiè xie.* 谢谢。 „Děkuji.“

Varianta a)

A: *Nǐ chīle ma?* 你吃了吗？ „Už jsi jedl?“

B: *Chīguo le.* (1) 吃过了。 „Jedl.“

A: *Hē diǎnr Zhōngguó chá ba.* (2) 喝点儿中国茶吧。 „Dej si trochu čínského čaje.“

B: *Hǎo, xiè xie.* 好，谢谢。 „Dobře, děkuji.“

Varianta b)

A: *Chī diǎnr Zhōngguó fàn ba!* 吃点儿中国饭吧！ „Dej si trochu čínského jídla.“

B: *Xiè xie, wǒ gāng chī.* 谢谢，我刚吃。 „Děkuji, právě jsem jedl.“

A: *Nǐ cháng chang, zhè shì Zhōngguó cài.* (3) *Chī ba, bié kèqi. Zěnmeyàng?* 你尝尝，这是中国菜。吃吧，别客气。怎么样？ „Jen ochutnej, je to čínské jídlo. Dej si, neupejpej se. Jaké to je?“

B: *Hēi! zhēn hǎochī!* 嘿！真好吃！ „Teda! Opravdu výborné!“

Mikrotéma 2

A: *Ràng wǒ kàn kan càidānr, nǐ chī shénme?* (4) 让我看看菜单儿，你吃什么？ „Ukaž mi jídelní lístek, co si dáš ty?“

B: *Càidān li yǒu shénme?* (5) 菜单里有什么? „Co je v jídelním lístku?“

A: *Yǒu tāng, yǒu ròu, yǒu gèzhǒng gèyàng de cài.* (6) 有汤、有肉、有各种各样的菜。
„Ryba, maso a všechna možná jídla-cchaje“

B: *Yǒu shénme tāng?* 有什么汤? „Jakou mají polévku?“

A: *Yǒu báicài tāng, ròu tāng, jī tāng, yú tāng.* 有白菜汤、肉汤、鸡汤、鱼汤。 „Mají polévku z čínského zelí, masovou polévku, kuřecí polévku a rybí polévku.“

B: *Wǒ hē báicài tāng. Yǒu shénme cài?* 我喝白菜汤。有什么菜? „Dám si polévku z čínského zelí. Co mají za jídla?“

A: *Yǒu yú, yǒu niúròu, yáng ròu, zhūròu, hái yǒu gèzhǒng gèyàng de shūcài. Nǐ xǐhuān chī shénme?* 有鱼、有牛肉、羊肉、猪肉，还有各种各样的蔬菜。你喜欢吃什么? „Mají rybu, mají hovězí maso, jehněčí maso, vepřové maso a také všechna možná zeleninová jídla. Co by sis dal?“

B: *Suíbiàn!* 随便! „Je mi to jedno.“

A: *Hē píjiǔ ba?* (7) 喝啤酒吧? „Asi si dáš pivo, ne?“

B: *Xiè xie, wǒ bú huì hē jiǔ.* 谢谢，我不会喝酒。 „Děkuji, nepiji alkohol.“

A: *Nà nǐ hē shénme yǐnliào? Guǒzhī, kělè?* 那你喝什么饮料? 果汁、可乐? „Tak co si dáš k pití? Džus, kolu?“

B: *Wǒ hē yì píngr kuàngquánshuǐ.* 我喝一瓶儿矿泉水。 „Dám si lahev minerálky.“

A: *Wǒ yě hē yì píngr kuàngquánshuǐ.* 我也喝一瓶儿矿泉水。 „Já si dám taky minerálku.“

Mikrotéma 3

A: *Zhōnnguórén jiǎngjiu xiān chī cài, hòu hē tāng.* (8) 中国人讲究先吃菜，后喝汤。
„Číňané si zakládají na tom, že nejprve jedí hlavní jídlo a pak teprve polévku.“

B: *Duì le. Éluósīrén jiǎngjiu xiān hē tāng, hòu chī cài.* 对了。俄罗斯人讲究先喝汤，后吃菜。 „Jojo, je to tak, Rusové si zakládají na tom, že nejprve jedí polévku a pak teprve hlavní jídlo.“

A: *Zhōngguó rén jiǎngjiu hē chá bú fàng táng.* (9) 中国人讲究喝茶不放糖。 „Číňané si zakládají na tom, že když pijí čaj, tak si ho nesladí.“

B: *Duì le. Éluósīrén jiǎngjiu hē chá yídìng fàng táng.* 对了。俄罗斯人讲究喝茶一定放糖。 „Ano ano, Rusové si zakládají na tom, že když pijí čaj, tak si ho vždy sladí.“

4.2. Lexikální rozbor

chī 吃 (*dòng* 动) sloveso „jíst“

guo 过 (*zhù* 助) pomocné slovo, vido-časová slovesná přípona v minulosti uskutečněného, popř. opakovaně uskutečněného děje *guo*

hē 喝 (*dòng* 动) sloveso „pít“

chá 茶 (*míng* 名) podstatné jméno „čaj“

gāng 刚 (*fù* 副) adverbium „právě, právě teď“, používá se pro děje, které právě proběhly, tedy pro děje, které se odehrály v nejbližší minulosti

cháng 尝 (*dòng* 动) sloveso „ochutnávat, okoušet“

cài 菜 (*míng* 名) podstatné jméno „jídlo, pokrm“, jedná se o část jídla připravovanou z masa, vajec či zeleniny⁸²

zěnmeyàng 怎么样 (*dài* 代) zástupné slovo, otázkové slovo „jaký je, jak (dělat něco)“, zde použit jako tázací predikát za slovem, na které se dotazujeme; odpovídáme většinou konstrukcí s adjektivním přísudkem⁸³

⁸² *Cài* je část jídla, která je většinou servírována na talířích uprostřed stolu a kterou strávníci sdílejí. My bychom ji nejspíše označili jako jídlo hlavní, tedy jídlo obsahující maso, zeleninu, vejce atd. Bývá zvykem objednávat různé druhy cchajů tak, aby byly zastoupeny všechny možné druhy mas, ryby, zeleniny atd. *Cài* je tedy ta bohatší a rozmanitější část jídla. Na rozdíl od *zhǔshí* 主食, což bychom my naopak označili jako přílohu – rýže, nudle, knedlíčky atd., tedy ta část jídla, která je méně rozmanitá, méně chutná, zato však člověka zasytí.

<i>hēi</i> 嘿 (<i>tàn</i> 叹)	citoslovce „hej“; vyjadřuje uznání či překvapení ⁸⁴
<i>zhēn</i> 真 (<i>fù</i> 副)	adverbium „opravdu, skutečně, vskutku, fakt“ ⁸⁵
<i>hǎochī</i> 好吃 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) chutné, dobré (na jídlo)“ ⁸⁶
<i>ràng</i> 让 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „nechat, pustit“, zde vystupuje jako konexní sloveso schopné vytvářet teleskopickou vazbu „nechat (někoho dělat něco), dovolit (někomu dělat něco)“
<i>kàn</i> 看 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „dívat se, koukat se“
<i>càidānr</i> 菜单儿 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „jídelní lístek“
<i>lǐ</i> 里 (<i>fāng</i> 方)	lokativ, záložka „v, uvnitř“
<i>tāng</i> 汤 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „polévka“; v čínštině se ve spojení s polévkou nepoužívá sloveso <i>chī</i> 吃 „jíst“, ale sloveso <i>hē</i> 喝 „pít“
<i>ròu</i> 肉 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „maso“
<i>gèzhǒng gèyàng</i> 各种各样	ustálené spojení „různý, všelijaký“, doslova „všechny druhy, všechny formy“; vzniklo spojením zástupného slova <i>gè</i> „každý, všechny“ s morfémou <i>zhǒng</i> „druh“ a <i>yàng</i> „druh, vzhled“

⁸³ Slovo *zěnmeyàng* má však více použití. Může se použít ve spojení s následujícím slovesem ve významu „jak (dělat něco)“. V takovém případě je možné použít, a často se tak děje, jeho kratších variant *zěnyàng* 怎样 nebo i zástupné slovo *zěnmě* 怎么 „jak (dělat něco)“. Používá se i v oznamovacích větách, pokud se chceme vyhnout konkrétnímu výrazu či hodnocení. V tomto použití *zěnmeyàng* často nahrazuje slova, jejichž význam je negativní. Např. *Tā Hànyǔ shuō-de bù zěnmeyàng*. 他汉语说得怎么样。 „Jeho čínština není nic moc.“

⁸⁴ Další použití citoslovce *hēi* je přilákání či upoutání pozornosti.

⁸⁵ Kromě funkční charakteristiky adverbium má morfém *zhēn* funkční char. adjektivum „(být) skutečný, opravdový, pravý“.

⁸⁶ Adjektivum *hǎochī* „(být) chutný, dobrý (na jídlo)“ je spojením morfémů *hǎo* „(být) dobrý“ a *chī* „jíst“. Ze slova *hǎochī* samotného je tedy na první pohled jasné, že se hovoří o dobrém jídle. Vedle adjektiva *hǎochī* existují ještě podobným způsobem vytvořená adjektiva *hǎotīng* 好听 „(být) hezký na poslech“ – spojení adjektiva *hǎo* „(být) dobrý“ a slovesa *tīng* „poslouchat“, *hǎokàn* 好看 „(být) hezký (na pohled)“ – spojení adjektiva *hǎo* „(být) dobrý“ a slovesa *kàn* „dívat se, koukat se“.

<i>báicài</i> 白菜 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „čínské zelí“
<i>jī</i> 鸡 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „kuře“
<i>yú</i> 鱼 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „ryba“
<i>niúròu</i> 牛肉 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „hovězí maso“ – spojení morfémů <i>niú</i> „dobytek, skot, kráva“ a <i>ròu</i> „maso“
<i>yáng ròu</i> 羊肉 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „jehněčí/skopové maso“ – spojení morfémů <i>yáng</i> „ovce“ a <i>ròu</i> „maso“
<i>zhūròu</i> 猪肉 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „vepřové maso“ – spojení morfémů <i>zhū</i> „prase“ a <i>ròu</i> „maso“
<i>shūcài</i> 蔬菜 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „zelenina“
<i>xǐhuan</i> 喜欢 (<i>dòng</i> 动)	modální sloveso „rád (dělat něco)“ ⁸⁷
<i>suíbiàn</i> 随便 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „dít se dle něčí libosti“; je možné obě části rozdělit a mezi ně vložit zájmeno či jméno zastupující toho, dle čí libosti je nebo má být konáno, např. <i>suí tā de biàn</i> 随他的便 „dle jeho libosti“, <i>suí nǐ biàn</i> 随你便 „podle tebe, dle tvé libosti, jak chceš“ ⁸⁸
<i>ba</i> 吧 (<i>zhù</i> 助)	částice <i>ba</i> ; v různých situacích má různá použití; na konci vět tázacích přidává k otázce nádech odhadu či domněnky, na konci vět rozkazovacích zjemňuje tón rozkazu či vybídnutí ⁸⁹
<i>píjiǔ</i> 啤酒 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „pivo“

⁸⁷ Morfém *xǐhuan* „rád (dělat něco)“ zde vystupuje ve své funkční charakteristice modální sloveso, kromě toho má i funkční charakteristiku plnovýznamové sloveso „mít rád“, např. *Wǒ xǐhuan Zhōngguó*. 我喜欢中国。 „Mám rád Čínu.“; *Nǐ xǐhuan wǒ ma?* 你喜欢我吗? „Máš mě rád?“

⁸⁸ Morfém *suíbiàn* má i funkční charakteristiku adjektivum ve významu „ležérní, neformální“.

⁸⁹ S částicí *ba* jsme se setkali již v Tématu 2, kde měla funkci zjemnění rozkazu či výzvy stejně jako v několika větách – výzvách v tomto rozhovoru. Jak bylo zmíněno i v poznámce v Tématu 2, má částice *ba* ještě jiná použití.

huì 会 (*dòng* 动) modální sloveso „umět (dělat něco), dokázat (dělat něco)“; ve spojení s následujícím slovesem vyjadřuje, že ovládneme činnost vyjádřenou následujícím slovesem; spojení *bú huì hē jiǔ* „nepít alkohol“ se používá jako ustálené spojení pro vyjádření toho, že mluvčí nepije alkohol obecně, tzn. vůbec, ne pouze v danou chvíli, doslova tedy „nedokážu/nedovedu pít alkohol“⁹⁰

jiǔ 酒 (*míng* 名) podstatné jméno „alkohol“

yǐnliào 饮料 (*míng* 名) podstatné jméno „nápoj“

nà 那 (*lián* 连) spojka, iniciální slovo⁹¹ „tak, tak tedy, nuže v tom případě“; uvádí věty, které vyjadřují náš postoj poté, co byl vzat v úvahu fakt vyjádřený předchozí promluvou

guǒzhī 果汁 (*míng* 名) podstatné jméno „ovocný džus“

kělè 可乐 (*míng* 名) podstatné jméno „cola“ jako zkrácenina od *kěkǒu kělè* 可口可乐 „coca cola“

píngr 瓶儿 (*liàng* 量) měrové slovo, měrová jednotka „lahev“

kuàngquánshuǐ 矿泉水 (*míng* 名) podstatné jméno „minerální voda“

jiǎngjiu 讲究 (*dòng* 动) sloveso „zakládat si (na něčem), zdůrazňovat (něco)“

xiān 先 (*fù* 副) adverbium „nejdříve, nejprve“

hòu 后 (*fù* 副) adverbium „později, pak“

---

⁹⁰ Morfém *huì* je zde použit ve funkční charakteristice modální sloveso „umět (dělat něco), dokázat (dělat něco)“, kromě toho má ovšem i funkční charakteristiku plnovýznamové sloveso „umět (něco)“, např. *Wǒ huì Hànyǔ*. 我会汉语。 „Umím čínsky.“, *Tā bú huì wǎngqiú*. 他不会网球。 „Neumí tenis.“

⁹¹ Iniciální, nebo také úvodní slovo je termín, který používá Švarný (1988). Mezi tuto funkční charakteristiku řadí i ekvivalenty českých větných spojek. Jako příklad uvádí větu *Nà wǒ bú qù*. 那我不去。 „Tak to já tam nejdu.“ (Švarný 1998, 48). Jako spojku *liáncí* 连词 označuje *nà* v tomto pužití i *Xiàndài hànyǔ cídiǎn* (2005).

duì le 对了   ustálené spojení „vlastně, správně, no ano“ – používá se na začátku věty, když si mluvčí náhle uvědomí určitý fakt, na něco vzpomene, či chce poukázat na novou skutečnost

Éluósī 俄罗斯 (*dì míng* 地名) místní název „Rusko“

fàng 放 (*dòng* 动)   sloveso „vložit, dát, položit“

táng 糖 (*míng* 名)   podstatné jméno „cukr“

yídìng 一定 (*fù* 副)   adverbium „určitě, jistě, stoprocentně“; používá se, když chce mluvčí zdůraznit vysokou pravděpodobnost jevu vyjádřeného následujícím slovesem či adjektivem⁹²

4.3. Gramatický rozbor

4.3.1. *Chīguo le*

Jedná se o větu predikativní povahy. Predikát je tvořen spojením slovesa *chī* „jíst“ s vido-časovým sufixem *guo*.

4.3.1.1. Vido-časová slovesná přípona *guo*

Sufix *guo* připojený za sloveso, případně adjektivum, může mít dvě funkce.

První a častější z nich je vyjádření toho, že děj vyjádřený slovesem již někdy v minulosti, třeba i opakovaně, proběhl a že s ním má osoba vyjádřená podmětem již zkušenost. Pokud je přípona připojena za adjektivum, vyjadřuje, že někdy v minulosti nastal stav tímto adjektivem vyjádřený. Tento děj či stav v současnosti již neprobíhá, ale to že se v minulosti vůbec někdy (i opakovaně) uskutečnil, se k současnosti vztahuje a má to vliv na právě probíhající rozhovor, činnost či děj. Např. ve větách *Wǒ qùguo Měiguó*. 我去过美国。 „Byl jsem (už někdy) v Americe.“, anglicky *I have been to America*. nebo *Zhège diànyǐng*, *wǒ kànguo*. 这个电影儿我看过。 „Tenhle film jsem viděl.“, anglicky *I have seen this movie*. Jedná se tedy o jeden ze způsobů vyjádření toho, že se děj uskutečnil v minulosti.

---

⁹² Kromě funkční charakteristiky adverbium má morfém *yídìng* i funkční charakteristiku adjektivum ve významu „určitý, daný“ nebo také „relativní“

Druhou funkcí přípony *guo* za slovesem je vyjádření toho, že děj či činnost vyjádřené slovesem byly dokončeny či završeny před krátkou chvílí. V tomto použití je přípona *guo* podobná vido-časové slovesné příponě *le*. To je i případ naší konkrétní věty. Použití přípony *guo* spolu s větnou částicí *le* na konci věty zdůrazňuje, že činnost již proběhla či již byla dokončena. Důraz je tedy stejně jako u slovesné přípony *le* kladen na fakt dokončení a završení daného děje, ne na to, zda se činnost odehrála v minulém čase, či nikoliv. Zde tedy konkrétně mluvčí vyjadřuje, že již jedl, a proto již jíst nebude či nechce.

V *pīnyīnu* píšu *guo* stejně jako ostatní vido-časové sufixy dohromady s předcházejícím slovesem či adjektivem.

4.3.2. *Hē diǎnr Zhōngguó chá ba*

Jedná se o konstrukci predikát-předmět, kde predikát tvoří sloveso *hē* „pít“. Předmět je tvořen vazbou přívlastku *diǎnr* „trochu“ s jádrem konstrukce – spojením *Zhōngguó chá* „čínský čaj“. Toto spojení lze dále analyzovat jako vazbu přívlastku *Zhōngguó* „Čína“ s jádrem konstrukce *chá* „čaj“. Na konci věty je použita částice *ba*, se kterou jsme se setkali v Tématu 2 a která i zde má funkci zjemnění rozkazu a vybídnutí. Ve větě opět nacházíme měrové slovo *diǎnr* „trochu“, se kterým jsme se setkali také v Tématu 2 a které i zde má kromě svého původního významu funkci zjemnění tónu výpovědi.

4.3.3. *Nǐ cháng chang, zhè shì Zhōngguó cài*

4.3.3.1. Reduplikace sloves II

S reduplikovaným slovesem jsme se již setkali v Tématu 1 ve větě *Wǒ yào hé nín rènshi rènshi*. „Chtěl bych se s Vámi seznámit.“ Funkcí reduplikace slovesa *cháng* „ochutnávat“ v této větě je více. Jedná se o zjemnění tónu výpovědi a taktnější sdělení přání, dále také naznačuje, že se jedná o určité zkoušení či testování. Stejně tak odkazuje i ke krátkému a jednorázovému charakteru celé akce. Věta, ve které je sloveso reduplikováno, vyznívá navíc ukončeněji, celistvěji. Zde opět můžeme použít v překladu do češtiny dokonavý vid slovesa, navíc v rozkazovacím způsobu, tedy „ochutnej“. Pokud reduplikujeme jednoslabičná slovesa, je druhá složka vždy atonická.

S dalším reduplikovaným slovesem se setkáme o několik řádků níže ve větě *ràng wǒ kàn kan càiǎnr*. Použitím reduplikované formy slovesa *kàn* „dívat se, koukat se“ opět vyjádříme, že činnost nebude trvat dlouho, bude jen jednorázová, nezávazná a ledabylá.

V překladu do češtiny tuto změnu opět nejlépe vyjádříme použitím dokonavé varianty slovesa. Z původně nedokonavého *kàn* „dívat se, koukat se“ se reduplikací stane dokonavé *kàn kan* „podívat se, kouknout se“. Jak jsme již poznali v Tématu 2, obdobnou funkci má použití spojení slovesa s číslovkou *yī* a slovesným numerativem *xià*. Mezi další příklady reduplikovaných sloves, která se často používají, patří např. *děng deng* 等等 „počkat“ z původně jednoslabičného *děng* „čekat“ nebo *shuō shuo* 说说 „říct, povědět“ z jednoslabičného *shuō* „mluvit, říkat“. Mezi jednotlivé složky většiny reduplikovaných sloves také můžeme vložit morfém *yī* 一 „jedna“. Morfém *yī* je však možné vkládat, pouze když reduplikujeme původně jednoslabičné sloveso. Vznikají tak výrazy jako *děng yi deng* „počkat“, *shuō yi shuo* „říct, povědět“. Význam se nijak zásadně nezmění, výrazy s *yī* jen ještě více zdůrazňují krátkodobost a jednorázovost jednotlivých činností. S reduplikovaným slovesem, mezi jehož dvě složky je vložen morfém *yī*, se setkáme v Tématu 5 u výrazu *wèn yi wen* 问一问 „zeptat se“.

4.3.4. *Ràng wǒ kàn kan càidānr*

Jedná se o konstrukci se dvěma slovesy, kterou většina materiálů nazývá konstrukcí teleskopickou. Je znám i termín pivotální konstrukce. Teleskopická se jí říká proto, že předmět prvního slovesa je zároveň i podmětem slovesa druhého.

4.3.4.1. Teleskopická konstrukce

Teleskopická nebo také pivotální konstrukce, čínsky *jiānyǔshì* 兼语式 je tedy konstrukce, kde předmět prvního slovesa je zároveň podmětem druhého slovesa. V čínském termínu je tato vlastnost také vystižena, *jiān* znamená „dělat zároveň, být zároveň“, *yǔ* je zde použito ve významu „slovo, výraz“ a *shì* znamená „forma“.

V této větě je zájmeno *wǒ* „já“ předmětem slovesa *ràng* „nechat (někoho dělat něco), dovolit (někomu dělat něco)“ v konstrukci predikát-předmět *ràng wǒ* „nech mě, dovol mi“. Zároveň je však podmětem v konstrukci podmět-predikativní komplex *wǒ kàn càidānr* „dívám se na jídelní lístek“. Zájmeno *wǒ* „já“ je takzvaným *jiānyǔ* 兼语 „společným, obojetným, nebo také konexním členem“.

Soubor sloves, která mohou stát v teleskopické konstrukci na prvním místě, je omezen. Mezi nejčastěji používané patří zmíněné *ràng* „nechat (někoho dělat něco), dovolit (někomu

dělat něco)“, dále *qǐng* 请 „prosit (někoho, aby dělal něco), zvat (někoho dělat něco)“, *jiào* 叫 „řít (někomu, aby dělal něco), vybízet (někoho, aby dělal něco), přikazovat (někomu, aby dělal něco)“.⁹³ Mezi příklady můžeme uvést *Wǒ qǐng tā bié lái*. 我请他别来。 „Poprosil jsem ho, ať nechodí.“ (Zhào 2002, 72), nebo *Tā nán péngyou qǐng wǒ chī fàn*. 她男朋友请我吃饭。 „Její přítel mě pozval na jídlo.“; *Māma jiào wǒ mǎi miànbāo qù*. 妈妈叫我买面包去。 „Maminka mě poslala pro pečivo (ať jdu koupit pečivo).“ (Švarný 1998, 114).

4.3.5. *Càidān li yǒu shénme?*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex s lokativním podmětem, který tvoří spojení podstatného jména *càidān* „jídelní lístek“ se záložkou *li* „v“. Predikativní komplex pak tvoří konstrukce predikát-předmět se slovesem *yǒu* „existovat, být“ ve funkci predikátu a tázacím zájmenem *shénme* „co“ ve funkci předmětu.

4.3.5.1. Záložky u abstraktních určení místa

Vidíme, že záložky se, stejně jako české předložky, používají i v případech, kdy se jedná o abstraktní určení místa. Zde tedy *càidān li* „v jídelním lístku“, nebo např.: *shū shang* 书上 „v knize“, *bàozhǐ shang* 报纸上 „v novinách“ nebo třeba *wénzhāng li* 文章里 „v článku“.

4.3.6. *Yǒu tāng, yǒu ròu, yǒu gèzhǒng-gèyàng de cài*

Jedná se o větu s nevyjádřeným lokativním podmětem a několikanásobným predikativním komplexem, jehož jednotlivé členy jsou odděleny čárkou a všechny jsou tvořeny konstrukcí predikát-předmět se slovesem *yǒu* „být, existovat; mít“ v pozici predikátu. V poslední konstrukci v pořadí nacházíme ve funkci předmětu vazbu přívlastku *gèzhǒng-gèyàng* „různý, všelijaký“ s jádrem konstrukce – podstatným jménem *cài* „jídlo, pokrm“. Mezi přívlastek a jádro konstrukce je vložena přípona *de*.

4.3.6.1. Několikanásobný předmět

Věty, ve kterých se opakuje stejné přísudkové sloveso Švarný s Uhrem (1997, 149) označují jako věty s několikanásobným předmětem. Říkají, že nejčastější způsob tvoření vět s několikanásobným předmětem je jejich oddělení čárkou v písemném projevu a vložení

---

⁹³ Výčet sloves, která mohou tvořit teleskopickou konstrukci, uvádí Zhào Yuánrèn (2002, 72).

přísudkového slovesa před každé z nich. Dodává, že někdy bývá před přísudkové sloveso vloženo ještě adverbium *yě* 也 „také“.

Můžeme se však setkat i s větami, kdy jsou jednotlivé předměty pouze vyjmenovány (v písemném projevu odděleny čárkou), případně odděleny spojkou. Tak je tomu i ve větě *Yōu báicài tāng, ròu tāng, jī tāng, yú tāng.*, což je opět věta s nevyjádřeným podmětem, slovesem *yōu* „být, existovat; mít“ ve funkci predikátu a několikanásobným předmětem. Jednotlivé členy několikanásobného předmětu jsou konstrukce blíže určující-blíže určované, ve kterých různé přívlastky blíže určují centrální slovo konstrukce *tāng* „polévka“. V zápisu se pro oddělení několikanásobných větných členů v čínštině používá speciální čárky, která se používá pouze pro výčet, ne jako čárka větných spojení. Její čínský název je 顿号 *dùnhào* a má obrácený směr než obyčejná čárka, vypadá tedy takto 、 .

4.3.7. *Hē píjiǔ ba?*

4.3.7.1. Částice *ba* II

Již jsme se setkali s větnou částicí *ba*, kterou klademe na konec vět rozkazovacích, abychom zjemnili jejich vyznění, nebo na konec vět oznamovacích, abychom z nich vytvořili výzvu.

V této větě je ale částice *ba* použita na konci věty tázací. Můžeme ji klást na konec tázacích vět, kdy se sice ptáme, ale zároveň chceme otázce dodat nádech jistého odhadu či vyjádření vlastní domněnky. Při překladu do češtiny je v takovém případě nejvhodnější použít slova „asi“ nebo „že?“ V tomto případě tedy „asi si dáš pivo, že?“, čímž zachováme tázací povahu věty, ale zároveň dáme najevo i to, jakou odpověď očekáváme. V této konkrétní větě je možné vystopovat i náznak jemné výzvy.

4.3.8. *Zhōngguó rén jiǎngjiu xiān chī cài, hòu hē tāng*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmět tvoří podstatné jméno *Zhōngguó rén* „Číňané“. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět, kde predikát tvoří sloveso *jiǎngjiu* „zakládat si (na něčem), zdůrazňovat (něco)“. Předmět pak tvoří koordinační konstrukce členů – *xiān chī cài* „nejprve jíst hlavní jídlo“ a *hòu hē tāng* „poté jíst polévku“. Oba dva členy této koordinační konstrukce jsou tvořeny konstrukcemi adverbálních určení *xiān* „nejdříve, nejprve“, respektive *hòu* „později, pak“ s jádry

konstrukcí *chī cài* „jíst jídlo“ a *hē tāng* „jíst polévku“. Jádra konstrukcí lze dále analyzovat jako konstrukce predikát-předmět, ve kterých je predikát tvořen slovesy *chī* „jíst“, resp. *hē* „pít“, předmět pak podstatnými jmény *cài* „jídlo, pokrm“, resp. *tāng* „polévka“.

4.3.8.1. Věty s adverbii *xiān* „nejdříve, nejprve“ a *hòu* „později, pak“

Použití adverbii *xiān* „nejdříve, nejprve“ a *hòu* „později, pak“ v pozicích adverbálních určení před dvěma po sobě jdoucími slovesy má funkci zařazení dějů vyjádřených predikáty za sebe na časovou osu. Mluvčí zdůrazňuje to, že děj vyjádřený slovesem následujícím po adverbium *xiān* „nejdříve, nejprve“ se odehrává jako první, rozhodně tedy předtím, než se odehraje děj vyjádřený slovesem následujícím adverbium *hòu* „později, pak“. Někdy se na místě adverbium *hòu* používá adverbium *zài* „až po, potom“. Význam je pak trochu jiný. Použitím adverbium *zài* mluvčí zdůrazní to, že děj první v pořadí – děj vyjádřený slovesem následujícím adverbium *xiān* je podmínkou pro realizaci děje následujícího adverbium *zài*.

4.3.9. *Zhōngguó rén jiǎngjiu hē chá bú fàng táng*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex s podstatným jménem *Zhōngguó rén* „Číňané“ v pozici podmětu. Predikativní komplex lze dále analyzovat jako konstrukci predikát-předmět, kde funkci predikátu zastává sloveso *jiǎngjiu* „zakládat si (na něčem), zdůrazňovat (něco)“. Předmět pak tvoří celé spojení *hē chá bú fàng táng* „(když) pijí čaj, nedávají cukr“. Toto spojení bychom mohli charakterizovat jako konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří spojení *hē chá* „pít čaj“, což je konstrukce predikát-předmět. Tento podmět vyjadřuje či vymezuje čas, ve kterém se odehrává děj vyjádřený predikátem. Zhao Yuánrèn (2002, 165) by spojení *hē chá bú fàng táng* nejspíš označil jako konstrukci se spojenými slovesy *liándòngshì* 联动式. Predikativní komplex pak tvoří další konstrukce predikát-předmět a to spojení *bú fàng táng* „nedávat cukr“. Predikát této konstrukce *bú fàng* „nedávat, nekládat“ můžeme analyzovat jako konstrukci adverbálního určení *bù* „ne“ s jádrem konstrukce *fàng* „dávat, vkládat“.

4.3.9.1. Vyjádření české vedlejší věty časové

Jak jsme již poznali v prvních třech tématech, tvoření souvětí je v čínštině poměrně jednoduché. Věty se často kladou jednoduše bez větných spojek vedle sebe. Pokud tedy chceme vyjádřit, že určitý děj, činnost či stav obvykle probíhá, děje se, či nastává (popř. probíhal, děl se, či nastával) v době, kdy probíhá nějaký jiný děj, popř. že jeden děj je

podmínkou pro to, aby nastal děj druhý, můžeme klást slovesa, adjektiva či celé věty vyjadřující tyto dvě činnosti, děje či stavy přímo vedle sebe, jako je tomu i v této větě. Podle kontextu pak rozumíme, zda mezi ději vyjádřenými jednotlivými slovesy existuje časová následnost, souběžnost, nebo třeba podmíněnost. Jak jsem však již také zmínila, je možné použít i různé spojky, adverbia či jiné prvky charakterizující jednotlivé vztahy mezi větami v rámci jednoho souvětí.⁹⁴

5. Téma 5 – Orientace v prostoru

5.1. Text

Mikrotéma 1

A: *Nǐ hǎo!* 你好! „Ahoj!“

B: *Nǐ hǎo!* 你好! „Ahoj!“

A: *Shàng nǎr qù a?* (1) 上哪儿去啊? „Kam jdeš?“

B: *Shàng dàxué qù. Nǐ ne?* (2) 上大学去。你呢? „Na univerzitu. A ty?“

---

⁹⁴ Pokud děje obou vět probíhají současně, za výraz vyjadřující čas či za celou vedlejší větu můžeme pomocí přípony *de* 的 připojit podstatné jméno *shíhou* 时候 „doba“. Tím z celého výrazu či vedlejší věty uděláme přívlastek ke slovu *shíhou* „doba“, čímž dosáhneme významu „v době, kdy...“ Takovéto věty nejčastěji překládáme pomocí české spojky „když“. Naše věta by tedy vypadala následovně: *Zhōngguó rén hē chá de shíhou bú fàng táng.* 中国人喝茶的时候不放糖。 „Když Číňané pijí čaj, tak si ho nesladí.“ Jak jsem zmínila, Zhao Yuánrèn (2002, 171) takovéto věty označuje jako konstrukce se spojenými slovesy, kdy první sloveso označuje či vymezuje čas, ve kterém se odehrává následující sloveso. Se spojením *de shíhou* připojeným za výraz vyjadřující určitý časový údaj se setkáme v Tématu 10.

Pokud děj věty vedlejší předchází ději věty hlavní, pak obdobným způsobem připojujeme za větu vedlejší jméno času *yǐhòu* 以后 „potom, poté“. Např. *Wǒ dào Zhōngguó yǐhòu, mǎshàng jiù qù zhǎo nǐ.* 我到中国以后, 马上就去找你。 „Až přijedu do Číny, tak tě hned navštívím.“ S použitím jména času *yǐhòu* se setkáme i v Tématu 5 v souvětí *Nín xiàng zuǒ lóu yǐhòu, wǎng zuǒ guǎi, yòumiàn dì èr ge mén jiù shì.* 您下了楼以后, 往左拐, 右面第二个门就是。 „Až sejdete dolů, zatočte doleva, jsou to hned ty druhé dveře napravo.“

Pokud naopak děj věty hlavní předchází ději věty vedlejší, stejným způsobem na konec věty vedlejší přidáme jméno času *yǐqián* 以前 „před“. Např. *Tā lái Zhōngguó yǐqián bú huì shuō Hànyǔ.* 他来中国以前不会说汉语。 „Předtím než přijel do Číny, neuměl čínsky.“

A: *Qù túshūguǎn.* (3) 去图书馆。 „Jdu do knihovny.“

B: *Chīle ma?* 吃了吗? „Jedl jsi?“⁹⁵

A: *Hái méi ne.* 还没呢。 „Ještě ne.“

B: *Zài jiàn!* 再见! „Na viděnou.“

A: *Zài jiàn!* 再见! „Na viděnou.“

Mikrotéma 2

A: *Láo//jià, wǒ gēn nín dǎtīng dǎtīng, Nièwǎ dàjiē zài nǎr?* (4) 劳驾, 我跟您打听打听, 涅瓦大街在哪儿? „Pardon, mohu se vás zeptat, kde je Něvská třída?“

B: *Nà wǒ shuōbùshàng.* (5) *Duìbuqǐ.* 那我说不上。对不起。 „Tak to vám neřeknu. Promiňte.“

Mikrotéma 3

A: *Duìbuqǐ wǒ máfan nǐ yíxià, qǐng nín gàosu wǒ dàxué zài nǎr?* (6) 对不起我麻烦你一下, 请您告诉我大学在哪儿? „Promiňte, že vás obtěžuji, prosím vás řekněte mi, kde je univerzita.“

B: *Zhè jiù shì (Nà jiù shì).* (7) 这就是 (那就是)。 „Zrovna tady. (Zrovna tamhle.)“

---

⁹⁵ Spojení *Chīle ma?*, doslova „Jedl jsi?“ Číňané velice často používají místo běžného pozdravu mezi lidmi, kteří se znají. Nejedná se o konkrétní dotaz na to, zda a co dotyčná osoba jedla, nýbrž o běžnou konverzační frázi, která představuje ekvivalent k nejběžnějším pozdravům v jiných jazycích. Mluvcí použitím podobných frází dává najevo zájem o dotazovaného. Mezi další fráze, které fungují jako běžné pozdravy, patří např. *Huílai la!* 回来啦! „Tak už jsi zpátky!“, *Chūqu ya!* 出去呀! „Á, jdeš ven“. Na daný dotaz mluvčí neočekává konkrétní odpověď, ale spíš přitakání či potvrzení, tedy např. *uilai le.* 回来了。 „Jsem zpátky.“, *Chūqu a.* 出去啊。 „Jdu ven.“ Mezi lidmi, kteří se znají nebo pravidelně potkávají, jsou takovéto nezávazné komentáře konkrétních situací mnohem běžnější než pozdravy typu *nǐ hǎo*, které jsou běžnější mezi lidmi, kteří se setkávají poprvé.

A: *Xièxie nín.* 谢谢您。 „Děkuji vám.“

Mikrotéma 4

A: *Máfan nín yíxià, qǐng wèn, dào Shèngbǐdéběo dàxué zěnme zǒu?* (8) 麻烦您一下，请问，到圣彼得堡大学怎么走？ „Promiňte, mohu se vás zeptat, jak se jde na Petrohradskou univerzitu?“

B: *Lí zhèli bù yuǎn. Nín yìzhí wǎng qián zǒu, ránhòu wǎng yòu guǎi, guò qiáo, nàli zài wèn yì wèn.* (9) 离这里不远。您一直往前走，然后往右拐，过桥，那里再问一问。 „Odsud je to nedaleko. Jděte pořád dopředu, pak zatočte doprava, přejděte most a tam se znovu zeptejte.“

A: *Hǎo, xièxie.* 好，谢谢。 „Dobře, děkuji.“

Mikrotéma 5

Varianta a)

A: *Máfan nǐ yíxià, qǐng wèn, dào dàxué qù yīnggāi zuò shénme chē?* (10) 麻烦你一下，请问，到大学去应该坐什么车？ „Promiňte, mohu se vás zeptat, čím (jakým vozem MHD) bych měl jet na univerzitu?“

B: *Xiān zuò dìtiě, zuò sān zhàn, ránhòu zhuǎn shí lù wúguǐ diànchē huòzhě qī lù gōnggòng qìchē (diànchē), zuòdao zhōngdiǎn.* (11) 先坐地铁坐三站，然后转十路无轨电车或者七路公共汽车(电车)，坐到终点。 „Nejprve jeďte tři stanice metrem, potom přestupte na trolejbus číslo deset nebo autobus (tramvaj) číslo sedm a tím jeďte na konečnou.“

Varianta b)

A: *Yǒu méi yǒu xiǎobā?* (12) 有没有小巴？ „Je tu minibus?“

B: *Yǒu. Hǎoxiàng shì èr líng jiǔ lù.* 有。好像是二零九路。 „Je. Myslím, že dvěstědevítka.“

Mikrotéma 6

Varianta a)

A: *Qǐng wèn, nǐmen zhèlǐ xǐshǒujiān zài nǎr?* 请问，你们这里洗手间在哪儿？ „Mohu se zeptat, kde tady máte toalety?“

B: *Zài lóuxià. Nín xiàle lóu yǐhòu, wǎng zuǒ guǎi, yòumiàn dì-èr ge mén jiù shì.* (13) 在楼下。您下了楼以后，往左拐，右面第二个门就是。 „Dole. Až sejdete dolů, zatočte doleva, jsou to ty druhé dveře napravo.“

Varianta b)

A: *Wǒ wèn nǐ, zhèlǐ kāfēitīng zài nǎr?* (14) 我问你，这里咖啡厅在哪儿？ „Mohu se zeptat, kde je tady kavárna?“

B: *Zài lóushang. Shàngle lóu yǐhòu, wǎng yòu guǎi, nàlǐ jiù shì.* 在楼上。上了楼以后，往右拐，那里就是。 „Nahore. Až vyjdete do patra, zatočte doprava a tam to hned je.“

Varianta c)

A: *Wǒ máfan nǐ yíxià, dì-èrshí hào fángjiān zài nǎr?* 我麻烦你一下，第二十号房间在哪儿？ „Promiňte, mohu Vás obtěžovat, kde je pokoj číslo dvacet?“

B: *Zuò diàntī, zuò dao wǔ lóu, nàlǐ zài wèn yì wèn.* 坐电梯，坐到五楼，那里再问一问。 „Jeďte výtahem do pátého patra a tam se znovu zeptejte.“

5.2. Lexikální rozbor

shàng 上 (*jiè* 介) prepoziční sloveso „do, na“; nejčastěji vystupuje jako prepoziční sloveso před slovesem *qù* „jít (někam)“⁹⁶

---

⁹⁶ Morfém *shàng* může v některých případech a ustálených spojeních vystupovat i jako samostatné přísudkové sloveso. Většinou ale pouze v určitých ustálených spojeních, když na pozici jeho předmětu je určitý úřad či instituce.

ne 呢 (*zhù* 助)   pomocné slovo, větná tázací částice, tzv. aktualizační částice *ne*; klade se za jmenný výraz, když chceme zjistit stav, chování, umístění apod. osoby či věci vyjádřené právě jménem či spojením částici předcházející

túshūguǎn 图书馆 (*míng* 名) podstatné jméno „knihovna“

láo//jià 劳驾 (*dòng* 动)   objektové sloveso, ustálené spojení, zdvořilostní fráze „promiňte, obtěžovat, prosit (někoho, aby něco učinil)“; používá se, když chceme někoho požádat, aby pro nás něco udělal, nebo poděkovat za to, že pro nás něco učinil; mezi obě složky lze vložit zájmeno *nǐ* „ty“, nebo *nín* „vy“, pro výrazy *láo nǐ jià* 劳你驾 „promiň, mohu tě obtěžovat“, resp. *láo nín jià* 劳您驾 „promiňte, mohu vás obtěžovat“

gēn 跟 (*jiè* 介)   prepoziční sloveso „s, se, od“

dǎtīng 打听 (*dòng* 动)   sloveso „ptát se, dotazovat se (na něco)“

dàjiē 大街 (*míng* 名)   podstatné jméno „třída, hlavní ulice“

shuōbushàng 说不上 (*dòng* 动)   sloveso „nedokázat říct, nebýt schopen říct, neumět říct“; spojení slovesa *shuō* „říkat“ s negativním potenciálním komplementem *bushàng*, které používáme, pokud z důvodu nedostatku informací nebo nejistoty nejsme schopni se k určitému tématu vyjádřit

máfan 麻烦 (*dòng* 动)   sloveso „obtěžovat, otravovat (někoho)“; velice často se používá ve zdvořilostních frázích

gàosu 告诉 (*dòng* 动)   sloveso „říct (někomu něco), povědět (někomu něco)“

jiù 就 (*fù* 副)   adverbium „zrovna, právě, přesně“, používá se pro zdůraznění⁹⁷

wèn 问 (*dòng* 动)   sloveso „ptát se (někoho), ptát se (na něco)“

---

⁹⁷ Jedná se o zatím druhý význam adverbia *jiù*, se kterým se setkáváme. V Tématu 2 jsme se setkali s významem „pouze, jenom“ ve větě *Jiù wǒ yī ge*. „Jen já sám/pouze já.“

qǐng wèn 请问 (*dòng* 动)   ustálené spojení, zdvořilostní fráze „mohu se zeptat?“, kterým bývá velice často uváděna otázka; spojení sloves *qǐng* „prosit, žádat“ a *wèn* „ptát se“

zěnmě 怎么 (*dài* 代)   zástupné slovo za adverbia, otázkové slovo „jak“; zde v častém použití ve spojení s následujícím slovesem ve významu „jak, jakým způsobem, proč (dělat něco)“

yìzhí 一直 (*fù* 副)   adverbium „přímo, stále, stále jedním směrem“

wǎng 往 (*jiè* 介)   prepoziční sloveso „směrem k, směrem na“

qián 前 (*fāng* 方)   lokativ, záložka „vpředu, před“; v tomto významu nemůže stát samostatně⁹⁸

ránhòu 然后 (*lián* 连)   spojka, iniciální slovo „potom, pak“

yòu 右 (*míng* 名)   podstatné jméno, záložka „vpravo, pravá strana“; v tomto významu nemůže stát samostatně⁹⁹

guǎi 拐 (*dòng* 动)   sloveso „zahnout, zatočit“

guò 过 (*dòng* 动)   sloveso „přejít, přejet, projít, projet“

qiáo 桥 (*míng* 名)   podstatné jméno „most“

---

⁹⁸ Jelikož se jedná o jednoslabičnou záložku, morfém *qián* nestojí nikdy samostatně. Může buď vystupovat jako předmět prepozičního slovesa *wǎng* „směrem k, směrem na“ v předložkové vazbě *wǎng qián* „vpřed, směrem dopředu“ k nějakému přísudkovému slovesu, např. *wǎng qián pǎo* 往前跑 „běžet dopředu“, nebo přibírá některý ze sufixů, např. *miàn* 面 v dvouslabičné záložce *qiánmiàn* 前面 „vpředu“ nebo *bian* 边 v dvouslabičné záložce *qiánbian* 前边 „vpředu“. Takto vzniklé dvojslabičné záložky už mohou samostatně fungovat jako jména místa či času. Stejně tak se záložka *qián* může pojit s obecnými podstatnými jmény vyjadřujícími místo či čas a vytvářet s nimi specifičtější a především samostatná jména místa či času.

⁹⁹ Pro samostatnost morfému *yòu* platí v tomto významu stejná omezení jako pro morfém *qián*. Navíc tato jednoslabičná záložka na rozdíl od záložky *qián* nevytváří s obecnými jmény jména místa. I v tomto použití se nejprve musí spojit s některým ze sufixů. Může ale vystupovat jako přívlástek podstatných jmen, např. *yòu shǒu* 右手 „pravá ruka“.

<i>zài</i> 再 (<i>fù</i> 副)	adverbium „opět, pak, potom“
<i>yīnggāi</i> 应该 (<i>dòng</i> 动)	modální sloveso „muset, být povinen“, není ale tak silné jako sloveso <i>děi</i> „muset“, spíše ve významu českého slovesa „měl bych“
<i>zuò</i> 坐 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „jet (nějakým dopravním prostředkem) ¹⁰⁰ “
<i>chē</i> 车 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „vůz“
<i>dìtiě</i> 地铁 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „metro“
<i>sān</i> 三 (<i>shù</i> 数)	číslovka „tři“
<i>zhàn</i> 站 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo, měrové jméno „stanice, zastávka“
<i>zhuǎn</i> 转 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „přestoupit, přesehnout“; za sloveso <i>zhuǎn</i> se předmět vyjadřující, na jaký dopravní prostředek mluvčí přesehá, klade přímo bez předložky
<i>lù</i> 路 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo „linka, dráha, trasa (vozů veřejné dopravy)“
<i>wúguǐ diànchē</i> 无轨电车 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „trolejbus“, doslova „tramvaj bez kolejí“
<i>huòzhě</i> 或者 (<i>lián</i> 连)	spojka „nebo“; používá se jako spojka slučovací ¹⁰¹
<i>gōnggòng qìchē</i> 公共汽车 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „autobus veřejné dopravy“; spojení přívlastku <i>gōnggòng</i> „veřejný“ s podstatným jménem <i>qìchē</i> „automobil, motorové vozidlo“
<i>zhōngdiǎn</i> 终点 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „konečná stanice“
<i>hǎoxiàng</i> 好像 (<i>fù</i> 副)	adverbium „zřejmě, evidentně, nejspíš; vypadá to, že“; používá se, když si mluvčí není zcela jistý nebo když pouze odhaduje

¹⁰⁰ Původním význam sloveso *zuò* je „sedět“, ve významu „jet (nějakým dopravním prostředkem)“ se používá pro prostředky, v nichž je cestující pasivním, povětšinou sedícím pasažérem. Např. letadlo, autobus, tramvaj, vlak atd.

¹⁰¹ Na rozdíl od spojky *háishi* 还是 „nebo“, která se používá ve větách rozlučovacích.

<i>líng</i> 零 (<i>shù</i> 数)	číslovka „nula“
<i>jiǔ</i> 九 (<i>shù</i> 数)	číslovka „devět“
<i>xǐshǒujiān</i> 洗手间 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „toalety, umývárny“ ¹⁰²
<i>lóuxià</i> 楼下 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno místa „dole, dolní patro, přízemí“; spojení obecného podstatného jméno <i>lóu</i> „podlaží, poschodí“ a záložky <i>xià</i> „pod, dole“
<i>xià</i> 下 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „scházet, sestupovat, jít dolů“
<i>le</i> 了 (<i>zhù</i> 助)	pomocné slovo, slovesná vido-časová přípona <i>le</i> , tzv. <i>le</i> ₁ ; klade se přímo za sloveso a vyjadřuje realizaci či ukončenost děje vyjádřeného slovesem
<i>lóu</i> 楼 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „podlaží, poschodí“
<i>xià//lóu</i> 下楼 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „scházet dolů, sestupovat z patra“
<i>yǐhòu</i> 以后 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „potom, poté“; může být použito samostatně nebo po výrazu či spojení vyjadřujícím určitý čas, takto se většinou používá ve vedlejších větách časových pro vyjádření toho, že děj věty hlavní se odehrál po ději věty vedlejší ¹⁰³
<i>zuǒ</i> 左 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, záložka „vlevo, levá strana“; nemůže stát samostatně ¹⁰⁴

¹⁰² Spojení morfémů *xǐ* „umývat“, *shǒu* „ruce“ a *jiān* „místnost“.

¹⁰³ V učebním materiálu Oldřicha Švarného (1997, 103) se dozvídáme, že existuje mnoho dvouslabičných slov vystupujících jako záložky, která jsou tvořena pomocí předpony *yǐ* 以. Kromě *yǐhòu* jsou to např. *yǐqián* „před“, *yǐnèi* „uvnitř, v“, *yǐxià* „pod“, *yǐshàng* „nad“. Švarný upozorňuje na to, že jejich význam bývá často přenesený.

¹⁰⁴ Pro samostatnost morfému *zuǒ* platí stejná omezení jako pro morfém *yòu*. Jedná se také o jednoslabičnou záložku, která nikdy nestojí samostatně. Může buď vystupovat jako předmět prepozičního slovesa *wǎng* „směrem k, směrem na“ v předložkové vazbě k nějakému přísudkovému slovesu, nebo přibírá některou ze záložek, např. *miàn* 面 ve výrazu *zuǒmiàn* 左面 „vlevo, nalevo“ nebo *bian* 边 ve výrazu *zuǒbian* 左边 „vlevo, nalevo“. Může také fungovat jako přívlástek podstatných jmen, např. *zuǒ jiǎo* 左脚 „levá noha“.

yòumiàn 右面 (*míng* 名) podstatné jméno, jméno místa „vpravo, napravo“; spojení záložky yòu „vpravo, pravá strana“ a sufixu miàn „strana“; funguje jako dvojslabičná záložka za jmény místa nebo samostatně

dì 第 (*qiánzhuì* 前綴) prefix řadových číslovek, řadí se před číslovku, která se poté pojí s měrovým slovem

mén 门 (*míng* 名) podstatné jméno „dveře“

kāfēitīng 咖啡厅 (*míng* 名) podstatné jméno „kavárna“

lóushàng 楼上 (*míng* 名) podstatné jméno místa „nahore, v horním patře“; spojení obecného podstatného jména lóu „podlaží, poschodí“ a záložky shàng „nahore, nad, na“

shàng 上 (*dòng* 动) sloveso „jít nahoru, vystupovat (nahoru)“

hào 号 (*liàng* 量) měrové slovo „číslo“; označení dveří pokojů, domů atd.; klade se za konkrétní číslovku

fángjiān 房间 (*míng* 名) podstatné jméno „pokoj“

diàntī 电梯 (*míng* 名) podstatné jméno „výtah“

5.3. Gramatický rozbor

5.3.1. Shàng nǎr qù a?

S větou podobné stavby jsme se již setkali v Tématu 2 (*Wǒ hái děi dào wǒ fùmǔ nàli qù*. „Ještě musím za svými rodiči.“), kde jsme zmínili i různé přístupy ke konstrukcím se dvěma slovesy, z nichž první uvádí místo, na kterém se odehrává děj vyjádřený slovesem druhým. Jedná se o tázací větu s nevyjádřeným podmíněním, která je podle Švarného s Uhrem (1997, 97) tvořena konstrukcí blíže určující-blíže určované, ve které je předložková vazba prepozičního slovesa shàng „(jít) na, do“ s lokativním předmětem nǎr „kde, kam“ ve funkci adverbialního určení k jádru konstrukce – přísudkovému slovesu qù „jít (někam)“. Podle Zhào Yuánrèna (2002? 171) se však jedná o konstrukci se spojenými slovesy.

5.3.2. *Shàng dàxué qù. Nǐ ne?*

Stavba první věty je stejná jako stavba předcházející otázky. Jen na pozici lokativního předmětu prepozičního slovesa *shàng* „(jít) na, do“ v předložkové vazbě je místo tázacího *nǎr* „kde, kam“ konkrétní odpověď – podstatné jméno *dàxué* „univerzita“. V další části nacházíme zájmeno *nǐ* „ty“ opatřené aktualizační částicí *ne*.

5.3.2.1. Aktualizační částice *ne* tvoří otázku ze jmenného výrazu

Pokud již určitá otázka byla vyslovena nebo pokud je jasná z kontextu a nás zajímá postoj či stav určité osoby či věci právě k této otázce, není nutné celý dotaz znovu opakovat. Eliptickou otázku podobnou českému „a co~?“ vytvoříme přidáním částice *ne* za výraz vyjadřující osobu či věc, jejíž postoj vůči danému dotazu nás zajímá. Pokud nebyla vyslovena či z kontextu není jasná žádná konkrétní otázka, pak jmenný výraz s částicí *ne* znamená „kde je~?“ Bud' se čistě ptáme na stav, chování, přítomnost atd. dané konkrétní osoby či věci, nebo nás zajímá to, jak se daná osoba či věc má k otázce či tématu, které jsme zmiňovali či rozebírali v předchozí rozmluvě. Tak je tomu i v tomto případě. Poté, co mluvčí odpoví na otázku, která mu byla položena, může se takto sám zeptat na stejný dotaz, aniž by ho celý opakoval. Otázku vytvoří tak, že za zájmeno či jméno zastupující osobu či věc, která ho zajímá, klade částici *ne*. Např. *Nǐ hǎo ma? Wǒ hěn hǎo, nǐ ne?* 你好吗? 我很好, 你呢? „Máš se dobře? Mám se dobře, a ty?“, nebo *Nǐ hē shénme? Wǒ hē kāfēi, nǐ ne?* 你喝什么? 我喝咖啡, 你呢? „Co si dáš k pití? Já si dám kafe, a ty?“

5.3.3. *Qù túshūguǎn*

Věta s nevyjádřeným podmětem, která je tvořena pouze konstrukcí predikát-předmět. Predikát je tvořen slovesem *qù* „jít (někam)“, lokativní předmět pak tvoří podstatné jméno *túshūguǎn* „knihovna“.

5.3.3.1. Sloveso *qù*

Sloveso *qù* „jít (někam)“ je možné pro vyjádření pohybu odněkud někam použít několika různými způsoby. Jak jsme již viděli v Tématu 2 ve větě *Wǒ hái děi dào wǒ fùmǔ nàli qù*. „Ještě musím za svými rodiči.“, nebo v tomto tématu ve větách *Shàng nǎr qù a?* „Kam jdeš?“ a *Shàng dàxué qù*. „Jdu na univerzitu.“, může být použito jako přísudkové

sloveso ve spojení s předložkovou vazbou prepozičních sloves, např. *dào* „do, k“, „*shàng* „na, do“ aj. s lokativním předmětem.

Nebo, jak vidíme ve větě *Qù túshūguǎn* „Jdu do knihovny.“, může fungovat samostatně v konstrukcích predikát-předmět ve spojení s lokativním předmětem, se kterým se v tomto případě pojí přímo.

V případě, že za slovesem *qù* není žádný lokativní předmět, je při překladu nutné dodat české „tam“, např. *Nǐ qù ma?* 你去吗? „Jdeš tam?“, *Wǒ bú qù.* 我不去。 „Já tam nejdu.“

5.3.4. *Láo//jià, wǒ gēn nín dǎting dǎting Nièwǎ dàjiē zài nǎr?*

Jedná se o souvětí, mezi jehož prvními dvěma větami je souřadný vztah. Mezi druhou a třetí větou je vztah predikát-předmět. Jedná se tedy o případ, kdy předmět je tvořen další konstrukcí, zde tedy konstrukcí podmět-predikát.

Láo//jià i *wǒ gēn nín dǎting dǎting* jsou zdvořilostní fráze, kterými můžeme uvést otázku adresovanou většinou neznámému člověku. V první části fráze nacházíme ustálené spojení *láo//jià* „promiňte“. *Wǒ gēn nǐ dǎting dǎting* bychom analyzovali jako konstrukci podmět-predikát se zájmenem *wǒ* „já“ ve funkci podmětu. Pokud budeme nadále respektovat Švarného systém, pak v predikativním komplexu opět nacházíme konstrukci blíže určující-bliže určované, ve které předložková vazba *gēn nín* „od vás“ ve funkci adverbialního určení blíže určuje jádro konstrukce – reduplikované sloveso *dǎting* „ptát se, dotazovat se (na něco)“. Předložkovou vazbu lze dále analyzovat jako konstrukci predikát-předmět, kde ve funkci predikátu nacházíme prepoziční sloveso *gēn* „od, s, se“. Jako jeho předmět pak vystupuje zájmeno *nín* „vy“. Reduplikací slovesa *dǎting* „ptát se, dotazovat se (na něco)“ opět vytváříme z původního nedokonavého vidu vid dokonavý, tedy sloveso „zeptat se, dotázat se (na něco)“.

Otázka samotná pak následuje přímo za zdvořilostní frází jako její předmět. Tuto část souvětí můžeme tedy analyzovat jako konstrukci podmět-predikát, kde v pozici podmětu nacházíme místní název *Nièwǎ dàjiē* „Něvská třída“. Tento místní název můžeme analyzovat jako vazbu zeměpisného názvu *Nièwǎ* „Něva“ ve funkci přívlastku k jádru konstrukce – podstatnému jménu *dàjiē* „třída, hlavní ulice“. Predikát pak tvoří konstrukce predikát-předmět

se slovesem *zài* „být (někde), nacházet se (někde)“ ve funkci přísudku a tázacím jménem místa *nǎr* „kde, kam“ ve funkci lokativního předmětu.

5.3.5. *Nà wǒ shuōbushang*

Na začátku věty je použito iniciální slovo *nà*, které v tomto případě přeložíme nejlépe jako „tak“. Za ním následuje konstrukce podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ ve funkci podmětu. Predikativní komplex lze charakterizovat jako konstrukci predikát-komplement. Jedná se o druh komplementu, se kterým jsme se setkali již v Tématu 1 u výrazu *duìbuqǐ* „promiňte“ a který bývá chápán buď jako komplement potenciální *kěnéng bǐyǔ* 可能补语, nebo také jako potenciální forma *kěnéngshì* 可能式 modifikovaných sloves. Predikátem je zde sloveso *shuō* „říkat (něco)“, komplement pak tvoří spojení zápornky *bu* s morfémem *shang*, který je sice původně komplementem směrovým s významem „nahoru, na“, často se však používá pro vyjádření uspokojivého uskutečnění či završení nějaké určité činnosti a velice často se vyskytuje právě ve vazbách s potenciálním komplementem. Zápornka *bu* mezi slovesem a komplementem vyjadřuje neschopnost či nemožnost dosažení výsledku vyjádřeného komplementem, zde tedy morfémem *shang*. Dostáváme tedy výsledné spojení „není možné říct, nemohu říct, nedokážu říct, nejsem schopen říct“. Spojení *shuōbushang* je stejně jako *duìbuqǐ* jednou lexikální jednotkou, která je součástí slovní zásoby takto jako celek. Neexistuje v jiné než potenciální variantě a v tomto významu se ani nepoužívá kladná potenciální forma.¹⁰⁵

5.3.6. *Duìbuqǐ, wǒ máfán nǐ yíxià, qǐng nín gào su wǒ dàxué zài nǎr?*

Jedná se o velice zdvořilou a uctivou formu otázky, kdy otázka samotná je uvedena třemi zdvořilostními frázemi. *Wǒ máfán nǐ yíxià*, doslova „budu vás obtěžovat“, je konstrukce podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ ve funkci podmětu. Predikativní komplex v této konstrukci bychom podle Švarného s Uhrem (1997, 154) analyzovali jako spojení slovesa *máfán* „obtěžovat, otravovat (někoho)“ s komplementem četnosti slovesného děje *yíxià*, se kterým jsme se již několikrát setkali. Ten zde však nijak nemění celkový význam věty, pouze jí dodává na ještě větší zdvořilosti a zdůrazňuje krátké trvání daného děje.

---

¹⁰⁵ Kladná forma *shuōdeshàng* 说得上 existuje, používá se ale ve významu „být hoden názvu, moci být nazýván (nějakým jménem či názvem)“. Nejedná se tedy o opak *shuōbushang* „nebýt schopen říct, nedokázat říct“.

Konstrukce *qǐng nín gào su wǒ* je teleskopickou konstrukcí se slovesem *qǐng* „prosit (někoho, aby udělal něco)“ na prvním místě a se zájmenem *nín* „vy“ jako jejím konexním členem. Zájmeno *nín* je předmětem slovesa *qǐng* a zároveň podmětem následující konstrukce podmět-predikativní komplex *nín gào su wǒ* „(vy) řekněte mi“, jejíž predikativní komplex lze analyzovat jako konstrukci predikát-předmět. Predikát tvoří tranzitivní sloveso *gào su* „říct (někomu něco), povědět (někomu něco)“, jeho předmět je pak tvořen zájmenem *wǒ* „já“, které v tomto případě samozřejmě musíme přeložit jako „mi, mně“. Následující věta *dà xué zài nǎr* je předmětem předchozí otázky a můžeme ji analyzovat jako konstrukci podmět-predikativní komplex s podstatným jménem *dà xué* „univerzita“ ve funkci podmětu. Její predikativní komplex tvoří konstrukce predikát-předmět se slovesem *zài* „být (někde), nacházet se (někde)“ v pozici predikátu a s lokativním předmětem – tázacím zájmenem *nǎr* „kde, kam“.

5.3.7. *Zhè jiù shì (nà jiù shì)*

Konstrukce podmět-predikativní komplex se zástupným slovem *zhè* „toto“ ve funkci podmětu a vazbou adverbia *jiù* „právě, zrovna“ ve funkci adverbiálního určení k jádru konstrukce – slovesu *shì* „být“. Ve větě již není třeba vyjadřovat předmět, neboť je jasný z kontextu. Adverbium *jiù* ve funkci adverbiálního určení před slovesem *shì* zde má funkci zdůrazňovací a můžeme ho přeložit českým „právě, zrovna, přesně“, zde tedy „právě toto je (to co hledáte, to co máte na mysli)“.

5.3.8. *Má fán nǐ yí xià, qǐng wèn, dào Shèngbǐdébǎo dà xué zěnme zǒu?*

Zde je samotná otázka opět uvedena dvěma zdvořilostními frázemi. Obě jsou v mluvené čínštině velmi časté. Spojení *qǐng wèn* „mohu se zeptat“ uvádí následující otázku. Otázku samotnou lze opět spolu se Švarným a Uhrem (1997) analyzovat jako vazbu předložkové vazby *dào Shèngbǐdébǎo dà xué* „na Petrohradskou univerzitu“ v pozici adverbiálního určení k následujícímu jádru konstrukce *zěnme zǒu* „jak jít, jak se jde“. Předložkovou vazbu analyzujeme jako konstrukci predikát-předmět s prepozičním slovesem *dào* „do, k“ ve funkci predikátu a spojením *Shèngbǐdébǎo dà xué* „Petrohradská univerzita“ ve funkci lokativního předmětu. Tento předmět analyzujeme jako vazbu jména místa *Shèngbǐdébǎo* „Petrohrad“ ve funkci přívlastku k jádru konstrukce – podstatnému jménu *dà xué* „univerzita“. Spojení *zěnme zǒu* lze dále analyzovat jako vazbu tázacího zástupného slova za adverbium *zěnme* „jak“ v pozici adverbiálního určení k jádru konstrukce – slovesu *zǒu* „jít, chodit“.

5.3.8.1. Spojení tázacího zájmena *zěnme* se slovesy

Tázací zástupné slovo za adverbium *zěnme* „jak“ v pozici adverbialního určení před slovesy používáme, pokud chceme zjistit, jak se dělá, nebo jak by se měla dělat činnost vyjádřená následujícím slovesem. Např. *zěnme xiě* 怎么写 „jak se píše“, *zěnme zuò* 怎么做 „jak se dělá“, *zěnme bàn* 怎么办 „jak zařídit“, poslední jmenované je ustálené spojení ve významu „co si počít“.

Tázacího zájmena *zěnme* můžeme použít i ve významu „jak to, že...“, ve větách, kdy se něčemu divíme nebo něco považujeme za překvapivé, např. *Tā zěnme hái méi lái ne?* 他怎么还没来呢? „Jak to, že ještě nepřišel?“

5.3.9. *Nín yìzhí wǎng qián zǒu, ránhòu wǎng yòu guāi, guò qiáo, nàli zài wèn yì wen*

Jedná se o další souřadné souvětí, které bychom mohli zařadit do podkategorie, kterou Liú a kol. (2001, 867) označují jako *chéngjiē fùjù* 承接复句 „souvětí navazující“. První z vět lze analyzovat jako konstrukci podmět-predikativní komplex se zájmenem *nín* „vy“ v pozici podmětu. Predikativní komplex je tvořen vazbou adverbia *yìzhí* „přímo, stále“ v pozici adverbialního určení k jádru konstrukce, které tvoří celé spojení *wǎng qián zǒu* „jít dopředu“. Jádro konstrukce lze analyzovat jako spojení předložkové vazby *wǎng qián* „směrem dopředu“ ve funkci adverbialního určení k jádru konstrukce – slovesu *zǒu* „jít, chodit“. Samotnou předložkovou vazbu rozebereme jako konstrukci predikát-předmět, kde predikátem je prepoziční sloveso *wǎng* „směrem k, směrem na“, jeho předmět pak tvoří podstatné jméno *qián* „vpředu“. S větami, kdy pomocí předložkové vazby prepozičního slovesa s lokativním předmětem před samotným přísudkovým slovesem vyjádříme, jakým směrem nebo na jakém místě se má daná činnost odehrávat, jsme se již několikrát setkali.¹⁰⁶ Zde se však setkáváme s novým prepozičním slovesem, které vyjadřuje směr, kterým se činnost či děj odehrává.

V další větě je použita spojka *ránhòu* „potom, pak“, kterou Švarný (1999, 424) nazývá iniciální slovo, neboť se vždy vyskytuje na začátku určitých spojení, která zařazuje na časové

¹⁰⁶ V Tématu 2 *Wǒ hái dì dào wǒ fùmǔ nàli qù.* „Ještě musím za svými rodiči.“, v Tématu 3 *Nǐ zài nǎr niàn shū?* „Kde studuješ?“, *Wǒ zài Shèngbídébǎo dàxué niàn shū.* „Studuji na Petrohradské univerzitě.“

ose za události vyjádřené předchozí větou nebo větami.¹⁰⁷ Dalo by se říci, že toto iniciální slovo zde blíže určuje zbytek věty, tedy zastává funkci adverbialního určení k celému následujícímu výrazu *wǎng yòu guǎi* „zatočit doprava“. Výraz *wǎng yòu guǎi* je opět tvořen konstrukcí blíže určující-blíže určované, ve které předložková vazba *wǎng yòu* „doprava, směrem doprava“ ve funkci adverbialního určení blíže určuje jádro konstrukce – sloveso *guǎi* „zatočit, zahrnout“. Předložkovou vazbu analyzujeme jako vazbu prepozičního slovesa *wǎng* „směrem k, směrem na“ tentokrát s předmětem *yòu* „vpravo“.

V další větě následuje konstrukce predikát-předmět se slovesem *guò* „přejít, přejet“ jako predikátem a podstatným jménem *qiáo* „most“ jako jeho předmětem. Další věta *nàli zài wèn yi wèn* „tam se znovu zeptejte“ je tvořena konstrukcí podmět-predikativní komplex, ve které nacházíme lokativní podmět vyjádřený jménem místa *nàli* „tam“. Predikativní komplex lze dále analyzovat jako vazbu adverbia *zài* „opět, pak, potom, znovu“ ve funkci adverbialního určení k jádru konstrukce, které tvoří reduplikované sloveso *wèn* „ptát se (někoho), ptát se (na něco)“. Je zde použita forma reduplikace, kdy je mezi jednotlivé složky výrazu vložena číslovka *yī* „jedna“. Reduplikované sloveso tedy opět označuje krátkodobost a jednorázovost daného děje a do češtiny bychom ho opět přeložili pomocí slovesa v dokonavém vidu. Z původního *wèn* „ptát se“ nám tedy zdvojením vzniká *wèn yi wèn* „zeptat se, pozeptat se“.

5.3.9.1. Návaznost časových dějů

V tomto rozhovoru vidíme další ze souvětí spadajících do jedné z podkategorií souřadných spojení, kterou Liú a kol. (2001, 867) označují jako *chéngjiē fùjù* „souvětí navazující“. Jedná se o souvětí, jejichž jednotlivé členy na sebe navazují a jejichž pořadí nelze libovolně měnit. Liú zdůrazňuje, že mezi jednotlivými větami může a nemusí být použito spojek.¹⁰⁸ Opět se setkáváme s tím, že nepoužívání nebo omezené používání větných spojek je pro čínštinu velice typické. Jednotlivé věty v souvětí vyjadřujícím časovou návaznost bývají v čínštině velice často prostě jen řazeny vedle sebe, nebo – pokud je to potřeba – bývají

¹⁰⁷ Svou funkcí se tedy velice blíží adverbium, pouze s tou výjimkou, že nemusí bezprostředně předcházet slovesu, nýbrž celé větě. K zamyšlení je možné navrhnout označení větné adverbium, toto téma však není předmětem této práce, nebudu se jím tedy hlouběji zabývat.

¹⁰⁸ Mezi nejčastějšími spojovacími výrazy pak jmenuje (*shǒuxiān*)..., *ránhòu* (首先)。。。然后 „(nejprve)…, pak“, *biàn* 便 „pak, tak, v tom případě“, *jiù* 就 „už, pak“, *yòu* 又 „ještě, znovu“, *yě* 也 „také“, které se všechny používají pro vyjádření následnosti dějů či událostí (Liú et al. 2001, 867).

uvedeny nějakou spojkou či adverbium, které daný děj zařadí na časovou osu nebo zdůrazní jiné doplňující informace. Stejně tak je tomu i v tomto případě. Všechny čtyři věty v souvětí na sebe časově navazují. Na začátku druhé věty je jediný signál časové návaznosti – iniciální slovo *ránhòu* „potom“. S podobným souvětím se setkáváme i níže *Xiān zuò dìtiě, zuò sān zhàn, ránhòu zhuǎn shí lù wúguǐ diànchē huòzhě qī lù gōnggòngqìchē (diànchē), zuò dào zhōngdiǎn*. V tomto souvětí nalézáme na začátku adverbium *xiān* „nejprve“ a iniciální slovo *ránhòu* „potom“.

5.3.10. *Dào dàxué qù yīnggāi zuò shénme chē?*

Tuto otázku bychom mohli analyzovat jako konstrukci podmět-predikativní komplex s tematickým podmětem tvořeným samostatnou konstrukcí. Tematický podmět tvoří celé spojení *dào dàxué qù* „jet/jít na univerzitu“, které bychom analyzovali jako konstrukci blíže určující-blíže určované, ve které předložková vazba *dào dàxué* „na univerzitu“ ve funkci adverbialního určení blíže určuje jádro konstrukce – sloveso *qù* „jít, jet“. Předložkovou vazbu lze analyzovat jako konstrukci predikát-předmět, tedy spojení prepozičního slovesa *dào* „do, na“ s lokativním předmětem – podstatným jménem *dàxué* „univerzita“. V čínštině tedy mohou podmět věty, ve smyslu hlavního tématu věty, tvořit různé slovní druhy a jak vidíme zde, i celá spojení.

Co se týká predikativního komplexu, ten lze dále rozebrat jako vazbu predikát-předmět, kde predikát tvoří modální sloveso *yīnggāi* „muset, být povinen, měl bych“, jeho předmětem je pak celé spojení *zuò shénme chē* „jet jakým vozem“. Tento předmět lze dále analyzovat jako další vazbu predikát-předmět se slovesem *zuò* „jet (nějakým dopravním prostředkem)“ v pozici predikátu a spojením *shénme chē* „jaký vůz“ v pozici předmětu. Spojení *shénme chē* dále analyzujeme jako vazbu přívlastku *shénme* „co, jaký“ s jádrem konstrukce – podstatným jménem *chē* „vůz“.

5.3.11. *Xiān zuò dìtiě, zuò sān zhàn, ránhòu zhuǎn shí lù wúguǐ diànchē huòzhě qī lù gōnggòngqìchē (diànchē), zuò dào zhōngdiǎn*

Další souvětí, jehož věty, respektive děje či události vyjádřené jednotlivými větami na sebe navazují.

V celém souvětí je nevyjádřený podmět *nǐ* „ty“ nebo *nín* „vy“, který se v rozkazovacích větách zpravidla nevyjadřuje. První věta souvětí je konstrukcí blíže určující-

blíže určované, ve které adverbialní určení *xiān* „nejprve, nejdříve“ blíže určuje jádro konstrukce tvořené konstrukcí predikát-předmět. V této konstrukci je predikát tvořen slovesem *zuò* „jet (nějakým dopravním prostředkem)“, předmět pak podstatným jménem *dìtiě* „metro“. Následuje konstrukce predikát-komplement, kde predikát tvoří opět sloveso *zuò*. Komplement zde tvoří konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které číslovka *sān* „tři“ ve funkci přívlastku blíže určuje jádro konstrukce – měrové jméno *zhàn* „stanice“. Další věta je vazbou spojky/iniciálního slova *ránhòu* „potom, pak“ ve funkci adverbialního určení k jádru konstrukce, které tvoří konstrukce predikát-předmět. Predikátem je v této konstrukci sloveso *zhuǎn* „přestoupit, předsednout“. Předmět můžeme charakterizovat jako několikanásobný předmět spojený spojkou *huòzhě* „nebo“. Oba dva předměty jsou pak tvořeny vazbami přívlastku s jádrem konstrukce. Jádra jsou v obou případech tvořena podstatnými jmény, tedy *wúguǐ diànchē* „trolejbus“, resp. *gōngòng qìchē* „autobus“. Oba přívlastky jsou pak tvořeny dalšími vazbami přívlastků – číslovek *shí* „deset“, resp. *qī* „sedm“ s jádrem konstrukce, kterým je v obou případech měrové slovo *lù* „dráha, číslo vozu veřejné dopravy“. V poslední větě souvětí nacházíme konstrukci predikát-komplement, kde predikát je opět tvořen slovesem *zuò*, komplement pak tvoří předložková vazba postpozičního slovesa *dào* „do, k“ s jeho předmětem *zhōngdiǎn* „konečná stanice“.

5.3.11.1. Umístění předmětu u konstrukcí predikát-komplement

Potřebujeme-li spojit sloveso, které má u sebe předmět, s komplementem, pak zpravidla musíme nejprve říci celé spojení slovesa s předmětem, a poté znovu zopakovat sloveso s komplementem, tentokrát však již bez předmětu. Stejně tak je tomu i v tomto souvětí, v první větě nacházíme spojení slovesa s předmětem *zuò dìtiě* „jet metrem“, v druhé pak *zuò sān zhàn* „jet tři stanice“ a ve třetí větě *zuò dào zhōngdiǎn* „jet na konečnou“.

Jiným způsobem je předsunutí předmětu před spojení slovesa s komplementem. Zde by tedy daná věta vypadala následovně *dìtiě zuò sān zhàn* „metrem jeďte tři stanice“.

V této větě bychom mohli využít i postavení počítacího komplexu mezi sloveso a předmět *zuò sān zhàn dìtiě* „jet tři stanice metrem“, doslova tedy něco jako „jet tři stanice metra“. I když všechna spojení mají stejný význam, jsou mezi nimi malé rozdíly, a tak je vhodné v některých situacích použít první, v jiných zase druhý či třetí způsob.

5.3.12. *Yǒu méi yǒu xiǎobā?*

Jedná se o konstrukci predikát-předmět, kde predikát je tvořen koordinací vazbou sloves *yǒu* „mít“ a *méi yǒu* „nemít“. Druhý element v pořadí *méi yǒu* navíc můžeme charakterizovat jako konstrukci adverbialního určení *zhuàngyǔ* tvořeného adverbium *méi* „ne“ s jádrem konstrukce slovesem *yǒu* „mít“.

5.3.12.1. Tvoření zjišťovacích otázek postavením kladné a záporné formy vedle sebe

Již jsme se setkali s tvořením otázek, kdy na konec kladné věty klademe částici *ma*. Zde se setkáváme s druhým způsobem, kdy je predikát tvořen koordinací konstrukcí o dvou členech. Prvním z těchto členů je kladná forma daného slovesa či adjektiva, druhým pak jeho záporná forma, vazba zápornky *bù*, *méi* či *méiyǒu* se samostatným slovesem či adjektivem.

Pokud za slovesem následuje předmět, jako je tomu i v tomto Spěšněvově rozhovoru, pak se tento předmět klade až za zápornou formu.

5.3.13. *Nín xiàle lóu yǐhòu, wǎng zuǒ guāi, yòumiàn dì èr ge mén jiù shì*

První dvě věty v souvětí jsou k sobě ve vztahu věta vedlejší – věta hlavní. Věta vedlejší je zakončena slovem *yǐhòu* „potom, poté“, čímž je vyjádřeno, že její děj předchází ději věty hlavní. Jedná se o větu vedlejší časovou. Zhào Yuánrèn (2002) podobná souvětí – konkrétně tedy souvětí, jejichž vedlejší věty jsou zakončené spojeními *yǐhòu* „potom, poté“, *yǐqián* 以前 „před“ nebo *~de shíhòu* ~的时候 „když ~, v době kdy ~“ – charakterizuje jako souvětí, jejichž jednotlivé věty jsou k sobě ve vztahu podmět-predikativní komplex. Vedlejší věty zakončené těmito výrazy označuje jako podměty jmenné povahy.

Větu vedlejší – větu první v pořadí – podmět, analyzujeme jako konstrukci blíže určující-blíže určované, kde spojení *xiàle lóu* „až sejdete dolů“ jako přívlastek blíže určuje jádro konstrukce – záložka *yǐhòu* „potom, poté“. Přívlastek je tvořen objektovým slovesem *xià//lóu* „sejít dolů, sejít z patra“, mezi jehož dvě složky (mezi predikát *xià* „scházet, sestupovat“ a předmět *lóu* „patro, poschodí“) je vložen slovesný sufix *le*, který vyjadřuje ukončenost děje vyjádřeného slovesem. Společně se slovem *yǐhòu* tedy vyjadřuje následnost dějů vyjádřených vedlejší a hlavní větou, tedy to, že děj vyjádřený větou hlavní nastane, až bude dokončen děj vyjádřený větou vedlejší.

Věta hlavní (věta druhá v pořadí a věta, kterou Zhào Yuánrèn označuje jako přísudek) je konstrukcí, ve které předložková vazba prepozičního slovesa *wǎng* „směrem k, směrem na“ s jeho předmětem *zuǒ* „vlevo, nalevo“ v pozici adverbialního určení blíže určuje jádro konstrukce – sloveso *guǎi* „zatočit, zahnout“. Poslední věta souvětí je konstrukcí podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří spojení *yòumiàn de dì'èr ge mén* „druhé dveře napravo“. Přísudek pak tvoří konstrukce adverbialního určení *jiù* „zrovna, právě“ s jádrem konstrukce – slovesem *shì* „být (někým), být (něčím)“. Podmět je dále možno rozebrat jako konstrukci blíže určující-blíže určované, kde přívlastek *yòumiàn de* „pravý“ blíže určuje jádro konstrukce – zbytek spojení *dì'èr ge mén* „druhé dveře“. V jádru konstrukce nacházíme další konstrukci přívlastku *dì'èr ge* „druhý“ s jádrem konstrukce – podstatným jménem *mén* „dveře“.

5.3.13.1. Podstatná jména *yǐhòu* „potom, co“, *yǐqián* „předtím, než“ a *de shíhou* „když“

Již v předchozím tématu jsme zdůrazňovali jednoduchost tvoření souvětí, především těch časových. Stejně tak jsme mezi nejčastějšími způsoby vytváření souvětí, jejichž vedlejší věta vyjadřuje čas, kdy se odehrála, odehrává, odehraje či má odehrát děj věty hlavní, jmenovali i konstrukci blíže určující-blíže určované, jejíž jádro tvoří záložky *yǐhòu* „potom co“ a *yǐqián* „předtím než“, případně *de shíhou* „když“. Tyto záložky jsou blíže určovány výrazem vyjadřujícím událost či časový údaj, po kterém, před kterým nebo během kterého se děj odehrává.

Pro vyjádření toho, že se událost vyjádřená větou hlavní odehrává poté, co se odehraje událost vyjádřená větou vedlejší, využíváme způsobu, kdy jádrem konstrukce tvořené větou vedlejší je záložka *yǐhòu*. Tak je tomu i v souvětí, jehož vedlejší věta je *nín xiàle lóu yǐhòu* „poté, co sejdete dolu“. Dále pak pokračujeme větou hlavní, která vyjadřuje událost či činnost, která následuje, zde tedy *wǎng zuǒ guài* „zahnout doleva“.

Naopak k vyjádření toho, že se činnost či děj vyjádřený větou hlavní odehrál, odehrává, odehraje, nebo má odehrát předtím, než se odehrál, odehrává, odehraje, či má odehrát děj věty vedlejší, použijeme jako jádro konstrukce záložku *yǐqián*.

Obě dvě záložky, tedy *yǐhòu* a *yǐqián* mohou být jádry konstrukcí, jejichž přívlastky tvoří popisy událostí, dějů či určení času vyjádřená jednotlivými slovy, spojeními či celými konstrukcemi. Příklad, kdy je přívlastek tvořen celou větou vidíme ve Spěšněvově rozhovoru

zde, nebo třeba v Tématu 12 *Xià kè yǐhòu wǒ huí jiā (sùshè) qù*. 下课以后我回家（宿舍）去。 „Poté, co skončí vyučování, jdu zpátky domů (na kolej).“

Jako příklad přívlastku tvořeného určením času vyjádřeným jednodušším a kratším spojením můžeme uvést např. *sān nián yǐqián* 三年前 „před třemi lety“, nebo *yí gè xīngqī yǐhòu* 一个星期以后 „za jeden týden, po jednom týdnu“.

5.3.13.2. Vido-časová slovesná přípona *le* (tzv. *le*₁)

V Tématu 2 jsme se setkali s větnou částicí *le* (tzv. *le*₂), která se připojuje na konec celé věty a mimo jiné vyjadřuje, že určitý stav či situace nastaly a trvají do současnosti, nebo že oproti minulosti došlo k určité změně, která je relevantní vzhledem k současnosti. Také jsme zmínili, že tyto věty nejčastěji překládáme pomocí českého příslovce „už“, které odráží nastalý stav či situaci i změnu stavu. Jak jsme poznali také v Tématu 2 *zǔfù yǐjīng sǐ le* „dědeček už zemřel“ a (*zǔmǔ*) *yǐjīng bāshí duō suì le* „(babičce) už je přes osmdesát let“, tak v těchto větách se také velice často setkáváme s adverbium *yǐjīng* „už“.

Kromě větné částice *le* však existuje ještě vido-časový sufix *le*, tzv. *le*₁, který se připojuje přímo za sloveso a který naznačuje, že děj vyjádřený slovesem již nastal, byl zrealizován, nebo byl ukončen. Význam a funkce tohoto sufixu se opět mění v závislosti na povaze slovesa, za které je připojen, a podle celkového kontextu věty. Liú a kol. (2001, 301-365) uvádějí tři hlavní typy sloves, za která se vido-časový sufix *le* připojuje.

Jako první skupinu jmenují slovesa vyjadřující činnost, která má jistý začátek, průběh a konec, jako např. *kàn* 看 „koukat se“, *zuò* 做 „dělat (něco)“. U takových sloves může přípona *le* vyjadřovat každou z těchto fází. Tedy to, že činnost vyjádřená slovesem byla zahájena, že došlo na její průběh, ale i to, že již skončila. Jak ale Liú a kol. podotýkají, *le* samotné zdůrazňuje pouze realizaci činnosti vyjádřené slovesem. Ostatní fáze mohou být vyjádřeny kontextem a ostatními větnými členy.¹⁰⁹

Liú a kol. pokračují tím, že vido-časový sufix se může připojovat i za predikáty, které nevyjadřují činnost, ale určitý stav. Liú a kol. je stejně jako některé jiné učebnice označují jako stavová slovesa, v této práci je řadíme mezi adjektiva. Mezi ně patří například *è* 饿 „(být)

¹⁰⁹ Ostatní stadia dané činnosti mohou být vyjádřena např. komplementem časového trvání, adverbialním určením vyjadřujícím čas nebo třeba další větou, kontextem, atd.

hladový, hladovět“, *lèi* 累 „(být) unavený, unavit se“, *kùn* 困 „(být) ospalý“ atd. Pokud za tato adjektiva připojíme vido-časový sufix *le*, vyjádříme tím, že jimi vyjádřený stav nastal.¹¹⁰

Jako další druh sloves, za která je možno připojit vido-časovou příponu *le*, uvádějí Liú a kol. tzv. slovesa předělová, která jakmile nastanou, ihned skončí. Mezi ta patří např. *sǐ* 死 „zemřít“, *jié//hūn* 结婚 „oženit se, vdát se“, *rēng* 扔 „vyhodit“ atd. Tato slovesa tedy nemají žádný průběh, pouze začátek a konec. Připojením *le* za tato slovesa vyjádříme, že děj nastal a zároveň byl dokončen, tedy to, že se stal.¹¹¹

Záporná forma vět, ve kterých je použita vido-časová přípona *le*, se tvoří přidáním zápornky *méi* 没 nebo *méiyǒu* 没有 před dané sloveso a odebráním sufixu *le*. Záporná forma slovesa *sǐ* „zemřít“ se sufixem *le*, tedy *Tā sǐle*. 他死了。 „Zemřel.“ by byla *Tā méi(yǒu) sǐ*. 他没有死。 „Nezemřel.“

Tázací forma se tvoří stejně jako u ostatních vět přidáním tázací částice *ma* na konec věty. Pokud opět použijeme předchozí větu jako příklad, pak by otázka vypadala následovně: *Tā sǐle ma?* 他死了吗? „Zemřel?“ Dalším způsobem je přidání zápornky *méiyǒu* za celou větu, zde tedy *Tā sǐle méiyǒu?* 他死了没有? „Zemřel?“ Otázka může být vytvořena i postavením kladné a záporné formy slovesa vedle sebe *Tā sǐ méi sǐ?* 他死没死? „Zemřel?“ Mezi všemi způsoby jsou malé rozdíly, použití konkrétní formy tedy záleží na konkrétní situaci a na tom, co přesně potřebujeme nebo chceme zdůraznit.

Zpravidla, jak zdůrazňují Švarný a Uher (1997, 103-104), a zejména pokud je sloveso se sufixem *le* v hlavní větě a pokud není udána jiná konkrétní doba, chápeme to tak, že děj probíhal v minulosti. Do češtiny tedy sloveso zakončené příponou *le* překládáme minulým časem. Ve větách vedlejších, stejně jako v našem rozhovoru, však může být sloveso chápáno i v čase budoucím. Znamená to pak, že děj věty hlavní se odehraje poté, co skončí děj věty vedlejší.

Stejně tak je tomu i v našem rozhovoru, částice *le* za slovesem *xià* „sestupovat, scházet“ naznačuje ukončenost tohoto děje. Jelikož je ovšem sloveso s touto částicí ve větě

---

¹¹⁰ Připojením komplementu časového trvání vyjádříme, jak dlouho daný stav trvá.

¹¹¹ Jak upozorňují Liú a kol. (2001, 365), pokud za těmito slovesy se sufixem *le* následuje komplement časového trvání, vyjadřuje, jak dlouhá doba uplynula od doby, kdy děj nastal, doteď.

vedlejší a my z kontextu víme, že děj je zasazen do budoucnosti, musíme i sloveso věty vedlejší zasadit do budoucnosti a nejlépe ho přeložit ve spojení se spojku „až“ nebo „poté co“. Z této věty je patrné, že vido-časový sufix *le* není vyjádřením minulého času, ale ukončenosti děje vyjádřeného slovesem, za kterým následuje. V této větě je navíc použito jméno času *yǐhòu* „potom, poté“, které se klade na konec vět vedlejších časových pro vyjádření toho, že děj věty hlavní se odehrál nebo odehraje poté, co skončí děj věty vedlejší.

Pokud se sloveso s *le* nachází na konci věty, pak *le* někdy plní funkci větné částice, někdy vido-časové přípony a někdy také obou dvou *le* zároveň.

V *pīnyīnu* v této práci zapisuji vido-časovou příponu *le* dohromady s předcházejícím slovesem.

5.3.13.3. Řadové číslovky

Řadové číslovky se v čínštině vytvářejí tak, že se před číslovku základní vloží prefix *dì*. Pro řadové číslovky platí stejné pravidlo jako pro číslovky vyjadřující počet, a to že i ony se musí pojít s měrovým slovem a následným podstatným jménem, popřípadě slovesem. Pokud je ovšem toto sloveso či podstatné jméno jasné z kontextu, je možné ho vynechat. Zde tedy *dì èr ge mén* „druhé dveře“, níže ještě *dì èrshí hào fángjiān* „pokoj číslo dvacet (doslova dvacátý pokoj)“, nebo dále např. *dì yí ge xuéshēng* 第一个学生 „první student“, *dì jǐ cì qù?* 第几次去 „pokolikáté tam jdeš?“ atd. Jak říkají Švarný a Uher (1997, 82-83), řadové číslovky mají stejné vlastnosti jako ukazovací, neboli deiktická slova.

5.3.14. *Wǒ wèn nǐ, zhèli kāfēitīng zài nǎr?*

Obě věty souvětví se k sobě navzájem mají ve vztahu predikát-předmět. V první větě vidíme další ze zdvořilostních frází, kterými uvádíme otázku. Tuto frázi analyzujeme jako konstrukci podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ v pozici podmětu a konstrukcí predikát-předmět ve funkci predikativního komplexu. Predikát tvoří sloveso *wèn* „ptát se (někoho na něco)“, předmět zájmeno *nǐ* „ty“.

Za touto frází následuje otázka samotná. V tomto případě konstrukce podmět-predikativní komplex, kde podmět tvoří jméno místa *zhèli* „tady“. Predikativní komplex je tvořen další konstrukcí podmět-predikativní komplex, ve které podstatné jméno *kāfēitīng* „kavárna“ zastává funkci podmětu. Predikativní komplex pak tvoří konstrukce predikát-

předmět se slovesem *zài* „být (někde), nacházet se (někde)“ v pozici predikátu a tázacím zájmenem místa *nǎr* „kam, kde“ na pozici lokativního předmětu.

5.3.14.1. Konstrukce podmět-predikativní komplex ve funkci predikátu

Jedná se o typ vět, ve kterých je predikativní komplex tvořen konstrukcí podmět-predikativní komplex, a tím pádem v nich nacházíme dva podměty. První podmět, tedy hlavní podmět celé věty bývá někdy nazýván velkým podmětem *dà zhǔyǔ* 大主语. Tak ho nazývá například Mǎ Zhēn (1988, 47). Kromě velkého podmětu rozlišuje i malý podmět *xiǎo zhǔyǔ* 小主语, což je podmět v rámci predikativního komplexu. Predikát v rámci predikativního komplexu pak nazývá malým predikátem *xiǎo wèiyǔ* 小谓语. Nejčastěji se s podobnými větami setkáváme při popisu určitého aspektu či zřetele velkého podmětu, zpravidla jednotlivých částí těla. Z tohoto důvodu Švarný s Uhrem (1997, 158) daný typ vět nazývají věty s členem zřetelově vymezovacím, tzv. substantivem trvalé příslušnosti. Substantivum trvalé příslušnosti je u Švarného to samé, co Mǎ Zhēn nazývá malým podmětem. Těmto druhům konstrukcí se budeme podrobněji věnovat v následujícím Tématu 6.

6. Téma 6 – Zdraví

6.1. Text

Mikrotéma 1

A: *Kàn nǐ de yàngzi, nǐ yǒuyìdiǎnr bù shūfu.* (1) 看你的样子，你有一点不舒服。 „Jak se tak na tebe dívám, není ti moc dobře.“

B: a) *Bù, hěn hǎo.* 不，很好。 „Ne, je mi dobře.“

b) *Wǒ bìng le.* (2) 我病了。 „Jsem nemocný.“

c) *Wǒ yǒuyìdiǎnr tóu téng, késou (dùzi, shǒu, tuǐ).* (3) 我有一点儿头疼，咳嗽 (肚子、手、腿)。 „Trochu mě bolí hlava a trochu kašlu (břicho, ruka, noha)“

A: *Nǐ qù yīyuàn (zhǎo dàifu/yīshēng) kànguo bìng le ma?* (4) 你去医院(找大夫/医生)看过病了吗? „Už jsi byl v nemocnici (u doktora/u lékaře) na vyšetření?“

B: a) *Qùle.* 去了。 „Byl.“

b) *Hái méi ne.* 还没呢。 „Ještě ne.“

c) *Jīntiān xiàwǔ qù.* (5) 今天下午去。 „Půjdu dnes odpoledne.“

A: *Lái, wǒ dài nǐ qù.* (6) 来，我带你去。 „Pojď, vezmu tě tam.“

B: a) *Xièxie.* 谢谢。 „Děkuji.“

b) *Méi guānxi, búyòng le, wǒ zìjǐ qù, xièxie.* 没关系，不用了，我自己去，谢谢。
„To nevádí, není to potřeba, zajdu tam sám, děkuji.“

Mikrotéma 2

A: *Nǐ nǎr téng?* (7) 你哪儿疼？ „Co tě bolí?“

B: *Wǒ tóu téng.* (7) 我头疼。 „(Bolí mě) hlava.“

A: *Nǐ shì shénme shíhou bìng de?* (8) 你是什么时候病的？ „Kdy jsi onemocněl?“

B: *Zuótiān wǎnshang.* 昨天晚上。 „Včera večer.“

A: *Nǐ shìle tǐwēn le ma?* 你试了体温了吗？ „Už sis změřil teplotu?“

B: *Wǒ yǒuyìdiǎnr fāshāo. Sānshíqī diǎnr wǔ dù. Wǒ juéde zhè shì gǎnmào.* 我有一点儿发烧。三十七点儿五度。我觉得这是感冒。 „Mám trochu horečku. Třicet sedm a půl stupně. Myslím, že je to chřipka.“

Mikrotéma 3

A: *Nǐ shēntǐ zěnmeyàng?* 你身体怎么样？ „Jak ti je (doslova Jak jsi na tom se zdravím)?“

B: *Xièxie, xiànzài hǎo le.* 谢谢，现在好了。 „Děkuji, (ted') už jsem zdravý.“

A: *Jīntiān wàitou lěng, duō chuān diǎnr. Zhù nǐ shēntǐ jiànkāng.* 今天外头冷，多穿点儿。
 祝你身体健康! „Dneska je venku zima, pořádně se obleč. Tak ať jsi zdravý! (doslova Přeji ti, ať jsi zdrav.)“

6.2. Lexikální rozbor

<i>yàngzi</i> 样子 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „vzhled, vzezření“
<i>shūfu</i> 舒服 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) příjemný, komfortní, pohodlný“
<i>bìng</i> 病 (<i>míng/dòng</i> 名/动)	podstatné jméno „nemoc“, sloveso „onemocnět, být nemocný“
<i>tóu</i> 头 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „hlava“
<i>téng</i> 疼 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) bolestivý, bolet“; zpravidla se klade za podstatné jméno vyjadřující orgán nebo místo, které bolí
<i>késou</i> 咳嗽 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „kašlat“
<i>dùzi</i> 肚子 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „břicho“
<i>shǒu</i> 手 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „ruka“
<i>tuǐ</i> 腿 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „noha“
<i>yīyuàn</i> 医院 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „nemocnice“
<i>kàn//bìng</i> 看病 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „jít k lékaři, jít na vyšetření“
<i>zhǎo</i> 找 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „hledat (něco/někoho), vyhledat (někoho)“
<i>dàifu</i> 大夫 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „doktor, lékař“
<i>yīshēng</i> 医生 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „lékař“
<i>jīntiān</i> 今天 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „dnes“
<i>xiàwǔ</i> 下午 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „odpoledne“

<i>dài</i> 带 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „vzít (někoho/něco s sebou), vzít (někoho/něco někam)“
<i>méi guānxi</i> 没关系	ustálené spojení „to nevadí“
<i>bú yòng</i> 不用	ustálené spojení zápornky <i>bù</i> a slovesa <i>yòng</i> „není potřeba, není třeba, není nutné“ ¹¹²
<i>shénme shíhou</i>	ustálené spojení „kdy“; spojení otázkového zájmena <i>shénme</i> „co“, zde ve významu „jaký“, které blíže určuje podstatné jméno <i>shíhou</i> „doba, čas“
<i>zuótiān</i> 昨天 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „včera“
<i>wǎnshàng</i> 晚上 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „večer“
<i>shì</i> 试 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „zkoušet, měřit (si)“; zde s předmětem <i>tǐwēn</i> „tělesná teplota“ v ustáleném spojení <i>shì tǐwēn</i> „měřit si teplotu“
<i>tǐwēn</i> 体温 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „(tělesná) teplota“
<i>fā//shāo</i> 发烧 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „mít horečku“
<i>yǒu(yì)diǎnr</i> 有(一)点儿 (<i>fù</i> 副)	adverbium „trochu“; používá se v pozici adverbialního určení před adjektivy nebo slovesy pro vyjádření malého stupně; zpravidla se pojí se slovy, která mají negativní význam, např. <i>yǒudiǎnr bù gāoxìng</i> 有点儿不高兴 „(být) trochu naštvaný“, <i>yǒudiǎnr lèi</i> 有点儿累 „(být) trochu unavený“; číslovku <i>yī</i> je možné vynechat
<i>wǔ</i> 五 (<i>shù</i> 数)	číslovka „pět“
<i>dù</i> 度 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo, měrové jméno „stupeň“
<i>juéde</i> 觉得 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „myslet si že, mít zdání že, pociťovat že“
<i>gǎnmào</i> 感冒 (<i>míng/dòng</i> 名/动)	podstatné jméno „nachlazení, chřipka“; sloveso „nachladit se, dostat chřipku“

¹¹² Sloveso *yòng* se v tomto významu používá pouze v záporu. Nejčastěji se s morfémem *yòng* setkáme ve významu „používat“. Existuje i výraz *búyòng*, který bych ovšem v *pīnyīnu* psala dohromady, který má funkční charakteristiku adverbium a znamená také „není třeba, není potřeba, není nutné“. Vystupuje však pouze ve funkci adverbialního určení.

<i>shēntǐ</i> 身体 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „tělo, zdraví“
<i>xiànzài</i> 现在 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „nyní, teď“
<i>hǎo le</i> 好了	ustálené spojení „uzdravit se“, doslova „být už dobrý“; spojení adjektiva <i>hǎo</i> „(být) dobrý“ a pomocného slova <i>le</i> , vyjadřujícího změnu stavu
<i>wàitou</i> 外头 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno místa „venku“; spojení lokativu <i>wài</i> „venku“ a sufixu <i>tóu</i>
<i>lěng</i> 冷 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) chladný, studený“
<i>chuān</i> 穿 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „nosit (na sobě), oblékat si“
<i>zhù</i> 祝 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „přát (někomu něco)“
<i>jiànkāng</i> 健康 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) zdravý“

6.3. Gramatický rozbor

6.3.1. *Kàn nǐ de yàngzi, nǐ yǒuyìdiǎnr bù shūfu*

Jednotlivé věty tohoto souvětí se k sobě mají ve vztahu podmět-predikativní komplex. První větu v pořadí – větu vedlejší – tedy podmět, analyzujeme jako konstrukci predikát-předmět, kde sloveso *kàn* „koukat se, dívat se“ zastává funkci predikátu. Jeho předmět pak tvoří vazba přívlastku *nǐ de* „tvůj, tvoje“ s jádrem konstrukce *yàngzi* „vzhled“. Ve druhé větě, tedy ve větě hlavní nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex se zájmenem *nǐ* „ty“ ve funkci podmětu. Predikativní komplex tvoří vazba adverbia *yǒu(yì)diǎnr* „trochu“ ve funkci adverbálního určení blíže určujícího jádro konstrukce *bù shūfu* „ne dobrý“. To je tvořeno další vazbou blíže určující-blíže určované, tentokrát adverbia *bù* „ne“ s jádrem konstrukce *shūfu* „příjemný, komfortní, pohodlný“.

6.3.1.1. Rozdíl mezi *(yì)diǎn(r)* a *yǒu(yì)diǎn(r)*

Spojení číslovky *yī* „jedna“ s měrovým slovem *diǎn(r)* „trochu“ se klade mezi sloveso a jeho předmět, pojí se tedy s následujícím podstatným jménem, jehož je přívlastkem.

V případě, že toto podstatné jméno je jasné z kontextu, není třeba ho opakovat.¹¹³ Slovo *yìdiǎnr* znamená „trochu“, ve větách má však často jen formální význam trochu podobný českému „nějaký, něco“, např. *chī diǎnr dōngxi* 吃点儿东西 „něco sníst“, doslova „sníst trochu věcí“. Často také může dodávat větě na větší jemnosti, zdvořilosti či laskavosti. Pokud není výraz na začátku výpovědi, je možné *yī* vynechat.

Na rozdíl od toho se adverbium *yǒu(yì)diǎn(r)* „trochu, lehce“ klade před sloveso nebo adjektivum a pojí se právě s ním. Používáme ho většinou ve spojení s negativními ději či vlastnostmi. Jeho použitím vyjádříme, že dané sloveso nebo adjektivum dosahuje míry, která již přesáhla určitou příjemnou či tolerovatelnou hranici. Výraz *yǒu(yì)diǎnr* je podobný českému „trochu moc“. V tomto výrazu také říkáme „trochu“, ale ve skutečnosti máme na mysli „příliš“. Např. *yǒudiǎnr máng* 有点儿忙 „trochu (moc, více než by se mi líbilo) zaneprázdněný“, *yǒudiǎnr dà* 有点儿大 „trochu (moc, víc než by se mi líbilo nebo než je vhodné) velký“.

6.3.2. *Wǒ bìng le*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, ve které je podmět tvořen zájmenem *wǒ* „já“. Predikát tvoří intransitivní sloveso *bìng* „onemocnět“. Na konci věty je použita částice *le*.

6.3.2.1. *Le* ve funkci větné částice i slovesné přípony

Již jsme se setkali s větnou částicí *le*, jejíž funkcí je vyjadřovat změnu stavu vzhledem k určitému, většinou přítomnému, okamžiku. Také jsme se setkali s vido-časovou slovesnou příponou *le*, která naznačuje, že děj či stav vyjádřený slovesem či adjektivem, ke kterému se přípona připojuje, již nastal nebo byl dokončen. Existují však případy, a toto je jeden z nich, kdy jde velice těžko rozlišit, zda se jedná o *le* větnou částici, nebo o *le* slovesnou příponu. Označuje totiž změnu stavu vzhledem k přítomnosti – *wǒ bìng le* „onemocněl jsem“ – dříve jsem nemocný nebyl, můj stav se tedy změnil ze zdravého na nemocný. Zároveň ale vyjadřuje i to, že stav vyjádřený slovesem nastal, v tomto případě tedy *wǒ bìngle* „onemocněl jsem“ –

---

¹¹³ Jako např. v mikrotéma 3 *Jīntiān wàitou lěng, duō chuān diǎnr*. „Dnes je venku zima, víc se obleč.“

stav nemoci již nastal.¹¹⁴ Sloveso *bìng* se ve slovesném použití vždy pojí s *le*. V případech, kdy je sporné, zda se jedná o *le*₁ či o *le*₂, píše *le* odděleně od předcházejících elementů.

6.3.3. *Wǒ yǒuyìdiǎnr tóu téng, késou*

Souvětí souřadné, kde v první větě nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex. Podmět tvoří zájmeno *wǒ* „já“, predikativní komplex pak celý zbytek věty. Predikativní komplex analyzujeme jako vazbu adverbiálního určení *yǒuyìdiǎnr* „trochu“ s jádrem konstrukce – *tóu téng* „bolení hlavy“. *Tóu téng* je původně konstrukcí podmětu *tóu* „hlava“ a predikátu *téng* „pociťovat bolest, bolet“, ze které už se vytvořilo ustálené spojení, proto může stát i takto v celku za adverbiálním určením. Je možné však říci i *Wǒ tóu yǒuyìdiǎnr téng*. Druhou větu souvětí tvoří pouze predikát *késou* „kašlat“.

6.3.4. *Nǐ qù yīyuàn (zhǎo dàifu/yīshēng) kànguo bìng le ma?*

V této větě nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex se zájmenem *nǐ* „ty“ v pozici podmětu a konstrukci se spojenými slovesy *liándòngshì* 联动式 v predikativním komplexu. Konstrukci se spojenými slovesy zde tvoří dvě konstrukce predikát-předmět. V první konstrukci se jedná o spojení slovesa *qù* „jít“ s lokativním předmětem *yīyuàn* „nemocnice“, v druhé konstrukci nacházíme element na pomezí mezi slovem a slovním spojením – objektové sloveso *kàn//bìng* „jít na vyšetření“, původně tedy vazbu slovesa *kàn* „koukat se, dívat se“ s jeho předmětem *bìng* „nemoc“. Mezi obě části objektového slovesa je vložena vido-časová slovesná přípona *guo*, která se klade za sloveso, chceme-li vyjádřit, že daný děj či činnost se v minulosti již uskutečnil nebo proběhl. S vido-časovou příponou *guo* jsme se setkali v Tématu 4. Pokud tedy chceme použít jakoukoliv slovesnou vido-časovou příponu společně s objektovým slovesem, musíme ji vždy vložit mezi jeho slovesnou a jmennou část. Vznikají tak konstrukce typu *kànguo bìng* „už jsem byl na vyšetření“, *chīguo fàn* 吃过饭 „už jsem jedl“. Ve větě v našem rozhovoru je na konci věty ještě použita větná částice *le*, která ještě více zdůrazňuje to, že daná činnost již proběhla, nejlépe ji tedy zohledníme v překladu českým příslovcem „už“.

---

¹¹⁴ Liú a kol. (2001, 381) tento případ charakterizuje jako použití větné částice *le*.

6.3.5. *Jīntiān xiàwǔ qù*

Zde vidíme větu, u které bychom mohli z kontextu vysledovat nevyjádřené *wǒ* „já“, které je hlavním činitelem děje. Jako podmět zde však můžeme označit určení času vytvořené konstrukcí blíže určující-blíže určované *jīntiān xiàwǔ* „dnes odpoledne“. Jméno času *jīntiān* „dnes“ zde jako přívlástek blíže určuje jádro konstrukce tvořené dalším jménem času *xiàwǔ* „odpoledne“. Podmět tedy popisuje čas, ve kterém se odehraje děj vyjádřený predikátem tvořeným slovesem *qù* „jít (někam)“.

6.3.5.1. Určení času

Slova či spojení vyjadřující dobu, kdy se určitá událost či děj odehrála, odehraje, nebo má odehrát, se v čínské větě nachází vždy před přísudkovým slovesem nebo adjektivem. Určení času, případně i spojení popisující časové rozmezí, ve kterém se událost odehrává, stojí ve většině případů v pozici adverbialního určení mezi podmětem a predikátem. Může však stát i úplně na začátku věty. V takovém případě ho nacházíme před samotným podmětem, nebo pokud je podmět nevyjádřený, místo něho. Čínské gramatiky velice často upozorňují na fakt, že i určení času může v čínské větě tvořit podmět. Jak ale říká Zhào Yuánrèn (2002, 60), jedná se o podmět ve smyslu hlavního tématu celé věty nebo nastolení či představení situace a okolností, ve kterých se celá věta odehraje.

Slovo či spojení zařazující děj na časovou osu tedy může zaujímat pozici před nebo za podmětem, vždy však před samotným přísudkem. Pokud jsou ve větě ještě jiná určení, např. určení místa, je určení času na prvním místě.

6.3.6. *Wǒ dài nǐ qù*

Zde máme další příklad teleskopické konstrukce, kde zájmeno *nǐ* „ty“ funguje jako předmět slovesa *dài* „vzít (někoho/něco s sebou), vzít (někoho/něco někam)“ a zároveň jako podmět následujícího slovesa *qù* „jít (tam)“. V první řadě tedy ve větě nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ v podmětu. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí se spojenými slovesy, konkrétně teleskopickou vazbou, kde konexní člen tvoří zájmeno *nǐ* „ty“.

6.3.6.1. Vynechání předmětu, formální předmět

V čínštině se, pokud jsou jasné z kontextu, většinou nevyjadřují lokativní předměty sloves *lái* „přijít“, *qù* „jít“ a *zài* „být (někde), nacházet se (na nějakém místě)“, které v češtině vyjadřujeme slovy „sem“, „tady, zde“ nebo „tam“. Pokud jsou slovesa bez konkrétních lokativních předmětů, stejně jako je tomu i v tomto případě, je nutné v českém překladu dodat slovo „tam“, případně „sem“ nebo „zde, tady“. Větu *Tā zài ma?* 他在吗? musíme překládat jako „Je tady?“ i přesto, že slovo „tady“ ve větě v čínštině není, větu *Wǒ míngtiān qù.* 我明天去。 musíme chápat jako „Jdu tam zítra.“, i když v čínské větě slovo „tam“ není.

Trochu podobně to funguje u tranzitivních sloves s tzv. formálním předmětem. K vyjádření obecného děje, pokud se sloveso nemá pojit s konkrétním a určitým předmětem,¹¹⁵ je nutné sloveso spojit s tzv. prázdným nebo také formálním předmětem. Např. *chī//fàn* 吃饭 „jíst (jídlo)“, *chàng//gē* 唱歌 „zpívat (píseň)“ atd. Slovesa s formálním předmětem většinou používáme k označení nejrůznějších obecných dějů, kdy předmět nechceme přesně či blíže specifikovat. Pokud však sloveso nemá předmět žádný, tedy ani prázdný, je nutné v českém překladu opět doplnit „to“. Např. *Shéi lái chī?* 谁来吃? „Kdo to sní?“, *Wǒ méiyǒu zuò.* 我没有做。 „Já jsem to neudělal.“ atd.

6.3.7. *Nǐ nǎr téng? wǒ tóu téng*

Zde v obou dvou větách nacházíme konstrukci podmět-predikativní komplex, se zájmenem *nǐ* „ty“, resp. *wǒ* „já“ v podmětu. Predikativní komplexy obou konstrukcí tvoří další konstrukce podmět-predikát. V první větě je tento podmět tvořen tázacím zájmenem *nǎr* „kde, kam“, v druhé větě podstatným jménem *tóu* „hlava“. Predikát pak tvoří sloveso *téng* „pociťovat bolest, bolet“.

6.3.7.1. Konstrukce se členem zřetelově vymežovacím (substantivem trvalé příslušnosti) / konstrukce podmět-predikát ve funkci predikativního komplexu

Zde se setkáváme s typem vět, které čínské gramatiky většinou označují jako věty s konstrukcí podmět-predikát ve funkci predikátu *zhǔ-wèi wèiyǔ jù* 主谓谓语句 (Zhào 2001,

¹¹⁵ Jako příklady spojení tranzitivního slovesa s konkrétním a určitým předmětem můžeme uvést *chī píngguǒ* 吃苹果 „jíst jablko“, *chàng guógē* 唱国歌 „zpívat hymnu“ atd.

57; Liú 2006a, 92-93; Mǎ 1988, 47-51; Liú et al. 2001, 664-666). Jedná se o typ vět, ve kterých nacházíme vedle sebe dva podměty. První z nich zpravidla označuje celek, druhý pak nějakou jeho část nebo aspekt. Švarný a Uher (1997, 158) takové věty označují jako věty s členem zřetelově vymešovacím nebo také věty se substantivy trvalé příslušnosti. V čínštině se tímto způsobem vyjadřují nejrůznější podrobnosti týkající se částí těla nebo určitých aspektů prvního, tedy velkého nebo také hlavního podmětu.

Na prvním místě ve větě stojí tzv. „velký podmět“ *dà zhǔyǔ* 大主语, jak podmět první v pořadí nazývají nejrůznější čínské učebnice. Za ním následuje predikativní komplex, který je tvořen další konstrukcí podmět-predikát. Podmět této konstrukce tvoří tzv. „malý podmět“ *xiǎo zhǔyǔ* 小主语. Právě tento malý podmět Švarný označuje jako substantivum trvalé příslušnosti nebo také člen zřetelově vymešovací. Tento malý podmět označuje určitou část těla velkého podmětu (např. hlava, krk, oko, noha, ruka atd.)¹¹⁶, určitý aspekt velkého podmětu (např. studium, život, zdraví atd.)¹¹⁷ nebo část, která ho nějakým způsobem charakterizuje a určuje (např. postava, povaha, věk, smysl)¹¹⁸.

Jinými slovy malý podmět (člen zřetelově vymešovací či substantivum trvalé příslušnosti) vymezuje určitou oblast či část, ke které se vztahuje predikát. Sdělení se tudíž netýká celého velkého podmětu, nýbrž jen určitého zřetele vymezeného malým podmětem. Proto tedy Švarný používá pro malý podmět termín člen zřetelově vymešovací.

Přísudek v čínských učebnicích nazývaný „malý predikát“ *xiǎo wèiyǔ* 小谓语 je pak většinou tvořen adjektivem, které uvádí informace o daném podmětu, respektive o jeho části. Jak zdůrazňuje Švarný, v některých případech je vazba mezi malým podmětem a malým predikátem natolik těsná, že pokud je ve větě adverbialní určení *zhuàngyǔ*, stojí před malým podmětem, tj. před substantivem trvalé příslušnosti, i přestože se obvykle ve větách klade až před predikát. Tento jev můžeme pozorovat i v našem rozhovoru ve větě *Wǒ yǒuyìdiǎnr tóu téng*. Adverbium *yǒuyìdiǎnr* „trochu“ by podle pravidel čínského slovosledu mělo být až před

---

¹¹⁶ Např. *Tā tóu téng*. 他头疼。 „Bolí ho hlava“, *Wǒ sāngzi téng*. 我嗓子疼。 „Bolí mě v krku.“ atd.

¹¹⁷ Např. *Wǒ nán péngyou rén hěn hǎo*. 我男朋友很好。 „Můj přítel je povahou dobrý člověk.“; *Tā xuéxí zěnmeyàng?* 他学习怎么样? „Jak studuje?“

¹¹⁸ Např. *Wǒ dìdì gèzi gèng gāo*. 我弟弟个子更高。 „Můj mladší bratr je ještě vyšší.“, doslova „Můj mladší bratr je co do postavy ještě vyšší.“

predikátem *téng* „pocít'ovat bolest, bolet“, spojení *tóu téng* „mít bolení hlavy“ je však již natolik těsné, že zde vystupuje jako celek a adverbialní určení stojí už před podstatným jménem *tóu* „hlava“. Dokonce i slovník *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* (2005) uvádí *tóu téng* jako jedno slovo, adjektivum *tóuténg*. I to je jeden z důvodů, proč vazby se substantivy trvalé příslušnosti nepovažujeme za konstrukce blíže určující-blíže určované, mezi jejichž jednotlivými členy by byl vztah posesivity.

6.3.8. *Nǐ shì shénme shíhòu bìng de?*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří zájmeno *nǐ* „ty“ a v jejímž predikátu nacházíme konstrukci, která bývá nazývána „*shì...de*“ 是。。。的“句 „věty s *shì...de*“. Mezi *shì* a *de* je vložena vazba adverbialního určení *shénme shíhòu* „kdy“ s jádrem konstrukce – slovesem *bìng* „onemocnět“.

6.3.8.1. Konstrukce *shì...de*

Jedná se o konstrukce popisující určitou událost, která proběhla v minulosti. Důležité je však to, že pomocí těchto konstrukcí nesdělujeme základní fakt, že se událost odehrála nebo stav či děj nastal. S tím, že se událost odehrála či děj nastal, jsou obě strany v době rozhovoru již dobře seznámeny. Konstrukce *shì...de* podávají k dané události doplňující informace. Většinou upřesňují čas, místo, způsob, osobu, která událost způsobila nebo jí byla ovlivněna atd. Stejně tak je tomu i v našem rozhovoru. Není kladen důraz na základní fakt, který už všichni znají (tedy na to, že někdo onemocněl), ale na doplňující informace (tedy na dobu, kdy onemocněl).

Shì se většinou klade před predikát, někdy také před podmět, je ho však možné i vynechat. *De* klademe na konec celé věty nebo mezi predikát a předmět. Na rozdíl od *shì* ale nesmí být vynecháno. Pomocí konstrukce *shì...de* sdělujeme informace, které chceme zdůraznit. Jak bylo řečeno a jak je uvedeno i u Liú a kol. (2001, 763), kde je to demonstrováno na následujících příkladech, tyto informace se mohou týkat času, kdy se událost odehrála, jako např. *Tā shì shénme shíhòu chūqu de?* 他是什么时候出去的? „Kdy šel ven?“, místa, kde se událost odehrála, např. *Nǐ shì zài nǎr mǎi de piào?* 你是在哪儿买的票? „Kde jsi koupil lístek?“, osoby, která činnost konala, např. *Shì shéi gàosu nǐ de?* 是谁告诉你的? „Kdo ti to řekl?“, věci, která byla předmětem dané činnosti, např. *Jīntiān zhōngwǔ nǐmen shì chī de shénme?* 今天中午你们是吃的什么? „Co jste to jedli dneska v poledne?“

Záporná forma se tvoří vložení zápornky *bù* 不 před *shì*, Liú jako příklad uvádí např. *Tā bù shì zuótiān lái de, shì qiántiān lái de.* 她不是昨天来的，是前天来的。 „Nepřijela včera, ale předevčírem.“ Jak upozorňují Liú a kol. (2001, 767), je dobré si uvědomit, že ani v záporné formě nedochází k negování slovesa, čili děje jako takového, nýbrž k negování zdůrazněné doplňující informace o daném ději. Zde tedy nepopíráme to, že přijela, nýbrž časový údaj, kdy přijela, resp. nepřijela.

7. Téma 7 – Počasí

7.1. Text

A: *Jīntiān wàitou tiānqì zěnmeyàng?* 今天外头天气怎么样? „Jaké je dneska venku počasí?“

B: *Jīntiān wàitou shì yīntiān (qíngtiān).* 今天外头是阴天(晴天)。 „(Dnes) je (venku) zataženo (jasno).“

a) *yǒu tàiyáng* 有太阳 „svítí slunce“

b) *lěng (rè; nuǎnhuo; liángkuài)* 冷(热; 暖和; 凉快) „je chladno/zima, horko, teplo, příjemně chladno“

c) *lěng-sǐle (rè-sǐle)* (1) 冷死了(热死了) „mrzne, jako když praští, vedro na umření“

d) *xià//yǔ (xià//xuě; guā//fēng)* (*xià dà xuě, guā dà fēng*) (2) 下雨(下雪; 刮风)(下大雪; 刮大风) „prší (sněží, fouká vítr) (hodně sněží – doslova sněží velký sníh, hodně fouká – fouká velký vítr)“

A: *Jīntiān wàitou jǐ dù?* 今天外头几度? „Kolik je dnes venku stupňů?“

B: *Jīntiān wàitou líng shàng shí'èr dù. Tiānqì duōme hǎo wa! Kěyǐ bù chuān dàyī, bú dài màozi.* 今天外头零上十二度。天气多么好哇!可以不穿大衣,不戴帽子。 „(Dnes) je (venku) dvanáct stupňů nad nulou. Je tak krásně! Nemusíš si brát kabát ani čepici.“

A: *Tiānqì yùbào shuō shénme?* 天气预报说什么? „A jaká je předpověď? (doslova „Co říká předpověď počasí?)“

B: *Tiānqì yùbào shuō míngtiān huì gèng nuǎnhuò.* (3) 天气预报说明天会更暖和。 „Zítuā má yǐtè rèlejī. (doslova Předpověď počasí říká, že zítra bude ještě tepleji.)“

7.2. Lexikální rozbor

<i>tiānqì</i> 天气 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „počasí“
<i>yīntiān</i> 阴天 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „zataženo, pod mrakem, zamračené počasí“
<i>qíngtiān</i> 晴天 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „jasno, jasné počasí“
<i>tàiyáng</i> 太阳 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „slunce“
<i>rè</i> 热 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) horký, vařící“
<i>nuǎnhuò</i> 暖和 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) teplý“
<i>liángkuài</i> 凉快 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) příjemně chladný, osvěžující“
<i>...sǐle</i> 死了	„na umření“ spojení, které se používá jako komplement ve spojení s adjektivy nebo některými slovesy pro vyjádření jejich vysokého stupně
<i>xià//yǔ</i> 下雨 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „pršet“, doslova „padá déšť“
<i>xià//xuě</i> 下雪 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „sněžit“, doslova „padá sníh“
<i>guā//fēng</i> 刮风 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „fouká vítr“
<i>líng</i> 零 (<i>shù</i> 数)	číslovka „nula“
<i>shí'èr</i> 十二 (<i>shù</i> 数)	číslovka „dvanáct“
<i>duōme</i> 多么 (<i>fù</i> 副)	zvolací adverbium „jak, tak“; používá se před adjektivy nebo některými slovesy pro vyjádření jejich vysokého stupně a k jejich zdůraznění
<i>dàiyī</i> 大衣 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „kabát, bunda, svrchník“
<i>dài</i> 戴 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „nosit (na hlavě, obličeji, krku, zádech atd.), nosit jako doplněk“; používá se ve spojení s předměty typu brýle, klobouk, náušnice atd.

<i>màozi</i> 帽子 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „čepice, klobouk“
<i>yùbào</i> 预报 (<i>míng</i> 名/ <i>dòng</i> 动)	podstatné jméno „předpověď“, sloveso „předpovídat“
<i>míngtiān</i> 明天 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „zítra“
<i>gèng</i> 更 (<i>fù</i> 副)	adverbium „ještě více“; používá se ve spojení s adjektivy či některými slovesy ¹¹⁹
<i>huì</i> 会 (<i>dòng</i> 动)	pomocné sloveso vyjadřující pravděpodobnost uskutečnění děje

7.3. Gramatický rozbor

7.3.1. *Lěng-sīle* (*rè-sīle*)

Jedná se o jednočlennou větu založenou na predikátu, kterou můžeme analyzovat jako vazbu adjektiva *lěng* „chladný, studený“ s komplementem stupně, který tvoří sloveso *sī* „zemřít“ a sufix *le*.

7.3.1.1. Komplement stupně *sīle*

Komplementy stupně jsou elementy, které se pojí s predikáty vyjádřenými adjektivy nebo některými slovesy (jedná se pouze o slovesa vyjadřující určitou duševní činnost či stav, pocity či city) pro vyjádření stupně, kterého vlastnosti, stavy či činnosti vyjádřené adjektivy, resp. slovesy dosahují. Existují komplementy stupně, které se s predikáty pojí přímo, mezi něž patří právě komplement *sīle*, a komplementy, které se s predikáty pojí pomocí částice *de* 得.

Komplement stupně *sīle* „extrémně, moc, na umření, hrozně“ se připojuje za adjektiva nebo některá slovesa pro vyjádření extrémně vysokého stupně dané vlastnosti, stavu či činnosti. Podobný význam i použití má komplement *jíle* 极了 „extrémně“. Tyto a ještě některé další komplementy stupně, např. *huài* 坏 „k zbláznění“, *tòu* 透 „skrz naskrz“ aj., taktéž vždy ve spojení se sufixem *le* patří mezi komplementy, které se pojí s predikátem přímo, tedy bez vložení částice *de*.

¹¹⁹ Se slovesy, která vyjadřují nějakou duševní aktivitu, např. *xǐhuan* 喜欢 „mít rád“.

V *pīnyīnu* připojuji komplementy stupně k predikátu pomocí pomlčky, čímž naznačuji jejich blízký vztah a to, že mezi ně nelze vložit žádný další element, ale zároveň i to, že se stále jedná o dvě samostatné jednotky.

7.3.2. *Xià dà xuě, guā dà fēng*

Obě dvě spojení jsou konstrukcemi predikát-předmět. Predikát je v prvním případě tvořen slovesem *xià* „padat“, v druhém případě slovesem *guā* „foukat“. Předměty obou konstrukcí jsou tvořeny konstrukcemi přívlastků s jádrem konstrukcí. Přívlastek je v obou případech tvořen adjektivem *dà* „(být) velký“. Jádro první konstrukce je tvořeno podstatným jménem *xuě* „sníh“, jádro druhé konstrukce podstatným jménem *fēng* „vítr“.

7.3.2.1. Adjektiva v přívlastku

Již jsme se setkali s mnoha konstrukcemi podmět-predikát, ve kterých byl predikát tvořen adjektivem. V případě, že adjektivum vystupuje jako predikát, mělo by být spojeno s nějakým adverbem míry, např. *hěn* 很 „(velmi)“, *bù* 不 „ne“ atd.

Adjektiva mohou však plnit i funkci přívlastku v konstrukcích přívlastek-jádro konstrukce. Tak je tomu i v obou právě analyzovaných spojeních *xià dà xuě* „hodně sněží (doslova padá velký sníh)“ a *guā dà fēng* „fouká velký vítr“. Adjektivum *dà* „(být) velký“ v pozici přívlastku blíže určuje jádro konstrukce *xuě* „sníh“, resp. *fēng* „vítr“.

Jednoslabičná adjektiva v přívlastku se většinou s jádrem konstrukce pojí přímo bez přípony *de* 的. Ve většině případů je však možné příponu *de* za adjektivum vložit. Dosáhneme tím určitého stupně zdůraznění. Obecně platí pravidlo, že pokud se jedná o ustálené spojení či stálou vlastnost, přípona *de* se nevkládá. Pokud naopak popisujeme dočasnou vlastnost, chceme vlastnost jádra konstrukce zdůraznit či jádro konstrukce dát do protikladu s jiným výrazem, pak příponu *de* použijeme.

Pokud je přívlastek tvořen dvouslabičným adjektivem, pak je nutné o použití či nepoužití přípony *de* rozhodnout podle konkrétního případu. Některá spojení dvouslabičných adjektiv s jádrem konstrukce příponu *de* vyžadují povinně (těch je většina), jiná jsou již natolik ustálenými spojeními, že se bez přípony *de* obejdou. Pokud mezi tato ustálená spojení příponu *de* vložíme, pak má stejnou funkci jako u přívlastků jednoslabičných, to znamená

zdůraznění. Mezi takováto ustálená spojení patří například *piàoliang gūniáng* 漂亮姑娘 „krásná dívka“.

Příponu *de* je nutné použít vždy, pokud je adjektivum v přívlastku blíže určeno nějakým adverbium míry, např. *hěn* „velmi“¹²⁰, *bù* „ne“ atd. Pokud by tedy přívlastek v konstrukcích *xià dà xuě* „hodně sněží“ a *guā dà fēng* „fouká velký vítr“ byl blíže určen, bylo by nutné mezi přívlastek a jádro konstrukce příponu *de* vložit. Vznikly by tedy konstrukce *xià hěn dà de xuě* 下很大的雪 „velmi hodně sněží (doslova padá velmi velký sníh)“ a *guā hěn dà de fēng* 刮很大的风 „fouká velmi velký vítr“. Výjimkou jsou v tomto případě adjektiva *duō* 多 „(být) mnohý, hodně“, se kterým jsme se setkali v Tématu 3 a *shǎo* 少 „(být) nemnohý, málo“, se kterým se seznámíme v Tématu 11. Pokud tato dvě adjektiva vystupují v přívlastku, pak musí být vždy blíže určena nějakým adverbium míry, za nimi však nesmí následovat přípona *de*. Např. *Wǒ yǒu hěn duō qián*. 我有很多钱。 „Mám hodně peněz.“ a *Hěn shǎo rén zhīdao*. 很少人知道。 „Málokdo to ví (doslova málo lidí to ví).“

7.3.3. *Tiānqì yùbào shuō míngtiān huì gèng nuǎnhuo*

Větu analyzujeme jako konstrukci podmět-predikativní komplex, ve které je podmět tvořen konstrukcí přívlastku *tiānqì* „počasí“ s jejím jádrem *yùbào* „předpověď“. Predikativní komplex tvoří konstrukce predikát-předmět se slovesem *shuō* „říkat“ jako predikátem. Předmět tvoří opět konstrukce podmět-predikát, jejíž podmět je tvořen jménem času *míngtiān* „zítra“. Predikát je pak tvořen další konstrukcí predikát-předmět, přičemž predikát zastává modální sloveso *huì* „bude, mělo by být“. Jeho předmět pak tvoří konstrukce adverbialního určení *zhuàngyǔ* tvořeného adverbium *gèng* „ještě více“ s jádrem konstrukce adjektivem *nuǎnhuo* „(být) teplý“.

7.3.3.1. Modální sloveso *huì* vyjadřující pravděpodobnost

Nejčastějším významem a použitím modálního slovesa *huì* je „umět (dělat něco), ovládat (něco)“, kdy se většinou jedná o určitou dovednost či schopnost, kterou jsme se museli učit či trénovat, nejčastěji tedy různé sporty, cizí jazyky, hudební nástroje atd. Např. *Wǒ huì shuō Hànyǔ*. 我会说汉语。 „Umím mluvit čínsky.“, *Tā bú huì dǎ lánqiú*. 他不会打

¹²⁰ Adverbium *hěn* v těchto konstrukcích je třeba, na rozdíl od použití v konstrukcích s adjektivními přísudky, chápat plně v jeho významu „velmi“.

篮球。 „Neumí hrát basketbal.“ V Tématu 4 jsme se setkali s modálním slovesem *huì* v jeho přeneseném významu ve větě *Wǒ bú huì hē jiǔ*. „Nepiji alkohol. “, kdy má mluvčí na mysli to, že nepije alkohol obecně, že ho tedy vlastně pít neumí. V Tématu 10 se se slovesem *huì* v tomto použití setkáme také.

V konstrukci *míngtiān huì gèng nuǎnhuò* nacházíme modální sloveso *huì* v jeho dalším významu, kterým je vyjádření pravděpodobnosti uskutečnění určitého děje či stavu. *Huì* v podobných větách vyjadřuje, že děj, situace nebo stav, které jsou vyjádřeny následujícím slovesem či adjektivem, se pravděpodobně v budoucnu odehrají či nastanou, resp. neodehrají či nenastanou při použití záporné formy. Sloveso *huì* je zde jakýmsi ekvivalentem českého použití budoucího času ve větách, kdy chceme vyjádřit pravděpodobnost. Např. *Tā bú huì lái*. 他不会来。 „Nepřijde (je pravděpodobné, že nepřijde).“, *Jīntiān huì xià yǔ*. 今天会下雨。 „Dneska bude pršet.“, kdy sice používáme budoucí čas, ale také si nemůžeme být stoprocentně jisti, že se daný děj či stav uskuteční.

7.3.3.2. Adverbium *gèng*

Ve větě je použito adverbium *gèng* „ještě více“, které používáme před adjektivy nebo před slovesy vyjadřujícími některé duševní činnosti, např. *xǐhuan* 喜欢 „mít rád“. Jeho použitím před adjektivem či slovesem vyjadřujeme to, že pro daný podmět dosahuje následující adjektivum nebo sloveso ještě větší míry než pro nějaký jiný podmět. Případně můžeme vyjádřit i to, že se podmět má určitou činností více k jednomu předmětu než k druhému. Element, se kterým srovnáváme, už sám o sobě dosahuje vysoké míry dané vlastnosti či činnosti, ale element ke kterému se vztahuje adverbium *gèng*, dosahuje ještě větší míry této vlastnosti či činnosti. Musíme tedy, alespoň podle kontextu, vědět s čím nebo s kým porovnáváme. Např. *Wǒ gèzi hěn gāo, dànshi wǒ dìdì gèng gāo*. 我个子很高, 但是我弟弟更高。 „Jsem (postavou) vysoký, ale můj mladší bratr je ještě vyšší.“ Z této věty tedy chápeme, že už já sám jsem vysoký, můj bratr je ale ještě vyšší.

Co se týká našeho rozhovoru, už z předchozí konverzace víme, že již dnes je pěkné počasí, chceme ale zdůraznit, že podle předpovědi má být zítra ještě tepleji, proto ve větě použijeme adverbium *gèng*

V souvětích, ve kterých používáme adverbium *gèng*, často na začátku druhé věty (tedy té, která obsahuje *gèng*) nacházíme i spojky *dànshi* 但是 nebo *kěshì* 可是 „ale“. Např. tedy *Shànghǎi hěn piàoliang, kěshì Běijīng gèng piàoliang.* 上海很漂亮可是北京更漂亮。 „Šanghaj je krásná, ale Peking je ještě krásnější.“, *Wǒ xǐhuan hē chá, kěshì gèng xǐhuan hē píjiǔ.* 我喜欢喝茶可是更喜欢喝啤酒。 „Piji rád čaj, ale ještě raději mám pivo.“ Na konci těchto vět pak můžeme najít ještě spojení číslovky *yī* 一 a numerativu množného čísla *xiē* 些 *yìxiē* „trochu“, které zde má význam „o trochu, o něco“, např. tedy *Zhèyàng kěyǐ, kěshì zhèyàng gèng hǎo yìxiē.* 这样可以可是这样更好一些。 „Takto to jde, ale takto je to ještě o něco lepší.“

8. Téma 8 – Orientace v čase

8.1. Text

Mikrotéma 1

Varianta a)

A: *Nǐ zhīdao bù zhīdao xiànzài jǐ diǎnzhōng le?* (1) 你知道不知道，现在几点了？
„Nevíš, kolik je (ted’) hodin?“

B: *Kěxī wǒ méi yǒu shǒubiǎo. Duìbuqǐ.* 可惜我没有手表。对不起。 „Bohužel nemám hodinky. Promiň.“

Varianta b)

A: *Duìbuqǐ, wǒ gēn nín dǎtīng dǎtīng xiànzài jǐ diǎnzhōng le?* 对不起，我跟你打听打听现在几点了？ „Promiňte, mohu se Vás zeptat, kolik je (ted’) hodin?“

B: *Liǎng diǎnzhōng le.* 两点了。 „Dvě (hodiny).“

A: *Xièxie.* 谢谢。 „Děkuji.“

Varianta c)

A: *Nǐ de biǎo jǐ diǎnzhōng le?* 你的表几点了？ „Kolik máš (na hodinkách) hodin?“

B: *Liǎng diǎn èr shí fēn, kěshì wǒ de biǎo màn (kuài).* 两点二十分,可是我的表慢(快)。
„Dvě hodiny dvacet minut. Ale mé hodinky se zpožďují (jdou napřed).“

Mikrotéma 2

Varianta a)

A: *Nǐ shì shénme shíhou lái de?* 你是什么时候来的? „Kdy jsi přišel?“

B: *Liǎng diǎn yí kè.* 两点一刻。 „Ve čtvrt na tři.“

A: *Nǐ shì shénme shíhou zǒu de?* 你是什么时候走的? „Kdy jsi odešel?“

B: *Liǎng diǎn bàn.* 两点半。 „V půl třetí.“

Varianta b)

A: *Duìbuqǐ, nǐ xiànzài yǒu gōngfu ma?* 对不起,你现在有工夫吗? „Promiň, máš teď čas?“

B: *Wǒ xiànzài hěn máng. Guò wǔ fēnzhōng kěnéng yǒu yìdiǎnr kòng shíjiān.* (2) 我现在很忙。过五分钟可能有一点空时间。 „Teď mám hodně práce, za pět minut snad budu mít chvílku.“ (doslova „Teď jsem zaneprázdněný. Za pět minut možná budu mít trochu času.)

Varianta c)

A: *Duìbuqǐ, wǒ lái wǎn le.* (3) *Nièwǎ dàjiē dǔ//chē le.* 对不起,我来晚了。捏瓦大街堵车了。 „Promiňte, jdu pozdě. Na Něvské třídě byla zácpa.“

B: *Méi shìr, qǐng jìn.* 没事儿,请进。 „Nevadí, pojd'te dál.“

Vyjadřování časových údajů (4)

liǎng diǎn líng wǔ fēn 两点零五分 „dvě hodiny pět minut“

liǎng diǎn shí fēn 两点十分 „dvě hodiny deset minut“

liǎng diǎn sān kè 两点三刻 „třičtvrtě na tři (dosl. dvě hodiny a tři čtvrtky)“

chà yí kè sān diǎn 差一刻三点 „třičtvrtě na tři (dosl. chybí jedna čtvrtka do tří hodin)“

chà wǔ fēn sān diǎn 差五分三点 „za pět minut tři hodiny (dosl. chybí pět minut do tří hodin)“

chà èrshí fēn sān diǎn 差二十分三点 „půl třetí a deset minut (dosl. chybí dvacet minut do tří)“

guàzhōng 挂钟 „nástěnné hodiny“

nàozhōng 闹钟 „budík“

Mikrotéma 3

A: *Wáng Wén, nǐ hǎo! Zěnmeyàng?* 王文，你好！怎么样？ „Ahoj, Wang Wen! Jak je?“

B: *Hái kěyǐ. Zánmen shénme shíhou néng jiàn//miàn? Nǐ míngtiān yǒu gōngfu ma?* 还可以。咱们什么时候能见面？你明天有工夫吗？ „Jde to. Kdy se můžeme sejít? Máš zítra čas?“

A: *Āiyā! Míngtiān wǒ yǒu diǎnr shì. Hòutiān xíng bù xíng?* 哎呀！明天我有点儿事。后天行不行？ „Sakra! Zítra něco mám. Co pozítří, šlo by to?“

B: *Nà jǐ diǎn?* 那几点？ „(V tom případě) v kolik?“

A: *Wǒ xiàwǔ yì diǎn wǔshí fēn xià//kè, ránhòu jiù méi shénme shì le. (8)* 我下午一点五十分下课，然后就没什么事了。 „Odpoledne ve třináct padesát mi končí hodina, a pak už nic nemám.“

B: *Zánmen zài nǎli jiàn//miàn?* 咱们在哪里见面？ „Kde se sejdeme?“

A: *Jiù zài wǒmen de xuéxiào ménkǒu.* 就在我们的学校门口。 „Tak hned u školní brány.“

B: *Nà wǒ chà shí fēn liǎng diǎn zài lóuxià děng nǐ.* 那我差十分两点在楼下等你。 „Tak já na tebe budu za deset minut dvě čekat dole.“

A: *Hǎo, bújiàn bùsàn.* 好，不见不散。 „Dobře, tak zatím.“

B: *Jiù zhèiyàng ba, zài jiàn.* (9) 就这样吧...再见。 „Tak jsme domluveni, na viděnou.“

A: *Zài jiàn.* 再见。 „Na viděnou.“

8.2. Lexikální rozbor

zhīdao 知道 (*dòng* 动) sloveso „vědět (něco)“

diǎn(*zhōng*) 点 (钟) (*liàng* 量) měrové slovo, měrová jednotka „~hodin“, používá se za číslovkou pro vyjádření, kolik je hodin, např. *liǎng diǎn*(*zhōng*) 两点 (钟) „dvě hodiny (jako časový údaj 14 hodin nebo 2 hodiny ráno, ne doba trvání)“; v případě že se jedná o celé hodiny, můžeme použít obě varianty, tedy *liǎng diǎn* i *liǎng diǎnzhōng*, v případě že se nejedná o celé hodiny, používá se pouze kratší *diǎn*, např. *liǎng diǎn shí fēn* 两点十分 „dvě hodiny deset minut“

kěxī 可惜 (*lián* 连) iniciální slovo¹²¹ „bohužel, naneštěstí, škoda, že, k politování“; používá se na začátku věty¹²²

shǒubiǎo 手表 (*míng* 名) podstatné jméno „náramkové hodinky“

kěshì 可是 (*lián* 连) odporovací spojka „ale“

---

¹²¹ Švarný (1999, 394) slovo *kěxī* v tomto použití řadí do funkční charakteristiky iniciální, nebo také úvodní slovo, do které spadají i ekvivalenty českých větných spojek. Morfém *kěxī* má i funkční charakteristiku adjektivum. Např. *Zhè hěn kěxī.* 这很可惜。 „To je škoda.“ Pouze jako adjektivum slovo *kěxī* označuje i *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* (2005). Při slovnědruhovém zařazení slova *kěxī* narážíme na problém podobný problémům se slovy *ránhòu* a *píngcháng*. Vzhledem k tomu, že stojí na začátku věty, kterou blíže určují, Švarný je všechna řadí mezi iniciální slova. Je ovšem velice sporné, zda tato tři slova mohou být zařazena do jedné a té samé funkční charakteristiky. Jelikož tato tematika přesahuje rámec práce, nebudu se jí dále zabývat a v případě *kěxī* a *ránhòu* ponechám Švarného řazení mezi iniciální slova, potažmo spojky. V případě slova *píngcháng* ponechávám označení adverbium.

¹²² Švarný a Uher (1997, 130) upozorňují na to, že první morfém ve slově *kěxī* „bohužel, naneštěstí, škoda že, k politování“ má význam českého „je možno, lze, stojí za“, případně přípony „-hodný“ a „-telný“ a že často ve spojení s morfémy, které jsou původně slovesy, vystupuje ve více adjektivech. Mezi takováto adjektiva patří např. *kěxiào* 可笑 „legrační, směšný, doslova hodný smíchu“, *kě'ài* 可爱 „roztomilý, doslova milování hodný“, *kěhèn* 可恨 „nenávidění hodný“ atd.

<i>biǎo</i> 表 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „hodinky“
<i>màn</i> 慢 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) pomalý“
<i>kuài</i> 快 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) rychlý“
<i>kè</i> 刻 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo, měrové jméno „čtvrthodina“
<i>bàn</i> 半 (<i>shù</i> 数)	číslovka „půl“
<i>gōngfu</i> 工夫 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „čas“
<i>guò</i> 过 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „uplynout, uběhnout“
<i>fēn</i> (<i>zhōng</i>) 分钟 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo, měrová jednotka „minuta“; používá se jak kratší varianta <i>fēn</i> , tak delší <i>fēnzhōng</i> ; používá se jak k určení přesného času, např. <i>sān diǎn shí fēn</i> 三点十分 „tři hodiny deset minut (jako určení času)“, tak k vyjádření doby trvání, např. <i>wǔ fēn zhī qián</i> 五分之一 „před pěti minutami“
<i>kěnéng</i> 可能 (<i>dòng</i> 动)	modální sloveso „je možné/pravděpodobné (že se něco stane)“, které vyjadřuje, že děj vyjádřený následujícím slovesem se pravděpodobně uskuteční, tato pravděpodobnost však není stoprocentní
<i>kòng</i> 空 (<i>míng/xíng</i> 名/形)	podstatné jméno „volno, volný čas“, adjektivum „volný, prázdný, neobsazený (čas, místo, prostor atd.)“
<i>shíjiān</i> 时间 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „čas“
<i>wǎn</i> 晚 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) pozdní, pozdě“
<i>dǔ//chē</i> 堵车 (<i>dòng/míng</i> 动/名)	objektové sloveso/podstatné jméno „je dopravní zácpa/dopravní zácpa“, doslova „auta jsou zablokována“
<i>méi//shìr</i> 没事儿 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „nemít nic, nemít nic na práci, nemít co dělat“; spojení záporné formy slovesa <i>yǒu</i> „mít, být“, které je zde ve zkráceném tvaru <i>méi</i> , s předmětem <i>shìr</i> „záležitost, věc“, doslova tedy „nemít záležitost, nemít nic“; používá se ve

významech „nemít nic na práci, nemít co dělat“; „nic se nestalo, to nic není“; zde ve významu „to nevadí, nic se neděje, to nic, nic se nestalo“¹²³

chà 差 (*dòng* 动) sloveso „chybět, nedostávat se“; zde v použití pro vyjádření časového údaje, kdy dopočítáváme do celé hodiny, např. *chà wǔ fēn bā diǎn* 差五分八点 „za pět minut osm“

guàzhōng 挂钟 (*míng* 名) podstatné jméno „nástěnné hodiny“; doslova „visící hodiny“

nàozhōng 闹钟 (*míng* 名) podstatné jméno „budík“; doslova „hlasité hodiny“

zánmen 咱们 (*dài* 代) zástupné slovo, inkluzivní zájmeno 1. os. množného čísla „my“; na rozdíl od zájmena *wǒmen* „my“ vždy zahrnuje i člověka, ke kterému promlouváme¹²⁴

néng 能 (*dòng* 动) modální sloveso „být schopen (udělat něco), moci (udělat něco)“; jedná se především o vyjádření objektivní schopnosti a možnosti vykonat něco¹²⁵

jiàn//miàn 见面 (*dòng* 动) objektové sloveso „setkat se, vidět se, sejít se“¹²⁶

āiyā 哎呀 (*tàn* 叹) citoslovce „aj, jé“; používá se v nepříjemných situacích, v momentech překvapení, zděšení či nepříjemného zjištění, ale i jako vyjádření jisté netrpělivosti či nespokojenosti

---

¹²³ Se spojením *méi//shìr* se v tomto tématu setkáváme dvakrát. Poprvé ve významu „nic se neděje, nic se nestalo, to nic není“. Podruhé pak ve spojení *ránhóu méi shénme shì le* „pak už nic nemám“, kde je použito ve významu „mít něco na práci, mít nějakou záležitost“.

¹²⁴ Např. pokud mluvíme s kamarádem, kterému chceme říci, že jdeme s rodiči plavat, řekneme *Wǒmen qù yóuyǒng*. 我们去游泳。 „Jdeme plavat (já a rodiče).“ Pokud však budeme mít na mysli to, že jdeme plavat i s ním, řekneme *Zánmen qù yóuyǒng*. 咱们去游泳。 „Jdeme plavat (včetně tebe).“

¹²⁵ Na rozdíl od modálního slovesa *kěyǐ* 可以 „moci, smět“, které vyjadřuje spíš svolení či souhlas. Např. *Wǒ míngtiān bù néng lái shàng//kè*. 我明天不能来上课。 „Zítra nemohu přijít na hodinu.“, z čehož plyne, že mi v přijetí na hodinu brání nějaká skutečnost, např. jsem nemocný nebo jedu pryč atd., *Zhèr kěyǐ chōu//yān ma?* 这儿可以抽烟吗? „Smí se tady kouřit?“ Modální sloveso *néng* se však používá i v jiných významech.

¹²⁶ Jelikož se jedná o objektové sloveso, platí, že pokud ho chceme spojit s předmětem, tedy s osobou, se kterou bychom se měli vidět, je nutné použít buď předložkovou vazbu s prepozičním slovesem *gēn* „s“, např. *gēn tā jiàn//miàn* 跟她见面 „vidět se s ní“, doslova „s ní se vidět“, nebo slovo vyjadřující danou osobu vložit mezi obě složky objektového slovesa, např. *jiàn tā de miàn* 见她的面 „vidět se s ní“, doslova „vidět její obličej“.

- hòutiān* 后天 (*míng* 名)   podstatné jméno, jméno času „pozítí“
- xíng* 行 (*dòng* 动)   sloveso „moci, být vhodným, být možným, být přijatelným, být v pořádku, být bez problémů“; zde použito jako projev souhlasu „dobrá, OK“
- xià//kè* 下课 (*dòng* 动)   objektové sloveso „skončit hodinu“; spojení morfému *xià* ve slovesném použití a významu „skončit, jít z“ a předmětu *kè* „vyučovací hodina“
- jiù* 就 (*fù* 副)   adverbium „už“, zde je použito pro vyjádření toho, že mluvčí považuje daný časový údaj za časný¹²⁷
- xuéxiào* 学校 (*míng* 名)   podstatné jméno „škola“
- ménkǒu* 门口 (*míng* 名)   podstatné jméno „vchod, dveře, brána“
- bújiànbùsàn* 不见不散   ustálené spojení, které se používá při loučení, doslova by se dalo přeložit jako „dokud se nevidíme, tak se nerozejdeme“; používá se ve významu „na brzkou viděnou, na shledanou“
- zhèyàng/zhèiyàng* 这样 (*dài* 代)   zástupné slovo „takto, takovýmto způsobem“; jedná se o spojení deiktického slova *zhè* s měrovým slovem *yàng* „druh“, doslova tedy „být tohoto druhu, být takovýto“; vystupuje jako zástupné slovo za adverbium, může zastávat funkci adverbialního určení, komplementu či predikátu.

8.3. Gramatický rozbor

8.3.1. *Nǐ zhīdao bù zhīdao xiànzài jǐ diǎnzhōng le?*

Celé souvětí lze charakterizovat jako konstrukci podmět-predikativní komplex, kde podmět tvoří zájmeno *nǐ* „ty“. Predikativní komplex pak tvoří konstrukce predikát-předmět, přičemž predikát tvoří vazba koordinační, jejíž dva členy jsou kladná forma slovesa *zhīdao* „vědět“ a záporná forma stejného slovesa, tedy *bù zhīdao* „nevědět“. Předmět je tvořen další samostatnou konstrukcí podmět-predikát, kde ve funkci podmětu nacházíme jméno času

¹²⁷ Jedná se o třetí význam adverbia *jiù*, se kterým se setkáváme. V Tématu 2 jsme se setkali s významem „pouze, jenom“, v Tématu 5 bylo adverbium *jiù* použito pro zdůraznění, zde ve větě *ránhòu jiù méi shénme shì le* „pak už nic nemám“ má význam „už“. V tomto významu se používá pro vyjádření subjektivního hodnocení, zda daný časový údaj je časný, či nikoliv. Opakem adverbia *jiù* „už“ v tomto významu je adverbium *cái* „teprve“.

xiànzài „ted“. Její predikát je substantivní povahy a tvoří ho spojení tázací číslovky *jǐ* „kolik“ s měrovou jednotkou pro určování času *diǎnzhōng*. Na konci věty je větná částice *le*, která vyjadřuje změnu stavu vzhledem k přítomnému okamžiku. Při překladu a vysvětlení významu si opět můžeme pomoci českým slovíčkem „už“.

Již v Tématu 2 jsme si všimli, že ve větách, jejichž predikát je tvořen počítacím komplexem (spojením číslovky s měrovým slovem), není třeba spony či jiného slovesa. Predikát je jednoduše připojen přímo za podmět. Stejně tak je tomu i v této větě, kde predikát tvoří spojení tázací číslovky *jǐ* „kolik“ s měrovým slovem *diǎn* (*zhōng*) „hodin“.

8.3.2. *Guò wǔ fēnzhōng kěnéng yǒu yìdiǎnr kòng shíjiān*

Zde je k vyjádření českého „za pět minut“ použito spojení slovesa *guò* „uplynout, uběhnout“ s předmětem *wǔ fēn zhōng* „pět minut“, doslova tedy „uběhne pět minut“. Tato konstrukce predikát-předmět vyjadřující časový údaj tvoří podmět celé věty. Jeho predikativní komplex pak tvoří další vazba predikát-předmět. Predikát je zde tvořen modálním slovesem *kěnéng* „je možné/pravděpodobné, že“, předmět pak tvoří další vazba predikát-předmět. V této vazbě nacházíme sloveso *yǒu* „mít“ ve funkci predikátu a konstrukci blíže určující-blíže určované ve funkci předmětu. Tato konstrukce je tvořena spojením přívlastku *yìdiǎnr* „trochu“ s další konstrukcí blíže určující-blíže určované jako členem určovaným. Tuto konstrukci lze analyzovat jako spojení přívlastku *kòng* „volný, prázdný“ s jádrem konstrukce *shíjiān* „čas“.

8.3.3. *Duìbuqǐ wǒ lái wǎn le*

Toto je jedno z ustálených zdvořilostních spojení vyjadřujících omluvu za pozdní příchod. Na začátku *duìbuqǐ* „promiňte“, se kterým jsme se již několikrát setkali, za ním následuje konstrukce podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ v pozici předmětu a konstrukcí predikát-komplement. V této konstrukci je predikát tvořen slovesem *lái* „přijít“, komplement pak adjektivem *wǎn* „(být) pozdní, pozdě“, za kterým následuje větná částice *le*.

8.3.3.1. Adjektiva ve funkci komplementu bez přípony *de*

Predikát *lái wǎn le* ve větě *wǒ lái wǎn le* „jdu pozdě“ analyzujeme jako konstrukci predikát-komplement. Predikátem je zde sloveso *lái* „přijít“. Komplement tvořený adjektivem *wǎn* „(být) pozdní, pozdě“ je zvláštním případem, kdy určitá adjektiva mohou vystupovat ve funkcích komplementů, které se přímo pojí s predikáty. Za těmito adjektivy vždy následuje

větná částice *le*. Švarný a Uher (1997, 137) tento jev nazývají adjektiva ve funkci nepravých modifikátorů. Mezi adjektiva, která se mohou takto přímo pojit se slovesem a modifikovat ho, zahrnují kromě výše zmíněného *wǎn* „(být) pozdní, pozdě“, i adjektiva *kuài* 快 „(být) rychlý“, *màn* 慢 „(být) pomalý“, *zǎo* 早 „(být) časný“, *duō* 多 „(být) mnohý“ a *shǎo* 少 „(být) časný, brzký“.

8.3.4. Časové údaje

Liǎng diǎn líng wǔ fēn

V případě, že počet minut, které přesáhly celou hodinu, je menší než deset, tedy pokud se jedná jen o jednomístné číslo, můžeme mezi *diǎn* a číslovku označující počet minut vložit číslovku *líng* „nula“. Další příklady jsou tedy *sì diǎn líng sān fēn* 四点零三分 „čtyři hodiny a tři minuty“, *shí'èr diǎn líng bā fēn* 十二点零八分 „dvanáct hodin a osm minut“ atd.

liǎng diǎn shí fēn

V případě, že počet minut přesahujících celou hodinu je větší než devět, je to tedy dvoumístné číslo, číslovku *líng* nevkládáme. Další příklady jsou *wǔ diǎn èrshí fēn* 五点二十分 „pět hodin dvacet minut“, *yì diǎn sìshíwǔ fēn* 一点四十五分 „jedna hodina čtyřicet pět minut“ atd.

liǎng diǎn sān kè; chà yí kè sān diǎn

České tři čtvrtě na tři můžeme vyjádřit výrazy *liǎng diǎn sān kè*, doslova „dvě hodiny a tři čtvrt hodiny“, nebo *chà yí kè sān diǎn* „za čtvrt hodinu tři“, doslova „chybí čtvrt hodina do tří hodin“. Používají se také výrazy *liǎng diǎn sìshíwǔ fēn* 两点四十五分 „dvě hodiny a čtyřicet pět minut“ a *chà shíwǔ fēn sān diǎn* 差十五分三点 „za patnáct minut tři“, doslova „chybí patnáct minut do tří hodin“, které ve Spěšněvově rozhovoru nejsou.

chà wǔ fēn sān diǎn; chà èrshí fēn sān diǎn

Pokud chceme vyjádřit čas, kdy chybí minuty do celé následující hodiny, nejčastěji používáme výrazů se slovesem *chà* „chybět“. Spojení se slovesem *chà* zpravidla používáme až poté, co minutová ručička překročila půl. Časy zde vyjádřené výrazy se slovesem *chà* by bylo možné vyjádřit i výrazem *liǎng diǎn wǔshíwǔ fēn* „dvě hodiny a padesát pět minut“, resp. *liǎng diǎn sìshí fēn* „dvě hodiny a čtyřicet minut“. Výrazy se slovesem *chà* mohou být

vztaženy pouze k celé hodině, nikoliv ke čtvrt hodině či půlhodině, jak je běžné v češtině. Pokud tedy v čínštině chceme říci, že je za pět minut tři čtvrtě na osm, musíme říct buď *qī diǎn sìshí fēn* „sedm hodin a čtyřicet minut“, nebo *chà èrshí fēn bā diǎn* „za dvacet minut osm, chybí dvacet minut do osmé hodiny“.

8.3.5. *Wǒ xiàwǔ yì diǎn wǔshí fēn xià//kè, ránhòu jiù méi shénme shì le*

Jedná se o souvětí podřadné časové, kde věta vedlejší umísťuje větu hlavní na časovou osu. Liú a kol. (2001, 877) časová souvětí nazývají *shíjiān fùjù* 时间复句 a zdůrazňují, že v časových souvětích většinou nenacházíme spojky, ale že ve větách druhých v pořadí často nacházíme propojující adverbia *jiù* 就 „už“, *hái* 还 „ještě“ a *cái* 才 „teprv“.

První větu v souvětí, tedy vedlejší větu časovou, můžeme analyzovat jako konstrukci podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ v pozici podmětu. Predikativní komplex můžeme analyzovat jako další konstrukci podmět-predikát, ve které je podmět tvořen určením času *xiàwǔ yì diǎn wǔshí fēn* „jedna hodina padesát minut odpoledne (třináct hodin padesát minut)“. Predikát pak tvoří objektové sloveso, tedy konstrukce predikát předmět *xià//kè* „skončit hodinu“. Určení času v podmětu můžeme ještě analyzovat jako konstrukci blíže určující-blíže určované se jménem času *xiàwǔ* „odpoledne“ jako přívlastkem k jádru konstrukce *yì diǎn wǔshí fēn* „jedna hodina padesát minut“. Jádro konstrukce tvoří koordinační konstrukce spojení *yì diǎn* „jedna hodina“ a *wǔshí fēn* „padesát minut“. Každý ze dvou členů této konstrukce je tvořen spojením číslovky a měrového slova.

V druhé větě je nevyjádřený podmět *wǒ*, který je totožný s podmětem věty první. Na začátku věty je iniciální slovo *ránhòu* „potom, poté“. To zde blíže určuje konstrukci adverbialního určení *jiù* „už“ s jádrem konstrukce *méi shénme shì le* „(už) nic nemám“. Jádro konstrukce lze analyzovat jako konstrukci predikát-předmět, kde predikát tvoří zkrácená varianta slovesa *méi yǒu* „nemít“ *méi*. Předmět pak tvoří konstrukce přívlastku *shénme* „jaký, nějaký“, zde ve významu „žádný“ s jádrem konstrukce *shì* „záležitost“. Na konci je použita větná částice *le*, kterou i zde můžeme v překladu zohlednit použitím českého „už“. Použití českého „už“ má v překladu dva důvody, adverbium *jiù* a větnou částici *le*.

8.3.5.1. Tázací zájmena v záporné funkci

Tázací slova *shéi?* 谁 „kdo?“, *shénme?* 什么 „co“, *shénme~?* 什么~? „jaký~?“, *nǎr* 哪儿 „kde, kam“ *shéi de* 谁的 „čí?“ atd. v čínštině mohou vystupovat nejen ve funkci tázací,

ale i jako zájmena neurčitá¹²⁸, nebo dokonce záporná. První příklad užití zájmena *shénme...?* „jaký?“ ve funkci záporného zájmena „žádný“ vidíme ve konstrukci *ránhòu jiù méi shénme shì le* „pak už nic nemám“. V čínštině tedy neexistují samostatná slova pro záporná zájmena, v záporných větách se jednoduše používají zájmena tázací, která však v tomto použití mají odlišnou syntax a prozodii.

Zvláštním případem jsou tázací zájmena ve spojení s adverbii *dōu* 都 nebo *yě* 也. Mohou mít funkci zevšeobecňující a všezahrnující, tedy *shénme dōu* 什么都 „cokoliv“, *shéi dōu* 谁都 „kdokoliv“, *nǎr dōu* 哪儿都 „kamkoliv, kdekoliv“ atd. Ve větách záporných mají funkci zevšeobecňující zápornou, tedy *shénme dōu...bù/méi* 什么都。。。不/没 „nic“, *shéi dōu...bù/méi* 谁都。。。不/没 „nikdo“, *nǎr dōu...bù/méi* 哪儿都。。。不/没 „nikam, nikde“. Těmto konstrukcím se však nebudeme věnovat podrobněji, neboť se s nimi ve Spěšněvově učebnici nesetkáme.

8.3.6. *Jiù zhèyàng ba*

Jedná se o větu jednočlennou založenou na predikátu, který je zde tvořen zástupným slovem *zhèyàng* „takto, tímto způsobem“. Zástupné slovo je blíže určeno adverbii *jiù* „právě, zrovna“, které je zde použito ve své zdůrazňovací a potvrzovací funkci, v překladu jej můžeme reflektovat použitím českého slova „tak, tak tedy“. Na konci věty je použita větná částice *ba*, která zde opět zjemňuje vyznění celé věty.

Jedná se o velice frekventované spojení používající se při loučení pro potvrzení domluvených faktů.

9. Téma 9 – Město

9.1. Text

Mikrotéma 1

A: *Nǐ shì cóng nǎr lái de?* (1) 你是从哪儿来的? „Odkud jsi přijel?“

B: *Wǒ shì cóng Běijīng lái de.* 我是从北京来的。 „Přijel jsem z Pekingu.“

---

¹²⁸ O ekvivalentech českých neurčitých zájmen píše Švarný a Uher (1997, 130).

A: *Nǐ shì shénme shíhòu lái de?* 你是什么时候来的? „Kdy jsi přijel?“

B: *Zuótiān wǎnshàng (jīntiān zǎoshàng; qiántiān; yī jiǔ jiǔ liù nián).* 昨天晚上 (今天早上; 前天; 一九九六年) 。 „Včera večer (dnes ráno; předevčírem; v roce 1996).“

Mikrotéma 2

A: *Shèngbǐdéběo de míngshènggǔjì, nǐ yǐjīng cānguānle nǎ xiē dìfang?* (2) 圣彼得堡的名胜古迹, 你已经参观了哪些地方? „Jaké z petrohradských památek jsi již navštívil?“

B: *Wǒ yǐjīng cānguānle Dōnggōng bówùguǎn, Bǐdé xiàgōng, Shāhuáng cūn. Jīntiān hái dāsuan dào gēwǔ jùyuàn qù kàn bālěiwǔ.* 我已经参观了冬宫博物馆、彼得夏宫、沙皇村。今天还打算到歌舞剧院去看芭蕾舞。 „Už jsem navštívil Zimní palác (muzeum Ermitáž), letní palác Petra Velikého a Carskoje selo (carská vesnice). Dnes ještě plánuji jít do divadla na balet.“

A: *Āfúè'ěr hào xúnyángjiàn nǐ qùle ma?* (3) 阿芙乐尔号巡洋舰你去了吗? „A na křižníku Aurora už jsi byl?“

B: *Hái méi ne.* 还没呢。 „Ještě ne.“

A: *Nà ge dìfang hěn zhùmíng, shì gé mìng zhòngdiǎn. Shèngbǐdéběo yǒu xǔduō měilì de jǐngdiǎn.* (4) 那个地方很著名, 是革命重点。圣彼得堡有许多美丽的景点。 „Je to slavné místo, klíčové místo revoluce. V Petrohradu je opravdu mnoho krásných památek a zajímavostí.“

B: *Míngtiān wǒmen hái dāsuan guānguāng chéngshì, zhǔnbèi cānguān Yīsàkè dà jiàotáng.* 明天我们还打算观光城市, 准备参观伊萨克大教堂。 „Zítá ještě plánujeme projít se po městě, chceme navštívit chrám svatého Izáka.“

Mikrotéma 3

A: *Shèngbǐdéběāo xiàtiān bǐ dōngtiān hǎo, kěshì chángcháng xià/yǔ.* (5) *Xiàtiān kěyǐ guàngōngyuán, chéng chuán yóulǎn.* 圣彼得堡夏天比冬天好，可是常常下雨。夏天可以逛公园、乘船游览。 „Petrohradské léto je lepší než zima, ale často prší. V létě se dá procházet v parku a projíždět na lodičkách.“

B: *Yěxǔ hòutiān wǒmen zuò qìchē qù Fēnlán wān, kěshì hái bù yíding.* (6) 也许后天我们坐汽车去芬兰湾，可是还不一定。 „Možná zítra pojedeme autobusem do Finského zálivu, ale ještě to není jisté.“

Mikrotéma 4

A: *Zhè ge duōshao qián?* (7) 这个多少钱? „Kolik to stojí?“

B: *Sān bǎi lúbu.* 三百卢布。 „Tři sta rublů.“

A: *Nà, wǒ mǎi liǎng ge.* 那，我买两个。 „Tak já si vezmu dva.“

Mikrotéma 5

A: *Zài nǎr kěyǐ huàn qián?* 在哪儿可以换钱? „Kde se dají vyměnit peníze?“

B: *Guò mǎlù, duìmiàn jiù yǒu yí ge yínháng.* 过马路，对面就有一个银行。 „Když přejdeš ulici, tak hned naproti je banka.“

A: *Yì měiyuán huàn duōshao lúbu?* 一美元换多少卢布? „Za kolik rublů vyměním jeden americký dolar?“

B: *Wǒ bù zhīdào, nàlǐ wèn yí wèn.* 我不知道。那里问一问。 „Nevím, zeptej se tam.“

9.2. Lexikální rozbor

cóng 从 (*jiè* 介)   prepoziční sloveso „od, z“; jako prepoziční sloveso spolu s lokativním předmětem vytváří předložkovou vazbu stojící před přísudkovým slovesem

Běijīng 北京 (*dì míng* 地名) místní jméno „Peking“

zǎoshang 早上 (*míng* 名) podstatné jméno, jméno času „ráno“

qiántiān 前天 (*míng* 名) podstatné jméno, jméno času „předevčírem“

nián 年 (*míng/liàng* 名/量) podstatné jméno/měrové slovo¹²⁹ „rok“

míngshènggǔjì 名胜古迹 (*míng* 名) podstatné jméno „turistické atrakce a památky“; slovo vytvořené spojením podstatných jmen *míngshèng* „turistická atrakce/zajímavost“ a *gǔjì* „historická památka“

cānguān 参观 (*dòng* 动) sloveso „navštívit (památku/místo na prohlídku)“; používá se ve spojení s nejrůznějšími místy, pamětihodnostmi, městy, kulturními a vzdělávacími institucemi atd.

dìfang 地方 (*míng* 名) podstatné jméno „místo“

Dōnggōng bówùguǎn 冬宫博物馆 (*dì míng* 地名) místní jméno „Ermitáž“; doslova „muzeum Zimního paláce“

bówùguǎn 博物馆 (*míng* 名) podstatné jméno „muzeum“

Bǐdé xiàgōng 彼得夏宫 (*dì míng* 地名) místní jméno „Letní palác Petra Velikého“

xiàgōng 夏宫 (*míng* 名) podstatné jméno „letní palác, letní sídlo“

Shāhuáng cūn 沙皇村 (*dì míng* 地名) místní jméno „Puškin“, dříve „Carskoje selo (carská vesnice)“¹³⁰

dǎsuan 打算 (*dòng* 动) sloveso „plánovat, mít v plánu (udělat něco)“

---

¹²⁹ Švarný (1998) slovo *nián* řadí mezi měrová jména, což jsou podstatná jména, která fungují zároveň i jako měrová slova. Při jejich spojení s číslovkou či deiktickými slovy tedy nepřibírají žádné jiné měrové slovo. Slovo *nián* tedy použijeme ve výrazech jako je *jīnnián* 今年 „letos“ nebo *yī jiǔ qī bā nián* 一九七八年 „rok 1978“, ale i ve výrazech vyjadřujících rok jako dobu trvání, tedy *sān nián* 三年 „tři roky“ nebo *jǐ nián* 几年 „pár let“ nebo také „kolik let?“

¹³⁰ Město asi 25 km vzdálené od centra Petrohradu a administrativně pod Petrohrad spadající. Město je známé pro své palácové a zahradní komplexy.

gēwǔ 歌舞 (*míng* 名) podstatné jméno „písň a tance“; složenina z podstatných jmen *gē* „píseň“ a *wǔ* „tanec“

jùyuàn 剧院 (*míng* 名) podstatné jméno „divadlo“

bāléiwǔ 芭蕾舞 (*míng* 名) podstatné jméno „balet“

Āfúlè'ěr hào xúnyángjiàn 阿芙乐尔号巡洋舰 „křižník (označení/jménem) Aurora“; spojení názvu/označení *Āfúlè'ěr hào* „označení Aurora“ s podstatným jménem *xúnyángjiàn* „křižník“

hào 号 (*míng* 名) podstatné jméno „číslo, označení, značka“, používá se za jménem či číslem pro označení

xúnyángjiàn 巡洋舰 (*míng* 名) podstatné jméno „křižník“

zhùmíng 著名 (*xíng* 形) adjektivum „(být) známý, (být) slavný“

gémìng 革命 (*míng* 名) podstatné jméno „revoluce“

zhòngdiǎn 重点 (*míng* 名) podstatné jméno „klíčové místo, důležité místo (v určité kategorii či oblasti“

xǔduō 许多 (*shù* 数) neurčitá číslovka „hodně, mnoho“

měilì 美丽 (*xíng* 形) adjektivum „(být) krásný, nádherný“

jǐngdiǎn 景点 (*míng* 名) podstatné jméno „(turistická) atrakce, zajímavost“

guānguāng 观光 (*dòng* 动) sloveso „prohlížet si pamětihodnosti/navštěvovat památky“

chéngshì 城市 (*míng* 名) podstatné jméno „město“

zhǔnbèi 准备 (*dòng* 动) sloveso „připravovat se“; používá se ale i pro vyjádření určitých plánů do budoucnosti, např. *wǒ zhǔnbèi qù Zhōngguó* 我准备去中国 „pojedu do Číny“

Yīsàkè dà jiàotáng 伊萨克大教堂 (*dì míng* 地名) místní název „chrám svatého Izáka“

dà jiàotáng 大教堂 (*míng* 名) podstatné jméno „chrám“; spojení přívlastku *dà* „velký“ s podstatným jménem *jiàotáng* „kostel“

xiàtiān 夏天 (*míng* 名) podstatné jméno „léto“

bǐ 比 (*jiè* 介) prepoziční sloveso „než“; ve srovnávacích konstrukcích uvádí předmět srovnávání

dōngtiān 冬天 (*míng* 名) podstatné jméno „zima“ jako roční období

chángcháng 常常 (*fù* 副) adverbium „často“; ve stejném významu se používá i jednoslabičné *cháng* „často“; v záporné formě musí být použito vždy pouze jednoslabičně, tedy *bù cháng* „ne často, zřídka“

guàng 逛 (*dòng* 动) sloveso „procházet se, courat se, jít volně na procházku“; velice často se přímo pojí s předmětem vyjadřujícím místo, kde se dotyčný prochází; např. *guàng gōngyuán* 逛公园 „procházet se v parku“, *guàng shāngdiàn* 逛商店 „procházet se po obchodech“ atd.

gōngyuán 公园 (*míng* 名) podstatné jméno „park“

chéng 乘 (*dòng* 动) sloveso „jet (dopravním prostředkem)“; používá se ve stejném významu jako *zuò* 坐 „jet (dopravním prostředkem)“, jehož původní význam je „sedět“; za těmito dvěma slovesy vždy jako předmět následuje podstatné jméno vyjadřující daný dopravní prostředek, např. *chéng fēijī* 乘飞机 „letět letadlem“, *zuò huǒchē* 坐火车 „jet vlakem“

chuán 船 (*míng* 名) podstatné jméno „lod“

yóulǎn 游览 (*dòng* 动) sloveso „prohlížet si, jet na výlet, navštívit (turistickou atrakci)“¹³¹

yěxǔ 也许 (*lián* 连) iniciální slovo¹³² „snad, možná, asi“; většinou ho nalézáme na začátku výpovědi, kdy naznačuje určitý ne příliš vysoký stupeň pravděpodobnosti uskutečnění děje vyjádřeného následujícím slovesem či adjektivem

¹³¹ Spojení morfému *yóu* „cestovat“ a *lǎn* „koukat se, prohlížet si“

zuò 坐 (*dòng* 动) sloveso „jet (dopravním prostředkem)“; původní význam slovesa zuò je „sedět“, ve významu „jet (dopravním prostředkem)“ se používá ve spojení s předmětem, který vyjadřuje daný dopravní prostředek¹³³

qìchē 汽车 (*míng* 名) podstatné jméno „automobil“

Fēnlán wān 芬兰湾 (*dì míng* 地名) místní název „Finský záliv“

yídìng 一定 (*xíng* 形) adjektivum „(být) určitý, stoprocentní, jistý“; často vystupuje jako přívlastek; zde jako již ustálený výraz *bù yídìng* „ne vždy, nebýt jistý, ne stoprocentně“, který může vystupovat samostatně v pozici predikátu nebo v pozici adverbialního určení¹³⁴

qián 钱 (*míng* 名) podstatné jméno „peníze“

bǎi 百 (*shù* 数) číslovka „sto“

lú bù 卢布 (*míng* 名/*liàng* 量) podstatné jméno/měrové slovo „rubl“¹³⁵

---

¹³² *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* (2005) označuje slovo *yěxǔ* jako adverbium, Švarný (1999, 428) ho řadí mezi iniciální slova. Při slovnědruhovém zařazování tohoto slova narážíme na podobné problémy jako u slova *ránhòu*. I zde by bylo možné navrhnout kategorii větné adverbium.

¹³³ Předměty, které se mohou pojit se slovesem *zuò* v tomto významu, jsou ovšem omezeny na dopravní prostředky, ve kterých je cestující pasivním účastníkem. V prostředku tedy zpravidla sedí a rozhodně daný prostředek neřídí. V opačném případě se používají slovesa jiná, jako *kāi* 开 „řídít“, např. *kāi/chē* 开车 „řídít auto“, *qí* 骑 „řídít/jet na nějakém prostředku obkročmo“, které se používá např. s jízdním kolem, motorkou, koněm atd., např. *qí/zìxíngchē* 骑自行车 „jet na kole“.

¹³⁴ Morfém *yídìng* má i funkční charakteristiku adverbium „určitě, jistě, stoprocentně“. V takovém případě vystupuje jako adverbialní určení, např. *Wǒ yídìng qù*. 我一定去。 „Já tam určitě půjdu.“ Stejně tak existuje i adverbium *bù yídìng*, které také vystupuje jako adverbialní určení, např. *Tā bù yídìng lái*. 他不一定来。 „Není jisté, zda přijde.“

¹³⁵ *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* označuje *lú bù* za podstatné jméno, Švarného slovník (2000, 1324) uvádí u názvů měn, např. u *kèlang* 克朗 „koruna“ funkční charakteristiku podstatné jméno i měrové slovo. I v příkladových větách uvádí obě použití: *Měi yuè wǒ shōudào yì qiān kèlang de gōngzī*. 每月我收到一千克朗的工资。 „Každý měsíc dostávám 1000 korun mzdy.“ *Zhè zhong xiāngyān zhǐ mài wǔ (ge) kèlang yì bāo* 这种香烟只卖五个克朗一包。 „Tyto cigarety stojí (*dosl.* prodávají se) jen pět korun (balíček).“ Vzhledem k možnosti použití slova *lú bù* s numerativem i bez se též přikláním k uvedení obou možností. To samé platí pro slovo *měiyuán* 美元 „americký dolar“, se kterým se setkáváme dále v textu.

<i>huàn</i> 换 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „vyměnit, směnit“
<i>huàn</i> 换 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „měnit“; zde s předmětem <i>qián</i> „peníze“ ve spojení <i>huàn qián</i> „měnit peníze, vyměňovat peníze“
<i>mǎlù</i> 马路 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „silnice, cesta“
<i>duìmiàn</i> 对面 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno místa „naproti“
<i>yínháng</i> 银行 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „banka“
<i>měiyuán</i> 美元 (<i>míng</i> 名/ <i>liàng</i> 量)	podstatné jméno/měrové slovo „americký dolar“

9.3. Gramatický rozbor

9.3.1. *Nǐ shì cóng nǎr lái de?*

Konstrukce podmět-predikativní komplex se zájmenem *nǐ* „ty“ v podmětu a konstrukcí *shì...de* v predikátu. V konstrukci *shì...de* nacházíme konstrukci blíže určující-blíže určované *cóng nǎr lái* „odkud přijet“. V této konstrukci je předložková vazba *cóng nǎr* „odkud“ v pozici adverbialního určení k jádru konstrukce, které tvoří sloveso *lái* „přijít, přijet“. Předložkovou vazbu analyzujeme jako konstrukci predikát-předmět s prepozičním slovesem či předložkou *cóng* „z, od“ jako predikátem a jménem místa *nǎr* jako jeho lokativním předmětem.

Ve větě je opět použita konstrukce *shì...de*, se kterou jsme se setkali v Tématu 6 a která má za úkol zdůraznit určité okolnosti děje, nejčastěji čas, místo, způsob či osobu. V tomto případě tedy mluvčí zdůrazňuje místo, odkud osoba vyjádřená podmětem přijela.

9.3.2. *Shèngbǐdébǎo de míngshènggǔjì, nǐ yǐjīng cānguānle nǎ xiē dìfang?*

Jedná se o větu, ve které nacházíme tematický podmět *Shèngbǐdébǎo de míngshènggǔjì* „petrohradské památky“. Tematický podmět vymezuje oblast, které se bude týkat následující výpověď, zde konstrukce podmět-predikativní komplex *nǐ yǐjīng cānguānle nǎ xiē dìfang?* „jaká místa jsi již navštívil?“ Způsob vyjadřování, kdy mluvčí nejprve vymezí prostor či oblast, ke které se bude vztahovat jeho otázka či tvrzení, je v hovorové čínštině velice častý.

9.3.3. *Āfúlè'ěr hào xúnyángjiàn nǐ qùle ma?*

Podobné věty Švarný s Uhrem (1997, 107) označují jako věty s anteponovaným větným členem. Anteponovaný větný člen bývá zpravidla předmět, který je z různých důvodů, většinou kvůli zdůraznění, předsunut ze své obvyklé pozice za slovesem do pozice na začátek věty před sloveso. Čínské učebnice podobné věty analyzují jako konstrukce podmět-predikativní komplex, jejichž predikativní komplex je tvořen další konstrukcí podmět-predikát *zhǔ-wèi wèiyǔ jù* 主谓谓语句. Podmět celé konstrukce pak zpravidla nazývají *dà zhǔyǔ* 大主语 „velký podmět“, podmět konstrukce v predikativním komplexu pak malý podmět *xiǎo zhǔyǔ* 小主语. S těmito čínskými termíny jsme se setkali již u vět, které Švarný označuje jako věty se členem zřetelově vymezovacím v Tématu 6. Přestože se však analýza provádí stejným způsobem, nejedná se o tytéž konstrukce.¹³⁶

V této větě je velký podmět (u Švarného anteponovaný větný člen, tedy předmět předsunutý na začátek věty) tvořen konstrukcí přívlastku *Āfúlè'ěr hào* „označení/jméno Aurora“ s jádrem konstrukce – podstatným jménem *xúnyángjiàn* „křížník“. Predikativní komplex pak tvoří konstrukce podmět-predikát, jejíž podmět nebo také malý podmět tvoří zájmeno *nǐ* „ty“. Predikát je tvořen slovesem *qù* „jít (někam)“. Na konci věty je morfém *le*, který je zde možno chápat jak ve funkci slovesné vido-časové přípony, tak ve funkci větné částice *le*.

9.3.3.1. Předmět na začátku věty/anteponovaný větný člen

V této větě se setkáváme s předmětem, který je oproti obvyklému pořádku slov v čínské větě předsunut na začátek věty. Jak jsem již zmínila, Švarný předsunutý předmět označuje termínem anteponovaný větný člen. Říká, že postavení na začátku věty může zaujímat jen předmět určitý. Vždy se jedná o známou, konkrétní věc, osobu či místo. Švarný a Uher (1997, 107) dále zdůrazňují, že předmět bývá často tvořen spojením deiktického slova se slovem měrovým nebo bývá ukazovacím slovem blíže určován. Případně může být určován jiným přívlastkem nebo ho může tvořit přímé označení konkrétní osoby, věci, místa apod., jako je tomu právě v této větě. *Āfúlè'ěr hào xúnyángjiàn* „křížník Aurora“ ve větě *Āfúlè'ěr*

---

¹³⁶ Anteponovaný větný člen je předmět předsunutý na začátek věty, za kterým může i nemusí následovat samotný podmět. Člen zřetelově vymezovací je část (například těla) podmětu, určitý jeho aspekt či oblast působení, činnosti atd.

hào xúnyángjiàn nǐ qùle ma? „Na křižníku Aurora jsi byl?“ je právě takovým přímým označením konkrétního místa.

Hlavní funkcí předsunutí předmětu na začátek věty je jeho zdůraznění, případně postavení dvou či více předsunutých předmětů do protikladu. V takovém případě se zpravidla jedná o paralelní věty. Např. *Zhōngguó huà wǒ huì shuō, Fǎguó huà bú huì shuō.* 中国话我会说, 法国话不会说. „Čínsky umím, francouzsky ne.“ (Švarný a Uher 1997, 107).

Jako další případ, kdy předmět předsouváme, uvádějí Švarný s Uhrem (1997, 107) případy, kdy je přísudkové sloveso modifikováno nebo pokud za ním následuje ještě jiný větný člen, například nepřímý předmět.

Dále upozorňují na to, že pokud by bylo možné ve větě zaměnit podmět s předsunutým předmětem (v terminologii čínských učebnic tedy velký podmět s malým), a tím pádem změnit smysl celé věty (změna rodu činného na rod trpný), pak podmět nesmí být vynechán. Např. tedy můžeme srovnat rozdíl mezi *Piào wǒ mǎi hǎo le.* 票我买好了. „Lístky jsem koupil.“ a *Piào mǎi hǎo le.* 票买好了. „Lístky jsou koupeny.“

V hovorové řeči se předsunutí předmětu, který chceme zdůraznit nebo na který chceme upozornit, využívá velice často. Ve Spěšněvově větě *Āfúlè'ěr hào xúnyángjiàn nǐ qùle ma?* předsunutý předmět již před vyslovením otázky určí její hlavní téma. Toto téma je navíc oproti větě s pravidelným slovosledem zdůrazněno. Zajímá nás, zda dotyčný navštívil toto konkrétní místo. Rozdíl oproti větě se standardním pořadím slov, kdy předmět následuje za slovesem, která by v tomto případě zněla: *Nǐ qùle Āfúlè'ěr hào xúnyángjiàn le ma?* „Už jsi byl na křižníku Aurora?“, je tedy ten, že ve větě s anteponovaným větným členem je hlavním tématem právě tento předsunutý člen, označení velký podmět ve smyslu hlavního tématu výpovědi se mi proto zdá vcelku vhodné. Oproti tomu právě zmíněnou větu se standardním pořadím slov bychom mohli použít v neutrálním popisu, kdy nám nejde o zdůraznění a kde hlavním tématem zůstává podmět *nǐ* „ty“ a to, co daný podmět dělal či nedělal.

Hovorový jazyk a přirozený jazykový projev obecně tíhne k větší zkratkovitosti a zároveň jednoduchosti. Místo dlouhých a složitých vět mluvčí své výpovědi rozdělují na kratší úseky, které se velice liší od psaného projevu a které napomáhají větší srozumitelnosti.

9.3.4. *Shèngbǐdébǎo yǒu xǔduō měilì de jǐngdiǎn*

Zde vidíme konstrukci podmět-predikát se jménem místa *Shèngbǐdébǎo* „Petrohrad“ v podmětu a konstrukcí predikát-předmět v predikátu. V konstrukci predikát-předmět je predikát tvořen slovesem existence *yǒu* „být“, se kterým jsme se poprvé setkali v Tématu 2. Předmět pak tvoří konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které přívlastek tvořený neurčitou číslovkou *xǔduō* „hodně, mnoho“ blíže určuje jádro konstrukce *měilì de jǐngdiǎn* „krásných turistických atrakcí“. Jádro konstrukce dále analyzujeme jako konstrukci přívlastku *měilì* „krásný“ opatřeného příponou *de* s jádrem konstrukce *jǐngdiǎn* „(turistické) atrakce, zajímavosti“.

Již v Tématu 7 jsme se setkali s konstrukcí blíže určující-blíže určované, ve které byl přívlastek tvořen adjektivem. Zde vidíme další příklad podobné konstrukce, na rozdíl od Tématu 7 je ale adjektivum dvouslabičné. Jelikož se nejedná o obecně ustálené spojení, celá konstrukce je blíže určována přívlastkem *xǔduō* „hodně, mnoho“, a navíc by se dalo říct, že jde mluvčímu o zdůraznění, tak je mezi přívlastek *měilì* „krásný“ a jádro konstrukce *jǐngdiǎn* „(turistické) atrakce, zajímavosti“ vložena přípona *de*.

9.3.5. *Shèngbǐdébǎo xiàtiān bǐ dōngtiān hǎo*

Tuto větu analyzujeme jako konstrukci podmět-predikativní komplex se jménem místa *Shèngbǐdébǎo* „Petrohrad“ v podmětu. Predikativní komplex je pak tvořen další konstrukcí podmět-predikativní komplex. V této konstrukci je podmět, nebo také malý podmět tvořen podstatným jménem *xiàtiān* „léto“. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí blíže určující-blíže určované, ve které předložková fráze blíže určuje jádro konstrukce tvořené adjektivem *hǎo* „(být) dobrý“. Předložková fráze je tvořena vazbou prepozičního slovesa/předložky *bǐ* s jejím předmětem a zároveň předmětem srovnávání *dōngtiān* „zima“.

Liú a kol. (2001, 840) však predikativní komplex podobných vět charakterizují jako konstrukci adverbialního určení s jádrem konstrukce, zde tvořeným adjektivem *hǎo* „(být) dobrý“. Adverbialní určení by pak podle jeho analýzy tvořila konstrukce podmět-predikát se jménem času *xiàtiān* „léto“ v podmětu a konstrukcí predikát-předmět v predikátu. Predikát v této konstrukci by pak tvořilo prepoziční sloveso *bǐ* „než“, předmět pak jméno času *dōngtiān* „zima“.

Jelikož ale věty s *bǐ*, ve kterých jsou porovnávány dvě různé věci, osoby, místa atd., jsou u Liú a kol. (2001, 837) analyzovány jako konstrukce podmět-predikativní komplex, jejichž predikativní komplex je tvořen konstrukcí blíže určující-blíže určované – vazbou předložkové vazby s jádrem konstrukce tvořeným samotným slovesem či adjektivem, nevidím důvod ani věty, ve kterých porovnáváme dva různé aspekty jedné věci, osoby či místa analyzovat jinak.

9.3.5.1. Srovnávací konstrukce s *bǐ*

V této větě je použita srovnávací konstrukce s prepozičním slovesem/předložkou *bǐ*. Pomocí této konstrukce můžeme srovnávat dvě různé osoby, věci, místa atd. nebo dva různé aspekty jedné osoby, věci, místa atd.

V prvním případě, tedy pokud srovnáváme dvě různé osoby, věci, místa atd., stavíme věc, kterou chceme srovnávat, do podmětu. Poté následuje předložková konstrukce prepozičního slovesa/předložky *bǐ* se slovesem vyjadřujícím předmět srovnávání. Takto vzniklá předložková vazba v pozici adverbialního určení *zhuàngyǐ* blíže určuje jádro konstrukce, které nám sděluje, v jakém ohledu oba elementy srovnáváme. Jádro konstrukce, tedy samotný přísudek, může být tvořeno adjektivem (kterému v tomto použití nesmí předcházet adverbium absolutní míry, např. *hěn* 很 „velmi“, *fēicháng* 非常 „neobyčejně“ atd.), slovesem, adjektivní či slovesnou konstrukcí nebo i konstrukcí podmět-predikát. Např. tedy *Zhōngguó bǐ Riběn dà*. 中国比日本大。 „Čína je větší než Japonsko.“ V této konstrukci podmět-predikativní komplex jméno místa *Zhōngguó* „Čína“ tvoří podmět, za kterým následuje předložková vazba prepozičního slovesa *bǐ* s předmětem srovnávání – jménem místa *Riběn* „Japonsko“. Tato předložková vazba blíže určuje jádro konstrukce tvořené adjektivem *dà* „(být) velký“.

V druhém případě, tedy pokud srovnáváme dva různé aspekty jedné osoby, věci, místa či jiného elementu, pozici podmětu zaujímá slovo vyjadřující právě tuto jednu osobu, věc či místo atd. Po podmětu následuje srovnávací konstrukce stejné stavby jako u konstrukcí prvního typu, tedy na prvním místě první člen srovnávání, poté předložková vazba prepozičního slovesa *bǐ* s předmětem srovnávání. Tato konstrukce pak blíže určuje samotný přísudek, opět tedy adjektivum (opět mu nesmí předcházet adverbium absolutní míry), sloveso, adjektivní či slovesnou konstrukci nebo jiný typ konstrukcí.

Ve větě *Shèngbǐdébǎo xiàtiān bǐ dōngtiān hǎo*. se tedy setkáváme právě s tímto typem konstrukce. Podmět je tvořen jménem místa *Shèngbǐdébǎo* „Petrohrad“, mluvčí pak následně vůči sobě navzájem porovnává jeho léto a zimu. Liú a kol. (2001, 840) zdůrazňují, že tento typ konstrukce se nejčastěji využívá právě při popisu odlišných projevů jedné a téže osoby, věci či místa s ohledem na odlišný čas či místo.

V obou dvou typech srovnávacích konstrukcí je zpravidla možné za predikát vložit ještě komplement, který většinou bývá nazýván „komplement míry“ *shùliàng bǔyǔ* 数量补语. Tímto komplementem vyjádříme, o kolik první člen přesahuje v rámci dané vlastnosti či činnosti člen druhý. Podle povahy predikátů můžeme používat různé druhy komplementů, např. slova *yìdiǎnr* 一点儿 „(o) trochu“, *yìxiē* 一些 „(o) trochu“, *duō le* 多了 „(o) hodně“, *de duō* 得多 „(o) hodně“ aj. Komplement míry může být tvořen i spojením konkrétní číslovky s měrovým slovem vyjadřujícím rozdíl mezi oběma členy. Např. *Wǒ bǐ nǐ dà liǎng suì*. 我比你大两岁。 „Jsem o dva roky starší než ty.“

Srovnání bez vyjádření toho, s kým nebo čím srovnáváme, lze vyjádřit pouze spojením příslušného adjektiva s komplementem míry. Jedná se vlastně o jeden ze způsobů, jak vyjádřit druhý stupeň adjektiv. Švarný s Uhrem (1997, 111) uvádějí příklad *Zhè zhāng zhuōzi dī yìdiǎnr*. 这张桌子低一点儿。 „Tenhle stůl je trochu nižší.“ Zároveň však upozorňují, že tato věta může být přeložena i jako „Tento stůl je trochu nízký.“

Element následující po předložkové vazbě s *bǐ*, tedy samotný predikát (adjektivum, sloveso, adjektivní či slovesná konstrukce atd., které vymezují oblast, ve které jsou prvky srovnávány) musí být vždy v kladné formě. Chceme-li tedy říci větu, kde je v češtině přísudek v záporné formě, máme několik možností. Nikdy se však nesmí stát, že bychom samotný přísudek změnili na zápornou formu pouhým přidáním zápornky. Pokud bychom tedy chtěli větu *Wǒ bǐ nǐ dà liǎng suì*. „Jsem o dva roky starší než ty.“ říct v záporné formě, můžeme říct *Nǐ bǐ wǒ xiǎo liǎng suì*. 你比我小两岁。 „Jsi o dva roky mladší než já.“ Zde ovšem dochází k posunu ve významu. Nebo je možné použít konstrukce, kdy na prvním místě použijeme člen původně druhý v pořadí, poté zápornku *méiyǒu* „ne více než, méně než“, zde ve významu „nedosahovat“, poté následuje člen, který byl původně první v pořadí. Předchozí věta by tedy zněla *Nǐ méiyǒu wǒ dà*. 你没有我大。 „Nejsi tak starý jako já/nedosahuješ mého věku.“ Nebo musíme zápornku *bù* vložit už před prepoziční sloveso *bǐ*. Této formy se ovšem

zpravidla používá pouze jako negativní reakce či záporné odpovědi na předcházející tvrzení či otázku. Navíc, významově se jedná spíše o vyjádření, že mezi dvěma srovnávanými členy není velký rozdíl. Např. *Wǒ bù bǐ nǐ dà.* 我不比你大。 „Nejsem starší než ty.“, významově však tuto větu musíme chápat spíše tak, že jsme téměř stejně staří.

9.3.6. *Zuò qìchē qù Fēnlán wān*

Podobné věty je možné chápat jako konstrukce se spojenými slovesy. Jedná se vlastně o dvě konstrukce predikát-předmět. První konstrukce – tedy konstrukce slovesa *zuò* „jet (dopravním prostředkem)“ s předmětem *qìchē* „automobil/autobus“ vyjadřuje způsob, kterým se odehraje děj vyjádřený konstrukcí druhou – tedy vazbou slovesa *qù* „jet (někam)“ s lokativním předmětem *Fēnlán wān* „Finský záliv“.

Druhým způsobem, jak bychom mohli tuto větu analyzovat, je označení *zuò qìchē* „jet autobusem“ jako předložkové vazby, která blíže určuje konstrukci predikát-předmět *qù Fēnlán wān* „jet do Finského zálivu“.

9.3.6.1. Jízda dopravním prostředkem

Pokud chceme v čínštině vyjádřit to, že jedeme nebo přijíždíme na nějaké místo nějakým dopravním prostředkem, musíme tak učinit pomocí vazby slovesa vyjadřujícího české sloveso „jet (nějakým dopravním prostředkem)“ s jeho předmětem – tedy konkrétním dopravním prostředkem v pozici před slovesem *lái* „přijít, přijet“, *qù* „jít, jet“ nebo *dào* „dorazit“. Spojení slovesa označujícího jízdu dopravním prostředkem s podstatným jménem tento prostředek označujícím je tedy v pozici adverbialního určení k přísudkovému slovesu. Tuto konstrukci je ale možné nahlížet také jako konstrukci se spojenými slovesy.

S touto konstrukcí se setkáváme i ve Spěšněvově rozhovoru. Adverbialní určení *zuò qìchē* „jet autem/autobusem“ blíže určuje přísudkové sloveso *qù* „jet (někam)“, které se dále pojí s lokativním předmětem *Fēnlán wān* „Finský záliv“. Mluvčí si musí dát pozor na to, aby nezapomněl na přísudkové sloveso. Sloveso *zuò* případně ostatní slovesa vyjadřující přepravování se dopravním prostředkem v těchto větách neplní funkci plnovýznamového slovesa, ale jen jakéhosi druhu instrumentálu. I to je jeden z důvodů, proč se kloním spíše k názoru, že se jedná o konstrukci blíže určující-bliže určované než o konstrukci se spojenými slovesy.

Různé dopravní prostředky se podle své povahy a podle způsobu, jakým se v nich, případně na nich přepravujeme, pojí s různými slovesy. Se slovesem *zuò*, jehož původní význam je „sedět“, se pojí výše zmíněné *qìchē* „auto, autobus“, dále pak např. *huǒchē* 火车 „vlak“, *chuán* „lod“, *fēijī* 飞机 „letadlo“, *diànchē* 电车 „tramvaj“ a obecně všechny prostředky, ve kterých je cestující pasivním, tedy sedícím pasažérem. Místo slovesa *zuò* je možné použít již zmíněné *chéng* „jet (dopravním prostředkem)“. Dopravní prostředky, které cestující sám řídí – pokud tedy chceme vyjádřit, že jede autem jako řidič – se pojí se slovesem *kāi* 开 „řídít“, např. tedy *kāi chē* 开车 „řídít auto“. Dopravní prostředky, na kterých je nutno sedět obkročmo, tedy jako na koni, se pojí se slovesem *qí* 骑 „řídít, jet na“, např. tedy *qí zìxíngchē* 骑自行车 „jet na kole“, *qí mótuōchē* 骑摩托车 „jet na motorce“¹³⁷, *qí mǎ* 骑马 „jet na koni“.

V otázce použijeme stejné konstrukce, místo konkrétního slovesa a jeho předmětu ovšem použijeme tázacího zástupného slova *zěnmě* 怎么 „jak“. Otázka k větě z rozhovoru by tedy byla *Nǐmen zěnmě qù Fēnlán wān?* 你们怎么去芬兰湾? „Jak pojedete do Finského zálivu?“ Další příklady mohou být *Nǐ shì zěnmě lái de?* 你是怎么来的? „Jak jsi přijel?“ nebo *Tā zěnmě qù?* 他怎么去? „Jak tam jede?“

Všechna výše zmíněná slovesa v kombinaci s jejich předměty jde ale samozřejmě použít i jako slovesa plnovýznamová. Takto se s nimi setkáváme především ve větách, ve kterých jde o samotnou činnost jízdy nějakým dopravním prostředkem. Např. tedy *Wǒ tèbié xǐhuan qí zìxíngchē*. 我特别喜欢骑自行车. „Hrozně ráda jezdím na kole.“, *Tā bú huì kāi chē*. 他不会开车. „Neumí řídit (auto).“, ale *Wǒ jīntiān shì qí zìxíngchē lái de*. 我今天是骑自行车来的. „Dnes jsem přijela na kole.“ a *Tā kāi chē qù*. 他开车去. „Jede tam autem.“

9.3.7. *Zhè ge duōshao qián?*

Zde vidíme konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které deiktické slovo *zhè* „tento, tato“ blíže určuje měrové slovo *ge*. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí přívlastku *duōshao* „kolik“ s jádrem konstrukce *qián* „peníze“.

¹³⁷ Místo *qí zìxíngchē* nebo *qí mótuōchē* se velice často říká pouze *qí chē*, neboť právě díky správně použitému slovesu je jasné, že se nejedná o řízení automobilu.

V Tématu 2 a Tématu 8 jsme se již setkali s větami, jejichž predikát se s podmětem pojí přímo, tedy bez použití slovesa či spony. Toto je další typický příklad toho, kdy se predikát obsahující číslovku pojí s podmětem přímo.

10. Téma 10 – Svátek

10.1. Text

A: *Nǐ dǎsuan zěnmeyàng guò Shènglìjié (Guóqìngjié, Wú-yījié, Xīnnián)?* 你打算怎么样过胜利节? (国庆节、五一节、新年) „Jak plánuješ oslavit/strávit Den vítězství (Den vzniku ČLR, První máj, Nový rok)?“

B: *Wǒ hái bù zhīdào. Rúguǒ tiānqì hǎo de huà, wǒ qù wǒ de biéshù.* (1) *Nǐ ne?* 我还不知道, 如果天气好的话, 我去我的别墅。你呢? „Ještě nevím. Pokud bude hezky, pojedu k sobě do vily. Co ty?“

A: *Wǒmen jǐ ge rén xiǎng zǔzhī yí ge xiǎo wǎnhuì, kěshì hái bù yíding.* 我们几个人想组织一个小晚会, 可是还不一定。 „Několik z nás chce uspořádat malý večírek, ale ještě to není jisté.“

B: *Nǐ dàgài hěn xǐhuan tiào//wǔ ba.* 你大概很喜欢跳舞吧。 „Asi hodně rád tancuješ, vid’?“

A: *Bù, wǒ bú huì tiào//wǔ, wǒ zhǐ huì chàng//gē.* (2) 不, 我不会跳舞, 我只会唱歌。 „Ne, já neumím tancovat, umím jen zpívat.“

B: *Wǎnshang zài Nièwǎ hé'àn jiē shang, fēicháng hǎokàn, tèbié shì fàng yānhuǒ de shíhou.* (3) 晚上在捏瓦河岸街上, 非常好看, 特别是放烟火的时候。 „Večer je to na Něvském prospektu moc krásné, obzvláště když je ohňostroj.“

10.2. Lexikální rozbor

guò 过 (*dòng* 动)   sloveso „slavit (svátky, narozeniny), trávit (dobu)“¹³⁸

¹³⁸ Používá se ve spojení s nejrůznějšími svátky, oslavami, narozeninami ve významu „slavit“, jako je tomu ve Spěšněvově rozhovoru, nebo např. *guò shēngri* 过生日 „slavit/mít narozeniny“, *guò Shèngdànjié* 过圣诞节 „slavit Vánoce“, *guò xīnnián* 过新年 „slavit Nový rok“. Sloveso *guò* však může mít i význam „trávit (čas)“.

Shènglǐjié 胜利节 (*míng* 名) podstatné jméno, název svátku „Den vítězství“; slaví se 9.5.; název je spojením podstatného jména *shènglì* „vítězství“ s nesamostatným morfémem *jié* „svátek, slavnost“, který se podobným způsobem pojí s konkrétními názvy mnoha svátků

jié 节 (*míng* 名) podstatné jméno „svátek“, které je ovšem nesamostatným morfémem pojícím se s nejrůznějšími přívlastky či příslušnými slovesy

Guóqìngjié 国庆节 (*míng* 名) podstatné jméno, název svátku „Den založení nebo osamostatnění státu, Národní den, Den státnosti, Státní svátek“; v ČLR se slaví 1.10.; název je opět spojením podstatného jména *Guóqìng*, které má stejný význam jako celé *Guóqìngjié* s nesamostatným morfémem *jié* „svátek, slavnost“

Wū-yījié 五一节 (*míng* 名) podstatné jméno, název svátku „První máj“, zde je v názvu svátku použito číslovek označujících měsíc květen *wū* „pět“ a den *yī* „jedna“, což je také poměrně rozšířený způsob označení svátků či událostí, které se odehrály v určitý den¹³⁹

Xīnnián 新年 (*míng* 名) podstatné jméno „Nový rok“

rúguǒ 如果 (*lián* 连) spojka, iniciální slovo „jestliže, jestli, kdyby, když, pokud“; používá se na začátku vět vyjadřujících podmínku či předpoklad realizace děje věty hlavní; následuje daná podmínka či předpoklad; spojku *rúguǒ* je možné použít samostatně nebo ve spojení s pomocným slovním spojením *de huà*, které umístíme za danou podmínku

...*de huà* 的话 (*zhù* 助) pomocné slovní spojení „jestliže, v případě že...“, které se používá ve větách vyjadřujících podmínku či předpoklad realizace děje věty hlavní; *de huà* je umístěno za spojení vyjadřující danou podmínku či předpoklad

biéshù 别墅 (*míng* 名) podstatné jméno „vila, domek“, používá se pro samostatný dům či domek se zahradou mimo městskou část

jǐ 几 (*shù* 数) neurčitá číslovka „několik, pár“¹⁴⁰

V tomto případě se může pojít i s jinými jmény času, např. *Nǐ chángcháng zài nǎr guò zhōumò?* 你常常在哪儿过周末? „Kde většinou trávíš víkend?“ nebo *Zuótiān nǐ zài nǎr guò/ye?* 昨天你在哪儿过夜? „Kde jsi včera spal (strávil noc)?“

¹³⁹ Např. ještě *Wǔ-sì yùndòng* 五四运动 „Hnutí 4. května, tzv. Májové hnutí“ nebo *Bā yī* 八一 nebo *Bā-yī jiànjūn jié* 八一建军节 „Den založení čínské lidové osvobozené armády 1. srpna“ atd.

<i>xiǎng</i> 想 (<i>dòng</i> 动)	modální sloveso „chtít, zamýšlet, mít v plánu (udělat něco), mít přání (udělat něco)“; vyjadřuje přání, touhu něco udělat ¹⁴¹
<i>zǔzhī</i> 组织 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „organizovat, pořádat“
<i>wǎnhuì</i> 晚会 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „večírek, (večerní) oslava, setkání“
<i>tiào//wǔ</i> 跳舞 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „tancovat“, spojení slovesa <i>tiào</i> „skákat“ s jeho předmětem <i>wǔ</i> „tanec“
<i>chàng//gē</i> 唱歌 (<i>dòng</i> 动)	konstrukce slovesa s formálním předmětem „zpívat“, doslova „zpívat písně“ ¹⁴²
<i>fēicháng</i> 非常 (<i>fù</i> 副)	adverbium „neobyčejně, velice, extrémně“
<i>hǎokàn</i> 好看 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) hezký (na pohled), pěkný“; používá se vždy při hodnocení věcí, osob, míst atd., které se nám líbí na pohled; spojení adjektiva <i>hǎo</i> „(být) dobrý“ a slovesa <i>kàn</i> „koukat se, dívat se“ ¹⁴³
<i>tèbié</i> 特别 (<i>fù</i> 副)	adverbium „obzvlášť, speciálně“
<i>fàng yānhuǒ</i> 放烟火 (<i>dòng</i> 动)	spojení slovesa s předmětem „dělat ohňostroj“

¹⁴⁰ V Tématu 2 jsme se poprvé setkali s morfémem *jǐ* ve významu české tázací číslovky „kolik“. Zde se setkáváme s druhým významem tohoto morfému, a to je neurčitá číslovka „několik, pár“. Jak v tázací podobě, tak v podobě neurčité číslovky odkazuje k číslu pod deset nebo okolo desíti. Ve významu „kolik“ je však *jǐ* vyslovováno přízvučně a tónicky, ve významu „několik“ je vysloveno krátce, nedůrazně, oslabeně tónicky nebo atónicky. Švarný (1997, 90) však upozorňuje, že pokud je kontext zcela jednoznačný, může se číslovka *jǐ* i ve významu „několik“ vyslovit přízvučně.

¹⁴¹ Oproti modálnímu slovesu *yào* „chtít, mít v plánu (udělat něco)“, které vyjadřuje už konkrétnější plán, vyjadřuje sloveso *xiǎng* neurčitější a vzdálenější, ještě ne zcela stoprocentně uskutečnitelnou touhu či přání.

¹⁴² Se spojením sloves s formálním nebo prázdným předmětem jsme se setkali v Tématu 6.

¹⁴³ Adjektivum *hǎokàn* „(být) hezký (na pohled)“ je jedním z adjektiv, která už svou povahou omezují možnosti použití. Vedle adjektiva *hǎokàn* existuje i adjektivum *hǎotīng* 好听 „hezký na poslech“ nebo *hǎochī* 好吃 „chutné (dobré na jídlo)“, se kterým jsme se setkali v Tématu 4. Dále se ještě můžeme setkat s adjektivem *hǎohē* 好喝 „dobré na pití“ atd. Opakem těchto slov je většinou spojení adjektiva *nán* „těžký“ s příslušnými slovesy, v těchto případech tedy *nánkàn* 难看 „ošklivý“, *nántīng* 难听 „ošklivý na poslech“, *nánchī* 难吃 „ošklivé na jídlo“.

...*de shíhou* 的时候   spojení „když...“; doslova „v době, kdy...“; připojuje se za výraz označující dobu, ve které se odehrál, odehrává nebo odehraje děj vyjádřený hlavní větou; tento výraz může být tvořen jménem času, ale i celou větou

10.3. Gramatický rozbor

10.3.1. *Rúguǒ tiānqì hǎo de huà, wǒ qù wǒ de biéshù*

Zde vidíme souvětí podřadné, jehož vedlejší věta vyslovuje předpoklad pro uskutečnění situace popsané větou hlavní. Větu vedlejší uvozuje spojka *rúguǒ* „pokud, když“, na jejím konci nacházíme pomocné spojení *de huà* „jestliže, v případě že...“ Mezi *rúguǒ* a *de huà* nacházíme konstrukci podmět-predikát. Podmět tvoří podstatné jméno *tiānqì* „počasí“, adjektivní predikát pak adjektivum *hǎo* „(být) dobrý“.

Věta hlavní je tvořena konstrukcí podmět-predikativní komplex, jejíž podmět tvoří zájmeno *wǒ* „já“. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět se slovesem *qù* „jet (někam)“ jako predikátem a konstrukcí přívlastku *wǒ de* „moje“ s jádrem konstrukce – podstatným jménem *biéshù* „chata“.

10.3.1.1. Vedlejší věta podmínková – podmínka či předpoklad realizace či nerealizace děje

V čínštině se podmínka či předpoklad pro realizaci či nerealizaci děje věty hlavní vyjadřuje různými způsoby. Při rozboru souvětí různých typů v předchozích tématech jsme se již setkali s tím, že v čínských souvětích není vždy nutné používat spojky. Jednotlivé věty se jednoduše kladou vedle sebe a až podle konkrétního kontextu je možné určit, jaký vztah mezi větami je. Také jsme však zdůrazňovali, že použití spojek nebo jiných prvků charakterizujících jednotlivá souvětí je možné.

U vět podmínkových či u vět, které vyslovují předpoklad pro uskutečnění či neuskutečnění děje vyjádřeného větou hlavní, je tomu stejně. Věty mohou stát jednoduše vedle sebe a posluchač je nucen až z kontextu odvodit, že se jedná o podmínku či předpoklad.

V souvětích vyjadřujících podmínku či předpoklad realizace děje vyjádřeného větou hlavní je také možné použít některou ze spojek pro tyto věty typických. Mezi nejčastější patří právě použité *rúguǒ* „pokud, když“ a *yàoshi* „pokud, když“. Uvádějí podmínku, při jejímž splnění se může odehrát děj věty hlavní. V těchto souvětích se také můžeme často setkat s

adverbiem *jiù*, které nacházíme ve větě hlavní a které asi nejlépe přeložíme „tak, v tom případě“. Spojky *rúguō* a *yàoshi* se také často používají zároveň s pomocným slovem *de huà*, které se připojuje za spojení vyjadřující danou podmínku, jako je tomu i v právě analyzované Spěšněvově větě.

Liú a kol. (2001, 873-874) souvětí vyjadřující podmínku či předpoklad podle jejich povahy rozdělují do dvou poddruhů, *tiáojiàn fùjù* 条件复句 „souvětí podmínková“ a *jiǎshè fùjù* 假设复句 „souvětí hypotetická“.

10.3.2. *Bù, wǒ bù huì tiào//wǔ, wǒ zhǐ huì chàn//gē*

Jedná se o souvětí, na jehož začátku vidíme samostatně použitou záporku *bù* „ne“. Za záporkou pak následují dvě souřadně spojené konstrukce podmět-predikativní komplex. V obou je podmět tvořen zájmenem *wǒ* „já“. Predikativní komplex obou konstrukcí tvoří konstrukce predikát-předmět. Predikát je pak opět v obou případech tvořen konstrukcí adverbialního určení s jádrem konstrukce. Jádro obou konstrukcí blíže určující-blíže určované je modální sloveso *huì* „umět, dokázat“. V prvním případě je blíže určováno záporkou *bù* „ne“, ve druhém případě adverbiem *zhǐ* „pouze, jenom“. Co se týká předmětů, jsou v obou konstrukcích tvořeny konstrukcemi predikát-předmět.

Setkáváme se zde opět s modálním slovesem *huì* „umět (dělat něco), ovládat (něco)“, se kterým jsme se v tomto významu setkali již v Tématu 4.

10.3.3. *Tèbié shì fàng yānhuǒ de shíhou*

10.3.3.1. Výraz ...de shíhou

V Tématu 4 jsme se setkali s tím, že pokud chce mluvčí vyjádřit, že se určitá událost odehrává v určitou dobu, případně v dobu, kdy se odehrává jiná událost nebo kdy nastanou určité podmínky, má několik možností. Jednou z nich je jednoduše postavit věty vyjadřující časový údaj a událost, tyto dvě události, nebo podmínku a událost vedle sebe.

Druhou možnost jsme zmínili již v Tématu 5 při popisu použití záložek *yǐhòu* „potom co“ a *yǐqián* „předtím než“. Jedná se o způsob, kdy se za adjektivum, sloveso nebo celé spojení slov či celou větu vyjadřující časový údaj nebo podmínku, kdy se má daný děj odehrát, připojí výraz *de shíhou*. Tím z celého výrazu, který může být tvořen i dost rozsáhlými konstrukcemi, jako je tomu i v této Spěšněvově větě, vytvoří vlastně přívlástek k podstatnému

jménu *shíhou* „doba“. Dosáhne tak doslovného významu „v době kdy...“ Při překladu je nejčastějším způsobem použití české spojky „když“.

Konstrukcí s výrazem *de shíhou* je možné použít pro děje odehrávající se v minulosti, např. *Wǒ xiǎo de shíhou bù xǐhuan hē niúniú*. 我小的时候不喜欢喝牛奶。 „Když jsem byl malý, neměl jsem rád mléko.“, budoucnosti, např. *Xià cì dào Zhōngguó de shíhou wǒ kěndìng qù zhǎo nǐ*. 下次去中国的时候我肯定去找你。 „Až budu příště v Číně, určitě tě navštívím.“, stejně jako pro děje či činnosti, které se odehrávají pravidelně či opakovaně, např. *Wǒ měi cì qù Zhōngguó de shíhou dōu gēn tā jiàn/miàn*. 我每次去中国的时候都跟他见面。 „Vždycky, když jedu do Číny, tak se s ním vidím.“

11. Téma 11 – Kniha

11.1. Text

A: *Wǒ kàn, nǐ zhèlǐ de shū bù shǎo*. 我看，你这里的书不少。 „Koukám, že máš docela dost knih.“

B: *Duì le, wǒ fēicháng xǐhuan kàn/shū*. 我非常有喜欢看书。我有很多有意思的书。 „Jojo, hrozně rád čtu. Mám hodně zajímavých knih.“

A: *Shūjiàzi shàng de nà běn lán sè de shū shì guānyú shénme?* (1) 书架子上的那本蓝色的书是关于什么? „O čem je tamta modrá kniha na polici?“

B: *Nà shì Hàn-É cídiǎn*. 那是汉俄词典。 „To je čínsko-ruský slovník.“

A: *Wǒ yǐwéi nà shì yì běn jiàokēshū*. (2) *Zhōngwén shū nǐ kàndedǒng ma?* (3) 我以为那是一本教科书。中文书你看得懂吗? „Já myslel, že to je učebnice. Knížku v čínštině už si přečteš? (dosl. rozumíš knížkám v čínštině)?“

B: *Kǒngpà xiànzài hái kànbudǒng*. 恐怕现在还看不懂。 „Asi spíš ještě ne.“

A: *Zhè běn huàkān hěn hǎokàn*. *Chàbuduō měi yè shàng dōu yǒu měilì de chātú*. 这本画刊很好看。差不多每页上都有美丽的插图。 „To je pěkný obrázkový časopis. Skoro na každé stránce je krásný obrázek.“

B: *Chúle huàkān yǐwài, wǒ hái yǒu gèzhǒng gèyàng de zázhi hé bàozhǐ.* (4) 除了画刊以外我还有各种各样的杂志和报纸。 „Kromě obrázkových časopisů mám také mnoho různých časopisů a novin.“

11.2. Lexikální rozbor

<i>shū</i> 书 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „kniha“
<i>shǎo</i> 少 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „(být) nemnohý, málo“ ¹⁴⁴
<i>kàn//shū</i> (dòng 动)	konstrukce slovesa s formálním předmětem „číst“, doslova „číst knihu“
<i>yǒu yìsi</i> 有意思	ustálené spojení „být zajímavý, mít smysl“; spojení slovesa <i>yǒu</i> „mít“ s jeho předmětem – podstatným jménem <i>yìsi</i> „význam, smysl“; používá se v pozici predikátu, většinou ve spojení s nějakým adverbium, např. <i>hěn</i> nebo také, jako zde, opatřené <i>de</i> v pozici přívlastku před následujícím podstatným jménem
<i>shūjiàzi</i> 书架子 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „polička na knihy“, používá se i kratší <i>shūjià</i>
<i>běn</i> 本 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo, numerativ pro předměty tvaru knihy, tedy knihy, slovníky, učebnice atd.
<i>lán sè</i> 蓝色 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „modrá barva“, složené z morfémů <i>lán</i> „modrý“ a nesamostatného morfému <i>sè</i> „barva“
<i>guānyú</i> 关于 (<i>jiè</i> 介)	předložka „o (něčem), týkat se“
<i>Hàn – É</i>	čínsko-ruský; dva nesamostatné morfémy zastupující podstatná jména <i>Hànyǔ</i> 汉语 „čínština“ a <i>Éyǔ</i> 俄语 „ruština“
<i>cídiǎn</i> 词典 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „slovník“
<i>yǐwéi</i> 以为 (<i>dòng</i> 动)	modální sloveso „mylně se domnívat, že“; používá se vždy, když už víme, že domněnka vyjádřená předmětem slovesa <i>yǐwéi</i> byla chybná

¹⁴⁴ Pro použití adjektiva *shǎo* platí podobná pravidla jako pro adjektivum *duō* „(být) mnohý“, se kterým jsme se setkali v Tématu 3.

jiàokēshū 教科书 (*míng* 名) podstatné jméno „učebnice“

dǒng 懂 (*dòng* 动) sloveso „rozumět“; může být použito samostatně nebo v pozici komplementu výsledkového či potenciálního, jako je tomu v textu

kàndedǒng 看得懂 (*dòng-bǔ* 动补) konstrukce sloveso-potenciální komplement „být schopen čtením porozumět“; jedná se o spojení slovesa *kàn* „číst“ s potenciálním komplementem *dǒng* „rozumět“, mezi něž je vložena částice *de*¹⁴⁵ vyjadřující schopnost či možnost dosažení výsledku vyjádřeného komplementem

kànbudǒng 看不懂 (*dòng-bǔ* 动补) konstrukce sloveso-potenciální komplement „nebýt schopen čtením porozumět“; jedná se o spojení slovesa *kàn* „číst“ s potenciálním komplementem *dǒng* „rozumět“, mezi něž je vložena zápornka *bu*

kǒngpà (fù 副) adverbium „obávám se že, asi“; používá se vždy ve spojení s něčím nepříjemným či nežádoucím; setkáváme se s ním v pozici před predikátem, přičemž může být před podmětem i za ním¹⁴⁶

huàkān 画刊 (*míng* 名) podstatné jméno „obrázkový časopis, ilustrovaný časopis“

chàbuduō 差不多 (fù 副) adverbium „téměř, skoro“; doslova by se dalo přeložit jako „nechybí mnoho“¹⁴⁷

měi 每 (*dài* 代) zástupné slovo, deiktické slovo „každý“; používá se vždy společně s měrovým slovem¹⁴⁸; takto vzniklé spojení blíže určuje podstatné jméno nebo sloveso, za kterým ještě velice často bývá adverbium *dōu* 都 „všichni, všechny“

---

¹⁴⁵ Jak jsme poznali již v Tématu 1, podle Švarného a Uhra (1997, 117) jde o kladnou potenciální formu modifikovaného slovesa *kàndǒng* „čtením porozumět“.

¹⁴⁶ Zajímavé je, že *kǒngpà* se zpravidla vztahuje k první osobě, tedy k mluvčímu. Takže i *Kǒngpà tā bù lái le.* 恐怕他不来了。 „Obávám se, že už nepřijde.“ i *Tā kǒngpà bù lái le.* 他恐怕不来了。 „Obávám se, že už nepřijde.“ znamenají totéž.

¹⁴⁷ Kromě použití jako adverbia před predikátem se *chàbuduō* používá i jako adjektivum „(být) skoro stejný“, jako např. ve větě *Zhè liǎng zhǒng yánsè chàbuduō.* 这两种颜色差不多。 „Tyhle dvě barvy jsou skoro stejné.“, kterou uvádí *Xiàndà Hànyǔ cídiǎn* (2005).

yè 页 (<i>míng</i> 名/ <i>liàng</i> 量)	podstatné jméno/měrové slovo „stránka“
chātú 插图 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „ilustrace, obrázek“
chúle (jiè 介)	předložka „kromě, vyjma“
yǐwài (fāng 方)	lokativ, záložka „vně, vyjma“; používá se za různými výrazy pro vyjádření, že nepatří do určitého časového, místního, množstevního nebo jiného rozpětí; používá se v kombinaci s předložkou <i>chúle</i>
zázhì 杂志 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „časopis“
bàozhǐ 报纸 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „noviny“

11.3. Gramatický rozbor

11.3.1. *Shūjiàzi shang de nà běn lánse de shū shì guānyú shénme?*

Zde vidíme konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět je tvořen poměrně složitou konstrukcí blíže určující-blíže určované. Jelikož jádro této konstrukce – podstatné jméno *shū* „kniha“ je blíže určováno několika přívlasky, analyzujeme zde více konstrukcí blíže určující-blíže určované. V první řadě tedy přívlastek *shūjiàzi shang de* „(ta) na policiče“ tvořený spojením podstatného jména *shūjiàzi* „polička“ se záložkou *shang* „na“ blíže určuje jádro konstrukce *nà běn lánse de shū* „tamta modrá kniha“. Mezi tímto přívlastkem a jádrem konstrukce je vložena přípona *de*. Jádro této konstrukce je tvořeno další konstrukcí blíže určující-blíže určované – tentokrát spojením přívlastku *nà běn* „tamta“ s jádrem konstrukce *lánse de shū* „modrá kniha“. Přívlastek je tvořen spojením deiktického slova *nà* „tamta“ s numerativem pro knihy *běn*, jádro konstrukce konstrukcí přívlastku *lánse de* „modrá“ s jádrem konstrukce *shū* „kniha“.

Predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět. Predikát v této konstrukci tvoří sloveso *shì* „být (někým, něčím)“, předmět je tvořen předložkovou vazbou předložky *guānyú* „o (něčem), týkat se (něčeho)“ s jejím předmětem – otázkovým zájmenem *shénme* „co“.

---

¹⁴⁸ Stejně jako ostatní deiktická slova, se kterými jsme se doposud setkali *zhè* 这 „toto“, *nà* 那 „tamto“ a *nǎ* 哪 „který“.

11.3.1.1. Podstatné jméno se záložkou v pozici přívlastku

Jak vidíme z právě analyzované věty, tak i podstatná jména se záložkami, zde *shūjiāzi shang* „na policiče“ mohou vystupovat ve funkci přívlastku. Mezi takovýto přívlastek a jádro konstrukce je nutné vložit částici *de*. Švarný a Uher (1997, 100) upozorňují na to, že podobné přívlastky se do češtiny překládají neshodnými přívlastky postavenými za podstatné jméno, zde tedy „knihy na polici“, nebo vztažnými větami.

11.3.1.2. Pořadí několikanásobných přívlastků

V případě, že je jádro konstrukce blíže určováno více přívlastky, platí určitá pravidla pro jejich pořadí. Švarný (1991, 56) říká, že pokud bližší určení vyjadřuje přívlastňování či náležení, za což by se dal považovat i přívlastek *shūjiāzi shàng de* „(ta) na policiče“, tak stojí před deiktickým slovem s číslovkou. Dále říká, že pokud přívlastek vyjadřuje kvalitu či vlastnost, v tomto případě tedy barvu *lánsè de* „modrá“, pak většinou stojí bezprostředně před podstatným jménem, tedy až za deiktickým slovem nebo číslovkou s numerativem. Zároveň ale upozorňuje, že je možné se setkat i s obráceným pořadím. V takovém případě jde o zdůraznění přívlastku vyjadřujícího kvalitu či vlastnost. Zde bychom tedy místo *nà běn lánsè de shū* dostali spojení *lánsè de nà běn shū* ve stejném významu, ale s viditelným důrazem na přívlastek *lánsè de* „modrá“.

11.3.2. *Wǒ yǐwéi nà shì yì běn jiàokēshū*

Jedná se o konstrukci podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ jako podmětem a konstrukcí predikát-předmět jako predikativním komplexem. Predikát v této konstrukci tvoří modální sloveso *yǐwéi* „mylně se domnívat“, předmět pak konstrukce podmět-predikativní komplex s deiktickým slovem *nà* „tamto“ v podmětu. Predikativní komplex je tvořen konstrukcí predikát-předmět se slovesem *shì* „být“ jako predikátem a konstrukcí blíže určující-bližší určované *yì běn jiàokēshū* „jedna učebnice“ jako jeho předmětem. V této konstrukci přívlastek *yì běn* „jedna“ – spojení číslovky *yì* „jedna“ s numerativem pro knihy *běn* – blíže určuje jádro konstrukce – podstatné jméno *jiàokēshū* „učebnice“.

11.3.2.1. Sloveso *yǐwéi* „mylně se domnívat“

Sloveso *yǐwéi* se používá jako modální sloveso, za kterým jako jeho předmět následuje sloveso, adjektivum, slovesná či adjektivní konstrukce nebo jiná konstrukce schopná tvořit

predikát. Důležité je, že se vždy jedná o domněnku, která byla mylná. Sloveso tedy používáme vždy pro minulý čas ve významu českého slovesa „myslel jsem, mylně jsem se domníval“.

Pro české sloveso „myslet, domnívat se“ existuje v čínštině více sloves, především *juéde* 觉得 „myslet si, pociťovat“ a *xiǎng* 想 „myslet si“. Tato dvě slovesa však nikdy nemůžeme použít pro domněnku, která již byla vyvrácena.

11.3.3. *Zhōngwén shū nǐ kàndedǒng ma?*

Jedná se o další příklad věty, které Švarný s Uhrem (1997) nazývají věty s anteponovaným větným členem a se kterými jsme se setkali v Tématu 9. Zde vidíme ve funkci předsunutého předmětu konstrukci blíže určující-blíže určované *Zhōngwén shū* „čínské knihy“, tedy spojení přívlastku *Zhōngwén* „číňština“, zde ve významu „čínský (ve smyslu čínského jazyka)“ blíže určujícího jádro konstrukce – podstatné jméno *shū* „knihy“. Za anteponovaným předmětem následuje konstrukce podmět-predikativní komplex se zájmenem *nǐ* „ty“ jako podmětem a konstrukcí predikát-komplement jako predikativním komplexem. Predikát zde tvoří sloveso *kàn* „číst“, které je pomocí částice *de* spojeno s potenciálním komplementem *dǒng* „rozumět“ ve výsledné *kàndedǒng* „být schopen porozumět čtenému“.

11.3.4. *Chúle huàkǎn yǐwài, wǒ hái yǒu gèzhǒng gèyàng de zázhi hé bàozhǐ*

Dalo by se říct, že v této větě předložková fráze *chúle huàkǎn yǐwài* „kromě obrázkových časopisů“ tvoří adverbialní určení ke zbytku věty. Jinými slovy blíže určuje konstrukci podmět-predikativní komplex *wǒ hái yǒu gèzhǒng gèyàng de zázhi hé bàozhǐ* „mám ještě hodně různých časopisů a novin“. Předmět předložky *chúle* tvoří podstatné jméno *huàkǎn* „obrázkové časopisy“ opatřené záložkou *yǐwài* „mimo, vně, vyjma“. Druhá část je tedy tvořena konstrukcí podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ jako podmětem a konstrukcí predikát-předmět jako predikativním komplexem. Predikát je v této konstrukci tvořen konstrukcí blíže určující-blíže určované *hái yǒu* „ještě mám“, ve které adverbium *hái* „ještě“ blíže určuje jádro konstrukce – sloveso *yǒu* „mít“. Předmět pak tvoří další konstrukce blíže určující-blíže určované, tentokrát však přívlastku *gèzhǒng gèyàng de* „různé, všemožné“ s koordinační konstrukcí dvou hlavních slov konstrukce *zázhi* „časopisy“ a *bàozhǐ* „noviny“ spojenými spojkou *hé* „a“.

11.3.4.1. Předložka *chúle* (*chúle...yǐwài*) „kromě“

Předmětem předložky *chúle* může být podstatné jméno nebo jmenná konstrukce, zájmeno nebo spojení deiktického slova s měrovým slovem, sloveso nebo slovesná konstrukce, adjektivum nebo adjektivní konstrukce, konstrukce podmět-predikativní komplex atd. Předložka *chúle* se velice často pojí se záložkou *yǐwài*, která se připojuje za její předmět, jako to vidíme i v právě analyzované větě. Předložka *chúle* má dvě různá použití a významy, které rozlišujeme až podle charakteru následující výpovědi. Dva různé významy předložky *chúle* jsou analogické dvěma různým významům předložky „kromě“ v češtině.

Předložka *chúle* může mít funkci vylučovací. V takovém případě za předložkou následuje předmět, který z následující výpovědi vylučujeme nebo ho k ní stavíme do protikladu. Ve větách, kdy má předložka *chúle*, případně *chúle...yǐwài* vylučovací význam, následuje v druhé části konstrukce adverbium *dōu* „všichni, všechny“ nebo *quán* „celý“. Jako příklad můžeme uvést *Chúle tā yǐwài tāmen dōu qùle*. 除了他以外他们都去了。 „Kromě něj tam všichni šli.“ Předmět předložky *chúle* je zde zájmeno *tā* „on“, za ním navíc ještě následuje záložka *yǐwài*. Zbytek věty je tvořen konstrukcí podmět-predikativní komplex *tāmen dōu qùle* „všichni tam šli“. Zde tedy vylučujeme předmět předložky *chúle* z aktivity vyjádřené zbytkem věty.

Druhou funkcí předložky *chúle*, případně *chúle...yǐwài* je funkce gradační či zahrnující. V tomto použití je její předmět naopak zahrnut do činnosti či popisu vyjádřeného následující větou. V takovém případě následují v druhé části konstrukce nejčastěji adverbia *hái* „ještě“ nebo *yě* 也 „také“. To můžeme vidět i ve Spěšněvově rozhovoru, kde je předmětem předložky *chúle* podstatné jméno *huàkǎn* „obrázkový časopis“ opatřený záložkou *yǐwài*. Následující věta vyjadřuje, co všechno ještě navíc mluvčí kromě zmíněných obrázkových časopisů má. Předmět předložky tedy není z následného výčtu vyloučen, ale naopak zahrnut. Dalo by se také říct, že následný výčet doplňuje předmět předložky *chúle*, případně *chúle...yǐwài* o další členy. Kromě věty ze Spěšněvova rozhovoru, např. *Chúle Hànyǔ yǐwài wǒ hái huì shuō Rìyǔ*. 除了汉语以外我还说日语。 „Kromě čínštiny umím mluvit ještě japonsky.“; *Chúle bàba yǐwài hái yǒu māma, gēge hé mèimei*. 除了爸爸以外还有妈妈、哥哥和妹妹。 „Kromě tatínka je tam i maminka, bratr a sestra.“

12. Téma 12 – Můj den

12.1. Text

Wǒ měitiān zǎoshang qī diǎnzhōng shuìxǐng, qī diǎn líng wǔ fēn qǐ//chuáng. 我每天早上七点钟睡醒，七点零五分起床。 „Každé ráno se proboužím v sedm hodin a v sedm hodin pět minut vstávám.“

Ránhòu wǒ zuò zǎocāo. 然后我做早操。 „Poté dělám ranní rozcvičku.“

Zuòwán zǎocāo, wǒ shōushi chuángbèi, xǐ liǎn, shuā yá, chī zǎofàn, ránhòu shàng dàxué qù. 做完早操，我收拾床被、洗脸、刷牙，吃早饭，然后上大学去。 „Potom, co dodělám rozcvičku, ustelu si, umyji si obličej, vyčistím zuby, sním snídani a potom jdu na univerzitu.“

Wǒmen jiǔ diǎnzhōng kāishǐ shàng//kè. 我们九点钟开始上课。 „Vyučování nám začíná v devět hodin.“

Yībān wǒmen yǒu sān jié kè, yǒu de shíhou yǒu sì jié kè. (2) 一般我们有三节课，有的时候有四节课。 „Většinou míváme tři, někdy také čtyři hodiny.“

Xià//kè yǐhòu wǒ huí jiā (sùshè) qù. 下课以后我回家去（我回宿舍去）。 „Poté, co skončí vyučování, jdu zpátky domů (na kolej).“

Wǒ zài jiālǐ zuò jiātíng zuòyè. 我在家里做家庭作业。 „Doma dělám domácí úkoly.“

Yǒu de shíhou wǒ zài Dōngfāng xì túshūguǎn zìxiū. 有的时候我在东方系图书馆自修。 „Někdy se v knihovně Katedry východních studií učím.“

Zuòwán jiātíng zuòyè wǒ xiūxi. 做完家庭作业我休息。 „Když dodělám domácí úkoly, tak odpočívám.“

Píngcháng wǒ zài jiālǐ wánr diànnǎo. 平常我在家里玩儿电脑。 „Obyčejně si hraju doma na počítači.“

Yǒu de shíhou dào jiē shàng qù sàn san bù. 有的时候到街上去散散步。 „Někdy se jdu také ven (do ulic) projít.“

Wǎnshàng wǒ xǐhuan kàn//shū, tīng yīnyuè, kàn diànshì. 晚上我喜欢看书、听音乐、看电视。 „Večer si rád čtu, poslouchám hudbu a koukám na televizi.“

Yǒu de shíhou gēn péngyou, tóngxué dǎ//diànhuà, liáotiānr. 有的时候跟朋友、同学打电话、聊天儿。 „Někdy si také po telefonu povídám s kamarády a spolužáky.“

Wǒ yèli shí'èr diǎnzhōng shuì//jiào. 我夜里十二点钟睡觉。 „Ve dvanáct v noci chodím spát.“

12.2. Lexikální rozbor

shuìxǐng 睡醒 (dòng 动) sloveso „probudit se“; jedná se o modifikované sloveso nebo také spojení slovesa shuì „spát“ s výsledkovým komplementu tvořeným slovesem xǐng „probudit se“

qǐ//chuáng 起床 (dòng 动) objektové sloveso „vstát z postele“; spojení slovesa qǐ „zvedat se, vstávat“ s předmětem – podstatným jménem chuáng „postel“

zuò 做 (dòng 动) sloveso „dělat (něco)“

zǎocāo 早操 (míng 名) podstatné jméno „ranní cvičení, ranní rozcvička“

zuòwán 做完 (dòng 动) sloveso „dodělat“; jedná se o modifikované sloveso nebo také spojení slovesa zuò „dělat“ s výsledkovým komplementem wán „dokončit, skončit“

shōushi 收拾 (dòng 动) sloveso „uklidit, sklidit“

chuángbèi 床被 (míng 名) podstatné jméno „přikrývka, deka“

xǐ 洗 (dòng 动) sloveso „mýt, umývat“

liǎn 脸 (míng 名) podstatné jméno „obličej“

shuā 刷 (dòng 动) sloveso „kartáčovat“; ve spojení s předmětem yá „zuby“ tvoří celkem těsné spojení sloveso-předmět shuā yá „čistit si zuby“

yá 牙 (míng 名) podstatné jméno „zuby“

<i>zǎofàn</i> 早饭 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „snídaně“ ¹⁴⁹
<i>kāishǐ</i> 开始 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „začít“
<i>shàng//kè</i> 上课 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „začínat hodinu“ nebo také „mít hodinu, školu“ ¹⁵⁰ ; spojení slovesa <i>shàng</i> „chodit do, navštěvovat“ s předmětem – podstatným jménem <i>kè</i> „hodina, lekce“
<i>yìbān</i> 一般 (<i>xíng</i> 形)	adjektivum „obyčejný, obvyklý“; často se používá na začátku věty jako iniciální slovo ve významu českého „obyčejně, obvykle, normálně“ ¹⁵¹
<i>jié</i> 节 (<i>liàng</i> 量)	měrové slovo, numerativ pro vyučovací hodiny
<i>kè</i> 课 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „vyučovací hodina, lekce“
<i>yǒu de</i> 有的 (<i>dài</i> 代)	zástupné slovo „někteří, některé“; používá se pro označení části z celku; používá se jako přívlastek nebo, pokud je jasné, k čemu se vztahuje, i samostatně
<i>yǒu de shíhòu</i> 有的时候	ustálené spojení „někdy“; spojení zástupného slova <i>yǒu de</i> „někteří“ v přívlastku k podstatnému jménu <i>shíhòu</i> „doba, čas“
<i>huí</i> 回 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „vrátit se“; používá se vždy, když mluvčí hovoří o místě, na které patří a kam se tedy navrácí, např. tedy domů, do vlasti, na kolej atd.
<i>jiā tíng zuò yè</i> 家庭作业 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „domácí úkoly“; spojení přívlastku <i>jiā tíng</i> „domov, rodina“ s podstatným jménem <i>zuò yè</i> „úkoly“; dnes se ale v tomto významu daleko častěji používá pouze samostatné podstatné jméno <i>zuò yè</i>

¹⁴⁹ Spojení morfému *zǎo* zde zastupujícím jméno času *zǎoshang* 早上 „ráno“ a morfému *fàn* „jídlo“, doslova tedy „ranní jídlo“. Stejně tak existuje slovo *wǎnfàn* 晚饭 jako večerní jídlo, čili „večeře“.

¹⁵⁰ Sloveso *shàng//kè* se používá ve dvou významech. Buď znamená „začínat hodinu“, např. *Wǒmen bā diǎn shàng//kè*. 我们八点上课。 „Hodina nám začíná v osm.“ V takovém případě je opakem slovesa *shàng//kè* sloveso *xià//kè* 下课 „končit hodinu“. Nebo může znamenat „mít hodinu, školu“ v obecném slova smyslu, např. *Nǐmen míngtiān shàng//kè ma?* 你们明天上课吗? „Máte zítra hodinu?“, v takovém případě je zápornem sloveso se zápornkou *bù shàng//kè* 不上课 „nemít hodinu“.

¹⁵¹ I u tohoto slova by se dalo zamyslet nad zařazením do funkční charakteristiky Větné adverbium.

<i>zìxiū</i> 自修 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „sám studovat, sám se učit“
<i>xiūxi</i> 休息 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „odpočívat“
<i>píngcháng</i> 平常 (<i>fù</i> 副)	adverbium „obyčejně, normálně, běžně“ jako opak k mimořádným situacím ¹⁵²
<i>wánr</i> 玩儿 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „bavit se, hrát si“; používá se jak pro dětské hry, tak pro veškerou zábavu, jako jsou návštěvy, cestování, hraní s počítačem atd.
<i>diànnǎo</i> 电脑 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „počítač“; spojení morfémů <i>diàn</i> „elektřina“ a <i>nǎo</i> „mozek“
<i>sàn//bù</i> 散步 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „procházet se, jít na procházku“
<i>tīng</i> 听 (<i>dòng</i> 动)	sloveso „poslouchat“
<i>yīnyuè</i> 音乐 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „hudba“
<i>diànshì</i> 电视 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „televize“
<i>tóngxué</i> 同学 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno „spolužák“
<i>liáo//tiānr</i> 聊天儿 (<i>dòng</i> 动)	objektové sloveso „povídat si v neformálním, nezávazném duchu (doslova povídat si o počasí)“
<i>yèli</i> 夜里 (<i>míng</i> 名)	podstatné jméno, jméno času „noc“

---

¹⁵² Jak již bylo zmíněno, Švarný vzhledem k jeho vystupování na začátku vět slovo *píngcháng* řadí mezi iniciální slova. *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* ho v tomto použití označuje jako podstatné jméno. Toto označení vychází zřejmě z faktu, že adverbia vždy bezprostředně předcházejí slovesu, tudíž mezi ně není možné zařadit slovo, které může vystupovat i na jiných pozicích. V této práci se hlouběji touto problematikou nezabývám a slovo *píngcháng* označuji jako adverbium. Stejně jako u slov *ránhòu* a *yìbān* by bylo možné se zamyslet nad označením větné adverbium.

12.3. Gramatická analýza

12.3.1. *Zuòwán zǎocāo, wǒ shōushi chuángbèi, xǐ liǎn, shuā yá, chī zǎofàn, ránhòu shàng dàxué qu*

Jedná se o souvětí, jehož jednotlivé věty na sebe časově navazují a které, jak už jsme zmínili v Tématu 5, Liú a kol. (2001, 867) nazývají souvětími navazujícími *chéngjiē fùjù* 承接复句. Pořadí jednotlivých vět není možné libovolně měnit, jedna je podmínkou pro realizování druhé. Mezi první a druhou větou, tedy mezi konstrukcí predikát-předmět *zuòwán zǎocāo* „dodělat ranní cvičení“ a konstrukcí podmět-predikativní komplex *wǒ shōushi chuángbèi* „uklidím si peřiny“ je vztah věta hlavní-věta vedlejší časová. První věta určuje čas, kdy se odehraje věta druhá. V českém překladu je do první věty nutné dodat spojku „když“ nebo „poté co“. Již mnohokrát jsme se setkali s tím, že čínská souvětí se obejdou bez větných spojek a že vztah mezi nimi je jasný z kontextu. Stejně tak je tomu zde. První věta je určením času, další věty jsou výčtem činností, které na první větu navazují. Věta druhá je tedy konstrukcí podmět-predikativní komplex se zájmenem *wǒ* „já“ v pozici podmětu a konstrukcí predikát-předmět jako predikativním komplexem. Další věta je tvořena konstrukcí predikát-předmět *xǐ liǎn* „umýt si obličej“. Stejněho druhu je i další konstrukce, kterou tvoří spojení slovesa *shuā* „čistit, kartáčovat“ s předmětem *yá* „zuby“. Konstrukcí predikát-předmět je tvořena i další věta *chī zǎofàn* „jíst snídani“. Dále navazuje konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které iniciální slovo *ránhòu* „potom“ ve funkci adverbialního určení blíže určuje jádro konstrukce tvořené další konstrukcí blíže určující-blíže určované. Tentokrát se jedná o vazbu předložkové vazby *shàng dàxué* „na univerzitu“ ve funkci adverbialního určení s jádrem konstrukce tvořeným slovesem *qù* „jít“. Předložkovou vazbu bychom mohli charakterizovat jako konstrukci predikát-předmět.

12.3.1.1. Výsledkový komplement

V analýze jsme viděli, že *zuòwán* je konstrukce predikát-komplement, přičemž tento druh komplementu bývá řazen mezi tzv. výsledkové komplementy *jiéguǒ bǔyǔ* 结果补语. Švarný a Uher (1997, 108) tyto konstrukce považují za konstrukce na přechodu mezi slovem a spojením slov a nazývají je modifikovanými slovesy. Konkrétně pro konstrukce predikát-výsledkový komplement používají termínu výsledkově modifikovaná slovesa.

Setkáváme se tak s dalším druhem komplementu (resp. s dalším druhem modifikovaného slovesa), který, jak napovídá už název, doplňuje informaci o výsledku. Říká nám tedy, jakého výsledku dosáhla činnost či stav vyjádřený predikátem. V konstrukcích predikát-výsledkový komplement není kladen důraz pouze na činnost jako takovou či její průběh, ale i na výsledek, jakého skrze ni bylo dosaženo. Při analýze konkrétního příkladu konstrukce predikát-výsledkový komplement (resp. modifikovaného slovesa) *zuòwán* „dodělat“ vidíme, že predikát tvořený slovesem *zuò* „dělat“ se pojí s výsledkovým komplementem tvořeným slovesem *wán* „dokončit“. Celá takto vzniklá konstrukce nám říká, že skrze činnost vyjádřenou slovesem *zuò* „dělat“ bylo dosaženo výsledku vyjádřeného slovesem *wán* „dokončit“ v roli výsledkového komplementu. Při překladech do češtiny si často můžeme pomoci nejrůznějšími předponami, v tomto případě tedy můžeme zvolit velice vhodné sloveso „dodělat“.

Jako v ostatních konstrukcích predikát-komplement, i v této je predikát většinou tvořen slovesem, komplement pak slovesem nebo adjektivem. Liú a kol. (2001, 541-542) zdůrazňují, že výsledkový komplement je velice častým jevem v hovorovém jazyce, a proto téměř všechna jednoslabičná a některá dvouslabičná adjektiva, která se v hovorové řeči používají, mohou vystupovat jako výsledkové komplementy. Oproti tomu říká, že je poměrně málo sloves, která mohou tvořit výsledkový komplement. Jmenuje dvacet jedna nejčastěji používaných a zdůrazňuje, že se jedná veskrze o slovesa, která nevyjadřují konkrétní aktivní činnost či chování. Dále zdůrazňuje, že u některých sloves dochází k posunu významu, když vystupují jako výsledkové komplementy, např. *jiàn* 见 jehož původní význam je „vidět“, ve funkci komplementu vyjadřuje výsledek činnosti různých smyslových orgánů, podle povahy predikátu, se kterým se pojí, může vyjadřovat výsledek koukání *kàn* 看 „koukat se“ v modifikovaném slovese *kànjian* 看见 „vidět, uvidět“, poslouchání *tīng* 听 „poslouchat“ v *tīngjian* 听见 „slyšet, uslyšet“ aj. Zajímavé je, že mezi nejčastějšími slovesy, která mohou tvořit výsledkový komplement, nejmenuje sloveso *wán* 完 „dokončit“, které je poměrně časté a které nacházíme i zde ve Spěšněvově rozhovoru.

Záporná forma konstrukcí predikát-výsledkový komplement se tvoří přidáním *méi* 没 nebo *méiyǒu* 没有 před predikát. V této konkrétní větě by tedy záporná forma byla *méi zuòwán zǎocāo* 没做完早操 „nedodělal jsem ranní cvičení“. Záporku *bù* 不 můžeme ve spojení s výsledkovým komplementem použít pouze v případě, že pomocí konstrukce

predikát-výsledkový komplement chceme vyjádřit nějaký předpoklad či podmínku pro realizaci další činnosti či děje. Např. tedy *Nǐ bù zuòwán zǎocāo bù néng chī zǎofàn*. 你不做完早操不能吃早饭。 „Pokud nedoděláš ranní cvičení, nemůžeš si dát snídani.“

Mezi predikát a výsledkový komplement se nekládají žádné jiné elementy. Vidočasové částice *le* 了 a *guo* 过 se kladou za celou konstrukci predikát-výsledkový komplement, částice *zhe* 着 se v tomto případě nepoužívá vůbec. Za konstrukcemi s výsledkovým komplementem může následovat předmět, který se ovšem vztahuje k celé konstrukci predikát-komplement, nejen k samotnému slovesu. Předmět vidíme i ve Spěšněvově rozhovoru, kde ho tvoří podstatné jméno *zǎocāo* „ranní cvičení, ranní rozcvička“. Některá slovesa, která jsou normálně intranzitivní, se v konstrukcích predikát-výsledkový komplement mohou změnit na tranzitivní. I to je jeden z důvodů, proč se mi Švarného chápání těchto konstrukcí jako samostatné kategorie modifikovaných sloves zdá velice vhodné.

12.3.2. *Yìbān wǒmen yǒu sān jié kè, yǒu de shíhou yǒu sì jié kè*

Jedná se o souvětí, jehož dvě věty popisují dvě rozdílné situace. Už jsme zmínili, že Liú a kol. (2001, 865-866) podle vztahu, který panuje mezi jejich jednotlivými větami, souřadná souvětí rozdělují do čtyř skupin, v rámci kterých pak vydělují ještě další podskupiny. Souvětí podobná tomu ve Spěšněvově rozhovoru zařazují do skupiny, se kterou jsme se setkali již v Tématu 1 a kterou nazývají *bìngliè fùjù* 并列复句 „koordinační souvětí“. V rámci této skupiny pak vztah mezi větami podobných souvětí označují jako *duìbǐ guānxi* 对比关系 „kontrastní vztah“. Říkají, že dvě věty takových souvětí jsou k sobě ve významovém protikladu a zdůrazňují, že se většinou obejdou bez větných spojek.

Zde jsou v protikladu k sobě dvě věty, z nichž jedna popisuje, co se děje normálně, většinou, obvykle, zatímco druhá popisuje, co se děje občas či někdy. Obě věty jsou tvořeny konstrukcí blíže určující-blíže určované, v níž adverbialní určení *zhuàngyǔ* 通常 blíže určuje zbytek věty. V první větě tedy adverbialní určení *yìbān* „obvykle, normálně“ blíže určuje konstrukci podmět-predikativní komplex, jejíž podmět je tvořen zájmenem *wǒmen* „my“ a jejíž predikativní komplex tvoří konstrukce predikát-předmět. Predikát v tomto případě tvoří sloveso *yǒu* „mít“, předmět pak konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které počítací komplex – spojení číslovky *sān* „tři“ s numerativem pro lekce či vyučovací hodiny *jié* – blíže určuje centrální slovo konstrukce – podstatné jméno *kè* „vyučovací hodina, lekce“. Ve druhé

větě je stavba velice podobná, jedná se tedy o velice častý jev v čínštině, kterým je souvětí tvořené paralelními větami. V pozici adverbialního určení nacházíme konstrukci blíže určující-blíže určované *yōu de shíhou* „někdy“, ve které přívlastek *yōu de* „někteří, nějací“ blíže určuje jádro konstrukce – podstatné jméno *shíhou* „doba, čas“. Spojení *yōu de shíhou* bychom tedy doslova mohli přeložit jako „v některou dobu, existuje doba kdy“. Za touto konstrukcí následuje konstrukce predikát-předmět, podmět *wōmen* „my“ v druhé větě už nenacházíme. Predikát opět tvoří sloveso *yōu* „mít“, jeho předmět pak opět konstrukce blíže určující-blíže určované, ve které počítací komplex, tentokrát však s číslovkou *sì* „čtyři“ blíže určuje jádro konstrukce *kè* „vyučovací hodina, lekce“.

12.3.2.1. Spojení *yōu de* „někteří, nějací“ v přívlastku

V právě analyzovaném souvětí se setkáváme se spojením *yōu de shíhou* „někdy“, které je původně vytvořené spojením přívlastku *yōu de* „někteří, nějací“ s jádrem konstrukce *shíhou* „doba, čas“. Podobným způsobem se vytvářejí spojení, pomocí kterých chceme vyjádřit části určitých celků.

Deiktické slovo *yōu de* tedy může blíže určovat slova jako *rén* „lidé“ pro vznik spojení *yōu de rén* „někdo, někteří lidé“, *dōngxi* „věci“ pro spojení *yōu de dōngxi* „některé věci, něco“ atd. Vždy se však jedná o označení části určitého celku či skupiny lidí, věcí, míst atd. Pokud je jádro konstrukce jasné z kontextu či už bylo řečeno, slovo *yōu de* může vystupovat i samostatně. V těch ustálenějších spojeních je příponu *de* možné i vynechat.

Vzniklá spojení většinou plní roli podmětu a velice často se s nimi setkáváme právě v paralelních souvětích, jejichž jednotlivé věty jsou k sobě navzájem v protikladu a výrazy s deiktickým slovem *yōu de* označují různé skupiny lidí, věcí, zvířat, míst atd. Např. *Yōu (de) rén xǐhuan chī ròu, yōu de rén bù xǐhuan*. 有（的）人喜欢吃肉，有的人不喜欢。 „Někteří lidé mají rádi maso, někteří ne.“ nebo *Wǒ yōu hěnxǔ duō péngyou, yōu de shì Jiékèrén, yōu de shì Zhōngguórén*. 我有很多朋友，有的是捷克人，有的是中国人。 „Mám hodně kamarádů, někteří jsou Češi, někteří zas Číňané.“

Podobným způsobem funguje i sloveso *yōu* bez přípony *de* v pozici před jmenným výrazem, který se právě použitím slovesa *yōu* stává neurčitým. Švarný (1991, 75) jako příklad tohoto použití slovesa *yōu* uvádí *Yōu yí wèi tóngzhì zài zhèr, tā hěnxǔ xiǎng jiàn nǐ*. 有一位同志在这儿，他很想见你。 „Je tady nějaký soudruh a chtěl by se s tebou setkat.“

II. Výsledky analýzy

1. Výsledky gramatické analýzy

V předchozí kapitole jsem postupně provedla lexikální analýzu jednotlivých vět v textech všech dvanácti témat Spěšněvovy učebnice. I přesto, že se jedná o učebnici konverzace, která není zaměřena na výuku gramatiky, a tím pádem by jejím cílem nemělo být použití co největšího množství gramatických konstrukcí, v materiálu jsem identifikovala osmdesát dva obecných gramatických jevů a konstrukcí.

Nechybí mezi nimi žádná ze základních syntaktických konstrukcí, které jsou podmět-predikativní komplex, blíže určující-blíže určované, predikát-předmět, predikát-komplement a konstrukce koordinační (souřadná syntaktická vazba).

Ve větách v rozhovorech se setkáme se všemi druhy přísudku, od slovesa a slovesných konstrukcí, přes adjektivní přísudek a přísudky jmenné povahy, přísudky obsahující číslovku, až po přísudky tvořené konstrukcí podmět-predikát. Stejně tak se setkáváme i s větami, jejichž přísudek tvoří konstrukce *shì...de* 是。。。的.

Ve Spěšněvově textu se setkáváme i s několika druhy komplementů, konkrétně s komplementem potenciálním, stavovým, který částečně zahrnuje i Švarného komplement stupně, dále narazíme na komplement stupně *sìle* 死了 a na konstrukce s výsledkovými komplementy. Setkáváme se i s větou, ve které je komplement tvořen adjektivem *wǎn*, za kterým následuje větná částice *le*, tedy s jevem, který Švarný nazývá adjektiva ve funkci nepravých modifikátorů. Několikrát je použito i spojení *yíxià* 一下 v pozici za slovesem, tedy jev, který Švarný nazývá komplementem vidu. Nesetkáme se však s žádným komplementem směrovým *qūxiàng bǔyǔ* 趋向补语, což je poměrně zvláštní, neboť směrový komplement je důležitým gramatickým jevem, který je i v hovorovém jazyce hojně využíván a který nemá příliš protějšků v jiných jazycích. Trochu podobnosti lze nalézt snad jen v českých předponách „vylézt, přijít, odejít, odběhnout atd.“ Navíc se domnívám, že například v tématu Orientace v prostoru by použití směrového komplementu / směrově modifikovaného slovesa působilo zcela přirozeně. Stejně tak se, kromě věty *Duō zuò yíhuìr ba*. 多坐一会儿吧. „Ještě chvílku poseď.“ nesetkáme s žádným typickým příkladem komplementu časového trvání *shíliàng bǔyǔ* 时量补语.

V učebnici jsou použity i různé způsoby tvoření otázek, tedy způsob s tázací částicí *ma* 吗, způsob, kdy se kladná a záporná forma adjektiva či slovesa postaví vedle sebe, i způsob tvoření otázek použitím otázkových slov. Stejně tak je použita i otázka s aktualizací částicí *ne* 呢 a otázka s částicí *ba* 吧 naznačující určitý odhad. Částice *ba* je v textu použita i na konci vět oznamovacích a rozkazovacích, setkáváme se s ní ve všech jejích významech a použitích. V textu nechybí ani otázky s tázacími dovětky, i když nejsou použity zdaleka všechny. Postrádám především tázací dovětky řečnického typu, např. *shì bu shì* 是不是 „je to tak?“, nebo *duì bu duì* 对不对 „správně?“ Stejně tak není použita otázka vytvořená vložením *shì bu shì* 是不是 mezi podmět a predikát.

V textech se setkáváme i s velkým množstvím modálních sloves a s vazbami, které vytvářejí.

Několikrát je v učebnici použita také reduplikace sloves a opakování slovních výrazů, což je velice častý jev v hovorové čínštině.

V učebnici narážíme na přívlastek vyjádřený zájmenem, podstatným či vlastním jménem s příponou *de* 的 i bez přípony *de* 的, stejně jako na příponu *de* 的 za složitějšími přívlastky a na několikanásobný přívlastek či přívlastek vyjádřený podstatným jménem se záložkou.

Stejně tak se setkáváme se všemi třemi vido-časovými ukazateli, což jsou *le* 了, *zhe* 着 a *guo* 过. Zároveň nechybí ani věty s větnou částicí *le* 了 či věty, kde je *le* 了 použito jak ve funkci vido-časového suffixu, tak ve funkci větné částice.

V učebnici je v různých významech několikrát použita předložková vazba ve funkci adverbialního určení. Stejně tak je použita teleskopická konstrukce a konstrukce se členem zřetelově vymežovacím, stejně jako konstrukce s anteponovaným větným členem. Neméně důležité je i použití srovnávacích konstrukcí s *bǐ* 比.

Za zmínku stojí i to, že v učebnici jsou představeny i věty, ve kterých jsou použita slova jako *yǐhòu* 以后 „potom co“ a *de shíhou* 的时候 „když, v době kdy“, stejně jako konstrukce s přívlastkem *yǒu de* 有的 „někteří“, nebo konstrukce s předložkou *chúle* 除了

„kromě, vyjma“, případně s předložkou *chúle* 除了 „kromě“ a záložkou *yǐwài* 以外 „vyjma, vně“.

Spěšněv má v rozhovorech i poměrně dost souvětí, z nichž student pochopí základní zákonitosti fungování čínských souvětí, a to především možnou (a velice častou) absenci větných spojek. Setkáváme se s různými druhy souvětí, jako např. se souvětím podmínkovým, časovým, souřadným atd.

V učebnici je několikrát použit morfém *duō* 多, a to ve svých několika významech a použitích. Jako adjektivum ve funkci přísudku i ve své adverbialní funkci, jako neurčitá číslovka i jako tázací adverbium.

Spěšněv používá i několik měrových slov, především numerativ *gè* 个. Zcela však chybí numerativy slovesné. Jedinou výjimkou je spojení číslovky *yī* 一 „jedna“ se slovesným numerativem *xià* 下, které však není typickým příkladem slovesného numerativu, neboť se používá jen v přeneseném smyslu jako komplement vidu, jak daný jev nazývá Švarný.

V textu se několikrát setkáváme se slovem *yìdiǎnr* 一点儿 „trochu“ stejně jako s adverbiem *yǒu(yì)diǎnr* 有一点儿 „trochu, lehce“. Tato slova a jejich použití se studentům velice často pletou, je proto dobře, že v textu jsou zastoupena obě dvě a při výuce je možné na rozdíl v jejich použití upozornit.

V učebnici je i několik vět, ve kterých je vynecháno podstatné jméno po přívlastku tvořeném spojením číslovky nebo deiktického slova s měrovým slovem. Stejně tak je tam i použití vlastních jmen či zájmen jako určení místa.

V textu jsou použity oba dva termíny pro spojku „nebo“, kterými jsou *háishi* 还是 „nebo (vylučovací)“ a *huòzhě* 或者 „nebo (slučovací)“.

Dále je použito několik sloves (*yǐwéi* 以为 „mylně se domnívat“, *qù* 去 „jít, jet (někam)“, *zài* 在 „nacházet se (někde), existovat“ atd.), která mají svá specifická použití, a proto jim v gramatických rozborech k jednotlivým tématům věnují více prostoru než slovesům jiným. V učebnici jsou hojně zastoupena i objektová slovesa a slovesa s formálním předmětem. Stejně tak Spěšněv do své konverzace zařadil několik důležitých adverbií, např. *gèng* 更 „ještě více“ a *jiù* 就 ve všech jeho významech.

Pro úplnost a přehlednost přikládám přehled všech gramatických jevů a konstrukcí, které se dají zařadit do gramatického systému a výuky, a ve Spěšněvově textu se vyskytly alespoň jednou. Přehled je uveden v pořadí, v jakém se jednotlivé jevy v textu učebnice objevovaly.

1. Konstrukce podmět-predikativní komplex
2. Konstrukce blíže určující-blíže určované
3. Tvoření otázek
4. Otázky s tázacími dovětky
5. Konstrukce predikát-předmět
6. Předložková vazba
7. Konstrukce s modálními slovesy
8. Reduplikace sloves
9. Opakování
10. Konstrukce s adjektivním přísudkem
11. Konstrukce predikát-komplement, modifikovaná slovesa
12. Potenciální komplement
13. Vazba slovesa s číslovkou *yī* 一 a slovesným numerativem *xià* 下
14. Vazba predikát-stavový komplement/komplement stupně
15. Přípona *de* 的
16. Sloveso-spona *shì* 是 „být (někým, něčím)“
17. Přivlastňovací zájmena, podstatná či vlastní jména v přívlastku bez přípony *de* 的
18. Podstatná jména v přívlastku
19. Tvoření otázek doplňovacích
20. Souvětí
21. Větná částice *le* 了, tzv. (*le*₂)
22. Adjektivum *duō* jako adverbialní určení
23. Větná částice *ba* 吧
24. Vyjádření trvání děje či stavu
25. Sloveso existence *yǒu* 有 ve významu slovesa „být“
26. Měrová slova
27. Počítací komplex (spojení číslovky a měrového slova) v predikátu

28. Neurčitá číslovka *duō* 多 v pozici za číslovkou
29. Měrové slovo *yìdiǎnr* 一点儿 v pozici mezi slovesem a jeho předmětem
30. Vynechání podstatného jména po použití spojení číslovky nebo ukazovacího slova s měrovým slovem
31. Určení místa vyjádřené předložkovou vazbou
32. Osobní zájmeno nebo jméno jako určení místa
33. Zdůraznění děje, který ještě nenastal, ale očekává se, že nastane *hái...ne* 还。。。呢
34. Objektová slovesa
35. Spojka „nebo“ v tázacích větách
36. Koordinační konstrukce
37. Konstrukce s *de* 的
38. Sloveso *zài* 在 „nacházet se (někde), být (někde)“ a sloveso existence *yǒu* 有 „být“
39. Vyjadřování vzdálenosti
40. Predikativní konstrukce v přívlastku
41. Tvoření zjišťovací otázky
42. Adjektiva *duō* 多 „(být) mnohý“ a *shǎo* 少 „(být) nemnohý“
43. Vyjádření přibližnosti
44. Dvě různá vyjádření téhož – apozice
45. Vido-časová slovesná přípona *guo* 过
46. Teleskopická konstrukce
47. Záložky u abstraktních určení místa
48. Několikanásobný předmět
49. Věty s adverbii *xiān* 先 „nejdříve, nejprve“ a *hòu* 后 „později, pak“
50. Vyjádření české vedlejší věty časové
51. Aktualizační částice *ne* 呢 tvoří otázku ze jmenného výrazu
52. Sloveso *qù* 去
53. Spojení tázacího zájmena *zěnmě* 怎么 se slovesy
54. Návaznost časových dějů
55. Umístění předmětu u konstrukcí predikát-komplement
56. Tvoření zjišťovacích otázek postavením kladné a záporné formy vedle sebe

57. Podstatná jména *yǐhòu* 以后 „potom co“, *yǐqián* 以前 „předtím než“ a *de shíhou* 的时候 „když“
58. Vido-časová slovesná přípona *le* 了 (tzv. *le*₁)
59. Řadové číslovky
60. Konstrukce podmět-predikativní komplex ve funkci predikátu
61. Rozdíl mezi *(yì)diǎn(r)* 一点儿 a *yǒu (yì)diǎn(r)* 有一点儿
62. *le* 了 ve funkci větné částice i slovesné přípony
63. Určení času
64. Vynechání předmětu
65. Konstrukce se členem zřetelově vymezovacím (substantivem trvalé příslušnosti) / konstrukce podmět-predikát ve funkci predikativního komplexu
66. Konstrukce *shì...de* 是。。。的
67. Komplement stupně *sǐle* 死了
68. Modální sloveso *huì* 会 vyjadřující pravděpodobnost
69. Adverbium *gèng* 更
70. Adjektiva ve funkci komplementu bez přípony *de*
71. Tázací zájmena v záporné funkci
72. Předmět na začátku věty/anteponovaný větný člen
73. Srovnávací konstrukce s *bǐ* 比
74. Jízda dopravním prostředkem
75. Vedlejší věta podmínková – podmínka či předpoklad realizace či nerealizace děje
76. Výraz *...de shíhou* 。。。的时候
77. Podstatné jméno se záložkou v pozici přívlastku
78. Pořadí několikanásobných přívlastků
79. Sloveso *yǐwéi* 以为 „mylně se domnívat“
80. Předložka *chúle* (*chúle...yǐwài*) 除了 (除了。。。以外) „kromě“
81. Výsledkový komplement/výsledkově modifikovaná slovesa
82. Spojení *yǒu de* 有的 „někteří, nějací“ v přívlastku

Výsledky gramatické analýzy Spěšněvovy konverzace následně srovnávám s rejstříkem gramatických témat zpracovaných v učebnici Oldřicha Švarného a Davida Uhra (1997, 162-171) *Úvod do studia hovorové čínštiny* v části *Základní kurs gramatiky hovorové*

čínštiny. Následující přehled představuje jevy a konstrukce, případně i použití jednotlivých slov, se kterými jsme se nesetkali ve Spěšněvově učebnici, ale která jsou obsažena ve Švarného rejstříku. Pro větší názornost uvádím k jednotlivým tématům a konstrukcím příkladové věty.

1. použití slovesa *shì* 是 místo slovesa *yǒu* 有: *Lítou shì lǎoshī, wàitou shì xuésheng.* 里头是老师, 外头是学生. „(To) uvnitř je učitel, (to) venku je student.“ (1991, 46)
2. sloveso *yǒu* 有 „existovat“ před preverbálními nominálními členy: *Yǒu rén shuō nǐ huì shuō Zhōngguóhuà.* 有人说会说中国话. „Někdo říkal / jsou lidé, kteří říkají, že umíš čínsky.“ (1991, 73)
3. sloveso *yǒu* 有, případně *méi / méi yǒu* 没有 ve spojení s nominálním členem a dalším slovesem: *Wǒ méi dōngxi chī.* 我没东西吃. „Nemám nic k jídlu (doslova nemám věci, které bych jedl).“ (1997, 123)
4. trpný rod vyjádřený *bèi* 被 a *ái* 挨: *Cūnzi li de rén dōu bèi gǎnchūqu le.* 村子里的人都被赶出去了. „Lidé z vesnice byli všichni vyhnáni.“ (1997, 141)
5. vyjádření neurčitého původce děje: *Shù shàng de lǐzi dōu ràng rén gěi tōu le.* 树上的李子都让人给偷了. „Všechny švestky ze stromu byly (někým) ukradeny/všechny švestky ze stromu lidé ukradli.“ (1991, 145)
6. funkce sloves *yòng* 用 a *ná* 拿; plnovýznamová funkce: *Kěyǐ yòng yòng nǐ de bǐ ma?* 可以用你的笔吗? „Mohu použít tvoje pero?“; funkce prepozičního slovesa: *Nǐ bié yòng gāngbǐ xiě, nǐ yòng máobǐ xiě ba.* 你别用钢笔写, 你用毛笔写吧. „Nepiš perem, piš štětcem.“ (1991, 143-144)
7. postpoziční sloveso *gěi* 给: *Āiyā, wǒ wàngle huán gěi tā le, zhēn bù hǎo yìsi.* 哎呀, 我忘了还给她了, 真不好意思. „Jejda, zapomněl jsem mu to dát, promiňte.“ (1991, 96)
8. fakultativnost některých postpozičních sloves: *Zhè fēng xìn shì Zhōngguó lái de.* 这封信是中国来的. „Tento dopis je z Číny (doslova je příšlý Čína).“ (1997, 141)
9. vazba s prepozičním slovesem *bǎ* 把: *Tā bǎ zhè xiē zì xiěhǎo le.* 他把这些字写好了. „Napsal tyto znaky.“ (1997, 124)

10. nepřímý předmět uvedený prepozičním či postpozičním slovesem *gěi* 给: *Jiějie gěi wǒ māile yì běnr Hànr-Jié cídiǎn*. 姐姐给我买了一本儿汉捷词典。 „Sestra mi koupila čínsko-český slovník.“ (1991, 96)
11. sloveso *gěi* 给 s dvěma předměty: *Gěi sījī qián, ràng tā zǒu*. 给司机钱, 让他走。 „Dej řidičovi peníze, ať jede (nech ho odjet).“ (1991, 95)
12. slovesné numerativy (kromě komplementu vidu): *Tā lái guo liǎng cì*. 他来过两次。 „Přišel sem dvakrát.“ (1997, 153)
13. výsledkový modifikátor *jiàn* 见: *Méi kànjian*. 没看见。 „Nespatřil jsem/jsi.“ (1997, 110)
14. směrové modifikátory: *Tā náchu yì běn shū lai*. 他拿出一本书来。 „Vytáhl nějakou knihu.“ (1997, 102)
15. slovesná přípona *le* 了 po slovese *yǒu* 有: *Wǒmen yǒule qián jiù qù Zhōngguó*. 我们有了钱就去中国。 „Hned, jak budeme mít peníze, pojedeme do Číny.“ (1991, 87)
16. zdvojování adjektiv vyjadřující větší intenzitu: *Nǐ bù qīngqīngchǔchǔ de shuō jiù méi rén tīngdedǒng*. 你不清清楚楚地说就没人听得懂。 „Nebudeš-li mluvit zcela zřetelně, nikdo ti nebude rozumět.“ (1997, 159)
17. příslovce *dōu* 都 nebo *yě* 也 ve zdůrazňující funkci, ve zdůrazňující funkci v záporných větách: *(Lián) gǔwén tā dōu dǒng*. 连古文他都懂。 „Rozumí (dokonce) i klasickému jazyku.“ (1991, 134)
18. výraz *yìdiǎnr* 一点儿 nebo číslovka *yī* 一 ve spojení s měrovým slovem zdůrazněné příslovcem *dōu* 都 nebo *yě* 也: *Jiàoshì li yí ge xuésheng dōu méi yǒu*. 教室里一个学生都没有。 „Ve třídě není ani jeden student.“ (1991, 137)
19. otázková slova ve funkci zdůrazněné všeobecnosti (i v záporných větách) s příslovcem *dōu* 都 nebo *yě* 也: *Wǒ shénme cài dōu chī, nǐ diǎn ba*. 我什么菜都吃, 你点吧。 „Já jím všechno (já sním cokoli), objednej ty.“ (1991, 133)
20. zápornka před příslovcem *dōu* 都: *Tāmen bù dōu huì Zhōngwén*. 他们不都会中文。 „(Oni) ne všichni umí čínsky.“ (1997, 135)
21. příslovce *zài* 在, *zhèng zài* 正在 vyjadřující průběh: *Tā zhèng zài xiě xìn*. 他正在写信。 „Právě píše dopis.“ (1997, 126)

22. příslovce *zài* 再: *Qǐng nǐ míngtiān zài lái.* 请你明天再来。 „Přijď zítra zas.“ (1997, 129)
23. příslovce *zài* 再 s předcházející zápornou ve významu „už nikdy víckrát...“: *Bù néng zài chī le.* 不能再吃了。 „Nemohu jíst dál/víc.“ (1997, 130)
24. příslovce *shì* 是: *Zhè shì guì, kěshì zhēn hǎo.* 这是贵, 可是真好。 „Je to sice drahé, ale opravdu dobré.“ (1991, 113)
25. příslovce *yòu* 又: *Zuótiān tā yòu lái le.* 昨天他又来了。 „Včera přišel zas.“ (1997, 129)
26. příslovce *zuì* 最: *Ruìshì de biǎo zuì guì.* 瑞士的表最贵。 „Švýcarské hodinky jsou nejdražší.“ (1991, 101)
27. příslovce *cái* 才: *Děng dài biǎotuán zǒule nǐ cái néng xiūxi.* 等代表团走了你才能休息。 „Až delegace odjede, si teprve budeš moct odpočinout.“ (1991, 147)
28. příslovečné určení s příponou *de* 地: *Nǐ děi hǎo hǎo de xuéxí.* 你得好好儿地学习。 „Musíš se dobře učit.“ (1997, 112)
29. zdvojení podstatných jmen a měrových jmen: *Zhè shì rén rén dōu zhīdao de mìmì.* 这是人人都知道的秘密。 „To je tajemství, které každý zná.“ (1991, 169)
30. zdvojení číslovkových výrazů *Kèren yí ge yí ge de zǒule.* 客人一个一个地走了。 „Hosté jeden po druhém odešli.“ (1997, 160)
31. výraz *yíyàng* 一样 ve všech použitích
32. výraz *dàjiā* 大家 a *rén rén* 人人: *Dàjiā zuò ba.* 大家坐吧。 „Všichni se posaďte.“ (1997, 132)
33. výrazy *rènde* 认得 a *rènbude* 人不得: *Zhè shì nǐ de nǚ'ér ma? Wǒ yǐjīng rènbude tā le, dōu nàme dà le!* 这是你的女儿吗? 我已经认不得她了, 都那么大了! „To je tvoje dcera? Už bych ji nepoznal, tak vyrostla!“ (1991, 139)
34. otázky tvořené pomocí *shì bu shì* 是不是: *Tā shì bu shì yào lái* 他是不是要来 „Přijde (nebo ne)?“ (1997, 107)
35. opakování otázkového slova: *Nǐ yào shuō shénme jiù shuō shénme.* 你要说什么就说什么。 „Řekni, cokoliv chceš (doslova co chceš, to řekni).“ (1997, 131)
36. kvantitativní komplement času: *Wǒ péngyou yào zài wǒ zhèr zhù sān ge yuè.* 我朋友要在我这儿住三个月。 „Můj přítel bude u mne bydlet tři měsíce.“ (1997, 128)

37. spojky záporných podmínkových vět *yàoburán* 要不然, *yàobushi* 要不是: *Yàobushi tā bāngzhule wǒ, zhè shìr jiù bànbuchéng.* 要不是他帮助了我, 这事儿就办不成。
„Kdyby mi byl nepomohl, tak bych to (tu záležitost) nezařídil.“ (1991, 150)
38. vazby *chúfēi...bùrán* 除非。。。不然 a *chúfēi...cái* 除非。。。才: *Chúfēi nǐ bú huì, bùrán jiù děi zuò.* 除非你不会, 不然就得做。 „Jedině pokud to neumíš, tak to nemusíš udělat.“ (1991, 158)

2. Výsledky lexikální analýzy

Výsledky lexikálního rozboru učebnice N. A. Spěšněva shrnuji v následující tabulce. V tabulce jsou podle abecedy seřazena všechna slova a slovní spojení, která se vyskytla ve dvanácti tématech. V prvním sloupci jsou slovíčka, ve druhém a třetím sloupci údaje z *Frekvenčního slovníku současné čínštiny Xiàndài Hànyǔ pínlǜ cídiǎn*. Ve druhém sloupci je to počet výskytů daného slova *cíci* 词次, to znamená údaj, kolikrát se v analyzovaných textech slovo vyskytlo. Ve třetím sloupci je frekvence výskytu *pínlǜ* 频率, neboli údaj o tom, jaké procento z celkového výskytu slov celého korpusu zaujímá počet výskytů daného slova. Slova, která jsem ve frekvenčním slovníku nenašla, a slova, jejichž počet výskytů nepřesáhl deset, označuji tučně. Znamená to, že by se potenciálně mohlo jednat o nestandardní slova, nad jejichž výskytem v učebnici konverzace bych se chtěla zamyslet. Jak jsem uvedla již v úvodu této práce, *Frekvenční slovník současné čínštiny* byl vydán roku 1986 a zpracovává texty ze čtyř velkých kategorií, které jsou zastoupeny v různém poměru. Velice často je možné nalézt odůvodnění nízkého výskytu ve slovníku právě v jeho dřívějším vydání a zastaralosti textů nebo v typičnosti daného slova pro určité prostředí. V případě, že nacházím vysvětlení či důvod k výskytu slov s nízkou frekvencí (nebo slov, která ve frekvenčním slovníku nejsou vůbec) ve Spěšněvově učebnici, tento důvod zkratkovitě vysvětluji ve čtvrtém sloupci. Mezi zvláštní slova nezahrnuji, a tím pádem tučně neoznačuji místní názvy, vlastní jména, nejrůznější ustálená spojení a slovní spojení, která jsou složená z více morfémů a u nichž je sporné, zda se jedná o konstrukce syntaktického či morfologického charakteru, jako např. objektová slovesa, konstrukce predikát-komplement atd.¹⁵³ U slov, jejichž počet

¹⁵³ V předmluvě k *Frekvenčnímu slovníku současné čínštiny* (s. III) jsou vysvětleny principy a zásady chápání hranic slov, kterými se autoři řídí. V potaz je brána samostatnost či nesamostatnost morfémů a změna či zachování jejich významu po spojení do slova spojeného z více morfémů.

výskytů je menší než deset, u slov, která jsem ve frekvenčním slovníku nenašla (a to i u slov složených z více morfémů a jednotek, u nichž není jasné, zda se jedná o slovo či slovní spojení, a tím pádem nejsou tučně označena) a u ustálených spojení uvádím navíc jejich počet výskytů při hledání v čínské verzi internetového vyhledávače google www.google.com.hk dne 13.1.2013. Snažím se tak předejít označení slova s nízkou frekvencí výskytu za nestandardní jen proto, že se například jedná o slovo novodobé či specifické pro určité prostředí (např. studentské, evropské, daného tematického okruhu atd.).

Slovo či spojení	Počet výskytů	Frekvence	Vysvětlení nízkého výskytu; použití v učebnici je vhodné/nevhodné; počet výskytů v internetovém vyhledávači www.google.com.hk (2013-01-13)
<i>ā</i> 啊 (<i>tàn</i> 叹)	113	860	
<i>a</i> 啊 (<i>zhù</i> 助)	1102	8384	
<i>Āfúlè'ěr hào xúnyángjiàn</i> 阿芙乐尔号巡洋舰 (<i>dì míng</i> 地名)			místní název
<i>āiyā</i> 哎呀 (<i>tàn</i> 叹)	61	464	
<i>àn</i> 岸 (<i>míng</i> 名)	297	2260	
<i>ba</i> 吧 (<i>zhù</i> 助)	2073	15771	
<i>bālěiwǔ</i> 芭蕾舞 (<i>míng</i> 名)			slovo cizího původu vázané na evropskou kulturu; v internetovém vyhledávači 21,000,000 výskytů
<i>bàba</i> 爸爸 (<i>míng</i> 名)	429	3264	
<i>báicài</i> 白菜 (<i>míng</i> 名)	35	266	
<i>bǎi</i> 百 (<i>shù</i> 数)	1391	10583	
<i>bàn</i> 半 (<i>shù</i> 数)	663	5044	
<i>bāngzhu</i> 帮助 (<i>dòng</i> 动)	305	2320	
<i>bàozhǐ</i> 报纸 (<i>míng</i> 名)	117	890	
<i>bā</i> 八 (<i>shù</i> 数)	1005	7646	
<i>Běijīng</i> 北京 (<i>dì míng</i> 地名)			místní název

<i>bèi</i> 被 (<i>míng</i> 名)	41	312	
<i>běn</i> 本 (<i>liàng</i> 量)	140	01065	
<i>bǐ</i> 比 (<i>jiè</i> 介/ <i>dòng</i> 动)	773	5881	
<i>bǐfang</i> 比方 (<i>dòng</i> 动)	14	107	
<i>biǎo</i> 表 (<i>míng</i> 名)	89	677	
<i>Bǐdé xiàgōng</i> 彼得夏宫 (<i>dì míng</i> 地名)			místní název
<i>Bǐdé</i> 彼得 (<i>rén míng</i> 人名)			místní název
<i>bié</i> 别 (<i>fù</i> 副)	617	4694	
<i>biéshù</i> 别墅 (<i>míng</i> 名)	3	23	slovo novodobé, ne příliš typické pro čínské prostředí; v internetovém vyhledávači 259,000,000 výskytů
<i>bìng</i> 病 (<i>míng</i> 名)	276	2100	
<i>bìng</i> 病 (<i>dòng</i> 动)	90	685	
<i>bówùguǎn</i> 博物馆 (<i>míng</i> 名)			ve frekvenčním slovníku nefiguruje jako celek, (pouze podstatná jména <i>bówù</i> a <i>guǎn</i>); v internetovém vyhledávači 131,000,000 výskytů
<i>bówù</i> (<i>míng</i> 名)	94	715	
<i>bù</i> 不 (<i>fù</i> 副)	18107	137758	
<i>búcuò</i> 不错 (<i>xíng</i> 形)	102	776	
<i>bújiàn bú sǎn</i> 不见不散 (<i>guàn</i> 惯)			ustálené spojení složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 22,500,000 výskytů
<i>búyào</i> 不要 (<i>fù</i> 副)	308	2343	
<i>búyòng</i> 不用 (<i>fù</i> 副)	92	700	
<i>cài</i> 菜 (<i>míng</i> 名)	216	1643	
<i>cānguān</i> 参观 (<i>dòng</i> 动)	66	502	
<i>chātú</i> 插图 (<i>míng</i> 名)			v internetovém vyhledávači 25,300,000 výskytů
<i>chá</i> 茶 (<i>míng</i> 名)	140	1065	
<i>chā</i> 差 (<i>dòng</i> 动)	55	418	
<i>chābūdūo</i> 差不多 (<i>fù</i> 副)	102	776	

<i>cháng</i> 尝 (<i>dòng</i> 动)	38	289	
<i>chàng</i> 唱	359	2731	
<i>chángcháng</i> 常常 (<i>fù</i> 副)	289	2199	
<i>chē</i> 车 (<i>míng</i> 名)	682	5189	
<i>chéng</i> 乘 (<i>dòng</i> 动)	65	495	
<i>chéngshì</i> 城市 (<i>míng</i> 名)	201	1529	
<i>chī</i> 吃 (<i>dòng</i> 动)	1526	11610	
<i>chūle</i> (jiè 介)	200	1522	
<i>chuān</i> 穿 (<i>dòng</i> 动)	585	4451	
<i>chuán</i> 船 (<i>míng</i> 名)	685	5211	
<i>chuáng</i> 床 (<i>míng</i> 名)	271	2062	
<i>cídiǎn</i> 词典 (<i>míng</i> 名)	5	38	slovo pro studenty vhodné; v internetovém vyhledávači 14,900,000 výskytů
<i>cóng</i> 从 (<i>jiè/dòng</i> 介/动)	2810	21379	
<i>cuò</i> 错 (<i>xíng</i> 形 / <i>dòng</i> 动)	203	1544	
<i>dǎsuan</i> 打算 (<i>dòng</i> 动)	87	662	
<i>dà</i> 大 (<i>xíng</i> 形)	5294	40277	
<i>dàgài</i> 大概 (<i>fù</i> 副)	192	1461	
<i>dà jiàotáng</i> 大教堂 (<i>míng</i> 名)			slovo netypické pro čínské prostředí, složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 14,900,000 výskytů
<i>dàxué</i> 大学 (<i>míng</i> 名)	161	1225	
<i>dàyī</i> 大衣 (<i>míng</i> 名)			v internetovém vyhledávači 81,300,000 výskytů
<i>dàifu</i> 大夫 (<i>míng</i> 名)	177	1347	
<i>dài</i> 带 (<i>dòng</i> 动)	855	6505	
<i>dài</i> 戴 (<i>dòng</i> 动)	137	1042	
<i>dān</i> (菜单儿) (<i>míng</i> 名)	13	99	

dào 到 (dòng 动)	2427	18465	
dào (jiè)	403	3066	
de 得 (zhù 助)	3563	27107	
de 的 (zhù 助)	73835	561737	
de huà 的话 (zhù 助)	52	396	
de shíhou 的时候			ustálené spojení složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 1,250,000,000 výskytů
děi 得 (dòng 动)	612	4656	
děng 等 (dòng 动)	666	5067	
děngděng 等等 (zhù 助)	1354	10301	
dìdi 弟弟 (míng 名)	137	1042	
dìfang 地方 (míng 名)	178	1354	
dìlǐ 地理 (míng 名)	35	266	
diǎn(zhōng) 点 (钟) (liàng 量)	1100	8369	
diànhuà 电话 (míng 名)	159	1210	
diànnǎo 电脑 (míng 名)	6	46	novodobé slovo, v internetovém vyhledávači 863,000,000 výskytů
diànshì 电视 (míng 名)	89	667	
dōngfāng 东方 (míng 名)	57	434	
Dōnggōng bówùguǎn 冬宫博物馆 (dì míng 地名)			místní název
dōngtiān 冬天 (míng 名)	108	822	
dǒng 懂 (dòng 动)	218	1659	
dōu 都 (fù 副)	5373	40878	
dù 度 (liàng 量)	130	989	
dùzi 肚子 (míng 名)	121	921	
dǔ (dòng 动)	65	495	
duì le 对了	27	205	
duì-buqǐ 对不起	81	616	

(dòng 动)			
duìmiàn 对面 (míng 名)	64	487	
duō 多 (fù 副)	481	3659	
duō 多 (shù 数)	769	5851	
duō 多 (xíng 形)	2139	16274	
duōme 多么 (fù 副)	360	2739	
duōshao 多少 (dài 代)	362	2754	
Éluósī 俄罗斯 (dì míng 地名)			místní název
èr 二 (shù 数)	2597	19758	
fā/shāo 发烧 (dòng 动)	12	91	
fàng 放 (dòng 动)	956	7273	
fēicháng 非常 (fù 副)	384	2921	
fēn 分 (liàng 量)	323	2457	
Fēnlán wān 芬兰 湾 (dì míng 地名)			místní název
fēng 风 (míng 名)	576	4382	
fùmǔ 父母 (míng 名)	24	183	
fùqīn 父亲 (míng 名)	393	2990	
gāi 该 (dòng 动)	307	2336	
gǎnmào 感冒 (míng/dòng 名/动)	12	91	
gāng 刚 (fù 副)	387	2944	
gāoxìng 高兴 (xíng 形)	363	2762	
gē 歌 (dòng 动)	245	1864	
gēge 哥哥 (míng 名)	217	1651	
gémìng 革命 (míng 名)	1963	14935	
gè 个 (liàng 量)	11042	84008	
gèng 更 (fù 副)	1197	9107	
gèzhǒng gèyàng 各 种各样	33	251	
gōngfu 工夫 (míng 名)	125	951	

<i>gōngfèi</i> 公费 (<i>míng</i> 名)	5	38	slovo specifické pro dané téma (univerzita); v internetovém vyhledávači 11,600,000 výskytů
<i>gōngyuán</i> 公园 (<i>míng</i> 名)	54	411	
<i>guā</i> 刮 (<i>dòng</i> 动)	105	799	
<i>guàzhōng</i> 挂钟 (<i>míng</i> 名)	8	61	slovo specifické pro dané téma (orientace v čase); v internetovém vyhledávači 21,100,000 výskytů
<i>guānguāng</i> 观光 (<i>dòng</i> 动)			v internetovém vyhledávači 123,000,000 výskytů
<i>guānyú</i> 关于 (<i>jiè</i> 介)	245	1864	
<i>guàng</i> 逛 (<i>dòng</i> 动)	19	145	
<i>Guóqìng</i> 国庆 (<i>míng</i> 名)	14	107	
<i>guǒzhī</i> 果汁 (<i>míng</i> 名)	3	23	slovo ne příliš typické pro čínské prostředí; v internetovém vyhledávači 87,800,000 výskytů
<i>guò</i> 过 (<i>dòng</i> 动)	949	7220	
<i>guo</i> 过 (<i>zhù</i> 助)	1222	9297	
<i>hái</i> 还 (<i>fù</i> 副)	5318	40459	
<i>háishi</i> 还是 (<i>lián</i> 连)	576	4382	
<i>háizi</i> 孩子 (<i>míng</i> 名)	1026	7806	
<i>Hàn – É</i>			spojení složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 18,000,000 výskytů
<i>Hànyǔ</i> 汉语 (<i>míng</i> 名)	8	61	v internetovém vyhledávači 281,000,000 výskytů
<i>hǎo le</i> 好了	15	114	
<i>hǎo</i> 好 (<i>xíng</i> 形)	4026	30630	
<i>hǎochī</i> 好吃 (<i>xíng</i> 形)	14	107	
<i>hǎokàn</i> 好看 (<i>xíng</i> 形)	57	434	
<i>hào</i> 号 (<i>míng</i> 名)	132	1004	
<i>hàomǎ</i> 号码 (<i>míng</i> 名)	22	167	

<i>hē</i> 喝 (<i>dòng</i> 动)	340	2587	
<i>hé</i> 和 (<i>jiè</i> 介 <i>lián</i> 连)	9138	69522	
<i>hé</i> 河 (<i>míng</i> 名)	788	5995	
<i>hé'àn</i> 河岸 (<i>míng</i> 名)			v internetovém vyhledávači 19,000,000 výskytů
<i>hēi</i> 嘿 (<i>tàn</i> 叹)	409	3112	
<i>hěn</i> 很 (<i>fù</i> 副)	3637	27670	
<i>hòu</i> 后 (<i>fù</i> 副)	1233	9381	
<i>hòutiān</i> 后天 (<i>míng</i> 名)	12	91	
<i>huàkān</i> 画刊 (<i>míng</i> 名)			v internetovém vyhledávači 2,790,000 výskytů
<i>huàxué</i> 化学 (<i>míng</i> 名)	4	30	v internetovém vyhledávači 514,000,000 výskytů
<i>huānyíng</i> 欢迎 (<i>dòng</i> 动)	109	829	
<i>huàn</i> 换 (<i>dòng</i> 动)	258	1963	
<i>huí</i> 回 (<i>dòng</i> 动)	1404	10682	
<i>huì</i> 会 (<i>dòng</i> 动)	214	1628	
<i>jī</i> 鸡 (<i>míng</i> 名)	232	1765	
<i>jǐ</i> 几 (<i>shù</i> 数)	2512	19111	
<i>jiā</i> 家 (<i>míng</i> 名)	1992	15155	
<i>jiàzi</i> 书架子 (<i>míng</i> 名)	38	289	
<i>jiàn</i> 见 (<i>dòng</i> 动)	1217	9259	
<i>jiàn//miàn</i> 见面 (<i>dòng</i> 动)	87	662	
<i>jiànkāng</i> 健康 (<i>xíng</i> 形)	78	593	
<i>jiǎngjiu</i> 讲究 (<i>dòng</i> 动)	24	183	
<i>jiàotáng</i> 大教堂 (<i>míng</i> 名)	13	99	
<i>jiào</i> 叫 (<i>dòng</i> 动)	1957	14889	
<i>jiàokēshū</i> 教科书 (<i>míng</i> 名)	6	46	slovo specifické pro dané téma (kniha); v internetovém vyhledávači 54,100,000 výskytů
<i>jiā tíng</i> 家庭 (<i>míng</i> 名)	137	1042	
<i>jiē</i> 街 (<i>míng</i> 名)	214	1628	
<i>jié</i> 节 (<i>liàng</i> 量)	48	365	

<i>jié</i> 节 (<i>míng</i> 名)	44	335	
<i>jié//hūn</i> 结婚 (<i>dòng</i> 动)	68	517	
<i>jiějie</i> 姐姐 (<i>míng</i> 名)	85	647	
<i>jiěmèi</i> 姐妹 (<i>míng</i> 名)	8	61	
<i>jīntiān</i> 今天 (<i>míng</i> 名)	701	5333	
<i>jìn</i> 进 (<i>dòng</i> 动)	669	5090	
<i>jǐngdiǎn</i> 景点 (<i>míng</i> 名)			v internetovém vyhledávači 302,000,000 výskytů
<i>jiǔ</i> 酒 (<i>míng</i> 名)	250	1902	
<i>jiù</i> 就 (<i>fù</i> 副)	10107	76894	
<i>jùyuàn</i> 剧院 (<i>míng</i> 名)			slovo ne příliš typické pro čínské prostředí; v internetovém vyhledávači 117,000,000 výskytů
<i>juéde</i> 觉得 (<i>dòng</i> 动)	574	4367	
<i>kāishǐ</i> 开始 (<i>dòng</i> 动)	489	3720	
<i>kàn</i> 看 (<i>dòng</i> 动)	4682	35621	
<i>kàn//bìng</i> 看病 (<i>dòng</i> 动)	16	122	
<i>kàn//shū</i> (<i>dòng</i> 动)			konstrukce sloveso-předmět složená z více morfémů; v internetovém vyhledávači 102,000,000 výskytů
<i>kànbudǒng</i> 看不懂 (<i>dòng-bǔ</i> 动补)			konstrukce predikát- komplement složená z více morfémů; v internetovém vyhledávači 72,500,000 výskytů
<i>kàndedǒng</i> 看得懂 (<i>dòng-bǔ</i> 动补)			konstrukce predikát- komplement složená z více morfémů, v internetovém vyhledávači 17,500,000 výskytů
<i>késou</i> 咳嗽 (<i>dòng</i> 动)	39	297	
<i>kè</i> 刻 (<i>liàng</i> 量)	33	251	
<i>kělè</i> 可乐 (<i>míng</i> 名)			slovo cizího původu ne příliš typické pro čínské prostředí, novodobé; v internetovém vyhledávači 75,200,000 výskytů

<i>kěnéng</i> 可能 (<i>dòng</i> 动)	526	4002	
<i>kèqi</i> 客气 (<i>xíng</i> 形)	71	540	
<i>kěshì</i> 可是 (<i>lián</i> 连)	1325	10081	
<i>kěxī</i> 可惜 (<i>lián</i> 连)	68	517	
<i>kěyǐ</i> 可以 (<i>dòng</i> 动)	1787	13596	
<i>kè</i> 课 (<i>míng</i> 名)	118	898	
<i>kòng</i> 空 (<i>míng/xíng</i> 名/形)	39	297	
<i>kǒngpà</i> (fù 副)	48	365	
<i>kuài</i> 快 (<i>xíng</i> 形)	777	5911	
<i>kuàngquánshuǐ</i> 矿 泉水 (<i>míng</i> 名)			slovo ne příliš typické pro čínské prostředí; v internetovém vyhledávači 64,100,000 výskytů
<i>lái</i> 来 (<i>dòng</i> 动)	6092	46348	
<i>lánsè</i> 蓝色 (<i>míng</i> 名)	23	175	
<i>le</i> 了 (<i>zhù</i> 助)	28881	219727	
<i>lěng</i> 冷 (<i>xíng</i> 形)	296	2252	
<i>Lǐ</i> 李 (<i>xìng</i> 姓)			osobní jméno
<i>lí</i> 离 (<i>dòng</i> 动)	129	981	
<i>lǐ</i> 里 (<i>míng</i> 名)	6474	49254	
<i>lìshǐ</i> 历史 (<i>míng</i> 名)	678	5158	
<i>liǎn</i> 脸 (<i>míng</i> 名)	778	5919	
<i>liángkuai</i> 凉快 (<i>xíng</i> 形)	3	23	v internetovém vyhledávači 25,000,000 výskytů
<i>liǎng</i> 两 (<i>shù</i> 数)	3072	23372	
<i>liáo//tiānr</i> 聊天儿 (<i>dòng</i> 动)	9	68	konstrukce sloveso-předmět složená z více morfémů; v internetovém vyhledávači 876,000,000 výskytů (v neerizované podobě)
<i>líng</i> 零 (<i>shù</i> 数)	15	114	
<i>liù</i> 六 (<i>shù</i> 数)	1011	7062	
<i>lúbù</i> 卢布 (<i>míng</i> 名)			slovo cizího původu; typické pro ruské prostředí
<i>māma</i> 妈妈 (<i>míng</i> 名)	719	5470	
<i>mǎlù</i> 马路 (<i>míng</i>	54	411	

名)			
<i>ma</i> 吗 (<i>zhù</i> 助)	1294	9845	
<i>màn</i> 慢 (<i>xíng</i> 形)	387	2944	
<i>máng</i> 忙 (<i>dòng</i> 动)	320	2435	
<i>màozi</i> 帽子 (<i>míng</i> 名)	105	799	
<i>méi guānxi</i> 没关系	20	152	
<i>méi/méiyǒu</i> 没/没有 (<i>fù</i> 副)	1844	14029	
<i>méi//shìr</i> 没事儿 (<i>dòng</i> 动)			konstrukce sloveso-předmět složená z více morfémů; v internetovém vyhledávači 31,400,000 výskytů
<i>měi</i> 每 (<i>dài</i> 代)	112	852	
<i>měilì</i> 美丽 (<i>xíng</i> 形)	151	1149	
<i>měiyuán</i> 美元 (<i>míng</i> 名)	14	107	
<i>mèimei</i> 妹妹 (<i>míng</i> 名)	100	761	
<i>ménkǒu</i> 门口 (<i>míng</i> 名)	197	1499	
<i>míngpiàn</i> 名片 (<i>míng</i> 名)			v internetovém vyhledávači 201,000,000 výskytů
<i>míngzi</i> 名字 (<i>míng</i> 名)	138	1050	
<i>míngshènggǔjì</i> 名胜古迹 (<i>míng</i> 名)			slovo složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 22,200,000 výskytů
<i>míngtiān</i> 明天 (<i>míng</i> 名)	205	1560	
<i>mǔqīn</i> 母亲 (<i>míng</i> 名)	428	3256	
<i>nà</i> 那 (<i>lián</i> 连)	580	4413	
<i>nǎli</i> 哪里 (<i>míng</i> 名)	272	2069	
<i>nàli</i> 那里 (<i>míng</i> 名)	366	2785	
<i>nánháir</i> 男孩儿 (<i>míng</i> 名)	12	91	
<i>nàozhōng</i> 闹钟 (<i>míng</i> 名)	3	23	slovo specifické pro dané téma (orientace v čase); v internetovém vyhledávači 42,900,000 výskytů

<i>nǎr</i> 哪儿 (<i>míng</i> 名)	281	2138	
<i>ne</i> 呢 (<i>zhù</i> 助)	2307	17552	
<i>néng</i> 能 (<i>dòng</i> 动)	3726	28347	
<i>nǐ</i> 你 (<i>dài</i> 代)	9694	73752	
<i>nián</i> 年 (<i>míng/liàng</i> 名/量)	3633	27640	
<i>niàn//shū</i> 念书 (<i>dòng</i> 动)	29	221	
<i>niánjí</i> 年级 (<i>míng</i> 名)	29	221	
<i>Nièwǎ hé</i> 涅瓦河 (<i>míng</i> 名)			místní název
<i>nǐmen</i> 你们 (<i>dài</i> 代)	1250	9510	
<i>nín</i> 您 (<i>dài</i> 代)	1593	12120	
<i>niú</i> 牛 (<i>míng</i> 名)	248	1887	
<i>nǚháir</i> 女孩儿 (<i>míng</i> 名)	35	266	
<i>nuǎnhuo</i> 暖和 (<i>xíng</i> 形)	38	289	
<i>péngyou</i> 朋友 (<i>míng</i> 名)	437	3325	
<i>píjiǔ</i> 啤酒 (<i>míng</i> 名)	12	91	
<i>píngcháng</i> 平常 (<i>fù</i> 副)	23	175	
<i>píngr</i> 瓶儿 (<i>liàng</i> 量)	105	799	
<i>qī</i> 七 (<i>shù</i> 数)	892	6786	
<i>qīzi</i> 妻子 (<i>míng</i> 名)	38	289	
<i>qǐ//chuáng</i> 起床 (<i>dòng</i> 动)	9	68	v internetovém vyhledávači 105,000,000 výskytů
<i>qìchē</i> 汽车 (<i>míng</i> 名)	423	3218	
<i>qián</i> 钱 (<i>míng</i> 名)	780	5934	
<i>qiántiān</i> 前天 (<i>míng</i> 名)	44	335	
<i>qǐng jìn</i> 请进			ustálené spojení dvou slov
<i>qǐng</i> 请 (<i>dòng</i> 动)	490	3728	
<i>qíng</i> 晴	43	327	
<i>qù</i> 去 (<i>dòng</i> 动)	5277	40147	
<i>ràng</i> 让 (<i>dòng</i> 动)	974	7410	

<i>rè</i> 热 (<i>xíng</i> 形)	339	2579	
<i>rén</i> 人 (<i>míng</i> 名)	7682	58445	
<i>rènshi</i> 认识 (<i>dòng</i> 动)	471	3583	
<i>ròu</i> 肉 (<i>míng</i> 名)	206	1567	
<i>rúguǒ</i> 如果 (<i>lián</i> 连)	784	5965	
<i>sàn//bù</i> 散步 (<i>dòng</i> 动)	21	160	
<i>Shāhuáng cūn</i> 沙皇村 (<i>dì míng</i> 地名)			místní název
<i>shang</i> 上 (<i>míng</i> 名)	8307	63200	
<i>shàng</i> 上 (<i>dòng</i> 动)	852	6482	
<i>shǎo</i> 少 (<i>xíng</i> 形)	568	4321	
<i>shéi</i> 谁 (<i>dài</i> 代)	1065	8103	
<i>Shèngbǐdébǎo</i> 圣彼得堡 (<i>dì míng</i> 地名)			místní název
<i>Shènglìjié</i> 胜利节 (<i>míng</i> 名)			název svátku; slovo spojené s evropským prostředím; v internetovém vyhledávači 64,900,000 výskytů
<i>shénme</i> 什么 (<i>dài</i> 代)	3394	25822	
<i>shénme shíhou</i>			
<i>shēntǐ</i> 身体 (<i>míng</i> 名)	289	2199	
<i>shí</i> 十 (<i>shù</i> 数)	3615	27503	
<i>shíhou</i> 时候 (<i>míng</i> 名)	1960	14912	
<i>shíjiān</i> 时间 (<i>míng</i> 名)	660	5021	
<i>shì</i> 是 (<i>dòng</i> 动)	21831	166090	
<i>shì</i> 试 (<i>dòng</i> 动)	176	1339	
<i>shìr</i> 事儿 (<i>míng</i> 名)	1539	11709	
<i>shǒu</i> 手 (<i>míng</i> 名)	1642	12492	
<i>shǒubiǎo</i> 手表 (<i>míng</i> 名)	17	129	
<i>shǒujī</i> 手机 (<i>míng</i> 名)			novodobé slovo; v internetovém vyhledávači 1,740,000,000 výskytů

shōushi 收拾 (dòng 动)	60	456	
shū 书 (míng 名)	568	4321	
shūjiàzi 书架子 (míng 名)			v internetovém vyhledávači 19,000,000 výskytů
shūcài 蔬菜 (míng 名)	33	251	
shūfu 舒服 (xíng 形)	87	662	
shuā 刷 (dòng 动)	18	137	
shuì 睡 (dòng 动)	464	3530	
shuō 说 (dòng 动)	9097	69210	
sǐ 死 (dòng 动)	757	5759	
suíbiàn 随便 (dòng 动)	98	746	
sui 岁 (liàng 量)	453	3446	
tàiyáng 太阳 (míng 名)	351	2670	
tāng 汤 (míng 名)	40	304	
táng 糖 (míng 名)	6	46	v internetovém vyhledávači 388,000,000 výskytů
tèbié 特别 (fù 副)	475	3614	
téng 疼 (xíng 形)	90	685	
tiān 天 (míng 名)	2681	20397	
tiānqì 天气 (míng 名)	129	981	
tiào 跳 (dòng 动)	445	3386	
tǐwēn 体温 (míng 名)	18	137	
tīng 听 (dòng 动)	1415	10765	
tóngxué 同学 (míng 名)	27	205	
tóngzhì 同志 (míng 名)	1825	13885	
tóu 头 (míng 名)	1683	12804	
tuǐ 腿 (míng 名)	248	1887	
wàitou 外头 (míng 名)	20	152	
wán 完 (dòng 动)	610	4641	
wánr 玩儿 (dòng 动)	124	943	
wǎn 晚 (xíng 形)	187	1423	
wǎnhuì 晚会 (míng 名)	14	107	

名)			
wǎnshang 晚上 (míng 名)	322	2450	
wàn 万 (shù 数)	1037	7890	
Wáng 王 (xìng 姓)			osobní jméno
wénxué 文学 (míng 名)	265	2016	
wǒ 我 (dài 代)	16970	129108	
wǒmen 我们 (dài 代)	6163	46888	
wǔ 五 (shù 数)	1827	13900	
wǔ 舞 (míng 名)	67	510	
Wǔ-yījié 五一节 (míng 名)			název svátku; slovo složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 17,400,000 výskytů
wùlǐ 物理 (míng 名)	84	639	
xǐ 洗 (dòng 动)	251	1910	
xǐhuan 喜欢 (dòng 动)	252	1917	
xià 下 (dòng 动)	945	7190	
xià// xuě 下雪 (dòng 动)			konstrukce sloveso-předmět složená z více morfémů; v internetovém vyhledávači 39,400,000 výskytů
xià// yǔ 下雨 (dòng 动)			konstrukce sloveso-předmět složená z více morfémů; v internetovém vyhledávači 70,700,000 výskytů
xiàtiān 夏天 (míng 名)	90	685	
xiàwǔ 下午 (míng 名)	146	1111	
xiān 先 (fù 副)	678	5158	
xiānsheng 先生 (míng 名)	547	4922	
xiànzài 现在 (míng 名)	1348	10256	
xiāngdāng 相当 (fù 副)	102	776	
xiǎng 想 (dòng 动)	1335	10157	
xiǎoháir 小孩儿 (míng 名)	118	898	

<i>xièxiè</i> 谢谢 (<i>dòng</i> 动)	97	738	
<i>Xīnnián</i> 新年 (<i>míng</i> 名)	27	205	
<i>xíng</i> 行 (<i>dòng</i> 动)	422	3211	
<i>xìng</i> 姓 (<i>dòng</i> 动 / <i>míng</i> 名)	104	791	
<i>xǐng</i> 醒 (<i>dòng</i> 动)	116	883	
<i>xiōngdì</i> 兄弟 (<i>míng</i> 名)	30	228	
<i>xiōngdìjiěmèi</i> 兄弟姐妹 (<i>míng</i> 名)			slovo složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 39,600,000 výskytů
<i>xiūxi</i> 休息 (<i>dòng</i> 动)	169	1286	
<i>xǔduō</i> 许多 (<i>shù</i> 数)	933	7098	
<i>xuéxí</i> 学习 (<i>dòng</i> 动)	679	5166	
<i>xuéxiào</i> 学校 (<i>míng</i> 名)	296	2252	
<i>xuě</i> 雪 (<i>míng</i> 名)	331	2518	
<i>yá</i> 牙 (<i>míng</i> 名)	89	677	
<i>yānhuǒ</i> (míng 名)	4	30	v internetovém vyhledávači 61,000,000 výskytů
<i>yáng</i> (míng 名)	177	1347	
<i>yàngzi</i> 样子 (<i>míng</i> 名)	270	2054	
<i>yào</i> 要 (<i>dòng</i> 动)	4413	33574	
<i>yě</i> 也 (<i>fù</i> 副)	6999	53248	
<i>yè</i> 页 (<i>liàng</i> 量)	35	266	
<i>yèli</i> 夜里 (<i>míng</i> 名)	68	517	
<i>yěxǔ</i> 也许 (<i>lián</i> 连)	258	1963	
<i>yībān</i> 一般 (<i>xíng</i> 形)	474	3606	
<i>yìdiǎnr</i> 一点儿 (<i>shùliàngcí</i> 数量词)	667	5075	
<i>yídìng</i> 一定 (<i>fù</i> 副 / <i>xíng</i> 形)	998	7593	
<i>yígòng</i> 一共 (<i>fù</i> 副)	38	289	

yìhuìr 一会儿 (shùliàngcí 数量 词)	495	3766	
yīshēng 医生 (míng 名)	134	1019	
yíxià 一下 (shùliàngcí 数量 词)	382	2906	
yīyuàn 医院 (míng 名)	112	852	
yǐjīng 已经 (fù 副)	1312	9982	
yǐwài (míng 名)	99	753	
yǐwéi 以为 (dòng 动)	196	1491	
yīntiān 阴天 (míng 名)	7	53	v internetovém vyhledávači 30,700,000 výskytů
yīnyuè 音乐(míng 名)	54	411	
yínháng 银行 (míng 名)	79	601	
yǐnliào 饮料 (míng 名)			v internetovém vyhledávači 458,000,000 výskytů
yīngwén 英文 (míng 名)	8	61	v internetovém vyhledávači 552,000,000 výskytů
Yīsàkè dà jiàotáng 伊萨克大教堂 (地 名)			místní název
yìsi 意思(míng 名)	266	2024	
yóulǎn 游览 (dòng 动)	20	152	
yǒu 有 (dòng 动)	12591	95792	
yǒu de 有的 (dài 代)	444	3378	
yǒu de shíhou 有 的时候			ustálené spojení složené z více morfémů; v internetovém vyhledávači 837,000,000 výskytů
yǒu (yì)diǎnr 有 (一)点儿 (fù 副)	260	1978	
yú 鱼 (míng 名)	448	3408	
yǔ 雨 (míng 名)	419	3188	
yǔwén 语文 (míng 名)	22	167	

yǔyán 语言 (míng 名)	83	631	
yùbào 预报 (míng 名/dòng 动)	26	198	
yuǎn 远 (xíng 形)	674	5128	
zázhì 杂志 (míng 名)	30	228	
zài 在 (dòng 动)	1463	11131	
zài (jiè)	14656	111503	
zài 再 (fù 副)	1486	11306	
zài jiàn 再见	50	380	
zánmen 咱们 (dài 代)	593	4512	
zǎo 早 (míng 名 /xíng 形)	665	5059	
zǎocāo 早操 (míng 名)	3	23	v internetovém vyhledávači 4,270,000 výskytů
zǎofàn 早饭 (míng 名)	28	213	
zǎoshang 早上 (míng 名)	54	411	
zěnmě 怎么 (dài 代)	1441	10963	
zěnmeyàng 怎么样 (dài 代)	158	1202	
zhǎo 找 (dòng 动)	975	7418	
zhè 这 (dài 代)	10375	78933	
zhèlǐ 这里 (míng 名)	658	5006	
zhèyàng/zhèiyàng 这样 (dài 代)	1872	14242	
zhe 着 (zhù 助)	10253	78005	
zhēn 真 (fù 副)	818	6223	
zhīdao 知道 (dòng 动)	1603	12196	
zhōng 钟	342	2602	
Zhōngguó 中国 (míng 名)			místní název
zhòngdiǎn 重点 (míng 名)	51	388	
zhū 猪 (míng 名)	83	631	
zhù 祝 (dòng 动)	23	175	
zhùmíng 著名	94	715	

(xíng 形)			
zhǔnbèi 准备 (dòng 动)	383	2914	
zìfèi 自费 (dòng 动)	7	53	specifické slovo pro dané téma (univerzita), v internetovém vyhledávači 49,900,000 výskytů
zìjǐ 自己 (dài 代)	2570	19553	
zìxiū 自修 (dòng 动)	5	38	v internetovém vyhledávači 9,290,000 výskytů
zǒu 走 (dòng 动)	2899	22056	
zǔfù 祖父 (míng 名)	16	122	
zǔmǔ 祖母 (míng 名)	10	76	
zǔzhī 组织 (dòng 动)	532	4047	
zuótiān 昨天 (míng 名)	172	1309	
zuǒyòu 左右 (míng 名)	163	1240	
zuò 坐 (dòng 动)	985	7494	
zuò 做 (dòng 动)	1799	13687	
zuòyè 作业 (míng 名)	61	464	

Ve Spěšněvově textu jsem tedy identifikovala třicet devět slov a slovních spojení, která jsem ve frekvenčním slovníku buď nenašla, nebo údaj o počtu jejich výskytů byl nižší než deset.

Jsou mezi nimi slova cizího původu, která nejsou zcela typická pro čínské prostředí, což může být důvod jejich nízké frekvence v korpusu zpracovávaném autory frekvenčního slovníku a v současné čínštině vůbec. Je pak nutné se jednotlivě zamyslet, zda je pro českého studenta v začátcích jeho studia vhodné, aby se je učil. Mezi taková slova zařazuji podstatné jméno *bālěiwǔ* 芭蕾舞 „balet“, které jsem ve frekvenčním slovníku vůbec nenašla. Je to slovo, se kterým se student v Číně téměř nesetká, v učebnici je však součástí tématu Město, ve kterém student představuje své rodné, tedy evropské, město, a tím pádem i evropské tradice, ke kterým balet nepochybně patří. Slovo *bālěiwǔ* tedy rozhodně není nevhodným slovem, stejně tak však nepatří k nepostradatelným slovíčkům, která by musel každý student v prvním

půl roku studia ovládnout. Dalším takovým slovem je podstatné jméno *biéshù* 别墅 „vila, domek“, opět slovo silně vázané na evropskou tradici. Slovo *biéshù* prochází i v Číně určitým vývojem. V současné době, kdy na předměstích větších čínských měst také vznikají satelitní městečka s domky, kterým Číňané říkají *biéshù* „vily“, těmto městečkům pak *biéshùqū* 别墅区 „vilové oblasti“, se používání tohoto slova také mnohonásobně zvýšilo. O tom vypovídá i vysoké číslo jeho výskytů na internetu. Dalším slovem, které je spjaté s evropskou tradicí, v Číně se s ním však příliš často nesetkáme, je podstatné jméno *dà jiàotáng* 大教堂 „katedrála“, původně složené z adjektiva *dà* „(být) velký“ a podstatného jména *jiàotáng* „kostel“. Ani toto slovo jsem ve frekvenčním slovníku nenašla, což může být způsobeno právě tím, že se jedná o složeninu. O jeho používání a výuce v raném stadiu studia platí to samé, co o podstatném jménu *bālěiwǔ* „balet“. Dalším slovem, které by se dalo označit za původně netypické pro čínské prostředí, je podstatné jméno *jùyuàn* 剧院 „divadlo“. I jeho vysoký výskyt na internetu však naznačuje, že se jedná o poměrně hodně používané slovo, které by student mohl využít jak v Číně, tak i v Evropě. Dalším slovem nečínského původu, které jsem z jasných důvodů nenašla ve frekvenčním slovníku, je slovo pro nápoj coca-cola *kělè* 可乐, což je jeho zkrácená a velice používaná varianta. V dnešní době se jedná o velmi používané slovo, o čemž svědčí i vysoké číslo jeho výskytu na internetu. Vysoký výskyt na internetu mají i další dvě podstatná jména označující nápoje. Těmi jsou *guǒzhī* 果汁 „ovocný džus, šťáva“, které je ve frekvenčním slovníku označováno jako slovo s velmi nízkou frekvencí, a *kuàngquánshuǐ* 矿泉水 „minerální voda“, které jsem ve frekvenčním slovníku nenašla. Velice zarážející je fakt, že ve frekvenčním slovníku není ani slovo *kuàngquán* „minerál“. I přesto, že především s minerální vodou se student v Číně příliš často nesetká, bych obě podstatná jména označila jako vhodné součásti slovní zásoby k tématu „jídlo, pití“. Dalším slovem ze Spěšněvovy učebnice, které je silně spjato s evropským, nebo spíše s ruským prostředím, je slovo pro ruské platidlo rubl *lú bù* 卢布, které by samozřejmě bylo vhodné při výuce nahradit termíny pro platidlo české *kèlǎng* 克朗 „koruna“, evropské *ōuyuán* 欧元 „Euro“, čínské 人民币 *rénmínbì* „čínský jüan, doslova čínská lidová měna“ atd.

Další skupinu slov, která mají nízkou frekvenci výskytu nebo která jsem ve frekvenčním slovníku nenašla vůbec, bych označila jako slova novodobá. Jelikož jsem pracovala s jediným dostupným frekvenčním slovníkem moderní čínštiny, který vyšel roku 1986, je jen přirozené, že slova, která jsou dnes zcela samozřejmou a nepostradatelnou

součástí slovní zásoby především mladé generace, a tedy i studentů, nebyla příliš frekventovaná v době vydání slovníku. Jedná se např. o podstatné jména *diànnǎo* 电脑 „počítač“, které ve slovníku figuruje jako slovo s velmi nízkou frekvencí. I při pohledu na počet výskytů na internetu je však jasné, že se jedná o v dnešní době velice frekventované slovo. To samé platí o podstatném jménu *shǒujī* 手机 „mobilní telefon“, které z pochopitelných důvodů ve frekvenčním slovníku vůbec není uvedeno.

Další skupinou slov, která ve frekvenčním slovníku nejsou nebo která mají nízkou frekvenci výskytu, jsou slova určitým způsobem specifická, ovlivněná volbou tématu či skupinou, na kterou je učebnice zacílena, tedy studenty. Mezi takováto slova řadím podstatné jméno *cídiǎn* 词典 „slovník“, které je slovem pro studenta nepostradatelným, navíc má i poměrně vysokou frekvenci výskytu na internetu, rozhodně ho tedy lze označit za vhodné. Stejně jako slovo *Hànyǔ* 汉语 „čínština“, které je pochopitelně jedním ze základních slov, která musí student ovládnout. S dalším slovem, které patří mezi poměrně specifická slova z určité oblasti, jsme se setkali v tématu Univerzita. Jedná se o podstatné jméno *huàxué* 化学 „chemie“, které je na internetu hodně frekventované. Je ovšem sporné, do jaké míry student začátečník podobné slovo využije. Mezi další slova zaměřená na určitou specifickou skupinu – studenty – je podstatné jméno *jiàokēshū* 教科书 „učebnice“. Má také poměrně vysoký výskyt na internetu, v současné době se však mezi studenty častěji pro učebnici používá slova *kèběn* 课本. Dalším slovem, které bych označila za pro studenty téměř nepostradatelné, je název dalšího jazyka, kterým je *yīngwén* 英文 „angličtina“. Ve frekvenčním slovníku má sice nízký výskyt, je to však slovo, se kterým se studenti budou setkávat velice často a které i na internetu má velké množství výskytů. Výuku je samozřejmě třeba obohatit i o termíny označující jazyk český a jiné evropské jazyky. Mezi slovy, se kterými se studenti mohou setkat v Číně, patří i slova *gōngfèi* 公费 „státní výdaje“ a *zìfèi* 自费 „sám si platit výdaje, být samoplátce“, která jsou v učebnici použita ve formě konstrukcí s *de* 的. Spojení *gōngfèi de* 公费的 a *zìfèi de* 资费的 pak vyjadřují, zda má student výdaje na studium placené státem, má tedy stipendium, nebo zda stipendium nemá a výdaje si platí sám. Obě slova jsou poměrně specifická, proto je tedy jejich výskyt v materiálech, které bere v potaz frekvenční slovník, tak nízký. Jedná se o další dvě slova, která jsou vcelku vhodná, student je však použije pouze v ojedinelých situacích. Z univerzitního či studentského prostředí vychází i použití slova *zìxiū* 自修 „sám se učit, sám se zdokonalovat“, které má ovšem daleko širší význam napojený na

historii tohoto slova. Není to tedy úplně běžně a každodenně používané slovo, o čemž svědčí i jeho poměrně nízký výskyt na internetu. Další slova, která frekvenční slovník řadí mezi slova s nízkým počtem výskytů, jejichž výskyt na internetu je poměrně vysoký, ale která bych taktéž zařadila mezi slova spadající do určité specifické oblasti, patří podstatná jména *guàzhōng* 挂钟 „nástěnné hodiny“ a *nàozhōng* 闹钟 „budík“. Tentokrát se jedná o slova uvedená v tématu Orientace v čase navíc jako slovíčka k tématu. Student se je tedy musí naučit samostatně jako izolovaná slova bez kontextu. Podobně specifickým slovem je podstatné jméno *yānhuǒ* 烟火 „ohňostroj“, u kterého je ve frekvenčním slovníku uvedena nízká frekvence výskytu, internetový vyhledávač hlásí frekvenci poměrně vysokou, slovo *yānhuǒ* je však slovem velice specifickým, které bych neoznačila za nezbytnou součást slovní zásoby začínajícího studenta.

V učebnici se dále setkáme s názvy několika svátků. Názvy dvou z nich jsem ve frekvenčním slovníku nenašla, na internetu jsou však poměrně hojně zastoupeny. Velké množství odkazů jsem našla především na *Shènglìjié* 胜利节 „Den vítězství (konec 2. sv. války 9.5.)“. Na *Wú-yījié* 五一节 „svátek 1. máje“ již bylo odkazů méně. Dle mého názoru je pro studenty důležitější to, že vidí, jakým způsobem se názvy jednotlivých svátků vytvářejí (přidání morfému *jié* 节 „svátek“ za konkrétní název), než názvy konkrétních svátků jako takové. Myslím si, že by bylo vhodné slovní zásobu obohatit o některé tradiční čínské svátky, jako např. *Chūnjié* 春节 „Svátky jara“, *Zhōngqiūjié* 中秋节 „Svátky středu podzimu“, a o některé svátky typické pro západní svět, např. *Shèngdànjié* 圣诞节 „Vánoce“, *Fùhuójié* 复活节 „Velikonoce“ atd.

Po analyzování všech lexikálních výrazů jsem našla tři slova, která frekvenční slovník definuje jako málo frekventovaná, internetový vyhledávač však ukazuje na opak, a i dle praktické zkušenosti je lze označit za vhodná. Jedná se o sloveso s předmětem *qǐ//chuáng* 起床 „vstát z postele“, o adjektivum *liángkuài* 凉快 „(být) chladný, osvěžující“ a podstatné jméno *yīntiān* 阴天 „zamračeno, pod mrakem, zatažené počasí, zamračený den“. Obě posledně jmenovaná slova se objevují v tématu Počasí, ve kterém se studenti seznámí se všemi základními výrazy pro různá počasí, tato dvě slova by tam tedy rozhodně neměla chybět.

Dále jsem identifikovala skupinku slov, která jsem ve frekvenčním slovníku nenalezla vůbec, ale osobně je považuji za poměrně frekventovaná, což dokládám i jejich vysokým počtem výskytů na internetu. Jsou to podstatná jména *dà yī* 大衣 „kabát, svrchník“, *míngpiàn* 名片 „vizitka“, *shūjiàzi* 书架子 „polička na knihy“ (ještě častější je však kratší varianta *shūjià* 书架 ve stejném významu), *táng* 糖 „cukr“, *xiōngdìjiěmèi* 兄弟姐妹 „sourozenci“, *yǐnliào* 饮料 „nápoj“ a *jǐngdiǎn* 景点 „atrakce, zajímavost“. Kromě posledně jmenovaného, které je spíše slovem spadajícím do slovní zásoby z oblasti turistiky, považuji všechna tato slova za velice vhodná pro studenty.

Za velice zvláštní považuji, že jsem ve slovníku nenašla ani podstatná jména *bówùguǎn* 博物馆 „muzeum“ a *hé'àn* 河岸 „nábřeží“. Především slovo *bówùguǎn* je zcela standardní a běžně používané slovo s vysokým počtem výskytů v internetovém vyhledávači. Tato dvě slova jsou ale ve Spěšněvově rozhovoru použita jen jako součásti zeměpisných názvů *Nièwǎ hé'àn* 涅瓦河岸 „Něvské nábřeží“ a *Dōnggōng bówùguǎn* 冬宫博物馆 „muzeum Zimního paláce“, ne jako samostatná podstatná jména, není tedy příliš nutné se zamýšlet nad tím, zda jsou použita vhodně. Co se týká vhodnosti použití názvů památek a reálií obecně, text učebnice je samozřejmě ovlivněn tím, že je to text vytvářený petrohradským sinologem primárně pro petrohradské studenty. Při výuce je třeba názvy ruských památek nahradit názvy památek českých, např. tedy *Lǎochéng guǎngchǎng* 老城广场 „Staroměstské náměstí“, *Chǎlǐ dà qiáo* 查理大桥 „Karlův most“, *Bùlāgé chéngbǎo* 布拉格城堡 „Pražský hrad“ atd.

Mezi použitými slovy se dále setkáváme s několika jednotkami, u nichž frekvenční slovník uvádí nízkou frekvenci výskytu (nebo je neuvádí vůbec) a z vlastní zkušenosti bych je také neoznačila za nepostradatelnou součást slovní zásoby studenta prvního ročníku. Mezi ně patří podstatné jméno *chātú* 插图 „ilustrace“, které frekvenční slovník neuvádí, internetový prohlížeč uvádí poměrně vysokou frekvenci výskytu okolo 25 milionů, když však uděláme srovnání s počtem výskytů synonym a slov podobných, dojdeme k závěru, že frekvence výskytu slova *chātú* je nejnižší. Srovnáme například se slovem *túpiàn* 图片 „obrázek, fotografie“, jehož počet výskytů je 1,920,000,000, *zhàopiàn* 照片 „fotografie“, počet výskytů 1,250,000,000, nebo se slovem *huà* 画 „obraz, obrázek“ s 37,900,000 výskytů. Dokonce i slovo *chāhuà* 插画 má 40,700,000 výskytů. Mezi nepříliš obvyklá slova dále řadím sloveso

guānguāng 观光 „prohlížet si pamětihodnosti/navštěvovat památky“, které ve frekvenčním slovníku není a jehož výskyt na internetu je 123 miliónů, tedy poměrně vysoký. Když však počet jeho výskytů srovnáme s počtem výskytů slova podobného významu *cānguān* 参观 „navštěvovat (pamětihodnosti)“, které se objevuje ve stejném tématu (téma Město), zjišťujeme, že *cānguān* se svými 280 milióny výskytů je daleko častějším. Dalším slovem, které jsem ve frekvenčním slovníku nenašla a kterému i internetový prohlížeč připisuje velmi nízkou frekvenci, je podstatné jméno *huàkān* 画刊 „obrázkový časopis“. Z vlastní zkušenosti i z frekvence jeho výskytu se domnívám se, že podstatné jméno *zázhì* 杂志 „časopis“ (439,000,000 výskytů) se kterým se studenti seznámí v tom samém tématu, tedy v tématu Kniha, je používáno častěji a v tomto případě jej lze označit za dostačující. Podobně neobvyklým slovem je *zǎocāo* 早操 „ranní rozcvička“, jež má nízkou frekvenci výskytu jak ve frekvenčním slovníku, tak na internetu.

III. Závěr

Z právě provedené gramatické a lexikální analýzy Spěšněvových textů a z jejich srovnání s učebním materiálem Oldřicha Švarného, respektive s *Frekvenčním slovníkem současné čínštiny* vyplývá, že ač se nejedná o učebnici primárně na gramatiku zaměřenou, texty v této učebnici zahrnují většinu gramatických jevů čínštiny tak, jak bývají představovány i v jiných učebnicích. Učebnice *Vvěděníje v kitajskij jazyk* navíc představuje poměrně rozsáhlou a vhodnou slovní zásobu.

Výsledky srovnání analýzy se Švarného gramatickým systémem poukazují na fakt, že Spěšněv ve dvanácti tématech základní konverzace nedokázal pokrýt zhruba čtyři desítky gramatických jevů, jejichž vysvětlování se věnuje Švarný. Vzhledem k povaze materiálu to lze označit za překvapivě nízké číslo. Mezi zmíněnými čtyřiceti jevy je jen skutečně malé množství těch, které by se daly označit jako velmi důležité či dokonce nepostradatelné. K tomuto závěru jsem došla i po krátkém srovnání chybějících jevů s jevy probíranými v prvním díle, tedy prvních čtrnácti lekcích učebnice *Xīn shíyòng Hànyǔ kèběn New Practical Chinese Reader* (2001).¹⁵⁴ Co se pokrytí základní gramatiky týče, na základě analýzy a srovnání bych Spěšněvovu konverzaci označila za zcela dostačující a vhodnou pro studenty prvního ročníku studia sinologie. Překvapivý je i fakt, že jejich uspořádání za sebou víceméně odpovídá pořadí od jednodušších konstrukcí ke konstrukcím složitějším.

Učebnice samozřejmě není cvičebnicí gramatiky, mnoho konstrukcí se tedy objeví pouze jednou a není čas ani prostor na procvičování. Pro studenta začátečníka je také často těžké identifikovat, o jakou konstrukci se jedná. Pouze se nazpaměť učí záznam autentických rozhovorů a pevně daných vět. Z tohoto faktu plynou výhody i nevýhody Spěšněvovy metody. Tato metoda kombinuje prvky metody přímé¹⁵⁵ a audiolingvální¹⁵⁶, je založena na na sebe

---

¹⁵⁴ Z jevů, které Spěšněv nezahrnuje do své učebnice, se v prvních čtrnácti lekcích *NPCR* objevuje pouze použití slovesa *gěi* 给 „dát“ ať už jako plnovýznamového slovesa s dvěma předměty, nebo jako pomocného slovesa, které uvádí nepřímý předmět slovesa jiného. V prvním díle učebnice *NPCR* se naopak na rozdíl od Spěšněvovy konverzace nesetkáme s žádným komplementem, s konstrukcí *shì...de* 是。。。的, ani se srovnávacími konstrukcemi s *bǐ* 比.

¹⁵⁵ Typické postupy přímé metody jsou vedení dialogu, otázky a odpovědi, hromadné hlasité opakování slov, větných celků a dialogů po učiteli, úkoly na doplňování, učení se nazpaměť básní a písní, reprodukce textů (Choděra, 2006).

navazujících otázkách a odpovědích, klade důraz na autenticitu a rychlou reakci a postrádá teoretizování. Důležité je její propojení s nahrávkou a imitace co nejpřesnějšího jazykového projevu. Tím pádem jsou kladeny vysoké nároky i na vyučujícího a jeho fonetickou zdatnost. Student se poměrně rychle naučí pohybovat v určitých situacích a reagovat bez dlouhého přemýšlení a nepřirozeného skládání vět a velice rychle je schopen vést rozhovor na určité téma. Nevýhodou metody je pouze mechanické memorování daného textu a reprodukování předem určených a pevně daných textů a vět, a tím pádem i omezená slovní zásoba a schopnost vyjadřování. Student si často sám neuvědomí pravidelnost konstrukce, kterou by mohl po lexikální obměně využít i pro vyjádření či popis jiné situace.

Jako velice vhodné řešení bych viděla propojení hodin konverzace, v rámci kterých si student osvojuje pevně dané dialogy ze Spěšněvovy učebnice, s hodinami gramatiky, ve kterých jsou mu vysvětlovány zásady fungování jednotlivých konstrukcí. V hodinách gramatiky by měl student možnost propojit již zautomatizované věty se vzorci a konstrukcemi, které se učí ze Švarného materiálu, a ty pak procvičovat na Švarného příkladových větách. I proto jsem se v gramatických rozborech k jednotlivým tématům pokusila představit používané jevy tak, aby si studenti uvědomili dané fráze v širším kontextu a z více úhlů pohledu a aby jim pochopení gramatických zákonitostí v daných frázích pomohlo k jejich důkladnějšímu porozumění a jednoduššímu zautomatizování. Studenti si tak v mnoha případech mohou uvědomit, že již nevědomky a zcela přirozeně používají pravidelně se opakující gramatické konstrukce, a tím pádem pro ně pochopení a přijetí daných vzorců, anglicky *patterns*, tak důležitých ve výuce čínštiny, bude jednodušší. Předpokladem je ovšem perfektní zvládnutí a zautomatizování Spěšněvových dialogů.

Z výsledků lexikální analýzy vidíme, že se ve Spěšněvově učebnici vyskytují pouze dvě slova, která by se díky své velmi nízké frekvenci dala označit za velmi neobvyklá. Ostatní jsou více či méně používaná a vhodná. Je použito několik slov poměrně specifických, u kterých bychom mohli zpochybňovat vhodnost výuky v takto raném stadiu studia, nejedná se však rozhodně o žádné závažné případy a použití nevhodných či nestandardních slov.

---

¹⁵⁶ Princip audiolingvální metody spočívá v napodobování a memorování modelových vět poslechem nahrávek či římo od vyučujícího. Věty a texty jsou vybírány ze situací všednodenního života. Důraz je kladen na poslech, porozumění a mluvení více než na čtení a psaní (Choděr, 2006).

V některých tématech však základní slovní zásobu postrádám. V tématu Univerzita bych doplnila podstatné jméno *bān* 班 „třída, kruh“. V tématu Jídlo bych určitě neopomněla přidat podstatná jména *kuàizi* 筷子 „jidelní hůlky“ a *dāochā* 刀叉 „příbor, vidlička a nůž“.¹⁵⁷ V tématu Zdraví bychom samozřejmě mohli přidat mnoho slovíček popisujících jednotlivé části těla, samozřejmě ale není možné chápat Spěšněvovu učebnici jako slovník či soupis slovíček k jednotlivým tématům. Výuka slovní zásoby týkající se částí těla je v čínštině obecně velice zanedbávaná. Největší nedostatek ve slovní zásobě však vidím v tématu Orientace v čase, kde postrádám termíny pro jednotlivé dny v týdnu, dále výrazy jako minulý týden, příští měsíc atd. Jak jsem již zmínila, ke slovní zásobě v tématu Město je třeba přistupovat s nadhledem a s tím, že je nutné ji přizpůsobit vlastním zeměpisným šířkám a termíny nahradit místními názvy užitečnými v domácím prostředí. Určitá nutnost přizpůsobení a modifikace je i u tématu Svátek, kde je třeba přidat slovní zásobu týkající se svátků tradičně čínských, moderních a populárních.

I přes určité výhrady většinou plynoucí z faktu, že se jedná o petrohradskou učebnici, si myslím, že i z hlediska pokrytí základní slovní zásoby je učebnice pro studenty prvního ročníku studia sinologie vhodná. Zde je však ještě důležitější role vyučujícího a jeho schopnosti aktualizace, rozšíření a přizpůsobení slovní zásoby českému prostředí.

---

¹⁵⁷ V takovém případě by se nabízelo použít i ve Spěšněvově textu nepoužitou konstrukci se slovesem *yòng* 用 jako instrumentálem. Např. tedy *Zhōngguó rén yòng kuàizi chī/fàn, xīfāng rén yòng dāochā chī/fàn*. 中国人用筷子吃饭, 西方人用刀叉吃饭 „Číňané jedí hůlkami, západané (doslova západní lidé) jedí vidličkou a nožem“.

IV. Bibliografie

- Choděra, Radomír, 2006. *Didaktika cizích jazyků: Úvod do vědního oboru*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2274-5
- Liú, Xūn 刘珣, 2006a. *Xīn shíyòng Hànyǔ kèběn dì 1 cè-jiàoshī shǒucè* 新实用汉语课本第1册-教师手册. Běijīng 北京: Běijīng yǔyán dàxué chūbǎnshè 北京语言大学出版社. ISBN 7-5619-1041-X
- Liú, Xūn 刘珣, 2006b. *Xīn shíyòng Hànyǔ kèběn dì 2 cè-jiàoshī shǒucè* 新实用汉语课本第2册-教师手册. Běijīng 北京: Běijīng yǔyán dàxué chūbǎnshè 北京语言大学出版社. ISBN 7-5619-1146-7
- Liú, Yuèhuá a kol. 刘月华等著, 2001. *Shíyòng xiàndài Hànyǔ yǔfǎ* 使用现代汉语语法. Běijīng 北京: Shāngwù yìnshūguǎn 商务印书馆. ISBN 7-100-03210-5
- Mǎ, Zhēn 马真, 1988. *Jiǎnmíng shíyòng Hànyǔ yǔfǎ* 简明实用汉语语法. Běijīng 北京: Běijīng dàxué chūbǎnshè 北京大学出版社. ISBN 7-301-00342-0/H-038
- Šmejkalová, N. *Srovnání gramatických systémů čínštiny u Oldřicha Švarného a Ma Zhen*. Praha, 2008. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav Dálného východu. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. David Sehnal
- Švarný, Oldřich a kol., 1993. *Gramatika hovorové čínštiny v příkladech II a*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 80-223-0534-0
- Švarný, Oldřich a kol., 1991. *Gramatika hovorové čínštiny v příkladech I/a*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 80-223-0392-5
- Švarný, Oldřich a Uher, David, 1997. *Úvod do studia hovorové čínštiny*. Olomou: Vydavatelství Univerzity Palackého. ISBN 80-7067-730-9
- Švarný, Oldřich, 1998. *Učební slovník jazyka čínského I*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-7067-907-7
- Švarný, Oldřich, 1999. *Učební slovník jazyka čínského II*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-7067-987-5
- Švarný, Oldřich, 2000. *Učební slovník jazyka čínského IV*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0213-0
- Zhào, Yuánrèn 赵元任, 2002. *Hànyǔ kǒuyǔ yǔfǎ* 汉语口语语法. Shāngwù chūbǎnshè 商务出版社. ISBN 7100022568

- *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn (dì 5 bǎn)* 现代汉语词典（第 5 版）, 2005. Běijīng: Běijīng shāngwù yìnshūguǎn 北京商务印书馆. ISBN 7-100-04385-9
- *Xiàndài Hànyǔ pínlǜ cídiǎn* 现代汉语频率词典, 1986. Běijīng 北京: Běijīng yǔyán xuéyuàn chūbǎnshè 北京语言学院出版社.
- <http://www.google.com.hk> 2013-01-13